HASAN ALİ TOPTAŞ

Uykuların Doğusu

Türk Edebiyatı | Roman

DK DOĞAN KİTAP

Uykuların Doğusu

Hasan Ali Toptaş

Yazan: Hasan Ali Toptaş
Yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ
1. baskı 1 Eylül 2005 / ISBN 975-293-363-7
Bu kitabın 1. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.
Kapak tasarımı: DPN Design
Kapak illüstrasyonu: Artun Çinetçi
Baskı: Şefik Matbaası / Marmara Sanayi Sitesi
M Blok No: 291 İkitelli ISTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers,
34544 Güneşli ISTANBUL
Tel. (212) 449 60 06 - 677 07 39
Faks (212) 677 07 49
www.dogankitap.com.tr

1

bir gölge gibi, masaya doğru yeniden yürüdüm. Doğrusunu istersen, içimdeki hikâyenin hangi cümleden başlayacağını bilemiyordum o sırada. Sendeleye sendeleye, rutubet kokularının arasından geçip masanın başına oturduğumda da bilemedim zaten, parmak uçlarımda biriken o dehşet verici uğultularla birlikte, öylece kımıldandım durdum. Sonra, işte ben böyle kımıldanırken, nasıl oldu bilemiyorum ama, birdenbire masanın üstündeki kâğıtların şeklini alan zaman da kımıldandı sanki. Hatta, çevremi saran duvarların rengi bu zamanın içine doğru akar, akınca hafif hafif titreşir, titreşince de karşımdaki pencere gelip bu titreşimlerin ortasında durur gibi oldu. Ben de, gözlerimi oradaki demir parmaklıkların arasından gözüken şehre çevirdim işte o zaman ve hiç istemediğim halde, uzun uzun baktım.

Bir zaman, gar binasının önünden geçerek balık pazarına doğru uzanıp giden caddeyle bu caddenin kenarındaki apartmanların içler acısı yoksulluğuna baktım sözgelimi; bir zaman kubbelerin, vinçlerin ve gökdelenlerin heybetine, bir zaman şehrin tepesine çakılıp kalan dumanların ağırlığına, bir zaman da ufuk çizgisine gömülmüş gibi gözüken soluk renkli surların ıssızlığına baktım. O sırada hâlâ sana anlatacağım hikâyenin nereden başlayacağını bilemediğim için, tuttum, bıkkın bir ifadeyle caddedeki sokak köşelerine de baktım hatta; köşelerden fışkıran bulanık gürültülere, gürültülerin içinden gelip geçen beli bükülmüş kamyonetlere, kamyonetlerin taşıdığı yüklere ve bu yüklerden koparak boşlukta incecik titreşimler halinde uçuşan çeşitli renklere de baktım. Sonra, belki caddeyi dolduran o başsız kıçsız kalabalığın yoğun ter kokuları eşliğinde sağa sola nasıl koşuşturup durduğuna da bakacaktım ama, buna fırsatım olmadı. Haydar, şehre meydan okuyan uzun boylu bir hayalet gibi gelip karşıma dikiliverdi çünkü. Dikilir dikilmez de, hafifçe eğilerek, ışıl ışıl parlayan kocaman gözlerle bana doğru baktı. O sırada, bir hayli yorgun ve kederli, olmama rağmen, ister istemez ben de ona baktım tabiî. Hatta, hem

kulaklarına taktığı çiçekleri, hem saçlarının arasında gezinen irili ufaklı çöpleri, hem de ağzından saçılan o zifiri karanlık hırıltıları ilk kez görüyormuşum gibi, neredeyse çocuksu bir şaşkınlıkla, ürpererek baktım.

Sonra, işte ben böyle bakarken, Haydar anı bir hamle yaparak cama doğru biraz daha yaklaştı.

Ardından da, o kâğıtlara ne yazıyorsun sen, dedi birdenbire.

Ben sesimi çıkarmadım.

Söylesene be, ne yazıyorsun, dedi yeniden.

Birkaç saniye duraksadıktan sonra, çaresiz, hikâye yazıyorum, dedim ona.

Bu sözü işitince, birdenbire ürktü nedense.

Hemen ardından da, boynunu bükerek benim için fena halde üzülüyormuş gibi acı acı baktı, sırtındaki ceketi yakasından tutup kafasına çekti ve hiçbir şey demeden, caddeye doğru var gücüyle koşmaya başladı. Ben onun neden koştuğunu anlayamadım tabiî, acaba neler olacak diye, arkasından sessizce baktım. Sonra, işte ben böyle bakarken, Haydar pat pat öten kocaman adımlarla varıp büfenin yanında durdu ve çevresindeki insanlara dönerek, yuvasından fırlayıveren telaşlı bir kâhin edasıyla, kaçın yağmur yağacak, kaçın yağmur yağacak, kaçın yağmur yağacak, diye bağırdı.

O sırada, demir parmaklıkların gerisinden görebildiğim kadarıyla, kimse dönüp bakmadı ona. Sesini bile duymadılar belki, duydularsa anlamadılar, anladılarsa umursamadılar ve yanından yöresinden, birbirine karışan rüzgârlı adımlarla geçip geçip gittiler.

Haydar da, durduğu yerde pek durmadı zaten, buharlaşmış gibi, birdenbire kayboldu.

Sonra, işte onun kaybolmasıyla birlikte, benim burnuma da acayip bir yağmur kokusu geldi sanki. Dahası, ben oturdukça yoğunlaştı bu koku, ben baktıkça yoğunlaştı, ben sustukça yoğunlaştı ve sonunda ıslak ıslak gitti, içimdeki uğultuların içine bile karıştı. Zavallı gövdemin çeşitli köşelerine yağmur yağıyormuş gibi oldu bir bakıma. Hatta, bu yağmur giderek azıtıyor, azıtınca ortalığı sel suları kaplıyor, kaplayınca da bu sular bir araya

gelerek, uzak bir zamanın derinliklerine doğru gürül gürül akıyormuş gibi oldu.

İşte o zaman, ben de, bir an için bu şehri harabeye çeviren yıllar önceki yağmuru düşündüm.

Biliyor musun, o gün havada bir tek bulut bile yokmuş aslında.

Başka bir deyişle, şehir her zamanki gibi engin maviliklerden oluşan berrak bir göğün altında sere serpe yatıyor, hayat dediğimiz şu muhteşem dağınıklık da, genişliğini bir kez daha yineleyerek, kendi bildiğince akıp gidiyormuş. Bu yüzden olsa gerek, aniden patlayıp çocukların bakışlarında derin oyuklar açan gök gürültülerinin ardından peş peşe şimşekler de çakmaya başladığında, insanlar ne yapacaklarını bilememişler önce. Bilemeyince de, çay bahçelerindeki gramofon seslerini, tavla pullarını, domino taşlarını, tütün keselerini ve temmuz güneşinin altında ayna gibi parıldayan limonata güğümleriyle ayran taslarını bırakıp palas pandıras kaçışmışlar. Onlar böyle çizgileri hızdan oluşmuş şaşkın bir kalabalık halinde kaçışırken belki birkaç taş plak kazaen çiğnenip parçalanmış, birkaç nargile şangır şungur devrilmiş, atları ürken birkaç faytonun tekerleği çıkmış, ya da kenar mahallelerden birinde bir çocuk şimşeklerin etkisiyle dengesini yitirip ansızın hela çukuruna düşmüş ama, herkesi anasından doğduğuna pişman eden asıl felaket daha sonra yaşanmış.

Birinci günün ortasında, insanlar kapalı mekânlara sığınıp kocaman gözlerle camları döven palamut iriliğindeki yağmur tanelerini seyrederken, caddeleri karanlık masalların karanlık köşelerinden çıkıp gelmişe benzeyen korkunç bir sel kaplamış sözgelimi ve bu sel, yere göğe sığmayan o ak köpüklü gürültüsüyle birlikte kendisine yönelen bakışları da sürükleyerek, tıpkı açlıktan ne yapacağını bilemeyen çok ağızlı bir yaratık gibi kapı önlerinde kükremiş durmuş. Böyle amansızca kükreyip insanları evlerin, dükkânların, çarşıların ve resmi binaların içine hapsettiği yetmezmiş gibi, genişleye genişleye gidip sokaklarda bulduğu bileyici çarklarıyla kararmış simit tablalarını da yutmuş sonra, varıp pazaryerlerinde gördüğü karpuz sergileriyle domates kasalarını da yutmuş, koşup kıskıvrak yakaladığı at arabalarıyla işporta tezgâhlarını da yutmuş ve bütün bu yuttuklarının arasına köşelerde duran çöp bidonlarını, tepelerden indirdiği sırıkları, kalaycı körüklerini, odun istiflerini ve elmaşekeri satan adamların renkli

fırıldaklarla süslü sepetlerini de katarak kendini hem apartmanların giriş kat pencerelerine, hem bahçe duvarlarına, hem de yangınlardan artakalan boş arsaların boşluğuna var gücüyle çarpmaya başlamış.

Öyle ki, şehrin her yeri zangır zangır sarsılmış o böyle çarpınca

Hatta, bu sarsıntının şiddetiyle birdenbire yönler birbirine karışmış da, insanlar yüzlerini nereye çevireceklerini bilememişler. Bilemeyince de, durup dururken acayip bir korkuya kapılmışlar tabiî. Dahası, kimi zaman seslerin ıslak yankılarına, kimi zaman binaların titrek görüntülerine, kimi zaman da ağaçların uzak duruşlarına benzeyen bu korkunun çeşitli köşelerinden eğilip eğilip sel sularına daha farklı gözlerle bakmaya, bakarken de arada bir yutkunmaya başlamışlar. Bulundukları yerlerde, korkunun karanlığına asılmış esrarengiz fenerler gibi, tehlikeli bir şekilde hafifçe parlamışlar bir bakıma. Üstelik, parlarken sadece balkonlarla pencereleri değil, bir an için gürül gürül akıp duran caddeleri de aydınlatmışlar.

İşte, insanlara, ayranı kabarıveren bazı maceraperestlerle mallarını mülklerini canlarından çok seven bazı mıhsıçtılar kapılardan dışarı fırlayıp da kendilerini boş yere helak etmesinler diye, radyodan bir duyuru yapılmış o sırada. Herkes bir bahane bulup çil yavrusu gibi sağa sola dağıldığı için, müdürün evinden telefonla yazdırdığı bu üç beş satırlık duyuruyu da o yıllarda radyoevinin en pısırık adamı olarak tanınan, uzun boylu biri okumuş.

Daha sonraki olaylara geçip kelimeden kelimeye seken şu aklımı sel sularına kaptırmadan önce hemen belirteyim ki, bu uzun boylu adam, sanıldığı gibi hiç de pısırık değilmiş aslında; tam tersine, belki de dünyanın en çalışkan insanıymış. Çalışkanlığının yanı sıra, mesleğinin incelikleri hakkında kellifelli emektarlara taş çıkartıp herkesin ağzını açık bırakacak türden engin bir bilgisi de varmış üstelik; korkunç mu korkunç bir yeteneği, kolay kolay elde edilemeyecek bir deneyimi ve hemen her zorluğun üstesinden gelebilecek büyüklükte, şaşılası bir azmi de varmış.

Gene de, işte bütün bunlara rağmen, yıllar önce başkentten kalkıp elindeki atama emriyle birlikte bu şehre geldiğinde, radyoevindeki yetkililer iş vermemişler ona.

Daha doğrusu, çok uzaklarda yaşayan yakın akrabalarından birini görmüş gibi ilkin sıcacık duygularla gözlerinin içine tatlı tatlı bakmışlar da, sen fena halde yorulmuşsun azizim, başkentin kahrını çekmekten neredeyse cılkın çıkmış, hele birazcık dinlen, demişler. Sonra, onun ününden mi ürkmüş, azminden mi çekinmiş, ya da yeteneğinden mi korkmuşlar pek bilemiyorum ama, elimizde her biri birbirinden nefis birtakım projeler var üstadım, onlar ilgili makamlar tarafından onaylanır onaylanmaz elbette sana bir görev vereceğiz, hiç merak etme, demişler. Sonra, günler günleri kovalamış ve bir zaman gelmiş, ohooo, sen hâlâ orada mısın mirim, mevzuat hazretlerinin hışmına uğrayan o güzelim projeler çoktan iptal edildi, şimdi senin için senin şanına layık bambaşka bir program düşünüyoruz, iki ayağımızı bir pabuca sokma da hele azıcık daha sabret bakalım, bilirsin, sabrın sonu selamettir, demişler. Sonra, işte bu sözleri söyledikleri zamanın, havada asılı kalmış fısıltıların, soğuk yüzlü kapıların, koridorların ve bahçede uğuldayıp duran koca gövdeli çınarların ardından gene bir zaman daha gelmiş, gözlerini tavana doğru dikip ellerini iki yana açarak, fesuphanallah, işsizlikten gebermedin ya be adam, maaşın tıkır tıkır işliyor nasılsa, daha ne istiyorsun Allah'tan, belanı mı, demişler. Hatta, bir hayli vahim olan bu sözleri söyledikten sonra kendilerini tutamayıp ellerini havada üşengeç bir yelpaze gibi sallamışlar da, siktir git lan, diye hemencecik odalarından kovmuşlar onu.

Böyle davranmakla, o yıllarda radyoevi olarak kullanılan eski kışla binasının taş kokulu koridorlarında, hiçbir şeye elini sürmeden gevşek adımlarla aylak aylak gezinmesini istemişler sanki; çay ocağında pinekleyip durmasını, gün boyunca sağda solda çene çalmasını, göze yakın akla uzak bir köşeye çekilip bulmaca çözmesini, ya da ne bileyim, emekli olacağı âna dek gelip ikide bir odaların kapısından öteki çalışanlara imrenerek bakmasını istemişler.

O bunların hiçbirini gururuna yedirememiş tabii, içten içe öfkelenmesine rağmen, ceketini ilikleyerek, nazik bir dille yetkililerin karşısına çıkıp hemen her gün iş istemeye devam etmiş.

Günler gene günleri kovalamış böylece, haftalar haftaları, aylar ayları kovalamış.

Hatta, bu günler, haftalar ve aylar şehrin öteki köşelerini terk edip birbirlerini kovalaya kovalaya gelmişler de, çeşitli şekillere bürünerek, sadece radyoevinin çevresinde gezinmeye başlamışlar. Herkesin içini ferahlatan güneşli bir günün, kimi zaman burnundan kıl aldırmayan ceberut bir bölüm şefi kılığında gelip elindeki çantayla birlikte koridorun sonuna doğru yürüdüğü, oradaki odalardan birine girdiği, kapıyı çat diye kapatıp anlaşılmaz bir öfkeyle masaya oturduğu ve bir daha da hiç dışarı çıkmadığı olmuş bu yüzden. Her yanı mavi parıltılarla kaplı geniş bir haftanın, uzaklığı insanın içine dokunan karanlık bir çınar halinde, bahçedeki çınarların ortasında aylarca uğuldadığı olmuş. Günler arasından çıkıp gelen bambaşka bir günün, bu çınarın dallarına tüneyerek yaralı bir kuş gibi haftalarca sessiz sedasız baktığı olmuş sonra. Koskoca bir ayın, eski kışla binasının yakınlarından birkaç çocuk suretinde gülüşe gülüşe geçip gittiği olmuş. Bu kargaşa böylece devam ederken bazı günlerin hiç olmadığı olmuş hatta, bazı haftaların hiç gözükmediği, bazı ayların da ne kadar büyük bir umutla beklenirse beklensin oralara hiç gelmediği olmuş. Gelgelelim, yetkililerden iş isteyip duran adamcağız, hiç olmayan bu günleri, hiç gözükmeyen bu haftaları ve hiç gelmeyen bu ayları da ne yapıp edip bir şekilde yaşamış sanki. Hatta bu günleri, haftaları ve ayları yaşarken küçük de olsa belki bir iş verirler diye gidip radyoevindeki kapılan öyle çok tıklatmış, eşiklerde öyle çok beklemiş ve süslü birer saltanat gemisine benzeyen koca koca masaların başına dikilip öyle çok konuşmuş ki, sonunda yetkililer artık onun söylediklerini anlamaz, o da kendi ağzından çıkan kelimelerin ne anlama geldiğini bilmez olmuş.

İşte böyle olunca, adamın kullandığı dil kendi içinde çırpına çırpına mini minnacık bir çocuk gibi önce bütün saflığıyla boğulmuş, sonra aniden doğrulmuş ve artık nezaket mezaket dinlemeyip iyice zıvanadan çıkmış da, her an her şeye dönüşebilecek türden acayip bir yaratığa benzemiş sanki. Ardından, tutmuş, onunla birlikte adam da acayip bir yaratığa benzemiş. Hatta o, bir an önce kendi çizgilerini parçalayıp dünyanın şeklini şemailini almak istercesine yetkililerin şaşkın bakışları altında karmaşık bir hayvan gibi olanca gücüyle tavana doğru şöyle bir sıçramış da, sağa sola tükürük damlacıkları saçan boğuk bir sesle, birdenbire haktan hukuktan söz etmeye başlamış. Hakkın hukukun yanı sıra, artık ne ilgisi varsa, dünyanın arzularla kurulup düşüncelerle yıkılan hayali bir tat olduğundan da söz etmiş sonra;

bir radyoevinin hangi kurallara göre nasıl yönetilmesi gerektiğinden, insan haysiyetinden, ahlâktan, kadirbilirlikten, mesleki sorumluluktan, zulümden, cibilliyetsizlikten ve tutup toplumsal düzeni toplumsal düzen yapan birtakım işleyişlerle birtakım yasalardan da söz etmiş. Sonra, belki hızını alamayıp yumruklarını havada öfkeden yapılmış bir çift balyoz gibi sallaya sallaya daha başka şeylerden, sözgelimi, haset duygusunun girebileceği akıl almaz kılıklardan, bir yeteneği soluksuz bırakmanın vebalinden, dirayetsizlikten, gülünç olma hallerinden, insan ruhunu besleyen karanlık hazlardan ve kepazelik denen şeyin kendi kendini sergileme düşkünlüğünden de söz edecekmiş ama, ne yazık ki bu konularda ağzını açmaya bile fırsat bulamamış.

O sırada, radyoevindeki çalışanlar onu alıp yetkililerin düşünce menzilinden çıkarır gibi, pencere camlarını zangırdatan korkunç bir telaşla kargatulumba uzaklaştırmışlar çünkü.

Hatta, şimdi başına olmadık işler açacak diye ağzından fışkıran pervasız sözlerle birlikte götürüp koridorun sonundaki arşivin alacakaranlığına tıkmışlar da, o toza toprağa gömülmüş devasa dolapların, içleri paslı mikrofonlarla dolu irili ufaklı kutuların, bobinlerin, rafların ve birbirlerine örümcek ağlarıyla bağlanan ne idüğü belirsiz eşyaların arasında bir yığın öğüt vermişler. Harcıalem laflardan oluşan bu öğütleri verdikten sonra belleklerini eskici torbası gibi karıştırıp gözlerini devire devire çeşitli hikâyeler de anlatmış, dayanamayıp kendilerine ait ufak tefek bazı sırları da açıklamış ve birazcık ibret alması için ona daha önce radyoevinde yaşanan benzer olaylardan da söz etmişler ama, sonuçta bunlar hiçbir işe yaramamış.

Uğradığı haksızlık karşısında öfkeden deliye dönen adamcağız o sırada söylenen sözlerin tek kelimesini bile anlamamış çünkü.

Pek de dinlememiş zaten, kısa bir sessizlik olunca, çevresine toplanan insanları oracıkta bırakarak kalkıp gitmiş.

2

Sonra, belki yüksek makamlarda oturanlardan biri benim feryadımı işitir de telefonu açıp radyoevindeki yetkililerin kulağını büker diye, bu adam yönünü dönüp başkente doğru mektuplar yazmaya başlamış.

Bir yandan olup bitenleri dile getirirken bir yandan da köpek eniği gibi mızıklayıp salya sümük gözyaşı döken, her biri birbirinden acı mektuplarmış bunlar ve her defasında şık bir dolmakalemle, adeta harfleri ürkütmekten korkarcasına, ağır ağır yazılırlarmış. Yazıldıktan sonra, acaba bir akıl kayması, bir dil sürçmesi ya da yanlış anlamaya yol açacak türden bir anlam bulanıklığı var mı diye günün değişik saatlerinde dikkatle okunurlarmış hatta. Ardından da, mutlaka altlarına konunun aciliyetine dair çok önemli notlar düşülerek imzalanır ve herkesin gözleri önünde yavaşça zarflanırlarmış. Bütün bunlar tamamlandıktan sonra, sıra, okuyanın dilini kabartacak kadar acı olan bu mektupları şehir meydanındaki posta merkezine götürmeye gelirmiş tabiî. Gelince de, işte bu uzun boylu adam yüzünü aydınlatıveren cansız bir gülücük eşliğinde ayağa kalkar ve giderek hızlanan küçük küçük adımlarla postanenin yolunu tutarmış.

Ne var ki, başkentten hiç karşılığı gelmezmiş bu mektupların. Ya da, başkent denen o umut dağının kibirli eteklerine çarpıp çarpıp zarflar derin bir boşluğa düşermiş de sanki, gönderilen her mektubun ardından hem radyoevini, hem adamı, hem de adamın dokunduğu, gördüğü ve düşündüğü şeyleri, insanın kulaklarını sağır edecek türden müthiş bir sessizlik kaplarmış. Öyle ki, kurşuni kubbelerin, minarelerin, sokakların, tepelerin, bulutların ve denizden yayılan pis kokulu ışıltıların yanı sıra, kimi zaman eski kışla binasının çevresinde uğuldayıp duran o asırlık çınarlar bile kaybolurmuş bu sessizliğin içinde. Serin ve alacakaranlık dükkânları, fıskiyeleri, havuzları, kokuları ve tozlu halıların ağırlığına benzeyen rengârenk gürültüleriyle birlikte çarşılar bile kaybolurmuş. İskeledeki

sandallar bile kaybolurmuş sonra, şehrin öteki ucundaki geyiklikler, harabeye dönmüş surlar ve sur dibinde yatan yoksullar bile kaybolurmuş. Ahşap evlerden sarkan çamaşırlar bile hatta; yaklaşılan kapılar, açılan pencereler ve bu pencerelerden gözüken yerler bile.

İşte, artık kendisine iş verilmeyen adamcağız da ne yapsın, allak bullak bir yüzle kayıplara karışan bunca şeyin boşluğunda boş boş gezinir dururmuş. Bir yandan da, başkentten kalkıp bu şehre geldiği için, kendi deyimiyle, köpekler gibi pişmanlık duyarmış tabiî. Hatta, kimi zaman olup bitenleri birbirini takip eden bulanık sahneler halinde gözlerinin önünden geçirerek, kendisine neden bu kadar zalimce davranıldığını anlamaya çalışırmış ama bu konuda ne kadar kafa patlatırsa patlatsın, herhangi bir sonuca ulaşamazmış.

Ulaşamayınca da, hayatın kıyısına çekilip zaman zaman kayıtsız gözlerle zamanın işleyişini seyreden, alabildiğine uzak ve sessiz bir hayalete benzermiş oralarda gezinirken. Zaman zaman, varıp radyoevindeki yetkililerin başına musallat olayım da şunlara dünyanın kaç bucak olduğunu göstereyim diye sabırsızlanan, içi dışı kin bağlamış, uzun boylu bir manyağa benzermiş. Kıpkızıl gözlerle uzaklara bakıp duran akıllara durgunluk verici bir enkazın, kravatlı bir bombanın, ya da her an her şeyi kırıp dökecekmiş gibi gözüken korkunç ve karanlık bir çılgınlığın yanı sıra, fi tarihinden kalma berbat bir radyo programına da benzermiş sonra. Dahası, gövdesinde, hareketlerinde ve ruhunda o güne dek anlatılan bütün masalların izini taşıdığı halde hangi masalda yaşadığını kestiremeyen, saf yürekli bir kahramana da benzermiş.

İşte böyle her şeye benzeye benzeye tıpkı bir mıknatıs gibi her şeyin ruhunu ruhunda toplarmış da, zaman zaman hiçbir şeye benzemezmiş tabiî. Daha doğrusu, böyle anlarda tepeden tırnağa sadece ve sadece kendisine benzer, benzeyince de, acaba bir görev verirler mi umuduyla koşup yetkililerin karşısına yeniden çıkarmış. Herkesi gülümseten bir telaşla, kılığını kıyafetini de düzeltirmiş çıkmadan önce. Diyelim, kaşlarından ve bıyıklarından aksi birkaç tel havalanmışsa, parmak uçlarını tükürükleyerek onları narin dokunuşlarla özene bezene yatırırmış. Ceketinin yakaları kaymışsa, omuzlarını garip bir şekilde oynata oynata toplarmış sonra. Ya da, kravatı gevşemişse, gözlerini pörtletip çenesini havaya kaldırarak iyice

sıkarmış. Bütün bunları yaptıktan sonra da, kendisine verilecek iş pır diye uçup gidecekmiş gibi, hızla koşarmış odalara doğru. Hem de, atletlere özgü bir kıvraklıkla hafifçe öne eğilerek öyle bir koşarmış ki, kapıları tıklatıp ne zaman içeri girdiği bile anlaşılamazmış.

Başkente yazılan mektuplardan satırı satırına haberdar olan o enseleri kütük kalınlığındaki yetkililer de, artık oyalamaya bile gerek duymadan, onu yılışık bir sokak köpeği gibi azarlayıp hemencecik kapı dışarı ederlermiş tabii. Dahası, kimi zaman yerlerinden fırlayıp içleri dosyalanmış kâğıt hışırtılarıyla dolu kocaman birer ağız halinde hiç üşenmeden kapı eşiklerine kadar çıkarlarmış da, dakikalarca süren haykırışlarıyla koridorları çın çın çınlatırlarmış.

Onlar böyle davrandıkça, belki inanmayacaksın ama, adam da adam olmaktan çıkıp yavaş yavaş oralarda gezinen paspal bir köpeğe benzermiş sanki. El kol hareketleri acayip bir havaya bürünüp günden güne tüylenirmiş sözgelimi, göz kapakları şişer, yüzündeki çizgiler gevşeyip konuşmalarının içine doğru sarkar, hatta giderek derinleşen bakışlarının kıyısında köşesinde de, insana koşuşan köpeklerin hızlarını hatırlatan ufacık ufacık rüzgâr kırıntıları uçuşurmuş. Bakanların saçlarını dalgalandıran, kırmızı dilli rüzgâr kırıntıları... İçlerinde de, kirli sokaklar olurmuş sanki bu kırıntıların, uzak uzak yankılanan bulanık havlamalar, telaşlı ayak sesleri, devrilmiş çöp bidonları ve arada bir kımıldanıp duran yırtık pırtık giysilerle çatıları muşamba kaplı alacakaranlık barakalar olurmuş. Esrarengiz kuşlar olurmuş sonra uzaklardan gelen ürkek ve karmaşık cıvıltılarıyla, yal çanaklarına akmış hırıltılar, güneşli çitler, duvar dipleri, kapı aralıkları ve ellerindeki sopalarla bu kapı aralıklarından fırlayıveren, her biri birbirinden korkunç iriyarı karaltılar olurmuş.

İşte, adamcağızın ruhu da solgun bir yaprak gibi gece gündüz çırpınır dururmuş bu görüntülerin içinde. Hatta, çırpınıyorum diye, hızını alamayıp kimi zaman adamın gövdesinden ayrıldığı bile olurmuş. Öyle ki, akşamları mesai bittiğinde adam öteki çalışanların arasına karışıp kederli adımlarla yavaş yavaş evinin yolunu tutarmış da, ruhu, eski kışla binasının içinde kalırmış çoğu zaman. Evet, tıpatıp bu adamın özelliklerini taşıyan uzun boylu, kimsesiz bir adam gibi orada kalır ve azap çekercesine, sabahlara kadar dağınık bir ağızla sürekli inlermiş. Geceleri nöbet tutan bazı

memurlarla bazı teknisyenlerin dediğine göre, koridorlarda, kapı kapı gezinir dururmuş hatta bu ruh. Gezindiği de, üzerlerine basılmışçasına, eşik önlerindeki paspasların hafifçe esnemesinden belli olurmuş. Bir de, gecenin geç saatlerinde, beklenmedik bir şekilde kapı kollarının gıcırdamasından belli olurmuş tabiî. Hatta, her an ete kemiğe bürünecekmiş gibi gözüken gövde büyüklüğündeki bir sıcaklığın, iniltilerle birlikte sürekli yer değiştirip durmasından da belli olurmuş.

Bütün bunlar olup biterken, adam da ruhsuz ruhsuz öylece otururmuş evinde. Bakışlarını hasır yastıkların, perdelerin, halıların, dantellerin ya da minderlerin üzerinde bulunan herhangi bir noktaya dikerek, elinde sigara, hiç konuşmadan otururmuş. Ne zaman ağzını açıp karısına ya da etrafında zıplayıp duran çocuklarına bir şey söyleyecek olsa, hâlâ radyoevindeki yetkililerin karşısındaymış gibi, sesi bir tuhaf çıkarmış çünkü. Dahası, sadece tuhaf çıkmakla kalmaz, birkaç saniye sonra bu ses tıpkı köpek hırıltısına benzermiş. Hem de o kadar çok benzermiş ki, böyle zamanlarda evin neresine kaçacağını bilemezmiş adam. Bilemeyince de, ellerini kucağına yığarak, alev alev yanan kıpkırmızı bir yüzle, bulunduğu yerde öylece kalakalırmış.

Derken, işte, belli bir süreç tamamlanmış da her şey yerli yerine oturmuş gibi, bir gün ceketinin yırtmacından fırlayıp birdenbire kuyruğu da görünmüş bu adamın. Görününce de, önce acayip bir panik yaşanmış tabiî; koridorlar kırmızı birer haykırışa benzeyen yangın kovalarıyla birlikte sığınaklara, sığınaklar arşivlere, arşivler odalara, odalar da ayak sesleriyle dolup taşan merdiven boşluklarına doğru birkaç defa hızla gidip gelmiş. Eski kışla binası dediğim o yüksek tavanlı yapı, gördüğü onca kanlı baskına, isyana ve kargaşaya rağmen, hiç kimsenin beklemediği bu dehşet verici olay karşısında kendini tutamayıp ansızın irkilmiş bir bakıma. Ardından da, odalara bölünmüş kocaman bir göz halinde durup acaba şimdi neler olacak diye merakla bakmış.

O sırada kuyruk, adam yetkililerin kapısına doğru yürüdükçe uzuyor, uzadıkça süzülüyor, hatta süzülmekle de kalmayıp herkesin gözleri önünde soysuz bir ahenkle hafif hafif sallanıyormuş. Görüntüden oluşmuş yalın bir dille, durup dinlenmeden, ben buradayım ben buradayım diye haykırıyormuş sanki.

Adam elini kaldırıp kapılardan birini tıklattığında işte bu kuyruk biraz daha uzayıp biraz daha sallanmış da, ortalığa çeşitli kokular saçmış sonra. İnsanı hızla öğürme noktasına götürüp getiren, içleri iğrenç görüntülerin çağrışımlarıyla dolu, yıllanmış fare ölüsü gibi, tüylü tüylü kokularmış bunlar; kuyruğun hareketlerini belirleyen bulanık bir zamanın derinliklerinden çıkıyor, çıkınca havayı hafifçe dalgalandırıyor, sonra da iç içe geçmiş şeffaf bulutlar halinde koridorlara dağılıp hemen hemen her yere ulaşıyorlarmış.

Öyle ki, bu kokuları görünce radyoevindeki çalışanlar bir yandan ağızlarını burunlarını kapatıp bir yandan midelerini tutmuşlar da, kendilerini odalara dar atmışlar o gün. Atar atmaz da, gözlerini zihinlerinde kalan kuyruğun görüntüsüne dikip belki bu inanılmaz olay hakkında kekeme bir dille ellerini dizlerine vura vura saatlerce konuşmuşlar ama, dışarıdaki adamın bunlardan hiç haberi olmamış. Ertesi sabah çıkan abuk sabuk söylentilerden de haberi olmamış hatta, bu söylentilerin baş döndürücü bir hızla şehre yayıldığından, her yerde uluorta konuşulduğundan ve giderek dallanıp budaklandığından da haberi olmamış.

O günden sonra, zaten doğru dürüst hiçbir şeyden haberi olmamış bu adamın. Kendisinden yana bakıp kuyruğunu gören herkese düşman kesilmiş de, iki ayağı üzerinde yürüyen karanlık bir kutuya dönüşmüş sanki. Artık her sabah radyoevine hızlı adımlarla gelip kimseye selam vermeden doğruca yetkililerin karşısına çıkıyor, uzadıkça uzayan kuyruğunu eşiklerden toplayıp bin bir güçlükle ceketinin altına gizliyor, sonra da insanın yüreğini parçalayan hazin bir sesle akşam ezanı okunup bozacılar ortalığa dökülünceye dek, vallahi çıldırmak üzereyim, n’olur bana bir iş verin diye sürekli yalvarıyormuş. Şehrin içinde çalkalanıp duran söylentilere bakılırsa, kimi zaman cilvelerinden yanlarına varılmayan koca kalçalı dansözler gibi dizüstü çöküp şuh gülücükler eşliğinde gerdan kırdığı, kalkıp döne döne göbek attığı, ya da gözlerini süzüp omuzlarını titrettiği bile oluyormuş masaların önünde. Yetkililerin ellerini öpebilmek için, arsız çocuklara özgü bir hevesle kendini oradan oraya attığı bile oluyormuş sonra, varıp onların bacaklarına yaslandığı, ağzından burnundan acayip acayip sesler çıkardığı, ya da çeşitli şaklabanlıklar yapayım derken dengesini yitirip ansızın yere kapaklandığı bile oluyormuş.

Yetkililer de, bütün bunlar olup biterken, artık ağızlarını açıp tek kelime söylemeden öylece bakıyorlarmış ona.

Dahası, odalarında kimse yokmuş gibi kimi zaman bir yerlere telefon açıp kat kat dalgalanan geniş kahkahalar eşliğinde dangıl dungul konuşuyor, kimi zaman anlaşılmaz bir neşeyle ıslık çalıyor, kimi zaman da koltuklarına iyice yaslanıp yüzlerini tavandaki ahşap süslemelere doğru çevirerek, kenarından ıslak hırıltılar yükselen yarı açık bir ağızla saatlerce uyuyorlarmış.

Onlar böyle uykuya dalınca, adam kendini her defasında çok kötü hissediyormuş tabiî. Hem de öyle kötü hissediyormuş ki, elleriyle yüzünü kapatıp hemen oracığa çöküyor, sonra da şehrin her yanına yayılan alabildiğine çıplak ve ıssız bir sesle zırıl zırıl ağlamaya başlıyormuş.

Haydar gene şehre meydan okuyan uzun boylu bir hayalet gibi geldi, büfenin yanında durdu. Bu kez, üzerinde ceket yoktu nedense. Gözlerinde yanıp sönen pervasız parıltılar da yoktu hatta, ceplerinde koca koca taşlar, saçlarında çöpler, kulaklarında çiçekler de yoktu. İlk bakışta, insana çıplakmış gibi gözüküyordu bu yüzden. Dahası, kendisinden sıkılıp büyük bir gayretle başkası olmaya çalışmış da bunu bir türlü başaramamış, başaramayınca da orta yerde öylece kalakalmış gibi gözüküyordu. Sonra, işte böyle gözükürken birazcık ilerledi büfeye doğru. Gözlerini yan yana duran camların gerisindeki çikolata kutularına dikerek, onların parıltısında başka âlemleri görüyormuş gibi, adımlarına yansıyan sessiz bir sevinçle ilerledi.

Ben de, acaba bu kez neler olacak diye, elimdeki kalemle birlikte eğilip penceredeki demir parmaklıkların arasından dikkatle baktım o sırada.

Sonra, işte ben böyle bakınca Haydar durdu birden, ellerini ceplerine soktu, başını yere eğdi ve yavaş yavaş geri çekildi.

Hareketlerinden yansıyan tedirginliğe bakılırsa, korkuyordu sanki.

Ya da, düpedüz korkuyormuş numarası yapıyordu.

Yıllar önce de ölü numarası yapardı zaten, şehrin ve zamanın derinliklerinden gelip sessizce caddenin ortasına yatar, kolunu bacağını iki yana dağıtır, sonra da asfalta yapışmış zavallı bir gövde halinde yüzünü

göğe doğru dönerek hiç kımıldamadan öylece dururdu. O saatte kaldırımdan gelip geçen insanlar da, bu çocuğa ne olmuş böyle, vah vah, bu çocuğa ne olmuş diye koşup hemencecik onun başına birikirlerdi tabiî. Sonra, car car öten korna sesleriyle birlikte otomobiller de birikirdi oraya; gürüldeyip duran koca burunlu dev kamyonlar, hıncahınç belediye otobüsleri, piyango bileti satan beyaz şapkalı yorgun adamlar, simitçiler, çocuklar ve sokak aralarından çıkıp gelen sarkık dilli köpeklerle uzun kuyruklu kediler de birikirdi. Ortalık ansızın pazaryerine dönerdi bir bakıma. Dahası, çok geçmeden bu pazaryerinin uğultusu çevredeki apartmanların boyunu aşıp dalga dalga bütün caddelere yayılırdı da, şehir insana çeşitli seslerden oluşan uçsuz bucaksız bir şeymiş gibi görünürdü.

Kalabalığın içinde gezinip duran bazı şom ağızlı çocuklar da, o sırada Haydar'ın gerçekten öldüğüne inanırlardı nedense. Hatta, hızlarını alamayıp kimi zaman öteki çocuklarla bu konuda bahse tutuşur, tutuşunca heyecanlanır, heyecanlanınca da gözlerini Haydar'a dikip acaba kımıldayacak mı diye hep birlikte suspus bakarlardı.

Sonra, işte onlar bir köşeye çekilip böyle bakarken hangi aklı evvel haber verirdi bilemiyorum ama, ellerinde telsizlerle, tabancalarını kalçalarının üstünde hoplata hoplata polisler de gelirdi oraya. Yüzlerinde, her an her yere yayılıverecekmiş gibi gözüken alabildiğine yoğun ve komik bir ciddiyet olurdu bu polislerin, bakışlarında bir kuşku, yürüyüşlerinde bir çalım, duruşlarında da 'Ağrı Dağı'nı ben, Hasan Dağı'nı dedem yarattı' diyen acayip bir hava olurdu. Derken, Haydar'ın başına üşüşen kalabalık yavaş yavaş açılırdı onları görünce. Neredeyse bir suçluluk duygusuyla, hem hantal gövdeler, hem kaçamak bakışlar, hem de iç içe geçmiş derin sessizlikler halinde açılırdı.

O sırada, polisler kalabalığın neden böyle davrandığını pekâlâ bilirlerdi de, kimse incinmesin diye bilmezlikten gelirlerdi sanki.

Sonra, işte bu bilmezlikten gelişlerini de ayrı bir süs gibi taşıyarak, insanların arasından geçip üniformalarıyla birlikte orta yere gelir ve orada soluk soluğa, zınk diye dururlardı.

Asfaltın üzerinde sessizce yatan Haydar da, işte o zaman can havliyle sıçrayıp ayağa kalkardı hemen ve herkesin gözleri önünde, kalçalarını

kıvırta kıvırta oynamaya başlardı. Gözlerini süzüp aklından geçen müzik eşliğinde omuzlarını titrettiği de olurdu kimi zaman, dizüstü çöküp gerdan kırdığı, kalkıp inanılmaz bir ustalıkla göbek attığı, hatta parmak uçlarını dudaklarına dokundurup dokundurup kendisini seyreden insanlara, köpeklere ve kedilere doğru oldukça nazik ve ateşli bir şekilde öpücük dağıttığı da olurdu. Bu öpücüklerden nasibini alan polislerin suratları kıpkırmızı kesilirdi o sırada. Sonra, kıpkırmızı kesilen bu sert çizgili suratlarla koşup hem gar binasının önündeki trafiği aksattığı, hem de kendilerini boş yere meşgul ettiği için polisler Haydar'ı orada bir sokak köpeği gibi kıskıvrak yakalamaya çalışırlardı ama, ne yaparlarsa yapsınlar, bunu kolay kolay başaramazlardı.

Haydar, karşısına çıkan engellerin arasından tıpkı bir su, tıpkı bir ışık, ya da tıpkı bir hayalet gibi şaşılası bir hızla akıverirdi çünkü.

O böyle oradan oraya akıp peşindeki polisleri çaresiz bırakınca, kalabalık da her defasında hakarete uğramışçasına korkunç bir öfkeye kapılırdı. İnsanlar, ağızlarını sımsıkı kapatarak bir süre burunlarından soluk alıp verirlerdi bir bakıma. Hemen ardından da, Haydar'ı yakalayıp polislere teslim edebilmek için, birbirleriyle kıyasıya yarışırlardı. Kimileri tavuk yakalamaya çalışır gibi kollarını iki yana açarak, komik bir şekilde ortalıkta badi badi gezinirdi böyle zamanlarda, kimileri ha bire bağırıp çağırarak sağa sola anlaşılmaz komutlar verir, kimileri el ele tutuşarak kocaman bir çember oluşturur, kimileri de polislerin kıçına takılarak, onlarla birlikte oradan oraya koşar dururdu.

Herkes bir avcıya dönüşürdü sanki.

İşte o zaman ok vızıltısına benzeyen oldukça yaşlı ve insafsız bir rüzgâr da gelir, ortalıkta yavaş yavaş gezinmeye başlardı. Sırıklara bağlanmış sivri uçlu taşların ağırlığı da olurdu bu rüzgârın içinde. Acı ıslıklar eşliğinde gidip aniden vahşi hayvanların dalgınlığına saplanan mızrakların uzunluğu da olurdu sonra; ormanların uçsuz bucaksız karanlığı, göğe doğru yükselen kıvrak dilli ateşlerin sıcaklığı ve ıssız bir zamanın insana çok uzaklardaymış gibi gözüken, etrafı korkunç böğürtülerle çevrili, dillere destan genişliği de olurdu. Haydar'ın peşine düşen insanlar sadece orada bulunan otomobillerle kamyonların değil, farkına bile varmadan, biraz da bu görüntülerin ardında

koşarlardı bir bakıma. Okların vızıltısını tekrarlayarak, hayali haykırışlar eşliğinde, neredeyse mızrakların hızına denk bir hızla koşarlardı.

Ne yaparlarsa yapsınlar, Haydar karşısına çıkan engelleri yine aşar ve oradan oraya yine akardı tabiî. Üstelik, bir yandan işte böyle görülmemiş bir hızla akarken, bir yandan da peşindeki insanlarla dalga geçercesine arada bir durup çeşitli şaklabanlıklar yapardı. Kimi zaman sağ elini bileğinden tutarak, boşlukta, azgın bir erkeklik organı gibi hayasızca sallardı sözgelimi; kimi zaman kocaman dişleriyle sırıtır, kimi zaman dil çıkarır, kimi zaman da elleriyle yüzünü kapattıktan sonra hemen oracığa çökerek, herkesi geri püskürten oldukça dokunaklı ve bulanık bir sesle zırıl zırıl ağlamaya başlardı.

Sonra, adamcağız işte böyle zırıl zırıl ağladıkça, her hünerini sergilemeye çalışan bir sirk maymunu gibi çeşitli şaklabanlıklar yaptıkça, ya da haysiyetini maysiyetini bir kenara bırakıp oralarda ar damarı çatlamış mecalsiz bir dilenci edasıyla eğilip büküldükçe, işler de büsbütün sarpa sarmış tabiî. Bir kere, gün gelmiş, sadece kendisini değil, kendisiyle birlikte bütün insanlığı da küçük düşürdüğünü söyleyerek, radyoevindeki çalışanlar ona kaşlarının altından neredeyse tehditkâr bir ifadeyle bakmaya başlamışlar. Zaman zaman insana çamurluymuş gibi gözüken boğuk homurtular eşliğinde, aniden yanına yaklaşarak topuklarının dibine tükürenler olmuş hatta bu yüzden. Zaman Zaman, bir araya gelerek onun karşısına geçip dizlerini döve döve gülüşenler olmuş. O iş istemek için yetkililerin odasına girince, çocuksu bir hevesle koşup kapılara birikenler olmuş sonra; ellerini içeriye uzatıp ansızın kuyruğunu tutanlar, tutunca kökünden koparacakmış gibi asılanlar, asılırken de tıpkı huysuz ve inatçı bir hayvana hitap edercesine, ağızlarından anlaşılmaz sesler çıkaranlar olmuş.

Bu arada, yetkililer de, giderek uzaklaşmışlar adamdan.

Hatta, uzaklaşıyoruz diye o sevimsiz suratlarıyla birlikte uzaklık denen şeyin en uzak noktasına kadar gitmişler de, orada her yanı kalın kalın buzullarla kaplı, kocaman birer dağa dönüşmüşler. Öyle ki, atık ne kadar çaba sarf edilirse edilsin, sesler de, bakışlar da, hamleler de ulaşamaz olmuş onlara Sabahtan akşama dek kapı kapı dolaşarak bana bir iş verin diye yalvarıp duran adamcağız da, işte o zaman orada hepten çaresiz kalmış. Kendi kelimelerinden oluşan zifiri karanlığın içinde, ne yapacağını

bilememiş açıkçası. Bilemeyince de, ne yapsın, yorgunluktan titreyen o upuzun bacaklarıyla yönünü şaşırmış divaneler gibi sendeleye sendeleye gitmiş, koridorun bir köşesine sessizce oturmuş. Hatta, gözlerini taş duvarlara dikerek, büyük bir sabırla hiç kımıldamadan, konuşmadan ve baktığı şeyleri görmeden aylarca beklemiş o köşede. Bekledikçe, şekli de günden güne değişip o köşenin şekline benzemiş sanki, sessizliği o köşenin sessizliğine, uzaklığı o köşenin uzaklığına benzemiş. Hem de o kadar çok benzemiş ki, artık onu kimse görememiş orada; radyoevindeki çalışanlar birbirleriyle konuşarak, solgun ve telaşlı gölgeler halinde yanı başından geçip geçip gitmişler.

Sonra, yetkililerin dikkatini çekip meramını bir kez daha anlatabilmek için, birazcık utansa da, ceketinin altından kuyruğunu çıkarıp yavaş yavaş sallamaya başlamış bu adam. Hatta, bu kuyruk upuzun bir yılan gibi olanca haşmetiyle gözler önüne serilsin de masaların gerisinde oturan o taş kalpli adamları çarçabuk etkilesin diye, zaman zaman tutup ceketinin eteğini kıpkırmızı bir yüzle yukarı doğru kaldırdığı, yerinden fırlayıp kuyruğunun ağırlığına dolanan hantal adımlarla ortalıkta defalarca volta attığı, ya da oralarda bulunan bazı eşyalara toslayıp bile isteye gürültü çıkardığı ve çıkardığı gürültüden daha gürültülü bir sesle bağıra çağıra özür dilediği bile olmuş ama, yetkililer onun bu yeni marifetleri karşısında nedense yine sessiz kalmışlar.

Zerre kadar tınmamışlar da, hemen oracıkmış gibi gözüken ulaşılmaz ve anlaşılmaz bir uzaklığın ötesinde, öylece oturmuşlar bir bakıma.

Adam da, umudunu büsbütün yitirmiş işte o zaman ve ağzını açıp tek kelime bile söylemeden, yetkilileri oracıkta bırakarak, kuyruğunu sürükleye sürükleye çekmiş gitmiş.

3

Sonra, işte hikâyenin burasında adamcağız şıp diye susmuş da, onun yerine derdi konuşmaya başlamış artık.

Bilirsin, insan dert denen şeyin ağırlığı altında ezilip un ufak olunca, dert çoğu kez o insanın şeklini şemailini alır da, hiç kimseyi iplemeden, uluorta konuşmaya başlar. Başlangıçta bir hayli yumuşaktır bu konuşma; içinde ortalama mantığa denk düşen dört başı mamur benzetmelerle buğulu birer elma gibi yuvarlanıp duran anlamlar, derin çözümlemelerle parlak sıfatlar, ani bağlantılarla haklı saptamalar, hatta bütün bunların yanı sıra, kıvrak dönüşlerle uzun sıçramalar bile vardır. Duruşları insanın kalp atışlarında yankılanan rengârenk kelimeler de vardır sonra, gerçeğin her yerdeliğine inanmış serinkanlı cümleler, bir ova gibi genişleyiveren sessizlikler, alçakgönüllü paragraflar ve yeryüzündeki konuşmaların ağırlığından oluşmuşa benzeyen her biri birbirinden lezzetli virgüllerle yerli yerine oturmuş noktalar da vardır.

Gel gör ki, meçhul bir el gelip konuşmanın seyrine müdahale etmiş gibi, bir süre sonra her şey değişir. Tül perdelerin arkasına gizlenmiş kırık kalpli bir çocuk edasıyla sakin sakin konuşan dert birdenbire şirazeden çıkıp insanı afallatacak derecede çirkinleşir de, sürekli ateş püskürен sipsivri bir dille oraya buraya acımasızca saldırmaya başlar bir bakıma. Saldırınca da, bilirsin, hiç ayrım yapmadan önüne gelen herkesi suçlar. Suçlamaktan da öte, kökleri insanoğlunun ilk anına dek uzanan korkunç bir intikam duygusuyla kıyasıya tırmalar her şeyi ve herkesi, kıyasıya hırpalar, kıyasıya yaralar ve sonuçta ortalığı orasından burasından kat kat dumanlar tüten, uçsuz bucaksız bir savaş alanına çevirir. Öyle ki, çığlık çığlığa parçalanmış kalpler yüzer artık bu savaş alanını kaplayan kan göllerinin içinde. Kalplerle birlikte ölmüş dostluklar yüzer sonra, dostluklarla birlikte ezilmiş duruşlar, duruşlarla birlikte yok olmuş umutlar yüzer.

İşte, kısa sürede adamın derdi de yapmış bütün bunları. Yapacağını yapıp şöyle derin bir soluk aldıktan sonra da, adamcağızın ruhuna doğru ilerleyerek, tıpkı inine dönen yorgun bir yaratık gibi yavaş yavaş kaybolmuş gitmiş. Geriye, paldır küldür nerelere girip çıktığını, pervasız sözlerle kimlerin kalbini yıktığım, hangi darbelerle neleri kırıp döktüğünü ve bütün bunları nasıl bir güçle ne zaman yaptığını hatırlamayan, karmaşık ruhlu, tuhaf bir adam bırakmış tabii. Sonra, bu adam gene kalkıp eskisi gibi eski kışla binasının koridorlarında yürümeye, çınarların altında pejmürde bir karaltı halinde gezinmeye, ya da zaman zaman hâlâ arkasında sürüklenip duran o kocaman kuyruğuyla birlikte gidip belki bir çift laf ederim diye çay ocağında oturmaya başlamış ama, bir daha kimseyle ilişki kuramamış. Artık, radyoevindeki çalışanlar ona dönüp bakmıyorlarmış bile çünkü; yaklaştığını fark ettiklerinde ya suratlarını ekşiterek sırtlarını çeviriyor, ya birbirleriyle telaşlı telaşlı konuşup hemencecik onu kelimelerden örülmüş yüksekçe bir duvarın öteki yanında bırakıyor, ya da akıllarına çok önemli bir şey gelmiş de acilen gitmeleri gerekiyormuş gibi, kollarındaki saatlere bakıp üst üste kafalarını da sallayarak ansızın ortalıktan kayboluyorlarmış.

İşte böylece, olağanüstü bir gayretle elinden gelen her şeyi yapmasına rağmen, bu adam, içinde bulunduğu insanların arasında giderek yalnız kalmış. Hem de öyle yalnız kalmış ki, başkentten kalkıp gelişinden bu yana sürdürdüğü onca mücadele, çektiği onca eziyet, hatta sergilediği çeşitli maskaralıklarla birlikte döktüğü onca gözyaşı, bir an için bu yalnızlığa doğru yapılan bilinçsiz bir yolculuğun ayrıntıları gibi gözükmüş ona. Sonra, hayatın, binlerce bilinçsiz yolculuktan oluşan daha büyük ve daha bilinçsiz bir yolculuk olduğunu düşünmüş de, ben nereye gidiyorum acaba diye dönüp kendi geçmişinin karanlığında birtakım işaretler aramış, arayınca ne yapıp edip bulmuş, bulunca da tuhaf bir şekilde hafifçe ürpermiş mi bilmiyorum.

Benim bildiğim şu ki, radyoevindeki yetkililer pek arayıp sormadığı için, daha sonra bu adam birdenbire eve kapanmış.

Kapanınca da, efendime söyleyeyim, çocukları bir çift sincap gibi sıçrayıp omuzlarına çıktığında bile konuşmamış artık; acıktığında, susadığında, ya da karısı ellerini birbirine kavuşturarak başucuna dikilip buram buram şefkat kokan titrek bir sesle çeşitli sorular sorduğunda bile konuşmamış.

Dahası, güçten kuvvetten düşüp teneşir horozu gibi büsbütün halsiz kaldığında bile konuşmamış da, yüzünü çevirerek, ıslak gözlerle kızından yükselen gurultuların arasından iri iri bakmış sadece. Hem de, herhangi bir nedenle herhangi bir şey söylemenin ne kadar beyhude olduğunu düşünerek, insanın iliklerine işleyen korkunç bir kederle bakmış.

Sonra, evin içinde göllenip duran sessizliği de, almış başını gitmiş o böyle baktıkça. Hatta, sokaklara taşıp neredeyse önü alınamayan bulanık bir sel gibi kısa sürede komşu evlere bile ulaşmış. Komşu evlerde yaşayan insanlar da, kapılarına kadar dayanan bu alışılmadık sessizliği görünce, neler olduğunu öğrenebilmek için işlerini güçlerini bırakıp karınca sürüsü gibi hemencecik adamın başına üşüşmüşler tabiî. Başka bir deyişle, meraklı kafileler halinde gelip ağızlarından dökülen sorularla birlikte sedirlere, duvar diplerine, eşiklere ve kapı arkalarına doluşmuşlar da evin içinde ayak basacak yer bırakmamışlar. Öyle ki, gözlerini çevirip nereye baksa sinir bozucu bir sesle sarı sarı şıkırdayan tespihleri görmüş artık adam, nereye baksa can çekişen kuşlar gibi titreyip duran âsâları, esneyen ağızları, endişeli gözleri, dirsekleri, dizleri ve ter kokulu ayak yığınlarıyla birörnek çorapları görmüş. Kapı önlerinde büyüyen zifiri karanlık fısıltıları görmüş sonra, fısıltıların içinden gelip geçen her şeyden bihaber çocukları, siyim siyim gözyaşı döken kadınları ve buruşuk nefesler halinde çenesinin altına kadar sokularak kendisine ahret soruları soran ak sakallı ihtiyarları görmüş.

Bütün bu gördüklerine, birbirini takip eden dehşet verici hikâyelerle bir türlü ardı arkası kesilmeyen akla hayale gelmedik dedikodular da eklenmiş sonra. Ardından, uzak semtlerden çağrılan yeşil sarıklı hocalarla bu hocaların çocukluk hatıraları gibi gözüken, gül yanaklı mollalar da eklenmiş. Ellerindeki ot torbalarıyla şehrin ücra köşelerinden çıkıp gelen gedik dişli kocakarılar da eklenmiş hatta, mucizeleriyle ünlü üfürükçüler, ceplerinde sihirli şişeler taşıyan fötr şapkalı esrarengiz adamlar ve ben bu fukaranın dilini düğümleyen meymenetsizin kim olduğunu üç güne varmaz bulurum diyen, her biri birbirinden maharetli falcılar da eklenmiş.

Böylece, ev bir anda ev olmaktan çıkmış da, içinde akıl almaz hünerlerle iğrenç şaklabanlıkların sergilendiği, gölgelerle dolu kocaman bir sahneye dönüşmüş sanki. Derken, nereden getirilmişse birdenbire anıracakmış gibi gözüken çeşitli eşek dilleri getirilmiş bu sahneye. Ardından, avuç avuç

zeytuni parıltılar saçan irili ufaklı böcek ölüleri getirilmiş. Güçlükle hatırlanabilen uzak ve kahırlı ninniler eşliğinde, gök boncuklu tahta beşikler getirilmiş sonra bütün bunlar yetmezmiş gibi; evliya ayağına değmiş kutsal sular, yurdularına saç telleri geçirilmiş evladiyelik iğneler, paramparça pöstekiler, rahleler, kitaplar, mumlar ve kırk sünnetsiz çocuk eliyle kırk dereden toplanıp kırk ayrı tasa doldurulan rengârenk taşlar getirilmiş.

Adam da, ardı arkası kesilmeyen bu saçmalıkların arasında büsbütün bunalmış işte o zaman ve ışıksız gözlerle karısına dönerek, yalvarırım beni kurtar dercesine uzun uzun bakmış. Hatta, sadece bakmakla kalmayıp susuzluktan çatlayan dudaklarını da baygın iki böcek gibi şöyle hafifçe kımıldatmış ama, karısı, onun ne demek istediğini hiç anlamamış nedense. Daha doğrusu, kederli bir imdat bayrağına benzeyen adamın yüz ifadesini o sırada farkına bile varmadan çevresinde uğuldayıp duran kalabalığın aklıyla okumuş da, başını ellerinin arasına alarak, zavallı kocam herhalde dilinin bir an önce çözülmesini istiyor, diye düşünmüş. Sonra, çocuklarıyla birlikte şehrin öteki ucuna kadar gitmiş, perişan bir şekilde kapı kapı dolaşarak, hiç vakit kaybetmeden bir hoca daha getirmiş eve. Hatta, eşikten adımını atar atmaz hoca diye bilinen bu şarlatanın sarımsak kokulu ellerine sımsıkı sarılmış da, insanın içini titreten geniş çırpınışlar eşliğinde, ayağının türabı olayım ey mübarek adam, n'olursun kocamı kurtar, diye höyküre höyküre saatlerce ağlamış.

İşte o böyle herkesin gözleri önünde salya sümük ağlarken, efendime söyleyeyim, başına gelen olaylara bir türlü inanamayan adam da yerinden fırladığı gibi kendini palas pandıras dışarıya atmış artık. Atınca da, adeta kaybolmak istercesine, nereye gittiğini bile bilmeden, şehrin içinde rasgele yürümeye başlamış. Kimi zaman sigara üstüne sigara yakıp duran küt bıyıklı celeplerin peşine takılarak çeşitli semtlerde kurulan hayvan pazarlarına doğru yürümüş de, soba borusuna benzeyen kalın böğürtülerle boklu kuyrukların arasından geçmiş sözgelimi; kimi zaman dev bayraklarla süslü tören yerlerine doğru yürüyerek ansızın göğe yükseliveren alkışlarla ardı arkası kesilmeyen nutukların, kimi zaman uzak ülkelerden dönen otomobil yüklü gemilere doğru yürüyerek cam parıltılarına karışan heveskâr bakışlarla insana yan yana sıralanmış terli fıçıları hatırlatan koca göbekli gövdelerin, kimi zaman da cami avlularına doğru yürüyerek sütun diplerinde bekleşen dilencilerle iplik iplik akan su şırıltılarının arasından

geçmiş. Hatta, bazıları için şehrin şehre dahil değilmiş gibi gözüken çeşitli köşelerine de gitmiş kimi zaman; iskelede uğuldayan o iğne atsan yere düşmez kalabalığın içinde, antikacılar çarşısının küf kokulu kahverengi havasında, uzak sarı bir aydınlık saçan sahafların önünde, ya da tek katlı evleri yıkmaya çalışan koca dişli buldozer gürültülerinin arasında, ıssız bir karaltı halinde aylarca gezinmiş durmuş.

Haydar, büfeye doğru bir kez daha yürüdü.

Camların gerisindeki kıvırcık saçlı adam da, ellerini kaldırarak, tavuk kışkışlar gibi hemencecik kovdu onu. Kovarken, benim duyamadığım bir sesle hızlı hızlı bir şeyler mırıldanıp beklenmedik bir öfkeyle gözlerini de pörtletti üstelik ve yüzündeki ifadenin korkunçluğu gidip Haydar'ın yüreğine adamakıllı işlesin diye, bir süre öylece kaldı. Gürül gürül akıp giden zamanın dışına çıktı da, bir an için fotoğrafa benzedi sanki. Sonra, içinde bulunduğu zamanın içine dönüp ister istemez gevşedi gene, dirseklerini tezgâha dayadı, başını öne eğdi ve çenesini ayırıp tıpkı ateşin başında mayışıveren yaşlı kediler gibi, insanı yoran bir yumuşaklıkla, tembel tembel esnemeye başladı. O sırada Haydar ellerini ceplerine sokmuş, kısık gözlerle caddeden gelip geçenlere bakıyordu. İnsanlar her zamanki gibi onu görmeden, çeşitli uzaklıklar, anlaşılmaz korkular, dalgın gölgeler, ya da günlük telaşın rüzgârına kapılmış eller, ayaklar ve gülücükler halinde yanından yöresinden geçip geçip gidiyorlardı tabiî. Başka bir deyişle, kaldırımın kenarında duran bu harap olmuş görüntü neyin nesi, kimin fesidir diye gözlerini çevirip bir kerecik olsun bakmıyorlardı.

Belki de bu yüzden, okyanusun ortasında yüzen ıssız bir su kabarcığına benziyordu Haydar. Hatta, insanların kayıtsızlığından doğan ve sinirlerine hâkim olamayıp her an oraya buraya vahşice saldıracakmış gibi gözüken alabildiğine karanlık ve şekilsiz bir yaratığa benziyordu. Derinliği hayal edilemeyen geniş bir uykuya benziyordu sonra, belleklerden taşmış bir rüyaya, bakışlar arasında gezinen bir boşluğa, ya da henüz kimseciklerin tadamadığı, oldukça uzak ve acayip bir sarhoşluğa benziyordu.

Sonra, bunların hepsine birden benzedi nedense ve benzediği şeylerin ağırlığını taşımakta bir hayli güçlük çekiyormuş gibi, ayaklarının dibindeki kusmuk lekelerine basmamaya çalışarak, birkaç adım daha atıp kaldırımın kenarına yavaşça oturdu.

İşte o böyle oturup bacaklarını otomobillerin gürültüsüne doğru uzatınca, insanlar da şaşılası bir hızla çoğalmaya başladı caddede. Eli silahlı birtakım adamlar gelip anlaşılmaz bir telaşla üst kattaki kumarhaneye çıkan merdivenin girişine pusu kurarken, eczanenin bitişiğindeki manav dükkânının önüne de çıplak ayaklı yoksul çocuklar üşüştü sözgelimi ve bu çocuklar kuş yuvasına benzeyen ağızlarını havaya dikerek, insanın içini acıtan neşeli bir sesle uzun süre şarkı söylediler. Dışarıya çıkarı mavi önlüklü manav da, meyve kasalarının arkasında durup açlıktan çığrışan sefil bir civciv sürüsüne bakar gibi uzun süre baktı onlara. Sonra, acıma duygusuna kapılmış olmalı ki, elmalardan birkaçını alıp yumuşak bir hareketle havaya doğru fırlattı. İşte o sırada, nasıl desem sana, havada sadece ışıl ışıl yanıp sönen birkaç kırmızı elma değil, şefkate, merhamete ve iyiliğe dair birtakım şeyler de uçuştu sanki. Şarkılarını yarıda kesen çocuklar da, o anda uçuşan bu şeylerin altında çığlık çığlığa birbirlerine girdiler tabiî. Hatta, berrak bakışlarla körpe seslerden oluşan çıplak ayaklı kocaman bir bulut halinde, gelip geçen otomobillere aldırmadan, boşluğu avuçlaya avuçlaya gidip ta caddenin ortasına kadar yayıldılar. Derken, gar binasının köşesinde bekleyen dilenciler de katıldı onlara. Ardından, ellerindeki ilaç poşetleriyle birlikte eczaneden çıkan hırpani kılıklı birkaç adam, nereden koşup geldiği bilinmeyen kara kuru bir kadın ve iki büklüm olmuş ak sakallı bir ihtiyar da katıldı.

Olayın dışında olmama rağmen, havaya fırlatılan elmaların nereye yuvarlandığını ben bile göremedim işte o zaman.

Belki, kaldırımın kenarında oturup duran Haydar da göremedi.

Kendini hengâmenin içine atan o ak sakallı ihtiyar tıpkı bir kemik çuvalı gibi çatır çutur çiğnenince, elmaların pek de önemi kalmadı zaten; insanlar, paniğe kapılıp hızla sağa sola kaçıştılar.

Sonra, neredeyse aynı hızla, olup bitenlerin nasıl olup bittiğini bilmeyen, yeni bir kalabalık oluştu orada. Demir parmaklıkların gerisinden görebildiğim kadarıyla, manav da vardı bu kalabalığın içinde; gözlerini yerde kıvranıp duran ihtiyarın sakalına dikmiş, mavi önlüklü bir heykel gibi öylece bakıyordu. Sonra, işte o öylece bakarken, eczacı, manav dükkânının önündeki kasaların üzerinden sıçrayarak koşa koşa gelip büyük bir dikkatle yerden kaldırdı ihtiyarı; kucağına aldı ve hiç kimseye bir şey demeden,

peşine takılan iki sıska adamla birlikte eczaneye doğru yürüdü. Görünüşe bakılırsa, peşindeki adamlar arada bir boşlukta sallanan ihtiyarın bacaklarını tutup yardım etmeye çalışıyorlardı ama ne yaparlarsa yapsınlar, bunu bir türlü başaramıyorlardı. Bana kalırsa, biraz da başarmak istemiyorlardı sanki. Başka bir deyişle, farkına bile varmadan beceriksizce davranıp neredeyse ihtiyarın bacaklarına sallanma özgürlüğü tanıyor, bir süre yavaşlayıp bu özgürlüğü uzaktan seyrediyor, seyrederken anlaşılmaz bir rahatsızlık duyuyor, sonra da ansızın koşup fikir değiştirmiş gibi eczacıya yeniden yetişmeye çalışıyorlardı.

Onlar yavaşlayıp hızlandıkça, yüzleri de belli belirsiz parlayıp sönüyordu o sırada.

Sonra, işte onların yüzleri böyle derinlerde gezinen uzak bir arzunun ağırlığı altında bir çift kararsız ayna gibi parlayıp sönerken, nasıl oldu bilemiyorum ama birdenbire korkunç bir patlama sesi duyuldu. Yeri göğü inleten bu sesle birlikte, otobüslere, raylara, kubbelere ve parçalanmış vagonlara benzeyen dev nesneler uçuştu sonra çatıların üstünde. Alınlarındaki yazıları döke saça, yüzlerce yıllık şadırvanlar uçuştu hatta; salkım saçak halılar, kat kat katlanmış duvarlar, tonlarca ağırlığındaki merdivenler, vınlayan cam kırıkları ve bu cam kırıklarına yansıyan şehrin eğri büğrü görüntüleri uçuştu.

Bu dehşet verici manzarayı görünce, insanlar da, canlarının derdine düşüp nereye gittiklerini bile bilmeden çeşitli yönlere doğru çığlık çığlığa kaçıştılar tabiî. Sonra, işte onlar böyle kaçışırken, her noktası cehennem ateşi gibi yanan, eşi menendi görülmemiş bir duman kütlesi sardı ortalığı. Dahası, bu kütle, içinde çırpınıp duran canhıraş çığlıklarla birlikte bir süre caddelerde başıboş gezindikten sonra gökdelenlerden yansıyan parıltıların arasından sıyrıldı, karanlık bir deniz kıvamıyla kabardı, olanca ağırlığıyla yükseldi ve çatılardan uzaklaştıkça uzaklaştı da, adeta çivilerle tutturulmuşçasına, göğün ortasına çakıldı kaldı.

Haydar da, zavallım, ayağa kalkıp can havliyle sağa sola kaçışan insanların arkasından sessizce baktı o sırada.

Sonra, hızla dönüp bana doğru yürüdü gene; bacaklarının üzerinde yaylana yaylana ilerledi, siren seslerinin arasından hayal meyal süzüldü, pencerenin

dibine geldi ve gözlerini elimdeki kaleme dikerek hafifçe gülümsedi.

Az önceki patlamanın yankılarını taşıyan tozlu bir sesle, sen hâlâ hikâye mi yazıyorsun, dedi ardından da.

Evet, dedim ben de ona dikkatle baktıktan sonra, gördüğün gibi, hâlâ hikâye yazıyorum.

Kuyruklu mu bari, dedi pis pis sırıtarak.

Ben sesimi çıkamadım.

Daha doğrusu, bir an için eski kışla binasını düşündüm de, zihnimin derinliklerinde uğuldayıp duran o asırlık çınarlara doğru uzun uzun baktım. Bakarken, hiç istemediğim halde çatılardan yükselen güvercin gurultularıyla çınar yapraklarının arasından dayımın tek katlı evini de gördüm hatta; bahçeyi, bahçede gezinen ot hışırtılarını, ot hışırtılarının içindeki çocukları ve çocuklarla birlikte sağa sola savrulan toz bulutlarını da gördüm. Bütün bunların yanı sıra, bir şekilde, dayımın attığı kahkahaları da gördüm sonra. Ardından, zangır zangır sarsılan o incecik iğde dallarını, dallarda kocaman bir kristal gürültüsüyle parçalanan güneşi ve birdenbire havalanıp tiz çığlıklar eşliğinde göğün derinliklerine doğru uçuşan irili ufaklı kuşları da gördüm.

Sonra, gerçekten merak ediyormuş da çoktan beri dile getiremiyormuş gibi, Haydar benim kaç yaşında olduğumu sordu.

Ya sen, dedim ben de ona, sen kaç yaşındasın?

Bilmiyorum, dedi.

Ben de bilmiyorum, dedim giderek onunkine benzeyen tuhaf bir sesle.

Hatta, inandırıcı olsun diye, bunu söylerken ellerimi yavaşça açıp kapadım.

Bana inandı mı bilemiyorum ama, kafasını hızlı hızlı salladı o sırada.

Ardından da, cama doğru eğilerek uzun süre içeriye baktı. Karmakarışık bir yüzle tuttu, tozlu kirpiklerini kırpıştıra kırpıştıra, bir süre duvarları boydan boya kaplayan Nuh nebiden kalma kitaplara baktı sözgelimi, bir süre tavandan sarkan ampule, bir süre tahta sandalyenin üstündeki radyoya, bir

süre de benim oturduğum masanın hiç düzelmeyecekmiş gibi gözüken dağınıklığına baktı.

Pek emin değilim ama, o anda dışarıda olduğu için biraz da hüzünlendi sanki.

Hatta, dışarısı dediğimiz şey aslında çeşitli genişliklerden oluşan daracık bir yermiş de kendini benim yanıma atıp oradan kurtulmak istiyormuş gibi pencereye doğru ani bir hamle yaptı da, ellerini demir parmaklıkların arasından uzatarak camları inanılmaz bir öfkeyle gacır gucur tırmalamaya başladı. Suratı da, birdenbire kafesini parçalamaya çalışan vahşi hayvanların suratına benzedi o sırada. Nasıl benzedi diye soracak olursan, gözleri gözlerimin önünde dengesini yitirmiş bir çift kan çanağı gibi cumbuldadı sözgelimi; saçları tel tel havalandı, şakaklarındaki damarlar şişti ve can havliyle açılıp kapanan ağzının karanlığından da çenesinin ucuna doğru, insanın midesini bulandıracak türden, ak köpüklü sular aktı. Sonra, Haydar’ın ciğerlerinden kopup gelen hırıltılar da karıştı bu sulara. Caddeden gelip geçen otomobillerin pis kokulu gürültüleri de karıştı hatta, sokak aralarından yükselen çığlıklar, çığlıkları birbirinden ayıran sessizlikler ve bu sessizlikleri sessizlik yapan uzak semtlerdeki uğultular da karıştı.

Birdenbire şehrin ağırlığı, genişliği ve şekli Haydar’ın ağzından fışkırıp çenesine doğru akıyormuş gibi oldu bir bakıma. İşte böyle olunca, camları tırmalayıp duran Haydar da büsbütün çıldırdı sanki, büsbütün kudurdu ve tutup kafasını pencerenin kenarına birkaç kez var gücüyle küt küt vurdu. Belki daha da vuracaktı ama, gözleri masanın üzerindeki mızıkaya ilişince durdu birden.

Dahası, birden sakinleşti ve büyülenmiş gibi bir süre öylece baktı.

Sonra, oldukça yumuşak bir sesle, o mızıka senin mi, dedi bana.

Ben de, evet, dedim.

Güzelmiş, dedi.

Ben sustum.

Birazcık çalsana, dedi gülümseyerek.

Olmaz, dedim usulca.

Gene de o, benim bu isteği yerine getireceğimden eminmiş gibi oracığa, betonun üzerine bağdaş kurup oturdu.

4

Derken, adam bir gün kalkmış, efendime söyleyeyim, gene nereye gittiğini bile bilmeden, dalgın adımlarla şehrin uzak köşelerine doğru yürümüş.

O yürüdükçe, çevresindeki görüntüler de yavaş yavaş değişmiş tabiî. İnsanın üstünü başını aydınlatan vitrinlerle berber dükkânlarının parıltısı geride kalmış da, bunların yerini sıvaları dökülmüş yamru yumru duvarlar almış sözgelimi; pirinç halkalı kapıların yerini üflesen yıkılıverecekmiş gibi gözüken çürük tahtalar, ağarıp duran sakız kıvamındaki perdelerin yerini kirliler kirlisi çaputlar, bol ışıklı pencerelerin yerini kararmış çocuk yüzü genişliğindeki delikler, çarşıların, mağazaların ve çay bahçelerinin yerini de içlerinden kara kara sinek bulutları havalanan, dört yanı kerpiçlerle çevrili, boş arsalar almış.

Sonra, kimi zaman yatalak hasta iniltilerinden, kimi zaman çocuk sesleriyle ürperen çaresiz kadın yüzlerinden, kimi zaman da hayata boş vermiş adamların el kol hareketlerinden yapılmışa benzeyen, çatıları teneke kaplı, eciş bücüş evler çıkmış bu adamın karşısına. Ardından, buruşuk mendiller gibi yan yana sıralanıp giden, içleri yamalı çamaşırlarla dolu, daracık avlular çıkmış. Hasır gölgelerinde unutulan sarı benizli ihtiyarlar çıkmış sonra, hela çukurlarından yükselen ağır kokular, donsuz tumansız çocuklar, ellerinde kamış sepetlerle çerçiler ve dişlerinin arasından salyalar akıtıp duran, her biri birbirinden aç ve birbirinden korkunç iri iri köpekler çıkmış. Şehrin merkezinden epeyce uzaklaşan adam da, tuhaf bir tedirginlik duymuş o sırada. Hatta, bir süre sonra ortalığa saçılıveren çöplerle ufuktaki dumanları, yakası bağrı açılmış çökük avurtlu adamları, sinekleri ve ikide bir ayağına takılıp duran her yanı örümcek ağlarıyla kaplı çıkrık ölülerini görünce yürümekten vazgeçip geri dönmeyi bile düşünmüş ama, bunu bir türlü yapamamış. Duyduğu tedirginliğe rağmen, aynı zamanda, dumanların ötesinde nelerle karşılaşacağını da fena halde merak ediyormuş çünkü. Ya

da, uzaklarda yatan belirsizlik onu ruhundan kavrayıp o sırada tıpkı bir hayvan gibi yediyormuş. Hem de, avlu duvarlarının üstünden bakan kuğu boyunlu kızlarla öksürük topu gibi patlayıp duran kır saçlı yaşlıların gözleri önünde öyle inanılmaz bir şekilde yediyormuş ki, artık adamcağız ne yapsa kendine hâkim olamıyor, olamayınca ha babam de babanı yürüyor, yürüdükçe de bir yığın ıvır zıvırın arasından geçerek geçtiği yerlere kararsız titreşimler saçan tuhaf bir karaltı halinde yavaş yavaş surlara doğru yaklaşıyormuş.

Bu arada, teneke kaplı çatılarla çocuk seslerinin üstünden gözüken surlar da gitgide yükseliyormuş tabiî. Dahası, ortalığı kasıp kavuran yoksulluğun rengi, şekli ve zamanı bu surların dibinde sona eriyormuş da o noktadan sonra içi çeşitli zenginliklerle dolu başka bir zamana geçiliyormuş gibi, uzaklardan sessizliğe benzeyen incecik uğultular geliyormuş. Kadife yumuşaklığından da yumuşak olan bu nefis uğultularla birlikte taşların arasından fışkırıp havada hışırtıyla uçuşan yemyeşil kokular da geliyormuş sonra, kartalların koca kanatlı, çevik gölgeleri, bulutların ağartıları, göğün mavilikleri ve gediklerden süzülen güneşin göz kamaştırıcı parıltıları da geliyormuş.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte böyle yürüye yürüye, sonunda surların dibine kadar gitmiş bu adam. Gidince de, sırtındaki ceketi çıkarıp hafifçe öne eğilerek yorgun adımlarla yukarıya doğru tırmanmış, kırık şişe mezarlığına benzeyen pis kokulu hendeklerin yanından soluk soluğa geçmiş ve nasıl olsa artık şehrin sonuna geldim diye varıp bir melengiç ağacının altına yavaşça oturmuş.

Günün o vaktinde, sadece kemerlerin üstünde gezinip duran, her biri birbirinden sıska, çöp bacaklı keçiler varmış orada. Alabildiğine sessizmiş bu keçiler ve gözlerine ilişiveren yaprakların peşine düşüp sık sık yer değiştirdikleri için, kimi zaman görünüp kimi zaman kayboluyorlarmış. Hatta, kayboldukları zaman arkalarında her an sağa sola sıçrayıverecekmiş gibi gözüken, içleri ince titreşimlerle dolu derin boşluklar bırakıyorlarmış. Melengiç ağacının gölgesinde oturan adam da, arada bir dönüp ekşi ekşi kokan keçilerden çok bu boşluklara bakıyormuş o sırada Tedirgin mi tedirgin bir korkarak, üzülerek, kaygılanarak bakıyormuş. O bakınca bu boşluklar benim önümde duran şu kâğıtlar gibi bembeyaz kesilip neredeyse

bir dünya kadar genişliyormuş çünkü. Öyle ki, ne idüğü belirsiz şekillerin, şekle benzeyen alacakaranlık seslerin ve birtakım noktalardan sızıp aniden parlayıveren top top ışıkların yanı sıra, adam bazen onların içinde yaşadıklarını da, yaşayacaklarını da görür gibi oluyormuş. O anda dönüp şaşkın bir ifadeyle boşluğa bakan kahverengi gözlerini de görür gibi oluyormuş hatta, alnını, çenesini, ağzını ve bütün bunların berisinde duran mavi damarlı, kocaman ellerini de görür gibi oluyormuş.

Sonra, bir keresinde işte kendi yüz hatlarını yine böyle görür gibi olduğunda, hendeklerin aşağısındaki çalılıkların içinden birdenbire bazı adamlar çıkmış bu adamın karşısına.

Ellerinde ve ceplerinde şarap şişeleri taşıyan, kırmızı suratlı adamlarmış bunlar; yürürken ikide bir durup kavga edercesine ateşli ateşli konuşuyor, konuşurken de ellerini kollarını sallayarak sürekli şehri gösteriyorlarmış. Hatta, hep birlikte dönüp bakıyorlarmış şehre doğru. Kimi zaman birbirlerine tutunup abartılı bir nezaketle hafifçe öne eğilerek, kimi zaman kendi varlıklarının dışında kalan her şeye meydan okurcasına ısrarla geriye kaykılarak, kimi zaman da tıpkı ipi kopmuş kuklalar gibi komik ve acınası bir şekilde iki yana sallanarak bakıyorlarmış.

Nasıl bakacaklarını bilemiyorlarmış sanki.

Ya da, bir şehre bakmanın kaç türlü yolu varsa hepsini baştan sona deneyip kendilerine uygun olanı bulmaya çalışıyorlarmış.

Derken, dizlerine kadar yükselen üzerlik otlarını, mastıçiçeklerini, efelekleri, yarpuzları ve gelincikleri çiğneye çiğneye gelip oralarda bulunan bir tümseğin tepesine, dağınık bir şekilde oturmuş bu adamlar. Oturunca da, daha altlarındaki otların serinliğini bile hissetmeden, şarap şişelerini açarak, arkalarından kovalayan varmış gibi hızla içmeye başlamışlar. Böyle alelacele içince, çok geçmeden suratları kırmızıdan da kırmızı olmuş tabiî. Hem de öyle kırmızı olmuş ki, sonunda içlerinden biri bu rengin ağırlığına daha fazla dayanamayıp yerinden fırlamış ve gözlerini kısarak şehre doğru kıpkırmızı bir sesle uzun süre küfretmiş. Midesinde, ruhunda ve aklında ne kadar kırmızı varsa, bir hamlede hepsini kusmuş sanki. Birbirine ulanan, kaba saba küfürler halinde kusmuş. Bu küfürleri yetersiz bulmuş gibi, onun arkasından giysileri paçavraya benzeyen fötr şapkalı biri daha fırlamış

sonra; onun arkasından biri, onun arkasından biri, onun arkasından biri daha fırlamış. Hatta, baştan beri oldukça sessiz gözüken sünepe kılıklı başka biri, o öyle olmaz ulan böyle olur dercesine palas pandıras koşup bir solukta ötekileri geçmiş, çevredeki keçileri kıskandıracak bir hızla kemerlerin üstüne çıkmış ve bacaklarını araladıktan sonra fermuarını cırt diye açıp çükünü eline almış da, yaralı hayvanlara özgü bir sesle şehrin suratına doğru böğüre böğüre işemiş.

Onun böğürtüleri o sırada kahır yüklü kalın şeritler halinde gitmiş, uzaklardaki şehrin en uzak noktalarında bile yankılanmış sanki.

Sonra, yankılandığı yerlerin gürültüsüyle birlikte geri dönmüş, melengiç ağacının altında oturan adamın çevresinde de yankılanmış.

Bu durumdan rahatsız olan adam da, aman şu berduşlardan uzak durayım diye yerinden kalkıp ürkek adımlarla yavaşça surların içine doğru yürümüş işte o zaman. Sonra, ahı gitmiş vahı kalmış kemerlerin, göğe yükselen heybetli duvarların ve sarnıçları çevreleyen dikenli tellerin dibinden geçip define avcıları tarafından kazılan çukurların yanına kadar ilerlemiş ama, havada yankılanan gürültülerden bir türlü kurtulamamış.

Bütün seslerini giyinip kuşanmış da, tıpkı gövdesi gözükmeyen sinsi bir canavar gibi, şehir onu anlaşılmaz bir inatla adım adım izlemiş sanki.

Daha doğrusu, şaşkınlıktan ne yapacağını bilemeyen adam o gün orada bir an için böyle düşünmüş. Sonra, gürültülerin her adımda biraz daha arttığını fark edince, ters yöne doğru yürüyüp yürümediğini, seslerin zihninden gelip gelmediğini ve bütün bunların insana tepeden tırnağa gerçekmiş gibi gözüken bir rüya olup olmadığını da düşünmüş.

Derken, efendime söyleyeyim, işte bu tatsız düşüncelerle birlikte yürüye yürüye, geniş bir kavis çizerek, sonunda surların sonuna kadar gitmiş bu adam. Gidince de, şimdi benim burada kelimelerle anlatamayacağım ölçüde büyük mü büyük bir şaşkınlık yaşamış. Ufuk çizgisine doğru uzanan geniş topraklarla, irili ufaklı tepelerle, ıssız derelerle, ya da göğün altında parıldayıp duran bol güneşli çayırlarla karşılaşacağı yerde, yine şehirle karşılaşmış çünkü. Daha doğrusu, şehrin, hiç de şehre benzemeyen, oldukça acayip ve karmaşık bir semtiyle karşılaşmış.

Karşılaşınca da, tepedeki çalılıkların içinde durup sırtını surların serinliğine vererek, acaba ne yapsam diye uzun süre bakmış bu semte doğru. Bir zaman, aşağıdaki toprak damların arasında bir görünüp bir kaybolan, bu yüzden de sağa sola saçılmış iplik parçacıklarına benzeyen inişli yokuşlu sokaklara bakmış sözgelimi; bir zaman bu sokaklarda gezinen mecalsiz karaltılara, bir zaman bacalardan tüten çocuk sidiği inceliğindeki dumanlara, bir zaman geri çekilmiş birer uğultu gibi duran geniş ağızlı karanlık çukurlara, bir zaman da çukurlardaki seslerle bu seslerin dağıldığı yerlere bakmış. Sonra, şehrin merkezi yerlerinde yaşanan hayatın genişliğini ve rahatlığını düşünerek tuhaf bir suçluluk duygusuna mı kapılmış pek bilemiyor ve sana da söyleyemiyorum ama, ansızın harekete geçip taşların arasından fışkıran otlara, köklere ve çalılara tutuna tutuna tepenin dibine doğru inmeye başlamış bu adam. O indikçe, göğün alnındaki güneş biraz uzaklara çekilmiş sanki, sağdan soldan yansıyan ışıltılar biraz sönmüş, renkler biraz solmuş, çizgiler biraz silinmiş ve bütün bunlarla birlikte adına dünya dediğimiz şey de, tıpkı sandık köşelerinde unutulan eski fotoğraflara benzemiş. Hani şu ancak elimize geçince baktığımız, ancak bakınca hatırladığımız, zamanımıza uzak zamanlar katan sararmış fotoğraflara...

Sonra, işte şaşkın şaşkın bakışlarla aşağıya doğru süzülüp ta tepenin dibine kadar inmiş de, orada birdenbire tozun toprağın içinde yüzen, her yanı soluk renklerle kaplı uzunca bir sokağın başında bulmuş kendini. Bulunca da, ilkin durup soluk soluğa çevresini kuşatan tek katlı evlerin pencerelerine bakmış.

O sırada, perdesi bile olmayan bu pencerelerde, açlıktan çığrışan kıpkırmızı çocuk yüzleri varmış çünkü. Bu çocuk yüzlerinin gerisinde de, donmuş çığlıklar halinde duran, uzun kirpikli, hayal meyal kadınlar varmış. Kimi zaman çocukları bir perde gibi tutup hafifçe yana çekerek dışarı bakıyor, kimi zaman da kerpiçlerin karanlığında birdenbire kayboluyormuş bu kadınlar. Dışarı bakarken, kafalarını uzatıp kuş cıvıltılarına benzeyen sıcak ve uzak bir sesle adeta hayatlarının tamamını özetlercesine hızlı hızlı konuştukları da oluyormuş ama, ağızlarından çıkan kelimeler camlara çarpıp parçalandığı için ne söyledikleri pek anlaşılmıyormuş.

Anlaşılsa bile, o sırada duvar diplerinde güneşlenen kısık gözlü birkaç kocamış erkekle bu erkeklerin nefes alıp verişlerini kollayan birkaç kocakarıdan başka onları işitecek kimse yokmuş zaten.

Başka bir deyişle, sokak tıpkı savaş filmlerinde gördüğümüz sokaklar gibi alabildiğine ıssızmış ve çocuklarla kadınların sesleri de bu ıssızlığın içinde hiçbir yere ulaşamadan, korkunç bir hızla kaybolup gidiyormuş.

Derken, efendime söyleyeyim, her şeye ve herkese aklındaki muzipliklerin gerisinden bakan, ellerinin üzeri nohut iriliğindeki siğillerle kaplı, uzun boylu bir hokkabaz belirmiş bu sokakta ve altuni ışıltılar saçan külahıyla birlikte altında tahtırevan varmış gibi süzüle süzüle gelmiş, köşedeki kül yığınlarının dibinde durmuş.

Oralarda yaşayan insanlar da, nasıl haber almışlarsa, kapı gıcırtılarının arasından fırlayıp meraklı gözlerle hemencecik onun başına üşüşmüşler tabiî. Hatta, olacakları yakından görebilmek için, kaba saba küfürler eşliğinde bunlar neredeyse anlaşmazlığa düşmüş bir çapulcu sürüsü gibi kendi aralarında uzun süre itişip kakışmışlar. Ayaklarının altındaki küller de, acayip bir şekilde, pof pof havalanmış onlar itişip kakışırken. Dahası, incecik bulutlar halinde gitmiş, birçoğunun üstüne başına da bulaşmış.

Orta yerde sessiz sedasız dikilen hokkabaz dediğim hokkabaz da, hem erişilmez, hem dokunulmaz, hem de hikmetinden sual olunmaz bir havaya bürünmüş o sırada. Sonra, onun havası mı etkili olmuş pek bilemiyor ve işte sana bunu da söyleyemiyorum ama, itişip kakışan kalabalık birdenbire durmuş. Birdenbire durmakla da kalmamış üstelik, çok uzaklardan güçlü bir komut verilmişçesine birdenbire susmuş ve nefesini tutarak, hokkabaza doğru derin bir saygıyla öylece bakmış. Yüzünü çevirip her şeyden ölesiye nefret ediyormuş gibi, ezici bir ifadeyle hokkabaz da kalabalığa bakmış bir süre. Hemen ardından, yüzündeki ezici ifadeyi bir yana bırakarak orada bulunan herkesi şu küllüydü, bu tozluydu, öteki sümüklüydü demeden görülmeye değer bir şefkatle sımsıkı kucaklayacak, bağrına basıp şapır şupur öpecek, koklayacak ve bütün bunları yaparken dayanamayıp insanın içini sızlatan dokunaklı bir sesle hüngür hüngür ağlayacak gibi de bakmış ama, bu bakış pek uzun sürmemiş. O böyle bakarken, kalabalığın ortasında duran dazlak kafalı bir ihtiyar âsâsının üzerine abanıp boynunu da boşluğa

doğru ördek gibi uzatarak aniden öksürmüş çünkü ve bu öksürük, hokkabazı duygularının içinden alıp kalabalığın karşısına yeniden dikmiş.

İşte o zaman, hokkabaz hokkabaz deyip durduğum bu hokkabaz çenesini hafifçe havaya kaldırarak ezici bir ifadeyle yeniden bakmış karşısında duran kalabalığa.

Ardından da, siğil torbasına benzeyen ellerini göğüs hizasına kadar kaldırarak ani bir kararla ileriye doğru uzatmış, hırpalanmaya gönüllüymüş gibi gözüken çırpı bacaklı birkaç çocuğu tutup hızla yanına çekmiş ve kaşla göz arasında, onların kulaklarından patır patır yumurta çıkartmaya başlamış. İnsanlar, kıpkırmızı kesilen çocukların kulak kepçelerine bakıp büyük bir gürültüyle gülüşmüşler önce. Hızını alamayıp alkış tutanlar olmuş hatta, tepinenler, kucaklaşanlar, ıslık çalanlar ve durdukları yerde duramayıp kül bulutlarının içinde salkım saçak bir sevinçle zıp zıp zıplayanlar olmuş. Çocuklar da, sağa sola ani hamleler yaparak kendi kulaklarından çıkan yumurtaları hokkabazın elinden kapmaya çalışmışlar o sırada. Hokkabaz onlara bir an bile fırsat vermemiş tabiî, göz hızını aşan acayip bir hızla yumurtaları alıp alıp cebine atmış. Bir yandan da, alacakaranlık bir yüzle hafifçe gülümsemiş bunu yaparken. Sadece kalabalığın iştahını kabartan o bembeyaz yumurtaları değil, onlarla birlikte çocukların ruhlarını da alıp cebine atıyormuş gibi gülümsemiş.

Sonra, bu duruma mı içerlemiş, boşu boşuna çırpınıp duran zavallı çocuklara mı acımış, yoksa nedensiz bir sıkıntıya kapılmış da o anda yapacak başka bir şey mi bulamamış hiç bilemiyorum ama, kalabalığın içinden kim olduğu bilinmeyen biri birdenbire, versene ulan sabilerin hakkını, demiş hokkabaza.

O böyle söyleyince, şalvarını çekiştirip duran tahta göğüslü bir kadın da elindeki çocuğun elini gözle görülür bir şekilde hafifçe sıkarak, ha bire cebine atıyorsun lanet olası, herkese dağıt şu yumurtaları herkese, diye haykırmış.

Ona eşlik edercesine, efendime söyleyeyim, kalabalık da tıpkı küle belenmiş bir canavar sürüsü gibi insanın tüylerini ayağa kaldıran karmakarışık bir sesle gürlemiş işte o zaman. Hatta, gürlüyorum diye hızını

alamayıp kenetlenmiş bir diş yığını halinde gürlemenin ötesine geçmiş de, birdenbire hokkabazın üzerine doğru yürümüş.

Orta yerde duran hokkabaz, hiç beklemediği bu gelişmeler karşısında neye uğradığını şaşırmış tabiî. Daha doğrusu, ellerini havaya kaldırarak, telaşlı bir sesle yaptığı her şeyin bir çeşit oyun olduğunu söylemeye çalışmış ama kimseye laf anlatamamış o sırada. Anlatamayınca da, ne yapsın garibim, canını kurtarabilmek için tasını tarağını topladığı gibi çocukların arasından sıyrılıp hızla kaçmaya başlamış.

Sizi gidi nankör herifler, siz sanattan ne anlarsınız be, diye bağırmış hatta kaçarken.

Sonra, bir hayli kırgın ve öfkeli bir sesle bir an için dönmüş, kabahat sizin gibi baldırı çıplaklara bedava gösteri yapanda, diye de bağırmış.

Ardından, elini derin bir pişmanlıkla yere doğru sallayarak var gücüyle, bir daha buralara gelirsem Allah benim belamı versin ulan, vallahi de billahi de belamı versin diye de bağırmış ama kimse duymamış onun bu sözlerini.

Başka bir deyişle, bu sözler kalabalığın hayalindeki yumurta yığınlarını geçip de bir türlü kulaklara ulaşamamış.

Sonra, hokkabaz işte böyle can havliyle kaçtıkça, peşinden paçavra seli gibi akan kalabalığın öfkesi de büsbütün artmış orada. Hem de öyle bir kartmış ki, o gün hokkabazı sadece çıplak ayaklı çocuklarla yaşını başını almış koca koca yetişkinler değil, aynı zamanda yerlerinden fırlayıp derin bir uğultuyla kerpiç duvarlar da kovalıyor gibi olmuş. Kerpiç duvarların gerisindeki sessizlikler de kovalıyor gibi olmuş sonra, sessizliklerin içinden sarkan bulgur keseleri, kandiller, gölgeler, tahta kapılar ve uzaklardan gelen bulanık seslerle bu seslerin çağrıştırdığı çeşitli görüntüler de kovalıyor gibi olmuş. Rüzgarda tıkır tıkır sallanan kırmızı biber dizileriyle soluk renkli çamaşırlar da hatta, leğenler, maşalar, süpürgeler, tencereler ve tencerelerden yükselen yanık soğan kokuları da...

Sonra, işte bütün bunların önü sıra giderek hızlanan dev adımlarla sokağın öteki ucuna doğru soluk soluğa kaçarken, bu hokkabaz ne yapmışsa yapmış, birdenbire kaybolmuş. O böyle kaybolunca, insanlar da orta yerde ne olduğunu anlayamadan, dağınık bir şekilde kalakalmışlar tabiî. Gerçi, yarı

açık ağızlarla pörtlek gözlerden oluşan bu kalakalma hali benim bildiğim kadarıyla pek uzun sürmemiş. Olup bitenlerin üzerinden uzun yıllar geçmiş de her şey çoktan unutulmuş gibi, insanlar birbirlerine dönüp inanılmaz bir şehvetle ellerini kollarını sallaya sallaya, bu kez de hokkabazın nasıl kaybolduğuna dair çeşitli hikâyeler anlatmaya başlamışlar çünkü. Bunu, ele geçiremedikleri hokkabazı dile geçirmek, yaşadıkları başarısızlığı unutmak, kendilerini avutmak, ya da hayatın gerçekliğini sıcağı sıcağına değiştirip bir şekilde ondan intikam almak için mi yapmışlar bilemiyorum. Benim bildiğim şu ki, o gün orası birdenbire boşlukta birbirine çarpa çarpa uçuşan, uzak zamanlı cümlelerle dolmuş.

Sokağın başında dikilen adam da, yıllar önce unuttuğu hazin bir hokkabaz hikâyesini baştan sona yeniden okur gibi, gözlerini kısıp uzun süre bakmış bu cümlelere.

Sonra, alabildiğine yorgun ve ürkek adımlarla kendisini süzen kalabalığın arasından geçmiş, çocuk yüzleriyle birlikte tek katlı evleri geride bırakmış ve insana her an dağılıverecekmiş izlenimi veren, içi çamurlu patates çuvallarıyla dolu bir at arabasının peşine düşerek yavaş yavaş öteki sokaklara doğru yürümeye başlamış.

İçinde, biraz daha ilerleyip hokkabazın kaybolduğu noktayı geçerse, mutlaka bu semtin dokusuna aykırı düşen şaşırtıcı bir şeyle karşılaşacakmış gibi tuhaf bir umut varmış o sırada. Gerçi, umut denemeyecek kadar küçükmüş bu umut; büyük bir olasılıkla oradaki hayatın hiç kimseye hiçbir şey vaat etmeyen içler acısı görüntülerinden doğuyor, doğunca belli belirsiz ışıyor, ışırken de at arabasından saçılan kil kokulu tıkırtıların ağırlığı altında ezilerek, birdenbire kaybolup gidiyormuş. Sonra, dakikalar geçtikçe, bütün umutlar gibi hiç beklenmedik bir anda herhangi bir yerden, herhangi bir nedenle, herhangi bir şekilde yeniden doğuyormuş tabiî. Kimi zaman gök sümüklü çocukların gözlerinden bakan zamanın, içi derin boşluklarla dolu çıplaklığından doğuyormuş sözgelimi; kimi zaman eşyaların ıssız ve kederli duruşlarından, kimi zaman bu duruşları birbirine bağlayan insanların uyumuş zamanlara benzeyen tekdüze hareketlerinden, kimi zaman da sağda solda yankılanan ne idüğü belirsiz gürültülerle bu gürültülerin ölgün uzantılarıymış gibi gözüken çeşitli gölgelerin arasından doğuyormuş. Üstelik, her defasında bu umut sadece adamın kalbini ve bakışlarını değil,

adımlarını da aydınlatıyormuş sanki. Hatta, bir şekilde, belleğinin uzak köşelerine sızıp oralarda yatan çocukluk hatıralarını da aydınlatıyormuş. İşte, adam da o gün hiç farkına varmadan arada bir bir çocuk gibi inanılmaz bir hevesle yürüyormuş bu aydınlığın içinde.

Öyle ki, hızını alamayıp kimi zaman önündeki at arabasını geride bırakarak birdenbire kapılan yeşile boyanmış toprak damlı camilerin, alacakaranlık yıkıntıların, göçüklerin, ateşlerin ve ufukta beliriveren isli mertek yığınlarının ötesine geçtiği bile oluyormuş. Kurbağa sesleriyle dolup taşan yosun kaplı derelerin üzerinden, bulutlara çarpa çarpa, kravatlı bir kuş gibi uçtuğu bile oluyormuş sonra; yokuşları rüyalardakine benzeyen bir hafiflikle çıktığı, tepeleri peş peşe aştığı ve bütün bu görüntülerin uzağında kalan bazı noktalara da hiç zahmet çekmeden, adeta ışınlanmışçasına, bir solukta ulaştığı bile oluyormuş.

Gene de, aydınlık sona erdiğinde, ilerleyip giden at arabasının arkasında kendini solgun ve kederli bir yüzle dalgın dalgın yürüyorken buluyormuş nedense. Üstelik, o sırada sanki ellerinde çocukken kaybettiği, ama ne olduğunu bir türlü hatırlamadığı tahta bir oyuncağın ağırlığını da hissediyormuş. Bu ağırlık, ellerinden aklına sıçrıyormuş daha sonra, aklından bakışlarına, bakışlarından yüzündeki ifadeye, oradan adımlarına, adımlarından da omuzlarına, dirseklerine ve göğsüne sıçrıyormuş.

Büsbütün kaybolup gitmesin diye, çok uzaklardan biri onun üzerine doğru el feneri tutuyormuş da, ışık, bir ağırlık halinde gövdesinin çeşitli yerlerinde gezinip diyormuş sanki.

5

Az önce, hâlâ orada bekliyor mu diye, başımı kaldırıp Haydar'a baktım.

Oturduğu yerden, o da bana baktı sessizce.

Ardından da, pencerenin dibinde neden beklediğini hatırlatmak için ellerini ağzına götürdü ve bir süre gözlerini kapatarak, yavaş yavaş mızıka çalıyormuş gibi yaptı.

Hatta, hiç ummadığım bir şekilde, birtakım sesler de çıkardı bunu yaparken.

Başlangıçta insanın ruhunu kıyım kıyım kıyan, her biri birbirinden acıklı seslerdi bunlar. Pabuç yarımına benzeyen Haydar'ın ağzında feleğin sillesini yemiş çipil gözlü küçücük bir kedi vardı da, yeryüzündeki bütün kediler adına var gücüyle miyavlıyordu sanki. Ya da, yaralı bir köpek eniği, kana bulanmış bol sinekli bir sesle kuyruğunu titrete titrete mızıklayıp duruyordu. Arada bir de, sırtında kasvetli mekânların ağırlığını taşıyan, karanlık ve uzak bir çocuk sesi alıyordu bu seslerin yerini.

İşte o zaman, Haydar çocukluğunda iki gözü iki çeşme ağlamış da, sesi benim oturduğum yerden yıllar sonra duyuluyormuş gibi oluyordu.

Nedense, daha sonra birdenbire değişti bu sesler. Haydar durup dururken neşelendi de, elindeki hayali mızıkayla, kıvrak bir oyun havası çalmaya başladı açıkçası.

Ben de, gözlerimi çevirip demir parmaklıkların arasından başka yerlere baktım o sırada.

Kemikleri kırılan ak sakallı ihtiyarın tedavisi hâlâ sürüyor mu diye, ürkek bir ruhla, bir zaman caddenin karşısındaki eczaneye doğru baktım sözgelimi ve bakarken, birdenbire oradan yayılan ilaç kokularını duyar gibi oldum. Sonra, bana dayımı ve hastane koridorlarını hatırlatan bu can sıkıcı

kokulardan bir an önce uzaklaşmak için, hızla eczanenin bitişiğindeki manav dükkânına çevirdim gözlerimi. Çevirince de, kırmızı kırmızı parlayan elma kasalarıyla karşılaştım tabiî ve ister istemez, kemikleri kırılan ak sakallı ihtiyarı yeniden hatırladım. Söyledikleri şarkıyı yarıda keserek, havaya fırlatılan elmaların peşinden koşan çıplak ayaklı çocukları da hatırladım sonra. Hatta, ellerindeki plastik kaplarla birlikte koşa koşa gelip çocukların arasına katılan gar binasının önündeki dilencileri, eczaneden çıkan hırpani kılıklı birkaç adamı ve giderek büyüyen hengâmenin ortasında kelebek gibi dönüp duran o kara kadını ve kadının çaresizliğini de hatırladım.

Sonra, işte bütün bunlardan kaçarcasına, ani bir kararla gözlerimi çevirip caddedeki kalabalığın arasından gar binasına doğru baktım ben ve bakar bakmaz da, oradaki uğultuların içinde bekleyen yük vagonlarını gördüm. Üstlerinde, peş peşe sıralanmış bir sürü tank vardı bu vagonların. Tankların başında da, tüfeklerini bel hizasında tutan, kafalarına miğfer geçirmiş donuk yüzlü askerler vardı. Perondaki demir ayaklı banklarda oturan, koşar adımlarla paldır küldür kapılardan girip çıkan, ya da bavullarını ve çocuklarını alıp turnikeleri aşmaya çalışan herkese bir tuhaf bakıyordu bu askerler. Hatta, insanların bakışları değdikçe tankların öldürme güçleri azalıyormuş gibi, kimi zaman vagonların yanına yaklaşanları ağızlarını bile açmadan, sert bir çene hareketiyle hemencecik uzaklaştırıyorlardı. Gene de, oralarda sinirli sinirli volta atıp duran serseri kılıklı birkaç adama engel olamıyorlardı tabiî. Perondaki mermer zeminden çok içlerindeki can sıkıntısının içinde yürüdükleri için, bu adamlar çoğu kez nereye yaklaştıklarını bilmiyorlardı çünkü; ağızlarından fışkıran sigara dumanlarını ikiye biçerek önlerindeki boşluğa doğru bir hışımla ilerliyor, varıp vagonların karaltısına toslayınca belki askerleri bile görmeden geri dönüyor, sonra da anlaşılmaz zikzaklar çizerek, kalabalığın arasında serseri mayın gibi dolanıp duruyorlardı.

İşte, gar binasının önündeki dilencilerden biri ayağa kalkıp sessizce bu vagonlara doğru yürüdü o sırada.

Göğsünde savaş madalyası taşıyan, kısık boyunlu, ufak tefek bir ihtiyardı bu; insanların arasından yürürken hem sakalıyla birlikte dönüp her an saldırıya uğrayacakmış gibi sağını solunu kolaçan ediyor, hem de bir

bacağının üstünde yaylanarak acayip bir şekilde topallıyordu. Göğsündeki madalya da, gururla sallanıp ortalığa altuni ışıltılar saçıyordu o topalladıkça. Hatta, bu ışıltılar yüzünden, arada bir madalyanın birdenbire gözden silindiği bile oluyordu. Adam da, göğsünün üzerinde giderek genişleyen bir top ışık taşıyormuş gibi görünüyordu böyle zamanlarda. Ya da, küçücük gövdesiyle bu ışığın ucuna iliştirilmiş de, ister istemez onun peşi sıra sürükleniyormuş gibi görünüyordu.

Sonra, vagonların yanına kadar gidip orada durdu bu adam. Durunca da, savrulan ceketini düzelterek, askerleri maskederi umursamadan, tanklara doğru uzun uzun baktı. Hem hasret gideriyor, hem derin bir hayranlık duyuyor, hem de kimsenin bilmediği birçok nedenden dolayı içten içe sitem ediyormuş gibiydi o sırada. Hatta, onlara o güne dek yaşadıklarını anlatmaya hazırlanıyormuş da bir türlü söze nereden başlayacağını bilemiyormuş gibiydi. Derken, mahcup bir ifadeyle ceketini bir kez daha düzelterek, karşısında duran tanklardan birine doğru iyice yaklaştı bu adam. Yaklaşınca da, hafifçe eğilip sağ elini açtı ve boynunu bükerek ondan bir şeyler istedi.

Daha doğrusu, benim duyamadığım bir sesle, sakalını ve madalyasını titrete titrete birtakım sözler söyledi tanka.

Tank da, ortalıkta onca insan varken gelip kendisine el açan bu dilencinin söylediği sözlerden bir hayli etkilenmiş gibi, hızla sarsıldı işte o zaman. Onun ardından, daha neler oluyor demeye bile kalmadan öteki tanklar da sarsıldı sonra ve yük vagonları birdenbire harekete geçerek gar binasını kasıp kavuran acı bir düdük eşliğinde benim gözlerimin önünden peş peşe akmaya başladılar.

İhtiyar adam da, orada durup ayrım yapmadan elini tankların hepsine uzattı tek tek Tanklardan sonra gelen, vagonların üstüne sıralanmış yeşil renkli kamyonlarla ciplere de uzattı hatta ve gene sakalını ve madalyasını titrete titrete, benim duyamadığım bir sesle onların her birine bir şeyler söyledi.

Yük vagonları akıp geçince, aynı katarla birlikte giden yolcu vagonları geldi sonra. Bu vagonlarda, sessizce diz dize oturan, birbirleriyle hararetli bir şekilde konuşan, yarı beline kadar dışarıya sarkan, ya da burunlarını camlara patates gibi dayayıp sağa sola rasgele el sallayan askerler vardı.

Onları görünce, ihtiyar elini hemen geri çekti nedense.

Çektikten sonra da, öne doğru eğik duran gövdesini doğrulttu ve şakır şakır hızlanan vagonların arkasından, kalbi onlarla birlikte gidiyormuşçasına sessizce baktı.

Aynı şekilde ben de baktım tabii

Hatta ben, bu tanklar, bu geniş gölgeli devasa kamyonlar, bu cipler ve askerler acaba kimin emriyle nereye götürülüyor, dedim kendi kendime. Sonra, gözlerimi gar binasındaki kalabalığın üzerinde gezdirerek, peki, bunca şey neden bu insanların dikkatini çekmiyor ve insanlar bu dehşet verici manzara karşısında neden telaşlanmıyorlar, dedim. Sonra, acaba bu tanklar Ortadoğu'nun karanlığında yüzen, açlığın ve salgın hastalıkların kol gezdiği o ilacı kesilmiş yoksul şehirlere doğru mu gidiyor, dedim. Sonra, gidince kim bilir kaç evi yerle bir edip çığlık çığlığa kaç mahalleyi yıkacaklar ve o sırada yeryüzünden yükselen sesler kim bilir gökteki yıldızları nasıl sarsacak, dedim. Sonra, gacır gucur öten koca dişli paletleriyle kim bilir bu tank sürüleri yere kapaklanıp kalan pembe yanaklı kaç çocuğun üzerinden geçecek, dedim. Sonra, vagonların tepesinde uslu uslu duran bu kamyonlarla cipler de kim bilir tank ateşiyle yanıp kavrulan kaç rüyanın külleri arasında gezinecek, dedim. Sonra, acaba vagonlardaki bu askerlerden kaçı sağ salim geri dönecek ve döndüklerinde acaba tank paletlerine yapışıp kalan kanlı pürçeklerle küçücük ellerin görüntüsünü gözkapaklarının içinden nasıl silecekler, dedim.

Sonra, işte şehrin uzak noktalarında gezinip duran adamın karşısına o gün birdenbire, olsa olsa dünyanın ağzı burasıdır denecek türden, her yanı beyaz bulutlarla kaplı, uçsuz bucaksız bir uçurum çıkmış. Daracık sokaklarla kerpiç duvarların arasından, taş harmanlarıyla çalı çırpı yığınlarının gerisinden, ya da ihtiyarların hatıralarıyla çıplak ayaklı çocuk hayallerinin berisinden mi çıkmış pek bilemiyorum ama, kenarında, insana her an korkunç bir gürültüyle kalkıp yürüyecekmiş izlenimi veren, koca koca kayalıklar varmış bu uçurumun. Kayalıkların tepesinde de, birer sessizlik birikintisine benzeyen, sırtları kamçı izleriyle dolu, yarı çıplak adamlar varmış. Etten kemiktenmiş gibi görünmelerine rağmen, aslında, kendilerini bir şekilde helak ederek içlerindeki ezeli tedirginliğin dışına çıkmayı

başarabilen pervasız ruhlarmış bunlar ve baktılar mı dünyaya paha biçilmez bir sükûnetle bakıyorlarmış.

Bu yüzden olsa gerek, adam onların yanından bir türlü geçip gidememiş o sırada.

Gidemeyince de, oradaki çalılıkların içinde durup çenesini havaya kaldırarak, neredeyse kıskanırcasına, kayalıklara doğru uzun uzun bakmış. Sonra, işte böyle bakarken, bir hayli karmaşık şeyler geçmiş aklından. Bir ara, tıpkı gürültülü nehirler gibi, akasya kokularıyla dolup taşan başkent caddeleri geçmiş sözgelimi; bir ara içki masalarında yaşadığı ağır akşamlarla çocukluk yıllarına ait neşeli hatıralar, bir ara kalabalık meydanlardan yükselen dev heykeller, bir ara mikrofonlar, plaketler ve şaşaalı törenler, bir ara kim olduğu anlaşılamayan dar gülüşlü, fettan bir kız, bir ara da evi ve çocuklarıyla birlikte karısı geçmiş. Hatta, karısı hemen geçmemiş de, bir süre dönüp bakmış ona. Işıl ışıl parlayan nemli gözlerle, neredeyse bir şey diyecekmiş gibi ağzını hafifçe aralayarak bakmış.

Aklına üşüşüveren bu görüntülerden kurtulmak için, adam da olanca dikkatini kayalıkların tepesindeki adamlara vermiş işte o zaman ve onların birdenbire ıssız bacalara benzediğini görüp şaşırmış. Sonra, kayalıklar da yavaş yavaş geride kalan kerpiç evlere benzemiş o böyle şaşırınca. Dahası, çalılıkların hışırtısı ateşli konuşmalara, bulutlar avlularda gördüğü çamaşırlara, gölgeler arasındaki boşluklar da kederli bir ruhla yürüyüp geldiği, eğri büğrü sokaklara benzemiş.

Öyle ki, ortalıkta, oraya ait olmayan birtakım kokular bile uçuşmuş o sırada. Kimi zaman lağım sularının karanlık gürültüsüne, kimi zaman unutulmuş kuyuların kederli görüntüsüne, kimi zaman da terk edilmiş evlerle uzun süredir kullanılmayan boş kapların genişliğine benzeyen karmakarışık kokularmış bunlar ve bir kez hissedilince insanın aklına zamk gibi yapışıp kalıyorlarmış. Üstelik, sanki yardım istercesine, belli belirsiz çocuk ağlamaları da geliyormuş bu kokuların içinden. Duvar diplerinde güneşlenen eğik kafalı ihtiyarların pörsümüş nefesleri de geliyormuş hatta sarı sarı; kadınların avlularda yankılanan duruşları, köpeklerin bakışları ve ne yapacağı kestirilemeyen gözü dönmüş bir kalabalığın alelacele uzaklaşıp giden ayak sesleri de geliyormuş.

Sonra, işte adam hikâyenin burasında neler olduğunu bile anlayamadan, birdenbire uçurumun dibinde bulmuş kendini.

Bulur bulmaz da, efendime söyleyeyim, sisli puslu görüntülerin arasından çıkıp sürüler halinde yukarıya doğru tırmanmaya çalışan yarı çıplak insanlarla karşılaşmış. Ellerinde otlardan örülmüş kocaman halatlarla kancalı sırıklar varmış bu insanların, sırtlarında sessiz sedasız bakışan siyah kâküllü aç biilaç çocuklar, ayaklarında eski püskü çarıklar, gözlerinde de gövdeleri hareket ettikçe uzak dağ gölleri gibi ışıldayıp sönen, bölük pörçük umutlar varmış. Hem kayalıkların girintisine çıkıntısına tutunup örümcek gibi tırmanmaya çalıştıkları, hem o kaya senin bu kaya benim diye birbirleriyle durduk yerde kıyasıya kavga ettikleri, hem de her defasında bulut kümelerini titreten korkunç ve dağınık bir gürültüyle paldır küldür aşağıya yuvarlandıkları için onlar adamı görmemişler tabiî. Adam da pek görünmek istememiş zaten, çizgi film yaratıklarına özgü bir hafiflikle onların yanından geçip neredeyse uçarcasına yürümüş gitmiş.

Bir yandan da, bu insanların, tıpkı uçurumun başındakiler gibi kendilerini bir şekilde helak ederek içlerindeki ezeli tedirginliğin dışına çıkmaya çalıştıklarını düşünmüş o sırada.

Hemen ardından, kim bilir, belki de buraları terk edip şehrin merkezine, o görkemli konaklarla küflenmiş saray artıklarının bulunduğu bol ışıltılı yere ulaşmaya çalışıyorlar, diye düşünmüş.

Sonra, ben de artık şehrin ve sefaletin en uç noktasına yaklaşıyorum herhalde, diye düşünmüş birdenbire.

Hatta, düşünmekten de öte, tuhaf bir şekilde hissetmiş bunu.

Hem de öyle hissetmiş ki, sisli puslu görüntüler gözlerinin önünde baş döndürücü bir hızla tek tek netleşmeye başlamış ve o netleşiveren bu görüntülerin içinde ilkin bir kovuğa gizlenip gazel içen kül benizli çocukları, ardından ufka doğru derinleşip giden viraneleri, ardından bu viranelerin çeşitli yerlerinden yükselen her biri birbirinden efkârlı türküleri, ardından da bu türkülerin arasında gruplar halinde gezinen iri memeli fahişeleri görmüş. Sonra, işte erkeklere gövdeleriyle birlikte günahlarını da teslim edecekmiş gibi bakan bu fahişelerin ardı sıra mahcup bir şekilde yürürken, bir zaman gelmiş tilki suratlı ten tüccarlarıyla afyon satıcılarını,

bir zaman gelmiş herkesi soyup soğana çeviren tombalacılarla gözlerini bile kırpmadan hiçi hiçine cinayet işleyen adamları, bir zaman gelmiş kucaklarındaki kurukafalarla konuşan yamuk ağızlı kadınlarla bu kadınların başına üşüşen gelinlik kızları, bir zaman da gelmiş kaval seslerini evcil bir yılan sülüsü gibi alıp büyük bir şamatayla sokak sokak gezdiren körleri görmüş. Sonra, cırlak sesli destan satıcılarıyla bu satıcıların okudukları destanların içinden heybetli birer gölge halinde fırlayıp insanların yüreğine korku salan katilleri ve bu katillerle birlikte kol kola yürüyen koca kanatlı melekleri görmüş. Sonra, kerpiç yığınlarının tepesine çıkarak, vallahi de billahi de ben peygamberim diye haykırıp duran nur yüzlü adamların, onların elini eteğini öpmek için itişip kakışan çıplak ayaklı fukaraların, kikir kikir gülüşen çocukların ve öksürürken ölüveren pörtlek gözlü ihtiyarların arasından geçip biraz daha yürüyünce, doğar doğmaz kanlı birer çıkın gibi göçüklerin içine fırlatılan bebek ölülerini görmüş.

Görünce de, oracığa çöküp karınca sürülerine yem olan bu el kadarcık gövdelere uzun uzun bakmaktan kendini alamamış tabiî.

Sonra, işte o böyle bakarken, tok sesli davullarla yeri göğü inleten huysuz zurnalar eşliğinde birtakım insanlar geçmiş yanı başından ve geçer geçmez de, neşeli yürüyüşleri, haykırışları, ıslıkları ve yırtık pırtık giysileriyle birlikte içinden büklüm büklüm dumanlar yükselen kocaman bir yıkıntının arkasına dolanıp gözden kaybolmuşlar.

Uykulu adımlarla, onların peşinden iğne ipliğe dönmüş sabit bakışlı mecnunlar geçmiş sonra, mecnunların peşinden sesleri şişe şıkırtısına benzeyen kamburu çıkmış sülükçüler, sülükçülerin peşinden çalı çırpı yüklü eşekler, eşeklerin peşinden seke seke yürüyen tahta bacaklı gölgeler, gölgelerin peşinden de insana ilk bakışta ağır birer çeyiz sandığı gibi gözüken, yeşil örtülerle süslü tabutlar geçmiş.

Adam da, ne yapacağını bilemeden, gözlerini çevirip bu görüntülere boş boş bakmış o sırada.

6

Sonra, işte bu adam, ulan bu geçmişine yandığımın şehri ne zaman bitecek diye yerinden kalkıp sarsak adımlarla viranelerin sonuna doğru yeniden yürümeye başlamış ama, bu yürüyüş pek uzun sürmemiş. Yerlerde sürünüp duran, semer eskisi, kirman kırığı, kasnak yarımı, karpuz kabuğu gibi bir yığın ıvır zıvırın arasından geçip de şöyle on beş yirmi adım kadar ilerleyince, tam da sokağın sonundaki köşeyi dönecekken, karşısına birdenbire çocuklar çıkmış çünkü.

Oradan gelip geçenlerin yolunu keserek birkaç kuruş koparmaya çalışan, toza toprağa belenmiş, her biri şeytana pabucunu ters giydirecek türden, irili ufaklı çocuklarmış bunlar; bir yandan adamın etrafında yavaş adımlarla dönüyor, bir yandan yakasını paçasını tutup hoyratça çekiştiriyor, bir yandan da bir çember oluşturacak şekilde avuçlarını pembe mendiller gibi minik minik açarak, ağlamaklı bir sesle sürekli yalvarıp yakarıyorlarmış. Hatta, adamın gözünü korkutabilmek için, haydut pozlarına bürünüp kaşlarının altından öfkeyle bakanlar da varmış içlerinde. El ele tutuşarak sokağın iki yanında barikat oluşturanlar da varmış sonra; toplanın ulan, şu bey amcayı haklayıverelim gitsin diyenler, bu teklifi işitince zevkten çılgına dönenler, bellerinden bıçaklarını sıyırıp havada amansız bir kılıç edasıyla sallayanlar, sinirli sinirli gülenler ve boyunlarını büküp bütün bunların gerisinden neredeyse özür dileyecekmiş gibi, masum bir ifadeyle bakanlar da varmış.

Birbirinden farklı bunca davranış karşısında, adam o sırada ne yapacağını bilememiş tabiî.

Bilemeyince de, ne yapsın garibim, gitgide artan gürültülerle göğe doğru yükselen toz bulutlarının ortasında, adım atmaya bile cesaret edemeden, öylece kalakalmış. Etrafımda dönüp duran çocuklardan biri şeytana uyup elindeki bıçağı kanıma saplayıverir diye biraz da korkmuş aslında. Hatta,

böyle bir durumda, bıçağın geri çekilmesiyle birlikte kanının oluk oluk nasıl fışkıracağını, bağırsaklarının yere dökülüp tozun toprağın içinde dumanı tüten sıcak salkımlar halinde nasıl sürükleneceğini ve gövdesinin boşlukta bir süre sallandıktan sonra adeta secde edercesine, kendisini bıçaklayan çocuğun ayakları dibine nasıl kapaklanıp kalacağını hayal etmiş de ister istemez ürpermiş.

Sonra, farkına bile varmadan eskisine göre biraz daha mı dik durmaya çalışmış, bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, o an beklenmedik bir şey olmuş orada.

Daha doğrusu, mucize dediğimiz şey heybetli bir adam kılığına girip tıpkı masallardaki gibi köpük köpük dalgalanan beyaz bir ata binmiş de, elindeki kamçıyı havada birkaç kez şaklatarak, toz bulutlarının içinden çıkıp hışımla kalabalığın üstüne doğru yürümüş. Onun, elinde kamçı doludizgin yaklaştığını görünce, çocuklar da hemen kaçışmışlar tabiî. Adam gelip her birini kulağından tutacak, havaya kaldırıp fırıldak hızıyla çevirecek, çevirdikçe midelerini, akıllarını ve ruhlarını allak bullak edecek, sonra da canı nereye istiyorsa işte oraya doğru hiç acımadan hadi bakalım yallah diye fırlatıverecekmiş gibi, birbirlerini ite kaka, korkunç bir telaşla kaçışmışlar.

Adam da, elindeki kamçıya benzeyen zifiri karanlık bir sesle, eşkıya mısınız ulan siz, eşkıya mısınız ha, diye bağırmış onların arkasından.

Hatta, uçma talimi yaparcasına ikide bir şahlanıp duran atını toprak damların, damların çevresindeki kıpırtıların, kurudu kuruyacakmış gibi gözüken ağaçların ve gözüne ilişiveren çeşitli gölgelerle çeşitli boşlukların üstüne doğru sürmüş de, oralarda pervaneler gibi döne döne, kamçısını havada bir süre daha şaklatmış.

Böylece, çocuklardan kalan kokuları da kovmuş sanki.

Sonra, atının başını çevirip hızla öteki adamın yanına gelmiş ve insanın içini ısıtıveren müşfik bir sesle ona, korktun mu, diye sormuş.

Doğrusunu istersen birazcık korktum, demiş öteki de.

Ekşi bir şey yemiş gibi yüzünü kat kat buruşturarak, bu veletler ne yazık ki hep böyle yapıyorlar, diye söylenmiş beriki; buralardan geçen yabancı birini gördüler mi, varıp başına tebelleş oluyorlar. Ben de, her defasında kovmak zorunda kalıyorum onları. İstesem de istemesem de, oturduğum yerden ne halt yediklerini ayan beyan görüyorum çünkü.

Atından inmiş.

Görünce de, inan bana, vicdanım elvermiyor. İşi gücü bırakıp bu yaşta sıçtığım bokların peşine düşüyorum senin anlayacağın. Yaptıkları insana eziyettir, yazıktır, ayıptır ve de yüce dinimize göre külliyen günahtır diye düşüyorum. Eskiden böyle süvariler gibi kamçı kullanmazdım tabiî, dışarı çıksam da çıkmasam da, elimde sürekli haziran sopası olurdu. Haziran sopası dediğim sopayı da, rahmetli babam bırakmıştı bana; son nefesini verirken yorganın altından çıkarıp yavaşça elime tutuşturmuş, tutuştururken de dünyanın dışına doğru kayan gözlerini gözlerime dikerek, neredeyse kemik ağartısına benzeyen toprak kokulu bir sesle, sakın unutma evlat sakın unutma, yeryüzündeki sopaların içinde en Allahsızı budur, demişti.

Buğulu gözlerle ötekinin yüzüne doğru bakmış.

Biliyor musun, gerçekten de Allahsızın Allahsızıydı haziran. Hani dilden zikirden düşmeyen, kimilerinin yere göğe sığdıramadığı şu ünlü kızılcık sopası var ya, dinime imanıma, o bile hiç kalırdı onun yanında; esamisi okunmazdı. Tabiî, sen bugüne dek onun adını duymamış, kendisini görmemiş olabilirsin. Çünkü, benim bildiğim kadarıyla kimi zaman Kudüs'e, kimi zaman Mekke'ye, kimi zaman da Kahire'ye yakın bir yerde, ancak bin yılda bir yetişirmiş bu haziran. Hurmaların ağdalı bakışları arasında, vahalardan taşan sessizlikle beslene beslene, neredeyse kimseciklere görünmeden, insan aklını aşıp giden bir hızla birdenbire yetişirmiş. Yetişince de, dallar, yapraklar, çöller, şehirler ve hatta nesiller boyunca bir an bile durup dinlenmeden, alev alev yanarmış. Sopası da öyleydi zaten, kâfir, tıpkı cehennem gibi olanca şiddetiyle gece gündüz yanardı. Bir köşeye koysan da yanardı, eline alsan da yanardı, birine vursan da yanardı. Bu yüzden, cümle âlem hayret ederdi ona. Hatta, kimi zaman karşısında put gibi dikilip kalanlar ve bir daha hiç hareket edemeyenler bile olurdu. Velhasıl, kelimelerin yanı sıra, akla hayale de sığmayan acayip bir şeydi haziran. Tevatürler tevatürü bir şeydi. İnsanı alıp her yere götüren,

insanı alıp her yerden getiren bir şeydi. Dağın taşın, kurdun kuşun şeklini şemailini çizen ve onların ruhuna ruhundan ruh üfleyen bir şeydi. Aklı içine alıp aklın dışında kalan bir şeydi. Oluru olmaza, olmazı olura bağlayan ve tutup bunları birbirine çeviren bir şeydi. Hatta, bir çeşit lüzumsuzluk gibi görünmesine rağmen, elzem olan her şeyden daha elzem bir şeydi... Ben de, işte bütün bunları gayet iyi bildiğim için, her zaman masamın ucunda hazır tutardım onu. İşini savsaklayan nankörlerle, ha bire haktan hukuktan söz edip milletin zihnini bulandıran bazı zevzekler için hazır tutardım. Bir de, arada bir yırtık dondan çıkarcasına orta yere fırlayıp dağıttığım ekmeklerin giderek küçüldüğünü iddia eden, asi ruhlu dangalaklar için.

Atın yularını bileğine dolayıp yürümeye başlamış.

Fena da olmazdı hani; haziran dediğim bu çöl kökenli mucize, bizim ata yadigârında çalışan zirzoplarla hödüklerin hepsini alır, tek tek hizaya sokardı. İnan bana, ekmek yedikleri kaba işemeye meyilli olan bazı mendeburlar bile korkudan limon gibi sararıp kendi kendilerini ele verirlerdi onu görünce. Hemen ardından da, ata yadigârının içinde, suçluluk duygusuyla ağırlaşan gövdelerini sağa sola atıp can havliyle kaçacak delik ararlardı. O sırada haziran benim elimde, bir an evvel ileriye fırlamak istercesine, ihtiraslı bir yaratık gibi şak şak öterdi çünkü. Ben şimdi zihnimin derinliklerinde yatan hatıralara bakıp öterdi demekle öttüğünü iddia ediyorum ya, kim bilir, belki de var gücüyle ulurdu. Ya da, sucuk gibi terleyen akıl almaz bir sesle, kendi varlığında taşıdığı uzaklığın gerisinden şak şak havlardı dünyaya doğru... Şak şak havlardı deyince birden aklıma geldi bak; haziran dediğim bu mübarek, bütün bu özelliklerinin yanı sıra, aynı zamanda uçkur lastiğinden daha esnek bir yapıya da sahipti. Hem de öyle sahipti ki, istersen onu rahatça derleyip toplayıp cebine koyabilir, istersen bir çekmeceye atabilir, ya da istersen avuçlarının içinde öylece tutabilirdin. Hesap kitap işlerinden fırsat buldukça ben avuçlarımın içinde tutardım sözgelimi; şak diye bırakıp gene tutar, şak diye bırakıp gene tutar ve bundan acayip bir keyif alırdım. Ben böyle yaptıkça haziran tıpkı bir yay gibi parmaklarımın arasından değil de, düpedüz gövdemin içinden fırlardı sanki. Titreyerek, titreterek ve ne olduğunu bilemediğim bazı şeyleri tepeden tırnağa okşayıp tepeden tırnağa değiştirerek fırlardı. Çıkardığı sesler de, yavaş yavaş insanın ruhunu dinlendiren eski şarkılara benzerdi böyle zamanlarda. Ya da, beşikteyken işittiğimiz, sonra da bir türlü

hatırlayamadığımız ninnilere benzerdi. Hani o, hatırlayamamakla birlikte, attığımız her adımda tadını ve çalkantısını hissettiğimiz süt kokulu ninnilere.

Durup atın alnını okşamış.

İster istemez, öteki adam da durmuş o durunca.

Bir gün, işte masanın başında gene böyle haziranla tatlı tatlı oynarken, yüzümü çevirip nedense pencereden dışarı baktım ben ve bakar bakmaz da çocukları gördüm. Sokağın öteki ucuna toplanmış, tıpkı az önceki gibi, o gün de başka birine eziyet ediyorlardı. Pencereden bakarken ilkin ben bunu anlayamadım tabiî, kendi aralarında o küçücük ağızlarıyla bağıra çağıra oyun oynuyorlar sandım. Bir grup çocuk görünce insanın aklına hep oyun mu gelir, ya da vahşet bir çeşit oyun mudur bilemiyorum ama, bir an öyle sandım işte. Evet, öyle sandım... Sonra, dikkatimi toplayıp bir de baktım, benim uzaktan oyun sandığım şey giderek oyun olmaktan çıkıyor. Olmaz olasıca veletler, yolunu kestikleri adamı çiğ çiğ yiyecekler senin anlayacağın. Üstelik, kopardıkları onca gürültü patırtı yetmezmiş gibi, gözlerini karartıp bıçaklarını da çekmişler de, tozun toprağın içinde, parıltılar elden ele sıçrıyor. Orta yerde duran adam da öyle çaresiz ki, neredeyse insanın gözüne çocuklardan daha küçük görünüyor o sırada. Bir yandan da, zavallım, sararmış bir yüzle korkudan yaprak gibi sapır sapır titriyor. Sanki titremeler görünür kılıyor onu. Ya da, o an pattadak yere yıkılmıyorsa bacakları güçlü olduğu için değil, titrediği için yıkılmıyor. Bunları ben o gün pencerenin gerisinde dururken şimdi böyle sana anlattığım gibi kelimesi kelimesine düşünmedim tabiî; meraklı bir ruhla cama doğru eğilerek, acaba neler olacak diye, sadece baktım. Kendisine baktığımı fark etmiş gibi, adam da gözlerini çevirip çocukların gerisinden bana baktı sonra. Yüzüme değil, aramızdaki onca uzaklığa rağmen, tuhaf bir şekilde, içimin derinliklerine doğru baktı. Orada uyuyan, karanlık bir noktaya doğru... Sonra, içimdeki o nokta da kendisine bakıldığını bilip gözlerini sessizce açıverdi sanki ve azizim, işte bana ne olduysa o sırada oldu. Ruhumda o güne dek görmediğim türden, oldukça karanlık ve şiddetli bir fırtına koptu da ben elimdeki haziranla birlikte masadan kalkıp hızla sokağa fırladım senin anlayacağın ve pofur pofur köpüren kocaman bir ağızla sizi gidi zındıklar sizi diye haykırarak, hiç acımadan önüme gelene

vurmaya başladım. Bir anda ortalık birbirine girdi tabii; veletler, haziranı yedikçe sersemleyip hallaç pamuğu gibi sağa sola dağıldılar. Öyle ki, tepetaklak yuvarlananların, yandım anam türküsü söyleyenlerin ve burunlarının üstüne çakılıp kalanların yanı sıra canhıraş çığlıklar eşliğinde uçup toprak damların tepesine konanlar bile oldu o sırada. Hatta, taze sığır pisliği gibi, beklenmedik bir hızla kerpiç duvarların yüzüne yapışıp kalanlar bile oldu. Sonra, nasıl becerdi bilemiyorum ama, işte bu çocukların içinden biri kaşla göz arasında koşup neredeyse şaka yaparcasına elindeki bıçağı orta yerde duran adamın kabasına hıh diye saplayıverdi. Ardından, dehşete kapılmış bir yüzle geriye doğru kaykılıp ikinci darbeyi de indiriyordu ki, ben seğirtip kolundan tuttum hemen, tek kelime etmeden hızla ittim ve haziranı alın çatısına yapıştırdığım gibi ötekilerin yanına onu da postaladım.

Birlikte, arkalarından gelen atın soluğunu enselerinde hissederek, sokağın öteki ucuna doğru yeniden yürümeye başlamışlar.

Sonra, hizmetkârlarım yarasını sarsın diye, insaniyet namına, o gün o adamı alıp ister istemez bizim ata yadigarına götürdüm. Sevkiyat nedeniyle ortalık bir hayli karışıktı aslında; bir yandan aşağıya sarkıtılan küfeler ha babam yukarı çekiliyor, bir yandan kantarlara vurulup çetelesi tutuluyor, bir yandan da arka taraftaki rampaya yanaşan at arabalarına yüklenerek hızla yola çıkarılıyordu. Ata yadigârının içinde, birbirine dolanan makara gıcırtılarından, at kişnemelerinden, tekerlek tıkırtılarından ve çavuşların bağırıp çağırmalarından oluşan simsiyah bir gürültü vardı senin anlayacağın ve herkes haddinden fazla meşguldü. Bunca sıkışıklığa ve telaşa rağmen, tabiî, gene de ben hizmetkârlarımdan ikisini yanıma çağırıp derhal adamla ilgilenmelerini söyledim. Ben söyler söylemez, kollarına girip merdiven basamaklarından şaşkın bakışlar eşliğinde yavaş yavaş indirdiler onu, alt kattaki gasilhaneye götürdüler, teneşirin üstüne yüzükoyun yatırdılar ve yarasını temizleyip boka tütün bastıktan sonra, mikrop kapmasın diye kaputbeziyle sımsıkı sardılar. Ben o sırada odama çekilmiştim tabiî, özenle yetiştirip canım gibi koruduğum begonyalarla fesleğenlerden yayılan huzur verici kokuların ortasında, elimdeki haziranla birlikte, sessizce oturuyordum. Sevkiyat da, olanca hızıyla sürüyordu bu arada; aşağıdan yükselen makara gıcırtıları tavanda yankılanıyor, at kişnemeleri uzaklaşıp uzaklaşıp geri dönüyor, çavuşların sesleri de bunca gürültünün patırtının ortasında, tekerlek tıkırtılarıyla birlikte oradan oraya gezinip duruyordu. Bu

seslerin hepsini duyuyordum ben, bakmasam da, işlerin hangi noktaya geldiğini bu seslerden yola çıkarak görüyordum. Ata yadigârı, en ince ayrıntısına kadar, sere serpe gözlerimin önündeydi senin anlayacağın ve benim gözlerim de, hiç kuşkusuz, o anki sessizliğimden ibaretti.

Bir an için duraksamış adam, gözlerini hafifçe kısarak yanı başındaki adamın gözlerine uzun uzun bakmış.

Sonra, işte ben böyle çiçeklerimin arasında elimdeki haziranla birlikte otururken ne oldu biliyor musun, gasilhaneden çıkan adam karga gibi seke seke geldi, aniden eğilip ellerimi tuttu ve onları camlardan bakan hizmetkârlarımın gözleri önünde defalarca öptü. Aslında, o kadar eğildikten sonra öpmese de olurdu ama, öptü... Üstelik, ikide bir kapıma gelip ekmek dilenen baldırı çıplaklarla işe girebilmek için her türlü yalakalığı yapan bazı tıynetsizler gibi sahte duygularla değil, o güne dek görmediğim kadar sıcak ve değişik bir samimiyetle öptü. Bu davranış karşısında, ben de oturduğum yerde şaşkınlıktan ne halt edeceğimi bilemedim tabiî, her yanıma felç inmiş gibi, giderek büyüyen kocaman bir suratla öylece kalakaldım.

Birlikte yeniden yürümeye başlamışlar.

İşte o gün yaşanan bu olaydan sonra, bir gözüm işteyse bir gözüm hep pencerede oldu benim. Çocukların elinden yabancıları kurtarmak için, görevliymişim gibi haziranı alıp her defasında ben koştum senin anlayacağın ve her defasında odama tarif edemeyeceğim kadar değişik, ama çok değişik duygularla döndüm. Buralarda yaşayan şu ciğeri beş para etmez insanlar da, bir köşeye çekilip benim çocukları nasıl patakladığımı seyretmekten başka hiçbir şey yapmadılar. Doğrusunu istersen, başlangıçta onların bu davranışı fena halde rahatsız ederdi beni. Ne bileyim, hangi açıdan bakarsam bakayım, bir insan olarak, insan denen yaratığın bu denli gamsız oluşunu bir türlü hazmedemezdim. Böyle gamsız olmakla sadece insanlara değil, aynı zamanda hayvanlara ve bitkilere de ihanet ediliyormuş gibi gelirdi bana. Hatta, var olan her şeye apaçık hakaret ediliyormuş gibi gelirdi. Bu yüzden, o yıllarda haziranla birlikte palas pandıras dışarı çıktığımda, çocuklara vuruyorum diye arada bir punduna getirip var gücümle yetişkinlere de vururdum. Ortalıkta, ciyak ciyak ötüşen çocuk sürüleriyle birlikte saçı sakalı ağarmış dedelerin mecalsiz gövdeleri de uçuşurdu bir bakıma, babaların dağınık suratları, annelerin çığlıkları,

ağabeylerin sessizlikleri ve buruşuk birer zeytin tanesine benzeyen bükük belli ninelerin başörtüleri de uçuşurdu. Öfkeden deliye dönerek, ak köpüklere batmış bir ağızla, kahrolası hımbıllar, kahrolası hımbıllar diye bağırmama rağmen, biliyor musun, bu insanlar gene de benim kendilerine neden vurduğumu bir türlü anlayamazlardı sanki. Sonra, tutup bir de anlayamadıkları için vururdum ben ve o sırada onların gövdesinde sürüp giden hayatın uyuşukluğuna da yiyormuş gibi olurdum. Elimde, ki haziranı ne kadar şiddetli vurursam vurayım, sonuçta değişen bir şey olmazdı gerçi; hayatı okumasını bilmeyen bu koyun ruhlu insanlar gene bir köşeye çekilip gözlerini diker, gene ağızlarını birer evlek açar ve olup bitenlere sinir bozucu bir şekilde gene öylece aval aval bakarlardı. Taşlar gibi bakarlardı tıpkı. Ya da, şu ağaçlarla şu duvarlar gibi bakarlardı. Onların nasıl baktıklarına bakınca, derhal uykusu gelirdi sanki insanın; durduk yerde toprağa yatıp ölesi, durduk yerde çıldırası, ya da ne bileyim, bir şeyleri kırıp dökerek birilerini öldüresi gelirdi.

Etrafı taş duvarlarla çevrili bir avlunun girişinde durmuşlar.

Derken, amaçsız bir şekilde, dağ bayır demeden dünyanın tamamını dolaşmış da bir noktadan sonra yolunu şaşırmış gibi, günün birinde siyah renkli paltosuyla kargaya, kulaklarıyla fareye, uzaklığıyla da hayalete benzeyen tuhaflardan daha tuhaf bir yabancı geldi buraya. İnsanı dehşete düşürecek, insanı insanlığından utandıracak, ya da insanı yemeden içmeden uzun süre uzak tutacak kadar güçsüzdü bu yabancı; ürkek adımlarla sağına soluna bakına bakına yürüyor, yürürken de cebinden çıkardığı beyaz bir mendili ağzına kapatıp kafasını omuzlarının arasına gömerek, küçük sarsıntılar eşliğinde, veremliler gibi sürekli öksürüyordu. Gemi iyice azıya alan bizim açgözlü veletler öksürük möksürük dinlemediler tabiî, önceki adamlara yaptıklarını tutup aynen ona da yaptılar. İşte o gün, çocukların pençesine düşen bu adamcağızın haline acır da varıp kurtarayım düşüncesiyle haddini bilmezin biri benden önce koşuverir diye, biliyor musun, durduk yerde telaşlandım ben. Sonra, yerimden kalkarak o telaşla dışarı fırladım ve boncuk boncuk terleyen elimdeki haziranı insanlara bu sefer de bu işe sakın ola ki karışmasınlar diye vurmaya başladım. Evet, sakın ola ki bu işe karışmasınlar diye.

Avlu kapısına doğru yürümüşler.

Haziran, her halükârda işe yaradı senin anlayacağın; sadece bizim ata yadigârını değil, bir şekilde şu sokakları ve insanları da düzene soktu. Çekirge sürüsü gibi ortalıkta savrulup duran çocuklar, o şeytani ruhlarıyla birlikte her türlü düzenin dışında kaldılar tabii ve hayâsızca, bildiklerini okumaya devam ettiler. Hatta, benim haziranı kapıp sokağa fırlayacağımı, varıp hışımla tepelerine dikileceğimi, sonra da her yeri darmaduman edeceğimi bile bile yabancıları soymaya çalışmak, gitgide daha cazip göründü onlara. Kafaları gözleri yarılıp sırtları oklava gibi kabardıkça, köftehorlar, aynı zamanda keyif de almaya başladılar sanki ve bu işi günden güne benim sinirlerimi harap eden, bol gürültülü bir oyuna dönüştürdüler. Öyle ki, bir ara, arkamızda kalan şu sokaklarda köşe kapmaca bile oynadık onlarla; kendimizden geçmiş bir halde oradan oraya koştuk durduk da, onca gayrete rağmen kimi zaman gölgelerimiz bile yetişemedi bize. Sonra, işte ben ele avuca sığmayan bu çöp bacaklı şeytanların peşinden koşar, yetiştikçe Allah yarattı demeyip haziranı yapıştırır, yapıştırdıkça da gövdelerinde kemik namına ne varsa hepsini çatır çutur kırarken, günün birinde birdenbire değişik duygulara kapıldım. Önüm sıra can havliyle kaçışan bu küçücük gölgelerden her birinin gelecekte benim kapımda hizmetkârlık yapacağını düşündüm de, elimdeki haziranı hangi şiddetle vuracağımı bilemedim açıkçası. Kimi zaman geberirlerse gebersinler diye vurdum bu yüzden, kimi zaman da, hayır, gebermeyip bana hizmetkârlık yapabilecek kadar canlı kalsınlar diye vurdum. Öyle ya da böyle, sürekli vurdum gene de; Allah var, haziranı hiç eksik etmedim tepelerinden. Sonra, işte böyle büyük bir gürültüyle art arda birkaç yıl daha geçti aradan, sonra birkaç yıl, sonra birkaç yıl daha geçti. Çerin çöpün içinde yüzen şu sefil sokaklar, defalarca çocuk çığlıklarıyla dolup boşaldı senin anlayacağın. Onlar dolup boşalırken, tabii, aynı zamanda her taraf tepeden tırnağa al kanlara boyandı. Hem de öyle bir boyandı ve bu renk benim aklımda ve ruhumda öyle bir yer etti ki, gün geldi, kan görmediğim zaman kendimde bir tuhaflık hissetmeye başladım. Nasıl anlatsam bilemiyorum ama, sanki baş dönmesi gibi bir şeydi bu tuhaflık Ya da, aşermek gibi bir şeydi. Ya da, hani hastalıktan önceki günlerde insanın ağzına tüylü dokunuşlara benzeyen bir ürperti yerleşir de arada bir ince ince kımıldanır durur ya, işte tıpkı öyle bir şeydi. Beklenmedik anlarda, bu baş belası ürpertinin ağzımdan taşıp bütün gövdemi sardığı ve beni adeta hamama girmişçesine, burçak burçak terlettiği de olurdu hiç kuşkusuz. İşte o zaman, ben de haziranı kaptığım

gibi üstümden başımdan saçılan ter kokularıyla birlikte sokağa fırlardım hemen, varır, ellerinde yabancı olsun ya da olmasın, büyük bir keyifle çocukların kaşını gözünü patlatıverirdim. Patlatıverince de içimdeki sıkıntı dağılırdı yavaş yavaş ve ruhum acayip bir şekilde genişlerdi. Havada uçuşup duran çocukların çığlıkları gelip gelip taze birer genişlik halinde ruhumun kıyısına köşesine eklenirdi sanki. İşte, ben de bir ziyafet sofrasından kalkmışçasına aniden tembelleşirdim o zaman, yorgun adımlarla üst kattaki odama gider, sedirin üstüne varıp boylu boyunca uzanır, sonra da ata yadigârından yükselen o siyah renkli gürültülere hiç aldırmadan orada mışıl mışıl, deliksiz bir uyku çekerdim. Haziran denen kâfir, sedirdeki kuştüyü yastıkların üstünde olurdu ben uyurken; sesini soluğunu keser, neredeyse elimde büyüyen evcil bir hayvan gibi, edepli bir şekilde öylece suspus beklerdi. Camlardan süzülen güneşin altında onun görüntüsü benimkini, benimki de onunkini tamamlardı bir bakıma. Bu iki görüntü birbirini büyütürdü hatta, birbirini uyutur ve büyütüp uyuttukça da giderek birbirine daha çok yakışırdı. Derken, nasıl oldu hiç bilemiyorum ama, bir gün, işte gene sedirin üstünde böyle mışıl mışıl uyurken o güzelim haziran birdenbire kayboldu.

Avluya girmişler.

Ben onun kaybolduğunu fark edince beynimden vurulmuşa döndüm tabiî ve inanır mısın, hemen oracıkta ihtiyarladım. Hem de öyle fena ihtiyarladım ki, o an nefes alıp vermek bile güçleşti benim için. Sonra, ağzımdan saçılan gevşek hırıltılarla birlikte, konuşabilmem, ayağa kalkıp birkaç adım atabilmem, hatta ne kadar büyük olursa olsun, herhangi bir şeyi görebilmem de güçleşti. Kendi gövdesinin içinde can havliyle çırpınıp duran, kolu kanadı kırılmış takatsiz bir kuşa benzedim senin anlayacağın ve kapımı kilitleyerek, hiçbir şey düşünmeden, birkaç odamda sessizce oturdum. Sonra, o halimle tutup insanların birçoğunu tabanları patlayıncaya dek falakadan geçirdim, tutup birçoğuna kan kusturdum, tutup birçoğunu yeraltındaki dehlizlere tıktım ve şüpheli gördüğüm şebek suratlı bazı çocukları da kucaklayıp kucaklayıp dağınık birer bohça gibi gözümü bile kırpmadan sağa sola fırlattım ama, hiç kimseden hiçbir şey öğrenemedim. Gece baca demeden, beklenmedik zamanlarda bazı evlere peş peşe baskınlar düzenlemem, ambarları, yüklükleri, odunlukları ve ahırları didik didik aramam, hatta sansar suratlı muhbirlerin sayısını artırıp hepsini çeşitli

vaatlerle ortalığa salmam da bir sonuç vermedi. Ağızbirliği etmişçesine, benim karşımda yediden yetmişe herkes sustu nedense. Dahası, insanlarla birlikte sokaklar da sustu bir süre sonra; şu gördüğün olmaz olasıca evler, şu gördüğün avuç içi büyüklüğündeki avlular, ahırlar ve dağlar da sustu. Dünya bel bel bakıp duran dilsiz ve anlamsız bir genişliğe dönüştü de, biz bu genişliğin içinde boş yere koştuk durduk açıkçası. Belki haziranı buluruz diye, elimize fenerlerle sopaları alıp kimi zaman birbirinin topuğuna basan kalabalık bir ordu halinde soluk soluğa dere yataklarına koştuk sözgelimi; kimi zaman güneşin alnında parıldayan kayalıklara, kimi zaman küllüklere, kimi zaman da eskisiydi yenisiydi demeden mezarlıklara koştuk. Lastik çizmelerimizi giyerek, lağım kanallarına girip vıcır vıcır ötüşen farelerin arasında bile gezindik hatta. Sonra, bütün bunlar yetmezmiş gibi, tuttuk, ta diplerine kadar eğilerek kuyulardaki kurtlu suların içine de baktık sırasıyla, sağda solda unutulan yalakların, testilerin, seneklerin ve göletlerin içine de baktık Bu arada, biz böyle bulalım diye çırpındıkça haziran biraz daha kayboldu sanki... İşte o zaman, ben de ola ki çürük ruhlu birinin dili çözülüverir diye, hizmetkârlarıma, şüpheli şüphesiz ayrımı yapmadan tutup herkesi bir kez daha dayaktan geçirmelerini söyledim. Benim bunu söylememle birlikte, şu gördüğün sokaklarda gene acayip bir koşuşturma başladı tabiî ve çok geçmeden ortalık gene kemik çıtırtılarının arasından yükselen kanlı haykırışlarla doldu. Hatta, herhangi bir sonuç alınamadığı için, uzun süre devam etti bu durum. Sokak diye biz uzun süre kemik çıtırtılarının üzerinde yürüdük senin anlayacağın, hava diye ciğerlerimize kemik çıtırtılarını çektik, ekmek diye kemik çıtırtılarını yedik, su diye kemik çıtırtılarını içtik ve günden güne neredeyse insan suretinde gezinen birer kemik çıtırtısına benzedik. Öyle ki, tepemizdeki güneş bile bu çıtırtılarla perdelendi de, o günlerde her yer karardı sanki. Ne bileyim, birdenbire dünyanın üzerine gece çökmüş gibi oldu. Ardından da, yavaş yavaş birtakım adamlar çıktı bu gecenin içinden.

Hem bu topraklarda doğup büyümüşe, hem de uzak diyarlardan gelmişe benzeyen derviş kılıklı adamlardı bunlar; kafalarında saçları, yüzlerinde kaşları yoktu ve karanlıkta sadece birer bıyık halinde gezerlerdi. Gözlerinden çıtır çıtır kıvılcımlar saçan, ışıklı birer bıyık halinde... Üstelik, herhangi bir yerden geçecek, herhangi bir yere oturacak ya da herhangi bir yere bakacak oldular mı, bu adamlar oraya mutlaka insanın başını döndürüp

aklını karıştıracak türden, acayip bir ışık saçarlardı. Belki de bu yüzden, bir süre sonra, ışık adam dediler onlara. Böylece, cümbüş ve keman çalmaktan başka hiçbir şey yapmadıkları halde bu adamlar biraz daha büyüdüler tabiî ve sağda solda adları anıldıkça, akla hayale sığmayan devasa bir topluluğa dönüştüler. Her şeyin şeklini alan dağınık bir ruhu gizli gizli beslemeye başladılar daha doğrusu. Hatta, bir yandan herkesi hayrete düşüren bir ustalıkla cümbüşlerini ve kemanlarını çalarken, bir yandan da tutup kendilerini hengamenin içine attılar. Öyle ki, ortalığı kırıp geçiren sopaların altına gelip gelip bu adamlar yattı o günlerde. Ana rahmindeymiş gibi kıvrılarak yattılar hem de. Cavlak kafaları, kaşsız yüzleri ve yere doğru sarkan gür bıyıklarıyla koşup başka insanların canı yanmasın diye sopaların önüne bir çeşit perde oldular bir bakıma, duvar oldular, hendek oldular ve her ne hikmetse, böyle olmayı günden güne huy edindiler. Bir yandan da, sopayı yedikçe kendilerine gelip bir kat daha ışıklandılar sanki. Sonra, nasıl oldu bilemiyorum ama, az yiyen, az uyuyan ve az konuşan bu tuhaf huylu adamların saçtığı ışıklar gidip bir şekilde öteki insanların kalbine de düştü. Yavaş yavaş yaklaşan tehlikeyi gördüğüm için, işte o zaman ben de sopa sallamakta ustalaşan kalın pazılı hizmetkârlarıma dönerek, her şeyi bir yana bırakıp evvela bu ışık adam denen puştları yok edin, dedim. Benim böyle dememle birlikte, hizmetkârlarım ellerine sopaları ve zincirleri alıp hemen işe koyuldular tabiî ve kısa sürede bu adamların kökünü kuruttular. Büyükçe bir bölümünü yeraltındaki dehlizlere tıkıp üstlerine duvar ördüler bildiğim kadarıyla. Bir bölümünü, daha işin başındayken sokaklarda telef ettiler. Geriye kalanları da, adeta tekne dibi kazırcasına, önlerine katıp dilsiz bir sürü halinde döve döve sürdüler bu topraklardan. Tangır tungur sağa sola çarpan cümbüşleri ve kemanlarıyla birlikte, uzaklara, çok çok uzaklara doğru sürdüler. İşte o zaman, bir ışık çekilmesi yaşandı buralarda. Bunu sana nasıl anlatsam bilemiyorum ama, durup dururken her şeyin rengi biraz soldu sanki, durup dururken her şeyin ruhu biraz öldü ve hava da durup dururken acayip bir şekilde kararır gibi oldu. Hatta, çok geçmeden, ağızlardan çıkan sesler de hafifledi birdenbire. Ardından da, eksilen şeyleri sessizlikleriyle tamamlamak istercesine, insanlar benim karşımda eskisine göre daha çok susmaya başladılar.

Avluyu boydan boya geçip karşılarına çıkan bir kapının önünde yeniden durmuşlar.

Velhasıl, o güzelim haziranı kimin aldığı, alınca nereye götürdüğü, götürünce de ne yaptığı hiç bilinemedi bu yüzden. Götüren pezevengin erkek mi, dişi mi olduğu da bilinemedi. Bütün bunlarla birlikte, hangi akla hizmetle ne zaman götürdüğü de bilinemedi tabiî, bunun için gerekli olan cesareti ve aklı nereden aldığı da bilinemedi. Ben de, bu uğurda yapılabilecek her şeyi yaptığıma iyice kanaat getirdikten sonra, haklı olarak, madem suçlu bulunamıyor o halde suç herkesindir dedim ve kırk hizmetkârımı bir tarafa ayırıp ellerine kırk kamçı verdim.

Adam, atın yularını bırakmış.

İşte bizim ata yadigârı burası.

Kapı açılmış.

Gel hadi gel, çekinme, içeriye gir de birer kahve içelim.

Eli kamçılı adamların önünden geçip her yanından simsiyah tozlar havalanan, etrafı ikişer katlı taş odalarla çevrili geniş bir alana doğru yürümüşler.

Biliyor musun, yüzyıllar önce burayı benim büyük dedemin dedesi Nizamettin Bey yaptırmış. Karmaşıklığının yanı sıra ilk bakışta insana büyük bir gürültüyle her an çöküverecekmiş gibi de görünür ama, korkma, aslında en sağlam kaleden bile sağlamdır. Taşların yapısı, toprağın karakteri ve sarsıntıların şiddeti de dahil, akla gelebilecek her şey inceden inceye, ehil kişilerce hesaplanmıştır çünkü. Hatta, yerin bilmem kaçıncı katına kadar inen temeller de, yıllar süren meşakkatli bir çalışmayla bizzat büyük dedemin dedesi Nizamettin Bey tarafından kazılmıştır. Biliyor musun, her zaman geleceği kollayan, yaman bir adammış büyük dedemin dedesi. Bu devasa yapıda kullanılacak taşları, hiç üşenmeden, başlarına oturup aylarca incelemiş babamın dediğine göre. O zamanki ahalinin meraklı bakışları altında hepsini uzun uzun parmaklarıyla okşamış sözgelimi, hepsini kucaklayıp belli bir yükseklikten yere bırakmış, hepsini çekicin burnuyla binlerce kez tıklatmış ve bütün bunların ardından da, kendi aklınca, şunu atalım bunu tutalım diye birtakım seçimler yapmış. Onun gözünde bu taşlar, geleceğe doğru gönderilecek kıymetli bir mektubun kelimeleri gibiymiş açıkçası. Bu yüzden, nur içinde yatsın, rahmetli babam fırsat buldukça, soyumuzun tarihi devletin elindeki kâğıtlarda değil, işte bu taşlarda saklıdır,

derdi bana. Bir de, akıldan geçen her şey insanoğluna söylenmez evlat, kimi zaman söyleyeceklerini sadece taşlara

Karşılarına demir sürgülü, kocaman bir kapı çıkmış.

söyle, derdi.

Kamçılarını çizmelerine vurup duran, ızbandut kılıklı iki adam açmış bu kapıyı.

Senin anlayacağın, biraz tuhaftı benim babam; bir çift kaplumbağa yavrusuna benzeyen o tombul elleriyle göbeğindeki kılları kaşıya kaşıya, kırık plak gibi sabahtan akşama dek konuşur dururdu. Onca işin gücün arasında şeytanın bile aklına gelmeyen onca lafı nereden bulurdu hiç bilemiyorum ama, bu laflar sayesinde, başkalarını kendi gövdesinden ve ruhundan bir şekilde uzak tutardı sanki. Ya da, yaptığı işleri, çevirdiği dolapları ve kendisini sürekli bu laflarla örter, sonra da bu örtünün gerisinden dünyaya muzip bir ifadeyle, başka bir insanmış gibi bakardı. Bilmediğimiz diyarlardan gelip içimize karışan başka bir insanmış gibi... Bu yüzden olsa gerek, ne zaman ne yapacağını kimse kestiremezdi onun. Kısacası, benim babam, karakterinde yüzlerce karakteri barındıran, alabildiğine derin ve okunaksız bir adamdı. Aynı zamanda, gittiği her yerde el üstünde tutulan, saygıdeğer bir adamdı. Hatta, belli dönemlerde başka şehirlerden bile çeşitli armağanlar alan, belli dönemlerde şenliklere ve şölenlere katılan, belli dönemlerde de devlet büyükleri tarafından geceleri gizlice ziyaret edilen, kıymetli bir adamdı. Bütün bunların yanı sıra, laf aramızda, uçkuruna da epeyce düşkündü hani, bir ara hızını alamayıp burayı karılar hamamına

Oradan loş bir koridora,

çevirmişti.

koridordan kararmış tahta parçalarıyla dolu biçimsiz bir salona, ben küçüktüm o zamanlar, salondan da yüksekçe bir odaya geçmişler. Kapısında gül yüzlü iki hizmetkâr bulunan bu odanın içinde, babamı pek anlayamazdım, hemen hemen her şey varmış. Bir yanda oraya buraya asılmış gümüş çerçeveli fotoğraflar, eski kılıçlar ve kabzaları zümrüt kaplı hançerler varmış sözgelimi; bir yanda ipek örtüler, paha biçilmez halılar ve

cicili bicili kutular, bir yanda sırmalı seccadeler, kehribar tespihler ve kalın ciltli kitaplar, bir yandan da üst üste yığılmış defterlerle toprak saksılarda yetiştirilen yemyeşil çiçekler varmış. Bütün bunların yanı sıra, kınnapla bağlanıp raflara dizilmiş kıvrık uçlu kâğıt tomarları da varmış hatta, sağda solda unutulan misvaklar, boy boy kandiller, paslı tüfekler ve birer yılan ölüsü gibi ışıldayıp duran kayışlarla içlerine ot doldurulmuş çeşitli kuşlar da varmış.

Öyle ki, insanın başı dönüyormuş bütün bunları görünce.

Merdiven basamaklarını yan yana çıkıp kapıdan girdiklerinde, bir an için adamın da başı dönmüş tabiî, gözleri kararır, midesi bulanır gibi olmuş. Yere düşmesin diye, kapı önünde bekleyen hizmetkârlar da hemen koşup tutmuşlar onu. Hatta, kollarına girmişler de, küçük küçük adımlarla götürüp köşedeki sedirin üstüne yavaşça oturtmuşlar.

Bütün bu olup bitenlere, öteki adam elindeki kamçısıyla birlikte sadece bakıyormuş o sırada. İşte şimdi benim dünyamda benim katımdasın, bak, gör ve anla dercesine, yükseklere çekilmiş buyurgan bir yüzle bakıyormuş. Derken, elindeki kamçıyı derleyip toplayarak, beklenmedik bir anda avuçlarının içine almış bu adam. Ardından da, hokkabazlık yapacakmış gibi, avuçlarını hızlı hızlı açıp kapamaya başlamış.

Ortalığa kadınsı kokular saçan ak topuklu hizmetkârlar, seke seke uzaklaşıp eski yerlerine çekilmişler o böyle yapınca.

Sedirin üstündeki adam da, boynunu bükerek, sessizce bakmış kendisini bırakıp giden hizmetkârların arkasından. Sonra, gözlerini karşısındaki duvara çevirmiş ve birdenbire, orada duran kırmızı gözlü bir kuşla burun buruna gelmiş. İçi ot dolu olmasına rağmen, halâ canlıymış da sıcak çırpınışlar eşliğinde gelip oracığa konuvermiş gibi, dosdoğru insanın gözlerine bakıyormuş bu kuş. Gümüş çerçeveli fotoğraflarla paslı birer rüzgâra benzeyen eski kılıçların arasından, tuhaf ve büyüleyici bir ifadeyle, neredeyse yardım istercesine bakıyormuş. Bakışlarında biriken kıpkırmızı bir sesle, ey insanoğlu, elini uzat ve beni kurtar, diyormuş sanki. Ya da, gözlerime bak ve yaşadığın gafletten kurtul, diyormuş. Hatta, bunları derken, bakışlarından ibaret olan sesi kırmızı bir sessizlik halinde

genişleyip her yere yayılıyormuş da, arada bir kuşun kendisi bile kendi bakışlarının içinde kalıyormuş.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte odanın içindeki eşyaları kırmızıya dönüştüren bu acayip duruşlu kuşun gözlerine baktıkça, adamın midesi biraz daha bulanmış orada.

Belki iyi gelir diye, gümüş tepside sunulan kahvesini neredeyse ağzını yaka yaka tuhaf bir telaşla içmiş bu yüzden.

İçer içmez de, konuşmasına fırsat vermeden öteki adamla vedalaşıp hızla sokağa fırlamış.

7

Sonra, taş duvarları izleyerek, birbirine karışan gölgelerin arasından geçip kararsız adımlarla oradaki toprak damların sonuna doğru biraz daha yürümüş bu adam.

İşte böyle yürüyünce de, efendime söyleyeyim, bir süre sonra kendini birdenbire bir mezarlığın girişinde bulmuş. Kerpiç duvarların dibinden başlayıp ufuktaki lacivert tepelere kadar uzanan, uzanırken de tıpkı bir çığlık gibi hızla iki yana genişleyen, yüzü alacakaranlık göçüklerle dolu, uçsuz bucaksız bir yermiş burası. İçinde de, soluk renkli böcekler gibi kımıldanıp duran, her biri birbirinden telaşlı yüzlerce insan varmış. Adamın girişteki dikenlerle taş yığınlarının arasından görebildiği kadarıyla, bazıları iki büklüm mezar kazıyormuş bu insanların, bazıları ata yadigârı denen yere koşup omuzlarında tabutlarla geri dönüyor, bazıları ellerindeki küreklerle toprak atıyor, bazıları da bütün bu olup bitenlere bakıp bakıp kapı gıcırtısına benzeyen tuhaf bir sesle sürekli ağlıyormuş. Ağlayanların sesleri, kazmalarla küreklerin ışıltısına çarptıkça arada bir parçalanıp toza dönüşüyormuş da, ortalıkta bulut bulut uçuşuyormuş hatta. Uçuşunca da, oradan oraya koşuşturup duran insanların çizgileri birazcık silinir gibi oluyormuş.

Derken, göçüklerin içine bata çıka, sümüklü birer sessizlik halinde çocuklar da gelmiş oraya. Çocukların peşinden, kerpiç yıkıntıların uzantısıymış gibi gözüken tahta bacaklı adamlar da gelmiş. Çok geçmeden, çalılıkların içinden fırlayıp görülmemiş bir telaşla soluk soluğa köpekler de gelmiş hatta, duvar diplerinden kalkıp yamalı bohçalara benzeyen titrek kafalı kocakarılar, sürüleriyle kepeneklerini tepelerin arkasında bırakıp çobanlar, eşeklerini bağlayıp çerçiler, onların peşinden kalaycılar, kalaycıların peşinden nalbantlar da gelmiş.

Mezarlık dediğim bu mezarlık, gitgide mahşer yerine dönmüş bir bakıma ve hemen hemen her yanından insanın her yanını dağlayan dehşet verici uğultular yükselmeye başlamış.

Adam da, gördüğü manzaradan etkilenmiş olmalı ki, dikenlerin arasından geçip taş yığınlarının üstünden atlayarak tuhaf bir içgüdüyle kalabalığa doğru yürümüş o sırada. İşte o böyle yürüyünce uğultular biraz daha artmış sanki, mezar taşlarından yansıyan ağartılar soğuk şeritler halinde biraz daha uzamış, göçükler biraz daha derinleşmiş ve hava da nedense birdenbire kararır gibi olmuş. Hatta, ufuktaki lacivert tepelerin gerisinden, tam da o sırada yırtıcı kuşların çığlıklarına benzeyen, içi derin çıtırtılarla, içi geniş boşluklarla, içi çırpınan kanatlarla dolu birtakım sesler gelmiş.

Bütün bunlarla birlikte, adam da nereye asıp basacağını bilememiş tabiî.

Dahası, ortalıkta yuvarlanıp duran kurukafaları görünce çocukluğunda anlatılan hortlak hikâyelerini hatırlamış da, bir an için korkmuş. Sonra, gerisingeri dönüp mezarlıktan çıkayım derken, farkına bile varmadan tabutların bulunduğu yere doğru biraz daha ilerlemiş bu adam. İşte böyle bilinçsiz, kararsız ve hesapsız bir şekilde ilerleyince de, efendime söyleyeyim, oradaki toprak yığınlarının yanından geçerken kendisini şaşırtan tuhaf bir şeyle karşılaşmış.

Daha doğrusu, yaprak yaprak dağılan çürümüş kefen parçalarıyla ıssız birer kelime gibi duran kemiklerin arasından bu şey birdenbire parlamış da adam bir şekilde büyülenmiş sanki.

Büyülenince de, hiç kımıldamadan, yarı açık bir ağızla öylece kalakalmış.

O anda gözlerini kamaştırıp ruhunu sarhoş eden bu tuhaf şey hakkında kendi kendine çeşitli yorumlar da yapmış mı, bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, o nefesini tutup kocaman gözlerle öylece bakarken, gördüğü şey de, sırtında dünyanın ağırlığını taşıyan bir ateşböceği gibi o gün orada ışıl ışıl parlamış durmuş. Parladıkça, havada kahverengi bulutlar halinde uçuşan taze toprak kokularını bile aydınlatmış hatta. Sonra, bir türlü dinmek bilmeyen kadınların gözyaşlarını da aydınlatmış bu kokularla birlikte, eğilip doğrulan erkeklerin gergin hareketlerini, çevredeki ağaçların dallarını ve birbirine karışan çocuklarla köpeklerin sessizliklerini de

aydınlatmış. İşte her şey böyle tepeden tırnağa aydınlanıp ortalık ışıl ışıl olunca, adam da gördüğü şeyin haziran olabileceğini düşünmüş o sırada. Hatta solgun bir sesle, evet evet, tıpkı ona benziyor diye mırıldanarak yerdeki ışıltının etrafında neredeyse ibadet edercesine, çocuksu bir yüzle yavaş yavaş dönmeye başlamış.

Ayaklarının dibindeki ışıltı da, başka âlemlere dalıp çıkıyormuş gibi çeşitli renklere bürünmüş o böyle döndükçe. İlkin, göklerin ve suların mavisine bürünmüş sözgelimi; ardından öfkelerin, çığlıkların ve aşkların kırmızısına, sonra ölümlerle ayrılıkların beyazına, sonra da bütün bunlardan sıyrılıp yavaş yavaş rüzgârda uçuşan yaprakların sarısına, pembesine ve yeşiline bürünmüş. Yeryüzünde insanın aklına gelebilecek kaç bin çeşit renk varsa hepsi onun varlığında bir belirip bir kaybolmuş başka bir deyişle, bir parlayıp bir sönmüş, bir dillenip bir susmuş.

Sonra, nasıl olmuşsa olmuş, birdenbire, üzerinde “YANIK HÜSREV PAŞA - Made in China” yazısıyla birlikte bir de ölü kelebek figürü bulunan, aşağı yukarı bir sile uzunluğunda, oldukça eski ve sevimli bir mızıkaya dönüşmüş bu ışıltı.

Adam da, hemen eğilip onu yerden almış tabiî.

Başımı kaldırıp Haydar’a yeniden baktım.

Aynı anda, oturduğu yerden o da bana baktı yavaşça.

Sonra, acelesi varmış gibi ayağa kalkıp gene bacaklarının üstünde yaylana yaylana geldi, pencerenin önünde durdu.

O böyle durunca, gölgesi de camdan süzülüp hızla kâğıtların yüzüne düştü tabiî. Hatta, ele avuca sığmayan heybetli bir yaratık halinde, can çekişircesine titredi sanki orada, acayip bir hızla sağa sola kaydı, kâğıtların dışına taşacakken toparlandı ve birdenbire dondu kaldı. Gözlerini çevirerek, uzun uzun mızıkaya baktı sonra da. Bir neşe pınarına, bir ses tabutuna, bir sır kutusuna, ya da oracıkta duran bir ışık seline bakar gibi karmakarışık duygularla, içini çekerek baktı.

Ardından da, hadi birazcık çalsana, dedi bana.

Ben sesimi çıkamadım.

Daha doğrusu, sadece sana anlattığım hikâyenin içindeki mezarlığı düşündüm o sırada. Sonra, mezarlığın çevresini kuşatan o derme çatma evleri, kasvetli sokakları, solgun sesleri ve kerpiç duvarlara çarptıkça parçalanıp sağa sola saçılan çeşitli sessizlikleri de düşündüm. Biraz daha geriye gidip ata yadigârı denen o netameli yeri de düşündüm hatta; oradan ayrılıp kalabalık tarafından kovalanan hokkabazın kayıplara karıştığı noktayı, oradan uzaklaşıp sırtlarındaki siyah kâküllü çocuklarla birlikte sürüler halinde kayalıklara tırmanmaya çalışan yarı çıplak insanları, o insanlardan önce yukarıya ulaşıp surları, sonra bir çırpıda kemerlerin üstüne çıkıp bu şehri ve şehrin öteki ucundaki dağları da düşündüm. Sonra, birdenbire, gene dayımın tek katlı evi geldi aklıma. Ev gelince bahçe, bahçe gelince ot hışırtıları, ot hışırtıları gelince çocuklar, çocuklar gelince toz bulutları da geldi tabiî ve ben zihnimde uğuldayıp duran bütün bu görüntülere, içimi parçalayan bir kıymık yığınına bakar gibi acıyla baktım. Derken, ben bakınca çığlık çığlığa kuşlar da havalandı bu görüntülerin içinden; tüylerini döke saça, başımın üstünde can havliyle dönmeye başladılar.

Ben, yapacağım küçük bir hareketle her şeyi derinleştirip ortalığı büsbütün karıştıracakmışım gibi, hiç kımıldamadım işte o zaman.

Karşımda duran Haydar da kımıldamadı, beni taklit edercesine, dalgınlardan daha dalgın bir ruhla öylece baktı.

Sonra, demir parmaklıklara doğru eğilerek, hadi be, şu mızıkayı çalmayacak mısın, dedi birden.

Hayır, dedim ben de.

Çalmayacaksın öyle mi, dedi.

Öyle, dedim.

Peki, dedi yavaşça.

Hemen ardından da, gözlerini köşedeki sandalyenin üstünde duran radyoya dikerek, hiç umulmadık bir sesle, o halde radyo çal be, radyo çal, diye bağırdı.

Ben ne diyeceğimi bilemedim nedense, camların gerisinden, elimde kalem, sessizce baktım.

Sonra, işte ben böyle bakarken ne yaptıysa yaptı, Haydar gene kayboldu.

Hem de öyle hızlı kayboldu ki, bir an için karşımdaki şehir onun yokluğundan ibaretmiş gibi göründü bana. Hatta, o sırada betonlaşmış bir dünya halinde ufuk çizgisine doğru uzanıp giden bu yokluğun ağırlığını ben birdenbire içimin derinliklerinde hissettim de, belleğimin bana bir oyun oynadığını düşünerek, birazcık korktum sanki. Evet, işin doğrusu birazcık korktum ve çevremi kuşatan duvarların arasında, alelacele, bu korkuyu yenmeme yardımcı olacak bir şeyler aradım. Bakışlarım, kanatlarını yerlerde sürükleyen ağır yaralı bir kuş gibi oradan oraya sekti bir bakıma, oradan oraya kondu, oradan oraya uçtu ve sonunda gitti, sandalyenin üstündeki radyoya takıldı kaldı.

Ben de, ister istemez babamı hatırladım o sırada. İlkokulu pekiyi dereceyle bitirdiğim gün, radyoyu bana o almıştı çünkü; işten eve dönerken yeşil fiyonklu şirin bir paketin içinde getirmiş, getirince de adeta kendisini benim karşılamamı istercesine kapıda durup zili değişik bir tatla uzun uzun çalmıştı. Hediye mediye beklemediğim için, ben o saatte her zamanki gibi odamdaydım tabiî; yatağın kenarına çökmüş, küskün bir suratla sessizce oturuyordum. Annem de, hatırladığım kadarıyla, mutfakta akşam yemeğini hazırlıyordu. Sincap gibi koltukların tepesinde gezinip durma diye, arada bir kardeşime seslendiğini duyuyordum onun. Arada bir de, mutfağın rutubetli havasında eriyip giden tuhaf bir sesle, tuhaf bir şekilde öksürdüğünü duyuyordum. O sırada, bu sesler sayesinde evimiz birazcık canlanıyordu sanki. Başka bir deyişle, şehrin gürültüleri arasında büyüyen dehşet verici sessizliğinden kurtuluyor, kurtulunca da gidip yavaşça öteki evlerin sıcaklığına yaslanmış gibi oluyordu. İşte o zaman, uğul uğul uğuldayan geniş kalabalıklar halinde, nefesleri, kokuları ve kaderleri birbirine karışmış binlerce insan geçiyordu benim gözlerimin önünden. Neden geçtiklerini bilemiyordum ama, ben de oturduğum yerden uzaklara çekilmiş, efkârlı bir ruhla sessizce bakıyordum bu insanlara. İçinde bulunduğum dünyanın çeşitli köşelerine, işarete benzemeyen çeşitli işaretler gönderen uzak ve esrarengiz bir dünyanın fotoğrafına bakar gibi bakıyordum.

İşte o gün, babam ben böyle bakarken girdi içeri. Elinde de, az önce sana sözünü ettiğim yeşil fiyonklu paket vardı. Annemin itirazlarına rağmen sık sık eve şeker getirdiği için, ben onun elindeki paketi pek umursamadım tabiî; yanı başımda dururunca, yüzümü kaldırıp dosdoğru gözlerine baktım. Bakar bakmaz da, onunla ilk kez göz göze geliyormuşum gibi tuhaf bir duyguya kapıldım nedense. Hatta, içimi kaplayıveren bu duygunun rengi yüzüme vurmasın diye, kendimi zorlayarak hafifçe gülümsedim.

Utangaç bir ifadeyle babam da gülümsedi aniden, sonra eğilip yanaklarımdan öptü ve neredeyse suç işlercesine, elindeki paketi bana doğru uzattı.

Annem omzundaki havluyla birlikte gelmiş, ışıl ışıl parlayan mutlu bir yüzle kapı eşiğinden bize bakıyordu o sırada.

İşte, babamın verdiği yeşil fiyonklu paketi ben annemin yüzünden saçılan bu ışıltıların aydınlığında açtım o gün, açınca içindeki radyoyu gördüm, görünce de büyük bir sevinçle götürüp yatağımın başucunda duran komodinin üstüne koydum.

Sonraki günlerde de, artık ne olursa olsun, hiç kımıldatmadım onu oradan. Adına radyo denen bu bir avuçluk metal yığını, bana çocukluğumun o soğuk ve ıssız gecelerinde kanlı canlı bir insan gibi arkadaşlık etti bir bakıma. Hatta, ruhumda gezinip duran boşlukların karanlığından tuttu da, beni kendisine bir daha kopmamacasına sımsıkı bağladı.

Öyle ki, o yıllarda, elimdeki çantayla birlikte okuldan döndüğümde annemin hazırladığı yemeğe bile bakmadan soluğu hemen onun yanında alıyordum artık. Alınca da, yatağın üzerine boylu boyunca uzanıp bir çırpıda düğmesini çeviriyor ve ölçülemeyecek kadar küçük adımlarla, istasyonlar arasında yavaş yavaş gezinmeye başlıyordum. Şurası Budapeşte, burası Şam, orası Tiran, ötesi Sofya, berisi Moskova demeden bir süre ortalıkta gelişigüzel cirit atıyordum açıkçası. Kimi zaman da, işte böyle yeryüzünün çeşitli köşelerinde avare avare gezinirken, büyüklüğü ve gücü akla hayale sığmayan meçhul bir şey tarafından kovalanıyormuşum gibi birdenbire hızlanıyordum. Budapeşte'deyken hiç beklenmedik bir anda koşup Şam'da soluklanmak, Sofya'ya varmışken hâlâ Tiran'daki konuşmaları duymak, ya da birbirine karışan uzak sinyal sesleriyle metalik

cızırtıların karanlığında döne döne Ankara’yı ararken birdenbire Tahran’la karşılaşmak bir hayli hoşuma gidiyordu çünkü. Hatta, bana o anda bütün bu şehirleri sihirli bir kutunun içine doldurmuşum da, ağzımı kulaklarıma doğru yayarak, inanılmaz bir keyifle sürekli çalkalıyormuşum gibi geliyordu.

Ben çalkaladıkça, onlar da ister istemez birbirleriyle yer değiştiriyorlardı tabiî. Başka bir deyişle, dünyanın düzeni dediğimiz düzen benim odamda, insanın başını döndüren korkunç bir hızla altüst oluyordu. Şam, hurmaların gölgesinden kalkarak, sarı sarı yankılanan tef ve zil sesleri eşliğinde Bulgaristan’a gidiyordu sözgelimi; Sofya gürültüyle doğrulup parklarından yükselen ıhlamur kokularını döke saça çöllere iniyor, Budapeşte kartpostallarda gördüğüm hareketli heykelleriyle birlikte İstanbul semalarından geçip Ortadoğu’ya yerleşiyor, Kahire piramitlerini kucaklayıp Moskova’ya taşınıyor, Tahran da âsâsına yaslanarak ayağa kalkıp siyah peçeli devasa bir karanlık halinde, dağların ve vadilerin arasından anlaşılmaz bir telaşla Ankara’nın ışıklarına doğru yürüyordu.

Şehirler böyle yer değiştirip diller ve mevsimler birbirine karıştıkça, dünyaya hükmediyormuşum gibi, benim ellerime de sanki karıncalanmaya benzeyen, tanrısal bir tat bulaşıyordu o sırada. Dahası, çok geçmeden bu tat bütün gövdeme yayılıyor, yayılınca doygun bir titremeye dönüşüyor, dönüşünce de beni alıp benim sınırlarımın içinde her biri birbirinden keyifli, uzun yolculuklara çıkarıyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, insanı bir tüy kadar hafifleten bu yolculukların sonunda ben her defasında çok, ama çok yoruluyordum. Yorulunca da, odanın içini dolduran onca sese rağmen, gece yansına doğru gözlerim yavaş yavaş küçülmeye başlıyordu. Bana, şayet radyoyu kapatıp uyuyacak olursam, dünya hiç beklenmedik bir şekilde birdenbire duracakmış gibi geliyordu işte o zaman. Hatta, durduktan sonra artık ne yapılırsa yapılsın bir daha asla dönmeyecekmiş, o dönmeyince de, bu dönüşe bağlı olan her şey yok olup gidecekmiş gibi geliyordu. Bu yüzden, ben de her gece korkumdan sabaha kadar açık tutuyordum radyoyu; arada bir uykumun içine sızan sesini belli belirsiz duyuyor, duydukça da, işte, şükürler olsun dünya halâ dönüyor, diye düşünüyordum. Ben yattığım yerde böyle düşünürken, hoparlörden yayılan ses ılık bir yorgan gibi sadece

gövdemi değil, giderek ruhumu da örtüyordu sanki. Ardından, aklıma kadar uzanıp düşüncelerimi de örtüyordu. Böylece, ortalıkta yankılanan al yanaklı şarkılarla bol dumanlı türkülerin içine adamakıllı gömülüyordum artık ben ve bütün gece onların sıcaklığında onlarla birlikte uyuyordum.

Sabah olunca da, bir türlü uyanamıyordum bu yüzden; annem kahvaltıyı hazırladıktan sonra geliyor, gücenik bir sesle başucumda söylenip duruyordu. Uykunun hangi basamağında olursam olayım, o sırada ben onun radyodan yayılıyormuş gibi gözüken sesini pekâlâ duyuyordum ama, doğrusunu söylemek gerekirse, ne dediğini hiç anlayamıyordum.

Annem de, güm güm öten öfkeli adımlarla odadan hızla çıkıyordu işte o zaman, gidiyor, ben rahatsız olup uyanayım diye salondaki büyük radyonun sesini sonuna kadar açıyordu. Evimiz, tıpkı bir şarkı gibi, içindeki eşyalarla birlikte püfür püfür dalgalanıyordu o böyle yapınca. Hatta, çeşitli zangırtılardan oluşan, her yanı rengarenk halılarla kaplı acayip bir kuş suretine bürünerek hızla havalanıyordu da, çok uzaklara gidip bir an için bilinmeyen âlemlerde geziniyordu sanki. Ardından da, bu alemlerin ağırlığıyla birlikte gelip hiç beklenmedik bir şekilde benim aklımın orta yeline pat diye düşüveriyordu.

O böyle düşüverince, ben de gözlerimi hemen açıyordum tabiî ve yattığım yerde yan dönerek, sabahın ilk ışıklarıyla aydınlanan odanın içindeki eşyalara, resimlerini çizecekmişim gibi uzun uzun bakıyordum. Böyle zamanlarda, uykuyla uyanıklığı birbirinden ayıran o sisli çizginin üzerinde durmak, dünyaya oradan bakmak ve gördüğüm şekillerle işittiğim sesleri birdenbire değil de, adeta geviş otu çiğnercesine, sindire sindire algılamak bir hayli hoşuma gidiyordu çünkü.

Hatta, böyle zamanlarda yastığın hizasından eşyalara doğru bakarken, çoğu kez, insan herhalde uykudan kalkınca hemen uyanamıyor da, bir şeyleri gördükçe, o gördüğü şeyler kadar parça parça uyanıyor, diye düşünüyordum. Masayı görmüşse masa, kitapları görmüşse kitaplar, giysileri görmüşse giysiler, duvarları görmüşse duvarlar kadar uyanıyor, diyordum sözgelimi. Bir bakıma, insan gördüğü şeylerin toplamı kadar uyanık, görmediği şeylerin sonsuzluğu kadar uykuda oluyor, diyordum. Ardından da, olaya bu açıdan bakıldığında, var olan her şeyi asla aynı anda

göremeyeceğimize göre, demek ki uyanmanın hiç, ama hiç mi hiç sonu yok, diyordum.

Sonra, o halde biz sürekli, sınırlarını algılayamadığımız kocaman bir uykunun içinde uyuyup uyanıyoruz, diyordum ve doğrusunu söylemek gerekirse, bu dediklerim yüzünden artık o sırada kafam tıpkı bir çıfıt çarşısı gibi adamakıllı karışıyordu.

Böyle zamanlarda, kendimi alabildiğine komik hissediyordum bir de, güçsüz, eksik ve acınacak kadar zavallı hissediyordum. Hatta, bir süre sonra, nefes alıp veriyor olmam bile hazin bir şeymiş gibi görünüyordu bana.

Derken, evin öteki ucundan annem geliyordu gene, üstüne başına sinen kızarmış ekmek kokularıyla birlikte tepeme dikiliyor ve her seferinde, sen hâlâ zıbarıyor musun be çocuk dercesine, gözlerini belerterek öfkeli öfkeli bakıyordu.

Sabaha kadar radyo denen şu meretin başında pineklersen işte böyle ölü gibi yatar kalırsın, diyordu ardından da.

Sonra, sesini bir kat daha yükseltip işin içine her akşam salondaki büyük radyonun başından ayrılmayan babamı da katarak, billahi bıktım sizden, sayenizde ev ev olmaktan çıktı da tıpkı radyoevine benzedi, diyordu.

8

Sonra, efendime söyleyeyim, işte adam o gün eğilip mezarlıktaki mızıkayı eline alınca, hiç vakit kaybetmeden, doğruca radyoevine koşmuş.

Mızıka da, nefes kesici masallarla efsanelerin içinden fışkırıp çıkan büyülü bir ışık parçası gibi hâlâ ışıl ışıl parlıyormuş o sırada. Bir oluyor yan yana sıralanıp giden vitrin camlarında çoğalarak, bir oluyor sokak köşelerinde sessizce kırılarak, bir de oluyor kaldırım taşlarından sekip çatıların üstündeki boşlukta acayip bir şekilde yankılanarak parlıyormuş. Mezarlık denen o ölüler ve acılar diyarından kurtulup bir insanın hayatına girdiğini ve her adımda şehrin merkezine doğru biraz daha yaklaştığını seziyormuş da, kendi aklınca, için için seviniyormuş sanki. Ya da, şehrin ruhundan bilinmeyen işaretler alıp şehrin ruhuna bilinmeyen işaretler veriyormuş.

Derken, işte elindeki bu göz kamaştırıcı parıltıyla birlikte o gün çınarların arasından süzülüp eski kışla binasına varmış bu adam, varınca herkes durup ona bakarken koridorun sonuna doğru koşmuş, koşunca kapıyı açıp arşive girmiş ve girince de, birkaç dakika daha gecikirse küt diye düşüp ölecekmiş gibi bu aleti ağzına götürüp hızla çalmaya başlamış. Nasıl olmuş bilemiyorum ama, sararıp solan yüzüne de birazcık kan gelmiş o sırada. Sonra, bir çift karanlık kuyuya dönüşen gözlerine birazcık fer gelmiş. Hatta, elleri mızıkanın içinden fışkıran titreşimlerle yıkanıp şekillenmiş de, yeniden el olmuş sanki. Ardından, yüzüne, gözlerine ve ellerine bakıp ayakları yeniden ayak olmuş.

Her şey böyle değişip yenilenmeye başlayınca da, artık mızıkayı hiç elinden bırakmamış bu adam; kimi zaman arşivin bir köşesinde, kimi zaman çay ocağındaki buharların içinde, kimi zaman da toprağa serilmiş seyrek dantellere benzeyen çınarların gölgeleri arasında, tıpkı hevesini alamayan şımarık çocuklar gibi, herkesi hayrete düşüren bir şevkle çalmış durmuş.

Çıkardığı sesler havada uçuşan odun parçacıklarından başka hiçbir şeye benzemediği için, canından bezen bazı kişiler zaman zaman tepesine dikilerek, bu meret de böyle çalınmaz ki canım, diye kötü kötü homurdanmışlar ama, o yüzünü kaldırıp bu adamların yüzüne bir kerecik bile bakmamış. Zaten, kaldırırsa sadece yorulduğunda kaldırıyormuş artık yüzünü. Kaldırınca da, uzak dünyalardan gelmiş garip bir yaratık gibi önce kocaman gözlerle çevresine şaşkın şaşkın bakıyor, sonra belki bir sigara yakıp üç beş nefes çekiyor, sonra da mızıkanın üzerine kapanarak, aynı aşkla ve şevkle yeniden çalmaya başlıyormuş. Aslında, çalarken üflemiyormuş da, gözlerini toprağa dikerek mızıkanın içine doğru anlaşılmaz bir şeyler konuşuyormuş sanki. Hatta anlaşılmaz şeyler dediğim bu şeyler, kimi zaman uzadıkça uzayan umutsuz bir yalvarışa benziyor, benzeyince de, insanların kalbinde ne kadar tel varsa tutup hepsini zangır zangır titretiyormuş.

İşte, bu durum, adamın dudakları bazlama gibi kabarıp şişinceye, morarıncaya, ya da ince ince yırtılıp kanayıncaya kadar sürmüş o yıllarda.

Ya da, uçsuz bucaksız bir yalnızlığın içinde tuzla buz olan adamcağızın ruhu birazcık toparlanıp kendi kendini tanır hale gelinceye, mızıkanın sesi neredeyse sessizlikle bir, eşyaların görünüşündeki tatlarla bir, ortalıkta gezinen seslerle bir oluncaya kadar sürmüş.

Sonra, bir zaman gelmiş, artık nasıl olmuşsa, birdenbire kitaplara merak sarmış bu adam.

Ne bileyim, durup dururken elindeki mızıkayla birlikte bir gün gitmiş, sahaflardan, o tozlu rafları, ağır çuvalları, karton kutuları ve içleri parçalanmış adabımuaşeret dergileriyle dolu ceviz sandıkları karıştıra karıştıra birtakım kitaplar satın almış.

Fiyakalı İntihar Teşebbüsleri, Peygamber Dublörlüğü, Basit Bilgilerin Gizli Dehşeti, Büyük Cami Yangınları, Melek Yüzlü Şeytanların Şeceresi, Alçaklığın Evrensel Tarihi, Yeryüzündeki Kuyuların Esrarı, Ölü Yiyiciler Ansiklopedisi, Uzak Felaketlerin Kardeşliği, ya da Leş Kargalarının Türeme ve Masum Görünme Şekilleri gibi, birçoğunun fasikülleri yorgan iğnesiyle dikilip uçkur lastiğiyle bağlanmış, neredeyse Nuh nebiden kalma, eski püskü kitaplarmış bunlar. Önlerinde hasır tabureler bulunan sahaflar

çarşısındaki o basık tavanlı küçücük dükkânlardan değil de, kâğıtları, kandilleri, divitleri ve mürekkep hokkalarıyla birlikte zamanın ücra noktalarında oturan, saçı sakalı birbirine karışmış tuhaf bakışlı adamlardan satın alınmışa benzerlermiş sanki ve bu yüzden de, arada bir insana yokmuş gibi görünürlermiş.

Gene de, adamcağızı hiç olmadığı kadar mutlu eden, içinde bulunduğu seslerin, kokuların ve mekânların içinden alıp uzaklaştıran, hatta ona zihnindeki tatsız hatıraların yanı sıra zaman zaman kendi kimliğini bile unutturan oldukça hoş ve büyüleyici bir yanı varmış bu kitapların. Cebinden çıkarıp eski kışla binasının tenha bir köşesinde sayfaları ağır ağır çevirmeye başladığında, çoğu zaman bu adam da kitaplara benzermiş hatta; önce solgun ve bulanık bir hal alır, sonra hayal edilmiş bir gölge gibi hafifler, sonra da arkasında insanın başını döndüren, içi sararmış kâğıt kokularıyla dolu derin bir boşluk bırakarak herkesin gözleri önünde birdenbire kaybolur gidermiş.

İşte böyle kaybolup gidince de, zamanın derinliklerinde titrek bir el feneri gibi gezinip duran çeşitli hikâyelerin içinde bulurmuş kendini.

Kimi zaman, durgun bir dille anlatılan kuyu hikâyelerinin yosun kokulu karanlığında, hurafelere, acılara, ay ışığına ve ay ışığını parçalayan baykuş çığlıklarına bata çıka yalınayak başıkabak yürüyorken bulurmuş sözgelimi ve öteki kuyuların genişliğinde yankılanan ne dediğini bilmez bir kuyunun konuşmalarını, belki hiç bıkıp usanmadan, büyük bir sükûnetle yıllarca dinlermiş. Hatta, erzak yüklü develer, atlar ve eşekler eşliğinde akın akın uzak diyarlardan gelip meraklı gözlerle oraya toplanan, acaba bize neler söyleyecek diye nefeslerini tutup kulaklarını kuyuların ağzına dayayan, sonra da işittikleri sözler karşısında kendilerinden geçip birdenbire üstlerini başlarını parçalamaya başlayan insanlarla birlikte, dizlerini döverek yıllarca ağladığı bile olurmuş bu hikâyelerin içinde. Sonra, tıpkı kuyuların başını mahşer yerine çeviren o boynu bükük insanlardan biriymiş gibi, toprağın derinliklerinden belki bir gün paha biçilmez bir cümle fışkırır da hayatın sırrı açıklanıverir diye, bir keçenin, bir kilimin, ya da nemli bir hasır parçasının üzerine oturup oralarda aç susuz yıllarca beklediği bile olurmuş.

Bu arada, kalabalığın içinden kimileri beklenen cümleyi işitip onun gözleri önünde sevinçten bir tüy gibi havaya uçarmış tabiî; kimileri hiç

ummadıkları bir cümleyle karşılaşıp hemen oracıkta lanetlenmişçesine helak olur, kimileri yeraltından uğuldayıp gelen birtakım sözlerin etkisiyle afallayıp yarı açık bir ağızla şapşal şapşal göğe bakar, kimileri de neye uğradığını bile anlayamadan kulaklarını kuyuların ağzından çekip hızla dağlara doğru kaçarmış. İnsanların küçük gruplar halinde sökün edip geldiği, birer mürekkep lekesine benzeyen, ufkun gerisindeki lacivert dağlara doğru. Develerini, atlarını, eşeklerini ve eşyalarını bırakıp kaçan bu beti benzi atmış insanları, bazen kuyuların uğultusunu yorumlamaya kalkışan yeşil sarıklı adamlar, gel ulan gitme, kuyu sana vallahi öyle demedi, işittiğin sözleri sen yanlış anladın diye durdurmaya çalışırlarmış ama, ellerinden geleni yapmalarına ve kocaman göbeklerini hoplatarak oradan oraya koşmalarına rağmen bu konuda pek başarılı olamazlarmış.

Kolayca tahmin edeceğin gibi, o sırada tabanları yağlayıp kaçanların korkuları akıllarından daha büyük olurmuş çünkü.

Hem de öyle büyük olurmuş ki, onlar kaçarken zaman dediğimiz genişliğin içinde duran, kımıldayan, görünen ya da görünmeyen ne varsa hepsi tepeden tırnağa korku kesilirmiş.

Kaçıp gidenlerin eşyaları en ufak kırıntısına kadar tek tek toplanarak, aman uğursuzluk getirmesin diye, geride kalanlar tarafından ateşe verilirmiş daha sonra. Hatta, külleri de oralardan koparılan çalı dallarıyla süpürülerek kuyuların bulunduğu bölgeden epeyce uzaklaştırılırmış. Bütün bunların ardından da, dertlerine çare arayan bu mahzun duruşlu insanlar çelimsiz gölgeler halinde itişe kakışa eski yerlerine dönüp kuyuların ağzına kulaklarını yeniden verirlermiş tabiî.

Başka bir deyişle, nemli sessizliklerle derin uğultuların şekillendirdiği o çileli bekleyiş yeniden başlarmış.

Sonra, işte bu bekleyiş hızlandıkça hızlanan şiddetli kalp atışları eşliğinde böylece sürüp giderken, kalabalığın içinden bazıları birdenbire birbirlerine âşık olurlarmış orada. Güneşin altında sessiz sedasız bakışırken, adeta kurşun yemişçesine şak diye âşık olurlarmış. Olunca da, yeşil su kabarcıklarına benzeyen kurbağa seslerinin arasından eğilip kuyuların dibindeki karanlığa baktıkları zaman, ister istemez her defasında insanın aklını başından alan bir çift göz görürlermiş tabiî. Hatta, çok geçmeden

kıymetli bir mücevher gibi ışıl ışıl parlayıp duran bu gözler bütün anlamlardan daha anlamlı gelirmiş de, anasını satayım, artık kuyuların söyleyeceği sözler bizim neyimize gerek diye hemen ayağa kalkarmış bu âşıklar ve gördükleri gözler kime aitse varıp onun elinden usulca tutarak, arkalarına bile bakmadan adeta lunaparkta gezinircesine ufka doğru güle oynaya çeker giderlermiş.

Ufkun gerisinden de, utangaç cıvıltılar yükselirmiş onlar böyle neşeli adımlarla çekip gidince. Sıcak ve pembe nefesler yükselirmiş sonra bu cıvıltılarla birlikte, birbirine karışan kışkırtıcı renkler, renkleri derinleştiren ince titreşimler ve insana eşsiz birer görüntü tadı veren kat kat boşluklar yükselirmiş.

Bütün bu olup bitenleri seyreden öteki insanlar da, kuyuların ağzından duymak istedikleri sözleri duymuş gibi, bir an için canlanırlarmış o sırada.

Sonra, işte adam ortalığa saçtıkları dehşeti kendi tekrarlarıyla örten basit bilgilerin, yeryüzünde fink atıp duran melek yüzlü şeytanların, masum görüntüleriyle insanların ömrünü yağmalayan leş kargalarının ve benim burada saymakla bitiremeyeceğim daha bir yığın ıvır zıvırın arasından geçerek aklında kalan nemli uğultularla birlikte çöllere doğru yürümeye başlar, başlayınca da, efendime söyleyeyim, oralarda kimi zaman hurmaların, kimi zaman develerin, kimi zaman da harflerin gölgesinde boylu boyunca yatan nur yüzlü peygamber ölüleriyle karşılaşırmış. Bu ölülerin etrafında da, her defasında ölümün erken çekilmiş fotoğraflarına benzeyen, duruşları acı çığlıklarla çevrelenmiş, ağır bakışlı, kımıltısız insanlar olurmuş. Geniş karınlı, geniş alınlı, geniş yüzlü insanlar. Rüzgârları, ötüşleri ve kanatları yıldızlara takılıp kalan, adı sanı bilinmedik kuşlar olurmuş hatta; sıçrayıp ayın omuzlarına çıkan çatal dilli yılanlar, ağızlarından ovalar dolusu ateş püsküren dağ büyüklüğündeki ejderhalar, bir sessizlik tortusu gibi bekleşen güvercinler, gölgeleri şehirlerin üzerini kaplayan devasa testiler ve tıpkı bir insan gibi hıçkıra hıçkıra ta dünyanın öteki ucundan yuvarlanıp gelen sapsan kum taneleri olurmuş.

Ölüler, bütün bunların arasından alınıp tepelerinde uçuşan yeşil başlı sinek bulutlarıyla birlikte meçhul yerlere gömülürmüş de, meçhul yerlerden, gözden göze akan ince fısıltılar eşliğinde, anlaşılmaz bir telaşla bu ölülere benzeyen birtakım adamlar çıkarılırmış sonra. Çıkarılınca da, kelimeleri

havalandırmasını bilen kalem ehli bazı kimseler tarafından bu adamlar hakkında hemencecik çeşitli kitaplar yazılırmış. Daha sonra, mumların ve kandillerin ışığında, iplik iplik gözyaşı döküp duran sarı benizli yazıcıların gayretiyle kısa sürede çoğaltılarak herkese ve her yere dağıtılırmış bu kitaplar. Aman ha dağıtılmadık nokta kalmasın diye, dünyanın öteki ucundan gelip geçen ipek yüklü kervanlara, dağ yamaçlarındaki çobanlara, haramilere, ulaklara, avcılara ve çöllerin belleğinde kaybolup giden çıplak ayaklı mecnunlara bile ulaştırılırmış hatta.

Ulaştırılınca da, meçhul yerlerden çıkanları adamlar tahareti üç taşla mı yoksa tezekle mi yapıyor diye fena halde merak eden ve bu konuda zaman zaman kendi aralarında tartışan insanlar, bu kitapları adeta yutarcasına, o güne dek görülmemiş bir telaşla okurlarmış. Merak ettikleri şeylerin yanı sıra, parmak uçlarını tükürükleyip sayfaları çevirdikçe bu adamların cinsel güçlerine, işerken erkeklik organlarını hangi elleriyle tuttuklarına, kadınlarla yatmadan önce ne tür kokular süründüklerine, Allah'la günde kaç defa konuştuklarına ve sıçtıkları zaman boklarının melekler tarafından kaldırılıp kaldırılmadığına dair daha başka ve daha ilginç bilgiler de edinirlermiş tabiî ve bu bilgiler yeryüzünden silinip gitmesin diye, dönüp bütün bunları birbirlerine hemen her gün abartılı bir şekilde anlatırlarmış.

Ardından da, hiçbir şey olmamış gibi, neredeyse eskisinden de büyük bir aşkla herkes işini gücünü bırakıp meçhul yerlerden çıkarılan bu adamların peşinden koşmaya başlarmış. Kimi zaman, âsâsına yaslana yaslana yürüyen çıplak ayaklı bir densizin haykırışlarıyla hemen oracıkta noktalanıp içi ürkek gölgelerle dolu kocaman bir kan gölüne dönüşürken, kimi zaman da buruk kehanetler, tanıksız mucizeler, ilençler, savaşlar ve aslı astarı olmayan kanlı hikâyeler eşliğinde, gelecekte yazılacak olan kutsal metinlerin son paragrafına dek sürermiş bu koşuşma. Hatta, kimi zaman son paragrafın da ötesine geçerek, bütün uğultuları içinde taşıyan karanlık bir uğultu halinde gelip hayat dediğimiz şu karmaşa yumağının en ince tellerine kadar uzanırmış.

Sonra, bu adamcağız birazcık soluklanayım diye gelip çay içermiş radyoevinde. Kurumuş kuyulara benzeyen ışıltısız gözlerle etrafına boş boş bakarak ve arada bir neredeyse deprem oluyormuş gibi birdenbire sarsılarak içermiş.

Ardından da, boşalan bardağı elinden bırakır bırakmaz gene birtakım hikâyelerin içinde bulurmuş kendini.

Keşfedilmemiş birer dâhi olduklarını sanan beşinci sınıf aptalların, ruhlarındaki yırtık yerleri başkalarına ettikleri zulümlerle onarmaya çalışan zavallıların ya da kendilerini ayakta tutacak enerjiyi bulabilmek için akla gelebilecek her türlü yolu mubah sayan bazı tıynetsizlerle bazı cibilliyetsizlerin sergilediği fiyakalı intihar teşebbüslerinin içinde bulurmuş sözgelimi ve bulunca da öteki insanlarla birlikte, hikâyenin orasından burasından sarkan ilmeklenmiş iplere, yerlerde yuvarlanan zehir dolu şişelere ve bıçaklara bakarak, aman Allahım, galiba intihara teşebbüs eden kişi ölecek diye fena halde korkarmış. Her an dünyayı bırakıp gidecekmiş gibi gözüken o kişi de, saçını başını düzeltmeden, öylece otururmuş orta yerde. Artık ilgilenmenizi istemiyorum, olan oldu dercesine otururmuş. Sonra, aradan zaman geçtikçe, bu zamanla birlikte hikâyenin içinde yaşayan insanlar korkuya kapılıp telaşlandıkça, gözler çanak çanak açılıp eller ve bacaklar titredikçe ya da haberi duyan komşular iki ayaklı birer yürek halinde yel yepelek koşup geldikçe, intihara teşebbüs eden kişi de kendini hemen ele verirmiş tabiî. Daha doğrusu, artık amacına ulaşıp yeterince ilgi topladığını düşünür, bunu düşündüğü zaman hal ve hareketlerinde bir gevşeme olur, işte böyle olunca da bu gevşemenin içinden ortalığa birdenbire sahtekârlara özgü birtakım kokular yayılırmış.

Tamamlanan oyun, ölümünü başkalarına karşı silah olarak kullanacak kadar çaresiz ve acımasız olan bu insanı boş bir kutu gibi tutup kendi sınırlarının dışına atarmış bir bakıma.

İşte o zaman, kitap okuyan adam başta olmak üzere, insanlar orada büyük bir şaşkınlık yaşarlarmış ama bunu hiç belli etmezlermiş. Her teşebbüste bir gerçekleşebilirlik payı olduğu için, intihara teşebbüs eden kişiye hâlâ ilgi göstermeleri gerektiğini düşünerek aynı zamanda öfkelenirlermiş tabiî. Ne var ki, gösterdikleri ilginin sahiciliğinden zerre kadar kuşku duyulmasın diye, ister istemez öfkelerini de saklamak zorunda kalırlarmış o anda. Hatta, ellerinden geldiğince sakin görünmeye çalışarak, intiharın eşiğinden dönen kişinin her türlü isteğini kabul etmeye hazırmış gibi, neredeyse oracıkta bekleyen boynu bükük birer hizmetkâr havasına bürünürlermiş.

Ortaya, dürüst olanların bile sahtekârca davrandığı iğrenç bir manzara çıkarmış böylece.

İntihara teşebbüs ederek herkesin yüreğini ağzına getiren ve bunu bir çeşit marifet sanan kişi de, arsız bir yüzle bu manzaranın içindeki dağınıklığın karanlık bir köşesinden hafifçe gülümsermiş o sırada. Yeryüzünde yaşayan bütün canlıları dize getirmişçesine, yüzünü yerden kaldırıp uzaklarda kalan belirsiz bir noktaya doğru bakarak gülümsermiş.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte bu gülümsemeyi, aldatılan insanların gizliden gizliye iç çekişlerini, ilmeklenmiş ipleri, bıçakları, zehir dolu şişeleri ve bütün bunların varlığından doğan can sıkıcı havayı geride bırakarak yavaş yavaş tarihin kuytu köşelerinde kalan büyük cami yangınlarına geçermiş bu adam. Geçince de, görülmemiş bir gürültüyle minarelerin boyunu aşıp göğün derinliklerine doğru yükselen geniş dilli alevlerin çevresinde, soluk soluğa günlerce döner dururmuş. Yangın bir şekilde sona erip şehrin ve zamanın yüzüne vuran alevlerin kızıllığı yok olunca, bu sefer de isli adımlarla uzak felaketler arasında kardeşlik bağı kuran başka hikâyelere geçermiş oradan. Kimi zaman Mısır'a doğru yola çıkarak, gövdelerinin bir bölümüyle timsaha, bir bölümüyle aslana, bir bölümüyle de suaygırına benzeyen ve adlarına ölü yiyiciler denen o şekilsiz yaratıklar diyarına bile gidermiş hatta ve gidince de, bembeyaz bulutların içinden geçip merdiven basamaklarını çıktıktan sonra kendini birdenbire ölmüş insanların yargılandığı büyükçe bir sahnede bulurmuş. Sonra, ölmüş insanlar dediğim beyaz kefenli insanlar, ölmeden önceki yürüyüşlerinin yankısına benzeyen bir yürüyüşle teker teker gelip kürsüde oturan iri gözlü gölgelerin önünde durarak, hayattayken kimseyi aç açık bırakmadıklarına, yetim hakkı yemediklerine, herhangi birini öldürmediklerine, tartıda hile yapmadıklarına, çiftlik hayvanlarını otlaklardan kovalamadıklarına ve Allah'ın kuşlarına hiçbir zaman ökse kurmadıklarına dair yemin ederlermiş orada. Onlar yeminlerini edip soluk benizli bir heykel gibi susunca da, doğru söyleyip söylemediklerini anlamak için, bu sözler kürsünün yan tarafındaki yüksekliğin üstünde bulunan hassas bir terazide tartılırmış. Tibet topraklarından getirilen beyaz ve siyah çakıl taşları olurmuş bu terazinin kefelerinde. Çakıl taşlarından yansıyan parıltıların içinde de, tabiî, arada bir diş diplerini kurcalayarak görülmemiş bir iştahla yalanıp duran o şekilsiz yaratıklar olurmuş.

Sonra, işte bu yaratıklar önlerine fırlatılan riyakâr insanları ağızlarına alıp boğuk homurtular eşliğinde büyük bir iştahla çatır çutur çiğnerken, bu sefer de neredeyse korkmuş bir gölge hızıyla oradan uzaklaşarak, öfkeye kapılınca anadillerini unutup o güne dek hiç duymadıkları bir dille konuşmaya başlayan yarı çıplak çobanların hikâyelerine doğru yürürmüş bu adam. Sonra, oradan çıkıp yarattıkları mucizelerin farkına bile varamayan zır cahil adamların, oradan geçip yeryüzünde bir yanık lekesi gibi gezinip duran âşıkların, oradan bıkıp büyük kötülüklere neden olan melek ruhlu insanların, oradan atlayıp gemilere doldurularak büyük bir şamatayla okyanus ortalarına gönderilen delilerin, oradan da sıçrayıp ah çektikçe küle dönüşen sırma saçlı kızların hikâyelerine doğru yürürmüş. Kimi zaman açlıktan ölen mucitlerin, müzisyenlerin, yazarların ve büyük düşünürlerin hikâyelerine doğru yürüdüğü ve oralarda yaşanan sefaletin boyutlarına bakarak derin derin iç çektiği de olurmuş hatta.

Kısacası, bu adam kelimelerin arasından bir türlü çıkmak bilmezmiş.

Bu yüzden, artık eski kışla binasında kimse doğru dürüst göremezmiş onu.

Ya da, görülse bile sadece bir gövde halinde görülürmüş.

Kitap okuyan, solgun bir gövde halinde.

9

İşte, benim sözünü ettiğim yağmurlar başladığında, bu adam yine kitap okuyormuş. Aniden patlayıp çocukların bakışlarında derin oyuklar açan gök gürültülerini hiç fark etmemiş bu yüzden. Şehrin camlarını peş peşe yalayıp geçen şimşekleri, çay bahçelerinden kalkıp palas pandıras kaçışan insanları, caddelerde kükreyen selleri ve birer bahane bularak çil yavrusu gibi sağa sola dağılan radyoevindeki görevlileri de fark etmemiş. O sırada, okuduğu kitapta öyle akla hayale gelmedik olaylar anlatılıyor, bunlar anlatılırken hayatın tümünü bir çırpıda açıklayacakmış gibi gözüken bazı noktaların çevresinde öyle bulanık adımlarla dönülüyor ve dönülürken de insan denen şu maymun iştahlı yaratığın çeşitli marifetleri hakkında öyle şaşırtıcı bilgiler veriliyormuş ki, dışarıda kopan kıyameti fark etmesi pek mümkün değilmiş zaten.

Aslında, baştan beri bu adam deyip durduğum bu adam ıslak ıslak birtakım gürültüler işitiyormuş işitmesine de, bunları o anda okuduğu Afat-ı Temmuz adlı kitabın içinden gelen sesler sanıyormuş.

Bu yüzden, eski kışla binasında çalışan müstahdemlerden biri paldır küldür gelip de alev alev yanan telaşlı bir sesle, müdür seni istiyor dediğinde önce bir hayli şaşırmış bu adam. Sonra, yüzünü bile kaldırmadan, kemikleşmiş bir umursamazlıkla elini sallayarak başucunda dikilen müstahdemi tıpkı bir sinek gibi kovacak olmuş ama, çok istediği halde bunu yapamamış. Tam o sırada, işittiği gürültülerin dışarıdan geldiğini anlamış çünkü. Anlayınca da, efendime söyleyeyim, elindeki kitapla birlikte aniden ayağa kalkmış ve korku dolu gözlerle arşivin camlarını döven o palamut iriliğindeki yağmur tanelerinin arasından şehre doğru uzun uzun bakmış.

Kendilerine ünlü birer kâhin süsü vererek yıllar sonra olup bitenleri yorumlamaya çalışan bazı çeyrek akıllı insanların dediğine göre, bu bakış belki de göğün derinliklerinde uyuyan felaketin gücünü aşağıya çağıran

başka bir felaketin ta kendisiymiş ama adamcağız bunun zerre kadar farkında değilmiş o sırada. Zaten, arşivin penceresinden gördüğü şehre hâlâ elindeki kitabı okuyormuş gibi baktığı için, müstahdemin orada olduğunun, kaşlarının altından kendisini dikkatle süzdüğünün ve bezgin bir papağan edasıyla, gelecek misin babam, müdür seni istiyor, cümlesini tekrarlayıp durduğunun da farkında değilmiş.

Derken, artık nasıl olduysa birdenbire ürperip kendine gelmiş de, yanı başında dikilen müstahdemle birlikte apar topar müdürün odasına koşmuş bu adam. Koşunca da, efendime söyleyeyim, işte masaya eğilerek bir hamlede açık duran siyah renkli telefonun ahizesini eline almış ve müdürün söylediklerini sumenin arasından çektiği beyaz bir kâğıdın üzerine dikkatle yazmış.

Peki peki, tamam, demiş sonra da, hepsi bu kadar mı?

Evet, bu kadar, demiş müdür telefonun öteki ucundan.

Ardından da, adamcağızın kulaklarında yıllarca yankılanacak olan kinayeli bir sesle, hani geldiğinden beri bizden iş isteyip duruyordun ya mirim, işte sana iş, hadi bakalım göster kendini, demiş.

Bu sözleri duyunca, şehre geldiğinden beri çektiği acıların tümünü o anda yeniden yaşıyormuş gibi, gözlerini elindeki kâğıdın üzerindeki yazılara dikerek sadece acı acı bakmış adam. Bakarken, yüzü de tıpkı eski kışla binasına benzemiş sanki ve bir süre, taş duvarlardan oluşan soğuk ve solgun bir kütle halinde öylece donmuş kalmış. Biraz da, eski kışla binasından uzaklaşıp çevredeki çınarlara benzemiş sonra, çınarların arasından kıvrıla kıvrıla akıp giden toprak yola, yolun aşağısında kalan ahşap evlere ve bu evlerin gerisinden yükselen karmakarışık seslerle bu seslerin içinde birer yama gibi duran irili ufaklı sessizliklere benzemiş. Hatta, sular altında inleyen caddelere de benzemiş bunların ardından, girişleri tıkanmış zavallı sokaklara, bulanık birer göle dönüşen meydanlara, boş arsalara, parklara ve hâlâ bütün bunların üstüne anlaşılmaz bir inatla şakır şakır yağmakta olan yağmura da benzemiş.

Adam da, o sırada müdürün odasından çıkıp elindeki kâğıtla birlikte koridor boyunca yürümeye başlamış artık.

Yürürken, benzediği şeylerin toplamı gibi mi yürümüş hiç bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, bu adam birkaç dakika sonra mikrofonun başına geçmiş ve ayranı kabarıveren bazı maceraperestlerle mallarını mülklerini canlarından çok seven bazı mıhsıçtılar kapılardan dışarı fırlayıp da kendilerini boş yere helak etmesinler diye müdürün telefonla yazdırdığı, caddelerdeki selin can ve mal güvenliği açısından tehlikeli olabileceğini anlatan o üç beş satırlık duyuruyu, tok bir sesle, tane tane okumuş. Okuyup bitirdikten sonra da, artık nasıl olmuşsa, kendisini tutamayıp ansızın yüz on iki yıl önce yine böyle temmuz ortalarında yaşanan benzer bir olaydan, müştemilatıyla birlikte azgın suların karanlığına gömülüp giden anlı şanlı konaklardan, yalılardan, kâğıt gibi eriyiveren evlerden, kaybolan insanlardan ve şişip şişip de kıllı birer adacık halinde ortalıkta yüzen çeşitli hayvan ölülerinden söz etmiş. Herkesin dikkatini çekebilmek için, Darendeli Hilmi Efendi tarafından kaleme alınıp Hilâl Matbaası'nca yayımlanan yanı başındaki Afat-ı Temmuz adlı kitabı açarak, yüz on iki yıl önce yaşanan bu felaketin çeşitli ayrıntılarını içeren bazı bölümleri bile okumuş hatta ve okuyacaklarını okuyup o zamanki hasara ilişkin her biri birbirinden kabarık birtakım rakamları da belirttikten sonra, sesini tıpkı hayalinde canlandırdığı Darendeli Hilmi Efendi’nin sesine benzeterek, işte, muhterem dinleyiciler, nasıl bir mecburiyet karşısında kalınırsa kalınsın bu şartlar altında asla dışarı çıkılmamalı, aksi takdirde, maazallah bu kitapta anlatılan tüyler ürpertici felaket bir kez daha yaşanır ve hem insanımız, hem şehrimiz, hem de yüce devletimiz boşu boşuna zarara uğrar, demiş.

Der demez de, dilinin ucuna nasıl geldiyse işte öylece ağzından dökülüveren bu süslü püslü duyuruyu ikinci bir emre kadar sık sık tekrarlaması için, vali, garnizon komutanı, sivil savunma müdürü ya da belediye başkanı gibi değişik makamlarda oturan değişik yetkililer tarafından, art arda, pohpohlayıcı kelimelerle dolu çeşitli telefonlar edilmiş radyoevindeki adama. Hatta, tıpkı daha önce yaptığı gibi, Darendeli Hilmi Efendi denen o zatı muhteremin Afat-ı Temmuz adlı kitabından, mümkünse, ibret verici bölümler okuyarak, gerçekleşmesi muhtemel olaylar hakkında halkı iyice aydınlatması istenmiş.

Şehre ayak bastığından beri radyoevindeki yetkililer tarafından sürekli aşağılanan, aylarca kapı eşiklerinde boynu bükük kuzular gibi meletilen,

sonra da bilinmeyen bir nedenle işsiz bırakılarak akıl almaz bir şekilde yalnızlığın içine itilen adamcağız sevincinden ne yapacağını bilememiş işte o zaman. Bilemeyince de, ne yapsın garibim, acaba tatlı bir rüya mı görüyorum diye gitmiş önce bok kokuları içinde yüzen kirli bir aynanın önünde, suları etrafa sıçrata sıçrata, defalarca elini yüzünü yıkamış. Aynanın içine doğru hafifçe gülümseyerek, üst dudağının üstünden fışkıran bıyıklarını da düzeltmiş hatta orada, saçlarını, yakasını ve kravatını da düzeltmiş. Uzun süredir yolunu gözlediği çok önemli birisiyle hayati bir görüşme yapacakmış da sanki bu görüşme boyunca her şeyi sadece gözleriyle anlatacakmış gibi, tutup nicedir anlamını yitiren bakışlarının fersizliğini, dağınıklığını ve umutsuzluğunu da düzeltmiş sonra Hatta çökmüş omuzlarını da düzeltmiş bakışlarıyla birlikte, alnının, çenesinin ve can çekişen bir çift kurbağa yumuşaklığıyla balkıyıp duran avurtlarının görünüşünü de düzeltmiş.

Bütün bunları yaptıktan sonra da gelmiş, kendisine telefon eden yetkililerin yüzlerindeki ifadeyi görebilecekmiş gibi, gözlerini kısarak pencereden uzun uzun dışarıya bakmış. O sırada sadece şehri kaplayan sel gürültülerini, birbirini kovalayan şimşekleri, ne idüğü belirsiz takırtıları ve sisin pusun içinden yükselen minare uçlarını görebilmiş tabiî. Bir de, görebildiyse, belki hızlı hızlı camları döven o yağmur tanelerinin arasından kendi evinin, karısının ve çocuklarının hayalini görebilmiş. Bir yanıyla şehrin öteki köşelerinde, sözgelimi sahaflar çarşısında, kuyumcular hanında, oduncular sitesinde, değirmenlerin orada, ya da eciş bücüş evlerle dolup taşan surların ötesindeki semtlerde ve dere yataklarında neler oluyor diye meraklanırken, bir yanıyla, bu yağmurda bu zavallı insanlar ne yapacak diye korkmuş sonra; bir yanıyla radyoevindeki görevlilerin birer bahane bulup sağa sola dağılıvermiş olmalarına binlerce kez şükrederken bir yanıyla parlak bir geleceğe doğru yol aldığını düşünüp heyecanlanmış ve işte bu heyecanıyla birlikte aniden pencerenin önünden ayrılarak, daha önce yaptığı duyuruyu tekrarlamak üzere gelip mikrofonun başına yeniden oturmuş.

Daha oturup dirseklerini masanın kenarına dayadığı anda, heyecanı da büsbütün artmış nedense.

Hem de öyle şaşırtıcı bir şekilde artmış ki, bu heyecan yüzünden adamcağız zaman zaman eline aldığı Afat-ı Temmuz’un sayfalarını rasgele açarak, o

gün, böyle kritik bir günde okunmaması gereken bazı bölümleri bile okumuş.

Radyo başındaki insanlara kıyamet gününü hatırlatan, her biri birbirinden korkunç bölümlermiş bunlar. İçleri de, efendime söyleyeyim, gürültülerin ağırlığı altında ezilip giden acı feryatlarla, sokaklarda yankılanan kanlı kemik çatırtılarıyla, çınar dallarına takılıp kalan parçalanmış çocuk cesetleriyle ve sel sularıyla birlikte sürüklene sürüklene gelip kocaman bir karpuz yığını gibi meydanlarda biriken, gövdelerinden kopmuş irili ufaklı kafalarla doluymuş. Ayaklar altında yuvarlanan, yuvalarından pırtlayıp çıkmış gözlerle doluymuş sonra. Hatta, kırılıp ufalanmış dişler, yarım kalmış ağlayışlar, donmuş çırpınışlar ve daha yeşerirken sönmüş bölük bölük gülüşlerle doluymuş.

Bütün bu görüntülerin kıyısında köşesinde de, Darendeli Hilmi Efendi’nin kılı kırk yaran bir titizlikle gözlemleyip kimi zaman utancından nar gibi kızararak, kimi zaman öfkeden köpürerek, kimi zaman da kalemini ve yüreğini başıboş bırakıp iki eliyle iki gözünü silerek anlattığı, daha başka ve daha acayip olaylar varmış. Bir yanda, aman elimizi çabuk tutalım, işte beklediğimiz gün bugündür düşüncesiyle varıp hasımlarını kuytu bir köşede tavuk gibi boğazlayan gözü dönmüş insanların yarattığı akıl almaz kargaşalar varmış sözgelimi; bir yanda allem edip kallem edip sessiz sedasız ırza geçmeler, bir yanda arsız gülücükler eşliğinde soyup soğana çevirmeler, bir yanda elini uzatıp kolayca kurtarabilecekken sırtını dönüp gitmeler, bir yanda da insan ruhu dediğimiz şu dipsiz kuyunun kimi zaman ne kadar değişken ve aşağılık bir şey olabileceğini ayan beyan ortaya çıkaran, her biri birbirinden tuhaf çeşitli rastlantılar varmış.

Vakti saati gelip çattı da bu rastlantılar bir kez gerçekleşti mi, fıldır fıldır yanıp sönen bakışlarıyla hemen çapulcular doluşurmuş sokaklara. Köşe başlarından, kapı aralıklarından ya da yağmurun ve şehrin çeşitli noktalarından değil de, birdenbire zamanın koridorlarından çıkıp gelirlermiş sanki. Gelince de, işte bunlar şurası ev, orası dükkân, ötesi mescit demeden büyük bir açgözlülükle sürüler halinde sağa sola saldırır, saldırınca küreğe benzeyen kocaman elleriyle yükte hafif pahada ağır ne var ne yoksa hepsini alıp ceplerine ve çuvallarına doldurur, doldurunca da bulut bulut uçuşan nefesleri ve karanlık cüsseleriyle birlikte ansızın ortalıktan kaybolurlarmış.

Ardından da, kimi zaman çapulcuların gazabına uğrayan kaburgaları birbirine yapışmış, sıska ve silik görünüşlü zavallılar, kimi zaman halim selim insanlar, kimi zaman da her yanından şefkat duyguları fışkıran güleç yüzlü ılık sessizlikler halinde, hiçbir şey olmamış gibi, kendi elleriyle yağmaladıkları hayatın içine geri dönerlermiş tabiî.

Saçlarımızı tatlı tatlı karıştırarak neşeli bir dille halimizi hatlımızı soran, kır bıyıklı amcalar olurlarmış bir bakıma; bizi besleyip büyütebilmek için her türlü meşakkate katlanan sevgi dolu anne babalar, ellerini kollarını sallaya sahaya evimize, kalbimize ve hayatımıza girip çıkan baygın bakışlı teyzeler, bıyıkları yeni terlemiş ağabeyler, fırsat buldukça kıyıda köşede yanağımızı sıkan hoş kokulu ablalar, ya da ne bileyim, her şeyimizi saklayıp her şeyimizi paylaştığımız iyi yürekli komşular olurlarmış.

İşte, en ince ayrıntısına kadar betimlenen bu rastlantıları da okuduktan sonra, radyoevindeki adam o gün, yüz on iki yıl önce şehrin değişik semtlerinde çıkan yangınlara geçmiş yavaş yavaş; oradan büyük bir cesaretle göğe doğru yükselen alevlerin içine atlayıp uzak karaltılar halinde kömürleşen tulumbacılara, oradan cenaze törenlerinin ıslak ve kederli kalabalığına, oradan paniğe kapılmış zemheri suratlı yöneticilere, oradan da diz hizasına kadar çamura gömülen galeyana gelmiş yarı çıplak insanların bir meydanda toplanarak, o güne dek görülmemiş bir öfkeyle, hep bir ağızdan bağırıp çağırmalarına geçmiş.

Üstelik, bu olayların anlatıldığı satırları, her şey o anda gözlerinin önünde olup bitiyormuş gibi öyle dokunaklı bir sesle okumuş ki, saatlerdir radyo başında oturan insanlardan bazıları elleriyle kulaklarını tıkayıp kederli bir yüzle iki yana sallanırken, bazıları da artık daha fazla dayanamayıp hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

Anlatılanlara bakılırsa, ayılıp bayılanların, ey pabucunun ipi güzel Allahım başımıza daha neler gelecek diye kendini oradan oraya atanların ve radyolarının üzerine kapanarak içli içli hıçkıranların yanı sıra dönüp yüz on iki yıl öncesine doğru büyük bir öfkeyle küfredenler bile olmuş da, efendime söyleyeyim, işte o zaman şehrin içinden yanardağ patlamasını andıran dev bir uğultu yükselmiş. Sular altında kalan iğreti duruşlu tamtakır evleri, görkemli konakları, küflenmiş sarayları, ıssız çarşıları, sokakları, fenerleri, meydanları, camileri ve camlardan yağmuru seyreden insanlarıyla

birlikte koskoca şehir bir an için ayağa kalkıp yüzünü geçmişe dönmüş de, belleğindeki felaketin acısıyla kalın kalın böğürmüş sanki.

Ya da, az önce saydığım şeylermiş gibi gözüken ağzını sonuna kadar açarak, zamanın derinliklerine doğru, insanın yüreğini parçalayan kahırlı bir sesle ıslak ıslak ulumuş.

İşte o sırada, duyduğu heyecana teslim olan radyoevindeki adamı bir an önce susturalım da halkın kafasına şeytani fikirler sokmasın diye bu böğürtüleri işiten yetkililer yerlerinden fırlayıp hemencecik telefona sarılmışlar ama, kükreyip duran sel suları telefon direklerini çoktan yıkıp devirdiği için, bu konuda başarılı olamamışlar. Yarı beline kadar sulara gömülen siyah renkli otomobillerinin arka koltuğuna kurulup o yağmurda eski kışla binasının yolunu tutamadıkları gibi, herhangi birisiyle haber de gönderememişler tabii. Senin anlayacağın, birbirlerinin yüzlerine, masaların üzerinde duran mürekkep hokkalarına, kalemlere, ya da camlara vuran yağmur tanelerinin çıkardığı tıpırtılara gözlerini dikip derin derin içlerini çekmişler de, bu yetkililer, ulan şimdi biz ne halt edeceğiz, diye bakakalmışlar.

Radyoevindeki adam, aklına estikçe mikrofonun başına geçip herkesin içini titreten dokunaklı bir sesle elindeki duyuruyu tane tane okumaya devam etmiş böylece.

Yetkililerin yüreğini saran korkudan habersiz olduğu için, tabiî, duyurunun peşinden her defasında yanı başındaki Afat-ı Temmuz adlı kitabı açıp onun bazı sayfalarını okumaya da devam etmiş.

Ne var ki, bir zaman gelmiş, insanlar onun sesini dinlemekten bıkıp usanmışlar artık. Hatta, değdiği her yeri cehennem ateşi gibi yakıp kavuran Darendeli Hilmi Efendi’nin cümlelerini dinlemekten de bıkıp usanmışlar. Bu cümleleri dinlerken, yüz on iki yıl önceki felaket her defasında gözlerinin önünde yeniden canlanmış çünkü. Canlanınca da, farklı zamanlara yağan iki yağmur arasına sıkışıp kalmış gibi, ister istemez herkesin yüreği fena halde daralmaya başlamış. Acaba aynı felaket aynı şekilde bir kez daha mı yaşanacak diye, sık sık camlara abanıp fal taşı gibi açılan korku dolu gözlerle dışarıya bakanlar olmuş bu yüzden. Çizgileri dağılmış bembeyaz bir yüzle çocuklarına sarılıp sarsıla sarsıla gözyaşı

dökenler olmuş sonra, radyolarını kapatarak telaşlı adımlarla evlerin dip köşesine kaçanlar, kapılarını ve pencerelerini içten çivileyip tahta aralıklarından sızan sel gürültülerinin içinde titreyenler, ya da ev halkını etrafına toplayarak, ellerini göğe doğru açıp sapsarı bir sesle saatlerce dua edenler olmuş.

Kimileri de, bir hayli oflayıp pufladıktan sonra birdenbire dışarıya çıkmış o sırada. Bunlar, içlerindeki şeytana mı uymuşlar, sokaklarda büyüyen tehlikenin cazibesine mi kapılmışlar, yoksa Afat-ı Temmuz'da anlatılan felaketin benzerini yaşayacaklarsa yaşayıp bir an önce kurtulmak mı istemişler hiç bilemiyorum. Benim bildiğim şu ki, birinci günün akşamında, pantolon paçalarını baldırlarının üzerine doğru sıvayarak ellerindeki şemsiyelerle birlikte kapılardan dışarı fırlayan bu adamları bir daha gören olmamış.

Şöyle yarım hecelik bir imdat çığlığı bile atamadan, camlardan bakanların gözleri önünde hızla kaybolmuşlar çünkü.

Bu yüzden, kimse onların hangi yöne sürüklendiğini de bilememiş.

İnsanlara o sırada radyodan okunanlar yaşanıyor, yaşananlar da harfi harfine okunuyormuş gibi gözüktüğü için, hiçbir şey doğru dürüst bilinemiyormuş zaten. Körükleri, püskülleri ve kıl kokularıyla birlikte takırdaya takırdaya gelip kapılara dayanan ters dönmüş faytonların, dingili kırık arabaların, sandıkların ve tonlarca ağırlığındaki beygir ölülerinin, herkesin içine derin korkular saldıktan sonra biçimsiz kafileler halinde gecenin bir vakti yollara düşerek sessiz sedasız nereye çekip gittikleri bilinemiyormuş sözgelimi. Aynı zamanda, şehrin tepesine yumruk gibi inen şimşeklerin gümbürtüsü bulutları tutup göğün görünmeyen köşelerine savurdukça, kesileceği yerde, yağmurun giderek neden hızlandığı da bilinemiyormuş. Balkon korkuluklarında, sokak fenerlerinin tepesinde, ağaç dallarında ya da kapı tokmaklarında ağarıp duran külotların birdenbire nereden çıktığı ve kimlere ait olduğu da bilinemiyormuş sonra; çatılardaki kiremitlerin üstünde gezinen sivri uçlu tıkırtıların nasıl oluştuğu, şehrin içindeki patlamaların ne olduğu, patlamaları izleyen simsiyah çığlıkları kimlerin attığı ve ayyuka çıkan bunca gürültünün patırtının ortasında hayatın insana neden hâlâ korkunç bir sessizlik halinde gözüktüğü de bilinemiyormuş.

Ne yapılırsa yapılsın, bütün bunlar ikinci gün de bilinememiş aslında.

Hatta, üçüncü gün de bilinememiş.

Gerçi, üçüncü gün, öğle saatlerine doğru şıp diye kesilmiş bu yağmur.

Onun kesilmesiyle birlikte birdenbire hava da açmış üstelik ve sokaklar yavaş yavaş aydınlanmaya başlamış.

Sonra, işte hikâyenin burasında sokaklar böyle aydınlanınca, efendime söyleyeyim, insanlar da o güne dek hiç tanık olmadıkları türden feci bir manzarayla karşılaşmışlar tabiî. Aslında, sel suları yüzünden dışarıya çıkamadıkları için, feci bir manzara dediğim bu manzarayı bulundukları yerlerden kafalarını uzatarak parça parça görmüşler önce. Kimileri, kapkara dumanlar, alevler ve çatırtılar eşliğinde yıkılıp giden evleri ve dükkânları görmüş sözgelimi; kimileri kapıların önünden gelip geçen parçalanmış cesetleri, kimileri ortalıkta salkım saçak gezinen ağaçları, kimileri de sel sularıyla birlikte oradan oraya sürüklenip duran çeşitli hayvan ölüleriyle bu ölülere bir mızrak gibi saplanıp kalan sırıkları görmüş. Derken, şişip şişip sönen bembeyaz çarşafların, muşambaların, beşiklerin, el örgüsü hırkaların, koltukların ve şekli şemaili bozulmuş sepetlerin yanı sıra, oduncular sitesinden sökün edip gelen tahta parçaları da karışmış bu görüntülerin arasına. Hatta, bir süre sonra gelip iskeledeki sandallar da karışmış.

İnsanlar da, başka çıkar yol bulamadıkları için, oyun oynar gibi, kapıların önünden geçen bu tahta parçalarıyla bu sandallara binip sokaklarda gezinmeye başlamışlar işte o zaman.

Daha doğrusu, sulara gömülen şehrin neresinden bir çığlık yükselir, neresinden bir ışık parlar ya da neresinden bir duman çıkarsa sandalların burnunu çevirip hızla oraya ulaşmaya çalışmışlar. Ellerinde kürek mürek olmadığı için başlangıçta istedikleri yöne kolayca gidememişler tabiî; sağa sola çarpa çarpa, birbirine ulanan tuhaf haykırışlar eşliğinde suların yüzünde saatlerce dönüp durmuşlar. Öyle ki, iskeleye kadar sürüklenerek kaşla göz arasında denize karışanlar, hantal ve acemi bir uçurtma gibi bahçe duvarlarının tepesine takılıp kalanlar, neye uğradıklarını anlayamadan kendilerini ta surların dibindeki hendeklerin yanında bulanlar, hatta üst üste gelen dalgaların gücüne karşı koyamadıkları için, altlarındaki tahta

parçalarıyla birlikte avluları ve mermer sütunları geçip hızla cami kapılarından içeriye dalanlar bile olmuş o sırada.

Dahası, döne döne şehrin girişine kadar gidenler bile olmuş.

Gidince de, efendime söyleyeyim, bu insanlar otobüslerle karşılaşmışlar orada. Başka şehirlerden gelen, içleri su dolu, her biri birbirinden yorgun, koca burunlu otobüslermiş bunlar; tepelerine çıkıp oturan yolcularla birlikte, saplanıp kaldıkları noktada üç gündür öylece bekliyorlarmış. Kalabalık kuş sürülerine benzeyen yolcular, gri bir uzaklığın gerisinden kendilerine doğru yaklaşan insanları görünce hemen ayağa kalkıp el kol hareketleri eşliğinde bağırmaya başlamışlar tabiî. Hatta gitgide berraklaşan göğün altında, birbirlerine sarılıp sarılıp tir tir titreyen ıslak bir sesle hep bir ağızdan işte kurtulduk, işte kurtulduk diye ağlamaya başlamışlar. Ortalık birdenbire insanların yüz ifadelerine benzeyen irili ufaklı hıçkırıklarla dolmuş bir bakıma. İşte, tahta parçalarıyla sandallar da bu hıçkırıklara tosladıkça yalpalamışlar orada, yalpaladıkça kendi çevrelerinde defalarca fırıl fırıl dönmüş, döndükçe de geniş ve karmaşık kavisler çizerek otobüslerin bulunduğu yere doğru biraz daha yaklaşmışlar. Dalgın bir ruhla gezinir, oynak bir çizginin üzerinde uyuklar, ya da insanın içini titreten acayip bir hızla uzaklaşır gibi yaklaşmışlar.

Yolcuların hepsi ister istemez biraz daha hareketlenmiş onlar böyle yaklaşınca.

Ardından da, dünyaya boş gözlerle bakan morarmış gölgeler halinde otobüslerin tepesinden inip teker teker sandallara binmeye ve şehre doğru uzaklaşmaya başlamışlar.

Ne var ki, içlerinden biri hiç yerinden kımıldamamış o sırada.

Biliyor musun, işte o benim Cebrail dedemmiş.

10

Evet, işte o benim Cebrail dedemmiş ve kaskatı kesilen solgun bir yüzle, hiç kımıldamadan sürekli şehre bakıyormuş. Issız ve uykulu birer zeytin tanesine benzeyen gözlerinden de, kara kara bulutlarla birlikte tarifsiz kederler gelip geçiyormuş o sırada. Hatta, giderek yoğunlaşan bu kederlerin ağırlığı altında dedemin dudakları rüzgârın avuçlarına bırakılmış bir çift kuru yaprak gibi, gözle görülecek şekilde hafifçe titriyormuş. Aslında, sandallara binmeye çalışan insanların telaşlı çırpınışlarıyla bu çırpınışların üzerinden kalın bulutlar halinde gelip geçen şehrin gürültüleri yüzünden pek belli olmuyormuş ama, orada dururken, aynı zamanda kolları, bacakları ve kalbi de titriyormuş dedemin. Bu titremeler, arada bir havada uçuşan seslerin arasından geçerek ister istemez otobüslerin çevresini saran sulara da yansıyormuş tabiî. Yansıdılar mı, orada birdenbire dedemin ruhuna sinen bozkırların şeklini alıyorlarmış üstelik ve alınca da her yanı kurumuş ahlat karaltılarıyla dolu sapsarı bir uzaklık halinde, acayip bir hızla halka halka genişliyorlarmış.

Dedem de, su şıpırtılarıyla aydınlanan bu genişliğin öteki ucundan kalkarak, yıllardır hayalinde yaşattığı bu şehre doğru yeniden yola çıkıyormuş işte o zaman. Sonra, her defasında, çocukluk hatıralarını terk eden buruk kalpli bir gölge gibi, elindeki bavuluyla birlikte sessizce yürüyormuş kerpiç duvarların arasından. Arada bir durup avlu kapılarına çıkan kavruk yüzlü insanlarla helalleşerek, arada bir dönüp topuklarının dibinde gezinen tavuk gıdaklamalarına bakarak, arada bir de hızlanıp damdan dama uçan horozların kırmızı ibiklerine çarparak yürüyormuş. İbikler, bu çarpmanın da etkisiyle güneşin altında yaldır yaldır yanıyormuş o sırada. Hatta, kuvvetli birer şimşek hızıyla parlayıp her yeri ve her şeyi birdenbire kırmızıya dönüştürüyorlarmış da, dedemin arkasından yetişmeye çalışan babaannem, bu kırmızılar deryasının içinde tıpkı başörtülü bir hayalet gibi kimi zaman görünüp kimi zaman kayboluyormuş.

Ne olursa olsun, gene de onun sesini duyuyormuş dedem.

Daha doğrusu, yürürlerken babaannem ona sadece arkasından gelen, gelirken de sık sık ayrılığa dair çeşitli cümleler kuran, alabildiğine mutsuz ve kaygılı bir ses olarak görünüyormuş.

Sonra, işte böyle, köyü geride kalan koca ağızlı köpek havlamalarının içinde bırakarak, bir kuşluk vakti, otobüslerin gelip geçtiği asfalt yola kadar yürüyorlarmış birlikte. Her adımda ve her defasında, babaannem ellerini dedemin gövdesine ve gölgesine doğru uzatarak, iki hırtı bir pırtı yaşayıp gidiyorduk adamım, umarım her şey bana anlattığın gibi olur, diyormuş o sırada ve bavulunu güçlükle taşıyan dedem de, lamı cimi yok, öyle olacak dercesine sürekli başını sallıyormuş. Hem de hiç duraksamadan öyle kuvvetli sallıyormuş ki, onun bu hareketinden yansıyan inancın rüzgârıyla bulut bulut kuşlar havalanıyormuş bozkırın içinden. Havalanınca da, kuşlar dediğim bu kuşlar oradan oraya sıçrayan yeşil renkli çekirge sürülerinin tepesinde anlaşılmaz bir inatla saatlerce dönüp duruyorlarmış.

Onlar böyle göğün derinliklerinde dönerken, dedem de dönüp hayalindeki şehri bir kez daha anlatıyormuş babaanneme. Gözlerini bozkırın sonundaki bulutlara dikerek, insana güneşli ipeklerin dökülüşünü hatırlatan tatlılar tatlısı bir dille, neredeyse bildiği bütün masalları aynı anda anlatır gibi anlatıyormuş. Hiç görmediği halde, önce mavi hışırtılar eşliğinde pul pul yanıp sönen denizi ve denizin üstünde gezinen, tepelerine bayrak takılmış beyaz birer dağ büyüklüğündeki gemileri anlatıyormuş sözgelimi. Sonra, ani bir kararla gemileri bırakıp bana mısın demeden yüzlerce yıldır ayakta duran ve içleri çeşitli ülkelerden gelen açık ağızlı ziyaretçilerle dolup taşan heybetli camilerine geçiyormuş şehrin, oradan her sabah temizlik işçileri tarafından köpüklü sularla yıkanıp temizlenen hoş kokulu caddelerine, oradan büyük heykellerle süslü kalabalık meydanlarına, oradan gece gündüz çalışan birer kasaba genişliğindeki fabrikalarına, oradan da neşeli dünyalar halinde yan yana sıralanıp giden, içlerinde akla gelebilecek her türlü eşyanın satıldığı, uçsuz bucaksız dükkânlarına geçiyormuş. Arkalarında kocaman buhar kütleleri bırakarak, ortalığı çınlatan keskin düdük sesleri eşliğinde şakır şakır akıp giden trenlerine geçiyormuş hatta, trenlerini bırakıp kalubeladan kalma hanlarına, hanlarını bırakıp birer şaheser sayılan süslü püslü çeşmelerine, çeşmelerini bırakıp geniş ayaklı

köprülerine, sonra da bütün bunları bırakıp panayır yerlerine, gazinolarına ve mağazalarına geçiyormuş.

İşte böyle oradan oraya sıçradıkça, kalbi hayalindeki şehrin ışıltılarıyla kamaşıyormuş da, bir ara susuyormuş sonra.

Hem hâlâ görülmemiş bir iştahla anlatmaya devam ediyor, hem de bozkırın genişliğini alıp alıp anlattıklarının içine katıyormuş gibi susuyormuş.

Tasasından nereye bakacağını, elini kolunu nasıl tutacağını ve ayrılığın acısıyla ne yapacağını bilemeyen babaannem de, boynunu yavaşça bükerek, çekingen bir sesle o sırada sürekli sorular soruyormuş ona. Tez vakitte gelip beni de şehre götürecek misin diye soruyormuş sözgelimi, sahiden paramız olacak mı diye, iş bulabilecek misin diye, ya da söylesene, oğlumuz oradaki okullarda okuyup büyük adam olacak mı adamım, diye soruyormuş.

Derken, bozkırın yüzünü kaplayan börtü böcek çıtırtılarının arasından uğuldaya uğuldaya masmavi bir otobüs çıkıp geliyormuş oraya.

Dedem de, asfalt yolun kenarında tıpkı süslü püslü bir gelin odası gibi duran bu otobüse biniveriyormuş hemen, bavulunu kucağına alıp hafifçe öne eğilerek gidiyor, arka koltuklardan birine yavaşça oturuyormuş. Mısır tanesine benzeyen o ufacık gövdesiyle, heybelerden yansıyan tozlu nakışların, ağızları mendillerle örtülmüş bakraçların, sepetlerin, bakışların ve oradan oraya yuvarlanıp duran rengârenk tespih şıkırtılarının arasında birdenbire kayboluyormuş bir bakıma. Bir yandan da, tabii, meraklı bir ördek gibi boynunu uzatarak o sırada parmak izleriyle dolup taşan camların gerisinden babaannemi görmeye çalışıyormuş.

Ne var ki, her defasında, kınalı bir sessizlik halinde yavaş yavaş bozkırın derinliklerinde kalıyormuş babaannem.

Başka bir deyişle, çok geçmeden duruşu ahlatların duruşuna karışıyormuş da hızla genişleyen sapsarı bir uzaklığın içinde kaybolup gidiyormuş.

Otobüs de, cam kenarlarından sarkan titrek ve uzun saçaklı dantelleri, yaldızlı yazıları, plastik kuşları, aynaları, simleri ve boncuklarıyla birlikte bozkırı aşıp bulutların gerisindeki dağların yamaçlarına doğru tırmanıyormuş o sırada. Otuz beş kırk insan kılığına giren binlerce insanı sırtında taşırcasına, canını dişine takarak, acayip bir gayretle

tırmanıyormuş. Tırmanırken de, yıkılıp kalmaktan korkan, tere batmış pörtlek gözlü bir hayvan gibi geniş geniş soluyormuş sanki. Hatta, onun soluğu gidip ortalığa mazot kokuları saçan şiddetli bir rüzgâr halinde yamaçlara çarpıyormuş da, o sırada çamlar, meşeler ve ardıçlar, sessizliğe benzeyen yeşil bir uğultu eşliğinde hayal meyal sarsılıyormuş. Üstelik, bir zaman havada üst üste yığılmış yapraklar halinde yankılandıktan sonra, dönemeçlerin sağında solunda yer alan geniş ağızlı uçurumların içine de akıyormuş bu sarsıntılar. İşte böyle akınca da, kimi zaman tavşan olup yola fırlıyorlarmış oradan, kimi zaman kuş olup göğe savruluyor, kimi zaman böcek olup uzak noktalara sıçrıyor, kimi zaman da anlaşılmaz bir boşluk olup dağlan dağların yüzüne titrek ve esrarengiz bir üslupla yeniden çiziyorlarmış.

Otobüsün camlarından görünen dünya, bir zihnin işleyişini taklit edercesine, karmaşık bir şekilde kımıldanıp duruyormuş açıkçası. Dedem de, işte bütün bu olup bitenlere oturduğu yerden uykusu gelmiş bıyıklı bir çocuk gibi sessizce bakıyor ve sürekli hayaller kuruyormuş.

Sonra, bu otobüs dağların doruklarında çınlayan türkülerin içinden geçiyormuş dedemin hayalleriyle birlikte.

Türküleri geride bırakarak tozlu kasabalardan yükselen ninnilerin içinden geçiyormuş hatta uğuldaya uğuldaya, ninnileri bırakarak insanların şeklini alan alışkanlıkların, onları bırakarak mendil uçlarına işlenen dayanılmaz hasretlerin, hasretleri bırakarak kırların, kırları bırakarak ezan seslerine karışan köpek havlamalarıyla arpa yüklü kağnı gıcırtılarının ve çocuk ağlamalarının içinden geçiyormuş.

Uyuklayan yolcuları, plastik kuşları ve cam kenarlarından sarkan o uzun saçaklı dantelleriyle birlikte biraz daha ilerleyerek, karanlık bir gecenin içinden geçiyormuş sonra.

Ardından, geceyi geride bırakarak yavaş yavaş aydınlanan yüzü çiy ışıltılarıyla kaplı ıssız bir ovanın içinden geçiyormuş.

Bu arada, dağınık birer kerpiç yığınına benzeyen ovadaki köyler, köylerin çevresindeki harımlar, pul pul yanıp sönen kavaklar, çeşmeler ve oradan oraya gezinip duran soluk renkli kımıltılarla soluk renkli sesler de otobüsün camlarından geçiyormuş tabiî.

Ne var ki, arada bir dönüp gülümseyen bir yüzle bakmasına rağmen dedem onları hiç görmüyormuş. Ne yaparsa yapsın, o sırada o sadece hayalindeki şehri görüyormuş çünkü. Hatta, bir yanıyla otobüsün içinde öteki yolcularla birlikte otururken varıp bir yanıyla şehrin fabrikalarında iş aramaya başlıyor, başlayınca hiç zahmet çekmeden şıp diye buluyor, bulunca inanılmayacak kadar çok para kazanıyor, kazanınca da ellerinde zarif şemsiyelerle yumuşak eldivenler taşıyan şık giyimli insanların yaşadığı güzide bir semtin güzide bir köşesinden, şöyle saray yavrusu gibi, oldukça pahalı bir ev satın alıyormuş. Her defasında, yakınından gelip geçenleri hayrete düşürecek türden, bahçesi vıcır vıcır çiçeklerle dolu, kırmızı kiremitli bir ev oluyormuş bu ev. İçinde de, ince oymalarla süslü büyük kapılar, harman yeri genişliğinde odalar, ilk bakışta ucu bucağı gözükmeyen salonlar ve gece gündüz güneş gibi parlayıp duran, her biri birbirinden güçlü salkım salkım lambalar oluyormuş. Sonra, işte bunların hepsi olunca, kucak dolusu para dökerek, gidip bu evin her yerine yüzleri göz kamaştırıcı desenlerle kaplı rengârenk halılar döşetiyormuş dedem ve bir zaman acayip adımlarla yürüyormuş uzak diyarlardan getirilen bu halıların üstünde. Yürürken, pencerelerden geçigeçiveren şehrin şatafatlı görüntülerine de, gözlerini çizgi çizgi kısarak, neredeyse meydan okurcasına bakıyormuş. Sonra, yalvara yakara çalıştığı fabrikadan birkaç gün izin alıyor ve hiç vakit kaybetmeden, bir koşu gidip hayalinde işte bak hayatımız kurtuldu hanım, ben sana dememiş miydim diye köyden babaannemle babamı da getiriyormuş dedem.

Otobüs daha yollardayken onlar şehre çoktan yerleşiyorlarmış böylece ve hep birlikte, tezek kokularıyla eşek anırtılarının uzağında mutlu bir hayat sürmeye başlıyorlarmış.

Derken, artık gelip yorgun argın şehrin kapılarına dayanıyormuş bu otobüs.

Dayanınca da, kendini yağmurla birlikte kükreyip duran sel sularının içinde buluyormuş tabiî ve sular neredeyse göz açıp kapayıncaya dek yarı beline kadar yükseliveriyormuş. İşte o zaman, telaşa kapılan yolcular birbirlerine tutunarak kocaman adımlarla cambul cumbul dışarı fırlıyorlarmış hemen. Daha doğrusu, başka çare bulamadıkları için, tıpkı bir sincap sürüsü gibi hep birlikte camlardan çıkıp can havliyle otobüsün tepesine tırmanıyorlarmış. Heybelerini, sepetlerini, tespihlerini ve ter kokulu

şapkalarını bırakarak tırmanıyorlarmış hem de. Hatta, cüzdanlarını ve ayakkabılarını düşürerek tırmanıyorlarmış. Şehrin tepesinde mavi birer kılıç gibi parlayıp sönen şimşekler de, onların hareketlerini gerçekte olduğundan daha hızlı gösteriyormuş o sırada. Öyle ki, dedem bu yüzden her defasında öteki yolcuların gerisinde kaldığını düşünüyor, düşününce eyvah daha şehri bile göremeden pisi pisine öleceğim diye korkuyor, korkunca da yuvasından fırlayan kocaman gözlerle orada acayip bir şekilde çırpınıp duruyormuş.

Arada bir tutunduğu yerden kayıp üstünden başından damlayan sularla birlikte gerisingeri yuvarlansa da, bu çırpınışların sonunda, herkes gibi otobüsün tepesine o da tırmanıyormuş tabiî.

Sonra, oldukça uzun ve çileli bir bekleyiş başlıyormuş orada ve insanlar sonlarının ne olacağını kestiremeden, perişan bir halde, ıslak ıslak öylece şehre bakıyorlarmış.

Şehir diye, yağmur tanelerinden oluşan, her yanı sislerle kaplı bulanık bir perdeye bakıyorlarmış aslında. Perde dediğim bu bir ucu yerde bir ucu gökte olan perde de, içindeki uğultularla birlikte kalın kalın dalgalanıyormuş o sırada; dalgalanırken yırtılıp korkunç bir gürültüyle parçalanıyor, parçalanınca gerideki şehri birazcık görünür kılıyor, ardından da, boşlukta uçuşan parçalarını nasıl birleştiriyorsa birleştirip gene birdenbire eski şeklini alıyormuş. Otobüsün tepesinde bekleyen insanların korkularına, her defasında yeni yeni korkular ekleniyormuş işte o zaman. Eklenince de, mosmor kesilen yüzler neredeyse birer mahalle kadar genişliyormuş sanki ve yağmur böylece yere değil de, bu yüzlerin içine yağmaya başlıyormuş. Hemen ardından, insanın beynini oyan tuhaf bir gürültüyle gelip kıvrım kıvrım sel suları da basıyormuş bu yüzleri. Öyle ki, artık dedem büzüldüğü köşeden kimin yüzüne baksa sel sularıyla karşılaşıyor, karşılaşınca da, adeta okkalı bir tokat yemişçesine gözlerini alıp hızla başka yere çeviriyormuş. Çevirdiği yerde, bu sefer de ister istemez otobüsün etrafını saran o ak köpüklü sularla karşılaşıyormuş tabiî ve ne yapacağını bilemeden, yarı açık bir ağızla saatlerce bakıyormuş onlara. Bir oluyor, kılık değiştirerek gelip şehrin girişini tutan geniş gövdeli bir canavara, bir oluyor bozkırdaki babaannemin yüzüne, bir oluyor o güne dek yaşadıklarına, bir de oluyor işte bütün bunlarla birlikte dünyanın dışında kalan, baş döndürücü bir boşluğa bakar gibi bakıyormuş.

Sonra, kalın bir karanlık çöküyormuş yeryüzüne.

Karmaşık ve korkutucu oyunlar oynamayı seven acımasız bir el simsiyah bir örtüyü çok uzaklardan sürükleyip getiriyormuş da, gizli bir keyifle şehrin üstüne atıveriyormuş sanki. O böyle yapınca, ister istemez insanların bakışlarını ayakta tutan görüntüler de birdenbire ortalıktan kayboluyormuş. Sonra, tıpatıp bu görüntülere benzeyen, köşeli köşeli, cıvık cıvık, titrek titrek birtakım sesler geliyormuş karanlığın içinden. Hatta, bu seslerin yanı sıra, halka halka genişleyip boğum boğum daralan çeşitli sessizlikler geliyormuş. Zaman dediğimiz şey de, tıpkı oradan oraya savrulan bir duman kütlesi gibi, işte bu seslerle sessizliklerin arasına sıkışıp kalıyormuş o sırada. Sıkışıp kaldığı için bir türlü geçmek bilmiyormuş tabiî ve geçmek bilmediği için de ağırlığı arttıkça artıyormuş. Kendi sınırlarının dışına taşarak, daha sonra, otobüsün tepesinde bekleyen insanların çevresinde de yankılanıyormuş bu ağırlık. Gövdelerinde de yankılanıyormuş hatta, takırdayan dişlerinde, nefes alıp verişlerinde, bakışlarında ve ruhlarında da yankılanıyormuş.

İşte, şehre büyük umutlarla gelen Cebrail dedemin hayalleri de, bir kuş sürüsü gibi aklından uçup gidiveriyormuş o sırada.

Onlar uçup gidince, dedem bir an için telaşlanıp arkalarından koşacak gibi oluyormuş ama, bunu çok istemesine rağmen bir türlü yapamıyormuş. Görünmeyen bir şey ellerini uzatarak onu oraya görünmeyen iplerle sımsıkı bağlıyormuş sanki. Dedem de, artık ne yapsın, işte o zaman boş bir tasa dönüşen başını kaldırıp yavaşça şehre doğru bakıyor ve her şeyini kaybetmişçesine, kaskatı kesilen solgun bir yüzle otobüsün tepesinde öylece kalakalıyormuş.

Bir keresinde, işte yine böyle ıslak bir heykel gibi kalakaldığında, günlerdir yağan yağmurun neredeyse bir düğmeye basılmışçasına, şıp diye kesildiğini görmüş dedem. Sonra, ortalığın aydınlandığını ve harabeye dönen şehrin içler acısı bir siluet halinde, yavaş yavaş ufukta belirdiğini görmüş. Ardından da, çeşitli karaltılarla birlikte suların yüzünde kavisler çizip duran sandalları görmüş birdenbire. Hatta, bütün bunların yanı sıra, sağındaki solundaki insanların sevinçli el kol hareketleriyle hızlı hızlı açılıp kapanan kocaman ağızlarını da görmüş ama, nedense o sırada hiçbir şey işitememiş. Başka bir deyişle, o an orada var olan seslerin hepsi bir çeşit sessizlik gibi

görünmüş dedeme. Böyle görününce, uzaklardan sökün edip gelen sandallar da suları hiç cumbuldatmadan, otobüslerin yanına kadar sessizce yaklaşmışlar tabiî ve benim daha önce morarmış gölgelere benzettiğim o insanları alıp alıp yine şehre doğru, adeta bir rüyada gezinircesine sessizce uzaklaşmaya başlamışlar.

Dediğim gibi, dedem hiç istifini bozmamış o sırada. Kendisine uzanan ellere, ne yapmaya çalıştıklarını anlamadan, neredeyse aklını yitiren insanlara özgü bir ifadeyle boş boş bakmış üstelik ve bakarken de, boyun damarlarını tuhaf bir şekilde gererek, curk diye yutkunmuş.

Sonra, sandallardaki adamlar otobüsün kenarına iyice yanaşıp tespih taneleri gibi yan yana dizilerek hadi tut elimizden diye biraz daha ısrar etmişler mi, yoksa onca gürültünün patırtının içinde unutup gitmişler mi hiç bilemiyorum ama, dedem birdenbire tek başına kalmış orada. Tek başına kalınca, çevresini saran sessizlik de genişledikçe genişlemiş sanki ve korkunç bir hızla ışıldayıp duran suların yüzünden kayarak hem şehrin, hem de dünyanın ta öteki ucuna kadar yayılmış. Hemen ardından da, dedeme doğru, irili ufaklı birtakım şeyler sürüklenip gelmeye başlamış bu sessizliğin içinden. At arabası, leğen, kahve değirmeni, sacayağı, kandil ya da çamaşır teknesi gibi, dedemin şehre ve şehirdekilere yakıştıramadığı her biri birbirinden acayip şeylermiş bunlar; sulara bata çıka sersemlemiş bir ruhla sürüklenip geliyor, gelince de hep birlikte otobüsün camlarına çarparak, sinir bozucu bir şekilde, takır tukur sesler çıkarıyorlarmış.

Kulaklarını ne kadar açarsa açsın, onların çıkardığı sesleri dedem gene işitemiyormuş tabiî. İşitemeyince de, otobüsün tepesinden dünyanın sessizliğine hazin bir ifadeyle uzun uzun bakıyor ve sürekli titriyormuş. Sessizlik iliklerine kadar işliyormuş da, onu tutup içinden içinden sarsıyormuş sanki. Yeryüzündeki görüntülerin varlığından güç alan elleriyle, acımasızca sarsıyormuş.

Bir süre sonra, işte dedem böyle uçsuz bucaksız bir sessizliğin ortasında titrerken, birdenbire bir sandal görünmüş orada. Karmaşık zikzaklar çizerek otobüsün etrafında dönüp duran, köhneler köhnesi bir sandalınış bu ve içinde de, en az dedem kadar sessiz görünen soluk yüzlü bir adam varmış. Hatta, dedemi taklit edercesine hem baktığı yere boş gözlerle bakıyor, hem de hafifçe titriyormuş bu adam. Bu yüzden olsa gerek, döne döne gelip

sandalıyla birlikte otobüsün camlarına ikinci kez tosladığında, başını çevirerek, dedem ona biraz daha dikkatli bakmış.

Bakar bakmaz da, nasıl olmuş bilemiyorum ama, bir şekilde adamın sessizliğini işitmiş sanki.

Sonra, sandalın içindeki adam da dedeme bakmış aniden ve ikisi, birbirlerinin ruhunda tuhaf bir şey görmüşçesine, bir zaman öylece kalmışlar.

Derken, çenesini havaya doğru kaldırarak, solgun bir sesle, hadi durma, sandala gel sandala, demiş bu adam.

Dedemin kulakları da işte bu adamın gelip böyle demesini bekliyormuş gibi, bank diye açılıvermiş o sırada ve dedem ortalıkta ne kadar ses varsa, hepsini yeniden işitmeye başlamış.

11

Otobüsün tepesinden inip sandala geçince, ilkin nereye oturacağını bilememiş dedem; öteki adamın omuzlarına tutunarak, ayakta, öylece sallanmış durmuş. O sallanırken, gövdesinin duruşuna sızan bozkırdaki kerpiç duvarlar da, otlar da, ağaçlar da sallanmış mıdır ve dedem kendi hareketinin içinde çalkalanıp duran bu hareketlerin varlığını bir şekilde hissetmiş midir hiç bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, nereden gelmişse dedemin burnuna tuhaf bir koku gelmiş o sırada. İnsana dağ yamaçlarındaki ağıllarla ıslak keçi postlarını hatırlatan, oldukça keskin ve inatçı bir kokuymuş bu; sandalla birlikte adeta onun bir parçasıymış gibi cambul cumbul iki yana sallanıyor, sallandıkça da inanılmaz bir hızla ha bire yoğunlaşıyormuş.

Küçük küçük adımlarla adamın gösterdiği yere geçip oturunca, dedem o gün bu kokunun ne olduğunu soracak gibi olmuş ama daha sonra vazgeçmiş bundan. Sanıyorum, gelip kendisini kurtaran birine ilk anda böyle bir soru sormanın yersiz olacağını düşündüğü için vazgeçmiş.

Zaten, öteki adam da tam o sırada, buraya ne zaman geldiniz, diye sormuş dedeme.

Üç gün oldu, demiş dedem dudaklarının ucunda eriyiveren bitkin bir sesle, üç gündür şu makinenin tepesinde ağzımıza hiçbir şey koymadan, aç susuz bekliyoruz.

Öteki, başını sallamış yavaşça.

Hemen ardından da, üzüntüsünü belli etmek istercesine dedeme doğru dönüp yorgun bir ifadeyle uzun uzun bakmış.

Ne diyeceğini bilemeden, ellerini birbirine kavuşturarak, dedem de oturduğu yerden ona bakmış tabiî.

İki adam, su ışıltılarıyla kaplı geniş ve karmaşık bir manzaranın ortasında bir zaman öylece susmuşlar daha doğrusu.

Hem konuşmaktan fena halde korkuyor, hem de hararetli bir şekilde hiç durmadan konuşuyormuş gibi susmuşlar.

O sırada, içinde bulundukları sandal da ortalıkta yüzen çöplerle tahta parçalarının arasından geçerek bir tur daha atmış otobüsün etrafında. Sonra, otobüsten uzaklaşıp şehrin yolunu tutacakken dönmüş, her an dengesini yitirip altüst olacakmış gibi, yalpalaya yalpalaya bir tur daha atmış. Hiç duraksamadan, bu turun ardından aynı güzergâhı izleyerek bir tur daha atmış hatta ve işte o zaman dedem de öteki adama doğru eğilerek, suların serinliğine karışıp giden telaşlı bir sesle, bu sandalın kürekleri yok mu, diye sormuş.

Yok, demiş öteki.

Peki, demiş dedem, küreksiz bir sandalla sen nasıl geldin buraya?

Yola çıkarken amacım buraya gelmek değildi, demiş öteki; ne yalan söyleyeyim, ben aslında evime gidiyordum. Üç gün üç gecedir karımı ve çocuklarımı görmediğim için, hiç vakit kaybetmeden, hemen evime gitmek istiyordum daha doğrusu. Ne var ki, işyerinden çıkıp da birkaç sokak aşağıda bulduğum bu sandala binince, istediğim yere gidemeyeceğimi anladım. Gösterdiğim onca çabaya rağmen, bir türlü şu lanet olası sandalın yönünü çeviremedim çünkü. Çeviremeyince de, şehrin içinde bir sokaktan diğerine, gelişigüzel sürüklenmeye başladım.

Bir an duraksadıktan sonra, sen, demiş dedem, işyerinde mahsur mu kaldın?

Onun gibi bir şey, demiş öteki.

Der demez de, başını öne eğerek aniden susmuş.

Peki, demiş dedem, şimdi, burada dönüp duracak mıyız böyle ?

Öteki, sırtındaki ceketin yakasını tutup kulaklarına doğru çektikten sonra, sorulan soruyu duymamış gibi, yüzüne vuran su ışıltılarının arasından sakin sakin bakmış önce.

Ardından da, elini tuhaf bir şekilde sallayarak, boş ver, diye mırıldanmış, bu cehennemin ortasında yapabileceğimiz başka bir şey yok.

Olmaz olur mu, demiş dedem, küreğe benzeyen bir şey bulalım da şu sandalın yönünü değiştirelim bence.

Boşuna yorulma, diye mırıldanmış öteki gene, ben çok uğraştım bunu yapabilmek için. İnan bana, gerçekten çok uğraştım. Oradan oraya sürüklenirken, kollarımı uzatarak ortalıkta gezinen sırıklarla tahta parçalarını defalarca yakalamaya çalıştım senin anlayacağın. Ama, gördüğün gibi, bunu bir türlü başaramadım. Hem, şunu bil ki, sandalın yönünü çevirsek bile, buralarda gidilecek yön kalmadı artık. Hatta, gidilecek şehir de kalmadı.

Dedem, ister istemez şehre doğru bakmış bu sözleri duyunca.

Göremezsin, demiş öteki başını iki yana sallayarak, boşuna bakma, her şey yerle bir oldu.

Her şey mi, diye sormuş dedem oldukça kuru ve çekingen bir sesle.

Evet, her şey, demiş öteki.

Ardından da, gözlerini bir enkaz yığınına dönüşen ufuktaki şehrin karaltılarına dikerek, hayatının sonuna dek bir daha hiç konuşmayacakmış gibi birdenbire susmuş.

Sonra, işte o bir köşede böyle susarken, acaba sandalın yönünü değiştirmeme yardımcı olacak herhangi bir şey bulabilir miyim diye, dedem de bir zaman sağına soluna bakınmış orada. Hatta, bir o yana bir bu yana eğilerek dalgaların üstünde gezinen sırıklarla tahta parçalarını yakalamaya çalışmış ama, şansı yaver gitmediği için, onca ıvır zıvırın arasından sonuçta eline kısacık bir çöp bile geçirememiş. İşin içine yine meçhul bir el karışmış da, dalgalanıp duran suların şeklini alarak her şeyi dedemden tek tek uzaklaştırmış sanki. Böylece, işte o köhneler köhnesi sandal, hayvan iniltisine benzeyen acayip gıcırtılar eşliğinde adeta dünyayı ve yıldızları taklit edercesine bir zaman daha dönmüş orada. Dönerken, bir süre sonra kendi hareketinin içinde uyumuş hatta ve onun izlediği dairevi güzergâh, bin an için insana suların yüzüne çizilen derin bir uykunun şekli gibi görünmüş.

Bunu fark edince, dedem ister istemez ürkmüş o gün. Ardından da, kendi kendine birtakım sözler geveleyerek hafifçe yan dönmüş ve sandalın kenarından ağlamaklı bir yüzle şehre doğru acı acı bakmaya başlamış.

Ortalıkta uzak adacıklar halinde gezinip duran karaltıların sayısı da, nedense birdenbire artmış o sırada. Eskiden beri var olan şeylerin arasına, sessiz şahlanışlarla ufuk çizgisini aşıp gelen koca koca hudutlarla kopuk bacaklı beygir ölüleri de katılmış sözgelimi. Onların ardından, takla attıkça parlayıp sönen alüminyum sürahilerle bu sürahileri kovalıyormuş gibi gözüken irili ufaklı kuş ölüleri de katılmış. İnsana yüzlerce el tarafından hızlı hızlı fırlatılıyormuş izlenimi veren ve üstlerinde ne yazılı olduğu bilinmeyen bembeyaz kâğıtlar da katılmış sonra. Çok geçmeden, kırmızı saplı tahta kaşıklarla yarışan ilistirler de katılmış hatta; ilistirlerin ardından küp kırıkları, onların ardından ibrikler, onların ardından tabureler, şimşir taraklar, şapkalar ve topuzlu karyola başlıklarıyla parçalanmış şilteler de katılmış. Suların yüzü, bir uçtan uca kımıl kımıl olmuş açıkçası.

Öyle ki, sandalın kenarında oturan dedem o sırada bu kımıltılar yüzünden nereye bakacağını şaşırmış da, daha önce yaptığı gibi gene boyun damarlarını tuhaf bir şekilde gererek curk diye yutkunmuş.

Sonra, o böyle yutkununca, zaman yırtılmış sanki.

Başka bir deyişle, zamanın yüzünde, curk sesine benzeyen bir delik açılmış.

Açılınca da, aniden bir ceset belirmiş orada.

Daha doğrusu, paçaları baldırlarına kadar sıvalı olan bu eli şemsiyeli ceset o zamana dek hangi kovukta saklanıyorsa işte oradan sıçrayıp var gücüyle suların yüzüne çıkmış da, dalgaların üstünden kayarak, neredeyse sandalın hızına denk bir hızla dedemin gözleri önünde döne döne sürüklenmeye başlamış. Elindeki şemsiyeyi de, adeta kendine yol açarcasına, siyah bir kılıç gibi sallamış durmuş sürüklenirken. Tıpkı dirilere özgü bir gayretle sallamış üstelik ve sallarken de kimi zaman başını hayal meyal titreterek, yer yer çaydanlık fokurtusuna, yer yer yaprak hışırtısına, yer yer de güvercin gurultusuna benzeyen acayip sesler çıkarmış. Dedem ilkin onun ölü mü, yoksa diri mi olduğunu bir türlü anlayamamış bu yüzden.

Dediğine göre, anlayamadığı için de, dur bakalım neler olacak diye, nefesini tutarak korku dolu gözlerle bir zaman öylece bakmış.

Derken, efendime söyleyeyim, çok geçmeden eli şemsiyeli bir ceset daha belirmiş orada.

Onun ardından, aynı amaç uğruna aynı hızla çeşitli kapılardan fırlayıp çıkarcasına birdenbire başka başka cesetler de belirmiş hatta ve bunlar ellerindeki şemsiyeleri sağa sola çarparak, sandalla birlikte otobüsün etrafında fırıl fırıl dönmeye başlamışlar. Tabii, arkalarında, içleri rüzgârlı köpüklerle dolu derin oyuklar açılmış o sırada. Açılınca da, suların yüzünde ışıltılı çizgiler halinde gezinip duran ne kadar çer çöp varsa bunların hepsi oyuklara doğru hücum etmiş. Sadece hücum etmekle kalmamışlar da, köpüklerle birleşerek orada karman çorman olmuşlar hatta ve bir çeşit yıldız sürüsüne benzemişler.

Sonra, artık nasıl olmuş bilemiyorum ama, işte bu cesetlerden biri ötekilerin arasından sıyrılarak hızla sandala doğru atmış kendini. Atınca da, hâlâ canlıymış gibi telaşlanmış sanki ve bu telaş yüzünden, bir an için gerçekte olduğundan daha büyük görünmüş. Öyle ki, o sırada öteki cesetler bile birdenbire küçücük kalmış onun yanında. Biraz da gözden uzaklaşmışlar hatta, uzaklaşınca belli belirsiz silinmiş, silinince de tümüyle yok olmadıkları için tutup öteki cesedin büyüklüğünü bir kat daha büyütmüşler.

Derken, büyüdükçe büyüyen bu eli şemsiyeli ceset, hiç beklenmedik bir anda gelip hızla sandala çarpmış kendini. Çarpınca, sandal da bulunduğu yerde tahta beşikler gibi bir iki kez sallandıktan sonra aniden yön değiştirmiş tabiî ve otobüsü oracıkta bırakarak yavaş yavaş şehre doğru sürüklenmeye başlamış.

İşte o zaman, insana dağ yamaçlarındaki ağıllarla ıslak keçi postlarını hatırlatan o keskin ve inatçı kokuyu bir kez daha duymuş dedem.

Duyunca da, sandalın öteki ucundaki adama dönerek, bu koku nedir böyle, diye sormuş.

Adam oldukça kalın ve öfkeli bir sesle, bilmiyorum, demiş ona.

Der demez, fena halde gücenmiş gibi kaşlarını çatıp suratını da asmış üstelik ve bir zaman hiç konuşmamış.

Bu arada, sandala çarpan ceset de sürüklenmeye başlamış onlarla birlikte. Hatta, dedemin dediğine göre, suların yüzünü kaplayan karaltıların arasından süzülerek neredeyse sandalı takip etmeye, takip ederken de hiç beklenmedik bir şekilde çeşitli hamleler yapmaya başlamış. Kimi zaman dizginlenemeyen bir hırsın, kimi zaman zararlı olacak kadar derinleşen uçsuz bucaksız bir sevginin, kimi zaman bir şefkatin, kimi zaman da akla hayale sığmayan korkunç bir korkunun güdümündeymiş gibi gözüken, her biri birbirinden değişik hamlelermiş bunlar. Bu nedenle, suların serinliğini yırtıp sandala doğru uzanırlarken her defasında ya insanı okşamaya hazırlanan merhametli bir el kadar yumuşuyor, ya da vahşi ve taşçıl bir görünüm kazanarak aniden sertleşiyorlarmış. Ceset dediğim bu ceset ne pahasına olursa olsun dedemi ve öteki adamı ele geçirerek, yakalarına yapışıp onlardan hesap sormaya çalışıyormuş sanki. Ya da, her yanı tehlikelerle dolu olan o kargaşanın içinde boşu boşuna ziyan olup gitmesinler diye, onları herhangi bir konuda uyarmaya çalışıyormuş. Ya da, hayattan büsbütün kopmamak için, arkalarından seğirterek, bir şekilde onların kalp atışlarıyla vücut ısılarına tutunmaya çalışıyormuş.

Onun bu çırpınışlarını görünce, dedem ister istemez bazı duyguların ölümden sonra da yaşadığını düşünmüş o sırada. Kendi kendine, demek insan ölünce duygular hemen yok olmuyor da, böyle kandil alevi gibi bir zaman daha çırpınıyorlar, demiş.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte dedem sandalın içinde bunları düşünerek öteki adamın duyamayacağı kadar alçak bir sesle üst üste salavat getirirken, arkalarındaki ceset birazcık uzaklaşır gibi olmuş onlardan. Varlığında alevlenip duran duygular tek tek ölmeye başlamış da, giderek hantallaşmış sanki. Hatta, bir zaman gelmiş, artık elindeki şemsiyeyi bile doğru dürüst sallayamaz olmuş.

Ardından da, birdenbire çırpınmaktan vazgeçmiş bu ceset.

Vazgeçince, cesede daha çok benzemiş tabiî ve kendini suların akışına bırakarak, bütün hareketleri hatırlatan derin bir hareketsizlik halinde yavaş yavaş gözden kaybolmuş.

Sandal da, insana her an yıkılacakmış izlenimi veren, çevresi eşya yığınlarıyla kaplı büyükçe bir köprünün altından geçerek içindeki adamlarla

birlikte surlara doğru sürüklenmiş o sırada. Çok uzaklardan gelip dünyaya yansıyan başka bir dünyanın sularında ya da tümüyle sulardan oluşan yumuşak bir rüyanın ortalarında sürüklenir gibi, hiç mi hiç gürültü çıkarmadan, hafifçe sürüklenmiş. İşte böyle sürüklenip bir süre sonra ıslak ıslak parıldayan surların dibine varınca da, orada, esir kampından kaçmışa benzeyen yarı çıplak insanlar karşılamış bu sandalı. Hatta, insanlar dediğim bu insanlar, hendeklerin gerisindeki taş yığınlarıyla kemerlerin tepesinden ellerini kollarını sallayarak titrek bir sesle yardım da istemişler ama sandal onların yanında hiç durmamış, bir faytona çarptıktan sonra aniden dönmüş ve adeta tabanları yağlayıp kaçarcasına iskeleye doğru fırlamış gitmiş.

Tabiî, esir kampından kaçmışa benzeyen o yarı çıplak insanların görüntüsü, acı bir fotoğraf karesi gibi öylece kalmış dedemin aklında. Derken, sandal tabaka tabaka titreşen suların üzerinde ilerledikçe, iskele civarında bulunan harap olmuş evlerin karmaşık görüntüleri de girmiş bu fotoğraf karesinin içine. Ardından, ortalığa saçılan çeşitli baharat kokularıyla birlikte cam kırıkları, cam kırıklarıyla birlikte simsiyah dumanlar, dumanlarla birlikte şehrin ruhundan yükseliyormuş gibi gözüken uğultular, uğultularla birlikte sarı sarı limonlar, maydanozlar ve maşrapalar da girmiş. Çok geçmeden, sağda solda gezinip duran kedi köpek ölüleri de girmiş sonra, balık tezgâhları, çocuk patikleri, çorba kâseleri ve araba tekerlekleri de girmiş.

İşte o zaman tıklım tıklım olan dedemin aklındaki fotoğraf karesi de, ister istemez taşınamayacak kadar ağırlaşmış tabiî.

Hatta, bu ağırlığa daha fazla dayamadığı için dedem o sırada birdenbire sarsılmış.

İskele meydanındaki saat kulesinin etrafında dönüp duran sandal da hemen yön değiştirmiş o böyle sarsılınca. Başka bir deyişle, bulunduğu yerde gene tahta beşikler gibi bir iki kez sallanmış da, oradaki sokaklardan birine dalarak hızla şehrin derinliklerine doğru ilerlemeye başlamış.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte böyle ilerleyince, ilkin sağa sola sıçrayan balıklarla pörtlek gözlü kurbağaların arasından geçmiş bu sandal.

Sonra, köşelere, direklere ve bahçe duvarlarına çarpa çarpa varıp çatıları çökmüş ıssız zahire ambarlarıyla serin birer karanlık halinde duran küf kokulu antikacıların önünden geçmiş.

Sonra, kurşuni kubbelerin, kepenkleri parçalanmış hanların, berberlerin ve muhallebicilerin gölgesinden küçük şıpırtılar eşliğinde ilerleyerek, yağmalanmış kuyumcu dükkânlarıyla top top dağılan kumaş mağazalarının yanından geçmiş.

Sonra, boşluğa doğru hamle yapan büyük asker heykelleriyle süslü bir meydandan sola dönmüş ve yıkılmış bir çarşının sessizliğinden geçmiş.

Sonra, bütün bunları geride bırakarak gitmiş, nereden geldiği bilinmeyen birtakım iniltilerle bu iniltilerin yanı başındaki hıçkırıkların ortasından geçmiş.

Sonra, süzülmüş, bir çay bahçesinin genişliğinden, bir zücaciye dükkânının ışıltısından ve küle dönüşen birkaç evin karanlığından geçmiş.

Hızını alamadığı için, ortalıkta sürüklenip duran bohçaların düğümlerinden de geçmiş hatta; halatların boğumlarından, hasır yastıklarla birlikte kilimlerin nakışlarından, sonra bu nakışların yokuşlarından ve peş peşe uçarak yüksek noktalara tüneyen ıslak kuşların bakışlarından da geçmiş. Döne döne gidip suların yüzüne saçılan defterlerin ve kitapların içinden de geçmiş sonra. Hatta, bir keresinde açık duran bir kitabın içindeki paragrafın içinden de geçmiş. İşte, badem bıyıklı tıknaz bir adam da, eyvah çocuklarım gitti, çocuklarım gitti, diye haykırmış o sırada. Kendini görülmemiş bir telaşla sulara atarak, paragrafın son cümlesindeki sandala doğru haykırmış.

Onun sesini duyunca, bitkin bir yüzle şehrin görüntülerini seyreden dedem hafifçe kımıldanmış oturduğu yerde.

Sonra, başını çevirip hızla neler olduğunu anlamaya çalışmış ama, ortalıkta, sulara batıp çıkan altın dişli kocaman bir ağızla bir çift koldan başka bir şey görememiş.

Göremeyince de, galiba adamcağızın çocukları boğuldu diye, adeta sıçrarcasına, mısır tanesine benzeyen o ufacık gövdesiyle sandalın içinde birdenbire ayağa kalkmış dedem. Ayağa kalkarken, yüzme bilmediği için biraz da ne yapacağını şaşırmış tabii ve gene boyun damarlarını tuhaf bir şekilde gererek, suratına yaslanan boşluğa doğru curk diye yutkunmuş.

Kendini sulara atan badem bıyıklı adam beş altı kulaç ötede, canından can koparılıyormuş gibi hâlâ var gücüyle haykırıyormuş o sırada. Islandıkça

ağırlaşan kıpkırmızı bir sesle, kimi zaman suları faşır fuşur köpürterek, kimi zaman etten kemikten bir alev gibi sağa sola yatarak, kimi zaman da ellerini çaresizce kaldırıp başının üstündeki boşluğa tutunarak haykırıyormuş. O haykırdıkça, sesi de yürekleri parçalayan kırmızı bir genişlik halinde gidiyor, şehrin her yerine yayılıyormuş sanki. Daha sonra, yayıldığı yerlerin görüntüleriyle birlikte geri dönüp adamın ağzında yeniden patlıyormuş üstelik ve işte o zaman havada bu sesin yanı sıra caddelerle sokaklar, caddelerle sokakların yanı sıra meydanlar, meydanların yanı sıra binalar da uçuşur gibi oluyormuş.

Şehrin üstünde, sesten bir şehir kuruluyormuş açıkçası.

Hatta, kurulduğu anda bu şehir büyük bir gürültüyle gelip dedemin kalbine yıkılıyor, yıkılınca da orada ucu bucağı gözükmeyen derin bir yara gibi zonk zonk zonkluyormuş.

Belki de bu yüzden, o gün başını çevirip bir an için sandalın öteki ucundaki adamın gözlerine doğru bakmış dedem. Onu olup bitenleri görmeye davet eden titrek bacaklı bir gölge gibi, dişlerini sıkıp kaşlarını çatarak bakmış.

Hemen ardından da, varıp şu çocukları kurtarayım diye, önünü sonunu düşünmeden birdenbire sulara atmış kendini. Sonra, tabiî, ağız hizasına kadar yükselen suların içinde can havliyle çırpınmaya, çırpınırken de ellerini sandala doğru uzatarak bar bar bağırmaya başlamış. Sandalın öteki ucundaki adam da telaşlanmış o böyle bağırmaya başlayınca. Telaşlanınca da, eğilebildiğince eğilerek boşlukta bir çift mor yaprak gibi savrulup duran dedemin ellerini yakalamaya çalışmış ama, altındaki sandal ha bire sürüklendiği için bunu bir türlü başaramamış. Yaptığı hamlelerin hepsi boşa gitmiş açıkçası. Derken, nasıl akıl ettiyse, aralarındaki uzaklık bir karışa indiğinde, öteki elini ceketinin iç cebine atarak hızla ışıl ışıl parlayan bir mızıka çıkarmış bu adam ve çıkarır çıkarmaz da, tutunsun diye aynı hızla dedeme doğru uzatmış.

Sonra, işte dedem bu mızıkaya tutunduğu an sandal birdenbire uzaklaşmış bulunduğu yerden.

Hatta, beklenmedik bir şekilde hızlanmış da, ortalıkta yüzen eşya yığınlarının arasından geçerek döne döne sokağın öteki ucuna kadar sürüklenmiş.

Dedem ona suların gerisinden, kocaman gözlerle bakakalmış o sırada.

Bakarken, belki geri gelir diye de umut etmiş ama, sandal yolundan dönmemiş artık; küçüldükçe küçülerek, sokağın ucundaki ışık karmaşasının içinde kaybolmuş gitmiş.

12

Evet, işte sandal bu şekilde kaybolmuş gitmiş.

Sonra, bulunduğu yerde, uçmaya çalışan yaralı kuşlar gibi o gün bir süre daha çırpınmış dedem. Elindeki mızıkayla birlikte, hem ışıl ışıl parlayan suları kocaman dilimler halinde sağa sola sıçratarak, hem de arada bir çatallanan yanık bir sesle çaresizce haykırarak çırpınmış. Çırpınırken de, o telaşın ve korkunun arasında ister istemez hep ölümü düşünmüş tabiî. Ölümün yanı sıra, uzaklardaki bozkırı da düşünmüş hatta; bozkırın derinliklerinde kalan köyünü, köydeki babaannemi, babamı, sonra tezek kokularının içinde titreşip duran taşlı sokakları, avluları, toprak damları ve bu damların üstünde biten bol güneşli papatyaları da düşünmüş. Birbirini izleyen bütün bu görüntüler, gözlerinin önünden birer şimşek hızıyla gelip geçivermiş daha doğrusu. Gelip geçerlerken, kocaman dilimler halinde sağa sola sıçrayan sular gidip bir şekilde onları da ıslamış hata ve bir an için zavallı dedemle birlikte dedemin geçmişte yaşadığı yerler de sulara gömülür gibi olmuş.

İşte o zaman, birdenbire içinden çıkılmaz bir karanlığın içinde kalmış dedem. Bunu fark edince, galiba sonum geldi diye daha çok korkmuş tabiî ve canını dişine takarak eskisine göre daha çok çırpınmaya başlamış. Sonra, o böyle çırpındıkça, karanlık dediğim karanlık da tıpkı masallardaki kuyular gibi inanılmaz bir hızla büsbütün derinleşmiş orada. Dahası, sadece derinleşmekle kalmamış da, kısa sürede her yanından nemli uğultular yükselen daracık bir sonsuzluğa dönüşmüş. Öyle ki, bir zaman gelmiş, artık bu karanlık yüzünden kendi varlığını bile hissedemez olmuş dedem. Başka bir deyişle, giderek takatsiz kalan kolları ve bacakları onun dışında bir yerde onsuz çırpınmaya başlamışlar. Mısır tanesine benzeyen o ufacık gövdesiyle, dedem de o gün orada yavaş yavaş sulara gömülmüş böylece.

Saç tellerine kadar uzanan dağınık sarsıntılar eşliğinde, ağzından, bunundan ve kulaklarından çamurlu sesler çıkartarak gömülmüş.

İşte tam o sırada, hayal meyal bir gölge gelip onu kollarından tutmuş ve ıslak bir çuval gibi var gücüyle suların dışına doğru sürüklemeye başlamış. İçine düştüğü o dehşet verici karanlığın içinden çekip almış bir bakıma. Alınca da, efendime söyleyeyim, hemen oracıkta bulunan bir merdivenin taş basamaklarından yukarıya çıkarmış, oflaya puflaya mermer döşeli bir zeminden geçirmiş ve tabanı halılarla kaplı küçük bir odaya götürerek, tıpkı bir çocuk gibi, köşedeki sedirin ortasına yavaşça yatırmış. Tepeden tırnağa ıslanan giysilerini bir çift şefkat kelebeğine benzeyen o küçük ve yaşlı elleriyle tek tek çıkarmış da, aman üşümesin diye getirip üstüne daha sonra dallı güllü, kalınca bir yorgan bile örtmüş hatta. Sonra, işte ölümün eşiğinden dönen dedem bu yorganın üstündeki güllerin altında hiç kımıldamadan saatlerce yatmış o gün. Akşama doğru kendine gelip gözlerini açtığında da, yüzüne gülümseyerek bakan badem bıyıklı adamla karşılaşmış.

Aslında, yıllar sonra anlattıklarına bakılırsa, ilkin sadece bıyığını görmüş adamın. Görünce de, yere damlayacakmış gibi duran bu bıyık kendisine bakıldığını fark etmişçesine, yavaş yavaş titremeye başlamış dedemin karşısında. Titrerken, buğulu bir hızla birkaç defa sağa sola da kaymış hatta ve pencereden süzülen güneş ışınlarının arasında bir an için gözden kaybolmuş. Daha sonra, boşlukta, pat diye yeniden belirmiş tabiî. Belirince de, ait olduğu yeri ararcasına, sersem bir ruhla öylece dolanmış odanın içinde. Bir olmuş çok uzaklardan geçen minik bir kuş kanadı gibi süzülerek, bir olmuş oradan oraya alelacele koşarak, bir de olmuş nereden çıktığı bilinmeyen kırçıl bir duman gibi acı acı tüterek dolanmış. İşte o zaman, odanın her yeri birdenbire birbirine benzeyen badem bıyıklarla dolmuş sanki. Sonra, dedem birazcık doğrulup elini yüzünde gezdirince, biri dışında hepsi kaybolmuş bu bıyıkların. O sırada, tabiî, geride kalan bıyığın etrafında da yavaş yavaş yumuşak bir şekilde gülümseyen, her yanı derin çizgilerle dolu, buruşuk bir yüz belirmiş. Saniyeler geçtikçe kanlanıp canlanan bu yüz daha sonra duvarın dibindeki minderin üstüne çekilmiş de, oradan dedemin yüzüne doğru bakmaya başlamış hatta. Bir an bile gözlerini kırpmadan, insana yakınlık duygusu veren uzak bir duruşla bakmaya başlamış.

Dedem de, hâlâ sandalın içindeymiş gibi aniden yutkunarak telaşlı bir sesle ona, çocuklara ne oldu, kurtuldular mı, diye sormuş hemen.

Ne çocuğu, demiş badem bıyıklı adam, sen kimden söz ediyorsun?

Senin sele kapılan çocuklarından söz ediyorum, diye karşılık vermiş dedem, hani biz sandalın içindeyken, çocuklarım gitti diye bağırıyordun ya.

Çocuklarım gitti diye değil yahu, çuvallarım gitti diye bağırıyordum, demiş öteki.

Dedem bu sözleri duyunca bir hayli şaşırmış tabiî, ellerini iki yana açmış ve kendi sesine benzemeyen kupkuru bir sesle, ne yani, diye mırıldanmış, ortalıkta sele kapılan çocuklar yok muydu?

Çuvallar vardı, demiş badem bıyıklı adam.

Ardından da, üzgün bir ifadeyle dedeme doğru bakıp içini çekmiş ve orada, sözünü ettiği çuvallardan biriymiş gibi hiç kımıldamadan öylece oturmuş.

O sırada, şehrin derinliklerinden çeşitli gürültüler geliyormuş hâlâ. Uzakları uzaklara iten serin ve çamurlu dalgalar halinde kimi zaman genişleyip yayılarak, kimi zaman da kat kat katlanarak geliyormuş. Sokaklar, caddeler ve meydanlar sürekli yer değiştiriyormuş sanki. Başka bir deyişle, sel sularıyla altüst olan şehir eski yerine yerleşip eski şeklini almaya ve ruhunu yeniden kazanmaya çalışıyormuş. Dedemin karşısına düşen mavi boyalı ahşap kapının kimi zaman durduk yerde zangırdadığı bile oluyormuş bu yüzden. Hatta, duvarların alçalıp yükseldiği, kirişlerin sinir bozucu bir sesle çatırdadığı ve birer renk gölüne benzeyen halıların, ılık ılık, sağa sola kaydığı bile oluyormuş.

Duvar dibinde oturan badem bıyıklı adam da, şehir kapıdan içeri giriverecekmiş gibi arada bir yüzünü çevirip aniden bakıyormuş bu seslere.

Tabiî, o bakınca ister istemez dedem de bakıyormuş.

Derken, öteki adam gidip kareli bir örtüyle kocaman bir sini getirmiş içeriye. Örtüyü yere serip siniyi mavi boncuklarla süslü bir kasnağın üstüne yerleştirdikten sonra da, gidip iki kase çorba, bir tabak dolusu turşu ve ekmek getirmiş.

Ardından da dedeme dönerek, gel bakalım, demiş, önce karnımızı doyuralım.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte o gün o küçük odada, ağlamaklı bir yüz ifadesiyle

Haydar gene pat diye geldi, pencerenin dibinde durdu. Ben de birazcık eğildim onu görünce, nefesimi tuttum ve daha önce yaptığım gibi hiç konuşmadan, elimde kalem bir zaman öylece baktım. Bakarken, cama yansıyan yüzümün görüntüsü gitti, bir an için Haydar'ın yüzüne karıştı tabiî. Karışınca da, ister istemez ben kendime dışarıdan bakıyormuş gibi oldum.

Sonra, meraklı bir sesle, hadi söyle bakalım, hikâyenin neresindesin, dedi Haydar.

Ben de ellerimi iki yana açarak, bilmiyorum, dedim ona.

Ne yani, dedi, sen şimdi yazdığın hikâyenin neresinde olduğunu bilmiyor musun?

Evet, dedim, bilmiyorum. Açıkçası, kimi zaman ortasında, kimi zaman sonunda, kimi zaman da halâ başındaymışım gibi hissediyorum kendimi.

Emin değilsin, öyle mi, dedi Haydar.

Öyle, dedim gözlerinin içine bakarak, hiç mi hiç emin değilim. Hatta, doğrusunu söylemek gerekirse, asıl hikâyeyi çoktan bırakmışım da, bana asıl hikâye suretinde görünen başka bir şeyi yazıyormuşum hissine de kapılıyorum kimi zaman.

Bu durumda hikâye sana sonsuzmuş gibi mi görünüyor, dedi birden.

Evet, dedim ona.

Bütün bunlar iyiye işaret, diye mırıldandı yavaşça.

Ardından da, gözlerini kısarak önümdeki kâğıtlara doğru dikkatle baktı.

Evet, dedi yeniden, bence bütün bunlar iyiye işaret. Bir hikâye sonsuzmuş gibi göründüğünde, kendine ulaşmış demektir çünkü. Bu da, az şey değildir

hikâye açısından. Bilirsin, ne kadar çırpınırsa çırpınsın, kendine ulaşamayan bir hikâye başka noktalara da ulaşamaz.

Yaa, öyle mi, dedim alaycı bir sesle.

Öyle, dedi Haydar.

Ama, dedim, bunlar benim dayımın sözleri.

Hayır, bunlar dayının sözleri değil, dayının ağzından gelip geçen hayatın sözleri, dedi Haydar.

Ben de arkama yaslanarak, boş gözlerle uzun uzun baktım ona. Bakarken, bir an için önümdeki kâğıtların beyazlığı da yansıdı hatta bakışlarımın içine. Sonra, hep birlikte canlanıp birdenbire kâğıtların üstündeki harflerin duruşları da yansıdı ve bunlar neredeyse ormanlara özgü derin bir uğultuyla, boşlukta, benim kirpiklerime ve göz kapaklarıma çarpa çarpa acayip bir şekilde uçuşmaya başladılar. Tabiî, o sırada Haydar bana demir parmaklıkların gerisinden değil de, sürüler halinde uçuşan bu mürekkep kokulu harflerin arasından bakıyormuş gibi oldu. Harflerin hızından ve özünden bakıyormuş gibi de oldu sonra. Hatta, yeşile çalan o kocaman gözleriyle harflerin yüzünden bakıyormuş gibi de oldu.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte bu durumdan kurtulmak istercesine, olduğu yerde aniden sıçradı Haydar. Sıçrayınca da, gerisingeri döndü ve hiç konuşmadan caddeye doğru var gücüyle koşmaya başladı. Başka bir şey yapamadığım için, ben gene onun arkasından elimde kalem sessizce baktım tabiî. Hatta, bakarken, nasıl olsa yeryüzünde bir şeye benzemeyen hiçbir şey yoktur diye, uzaklaştıkça küçülüp giden Haydar'ın gövdesini değişik şeylere benzetmeye çalıştım. İlkin, boşlukta kalın bir kuyruk edasıyla uçuşan ceketinin eteğinden yola çıkarak onu yeri yurdu olmayan, kanatları kopmuş çaresiz bir kuşa benzettim sözgelimi. Sonra, geniş adımlarla koşan ve koşarken de gölgesini ve sesini kendi hızının karanlığında saklayan, adı sanı bilinmedik acayip bir yaratığa benzettim. Sonra, tuttum, büyük bir hevesle yıllar önce yazdığım Bin Hüzünlü Haz adlı hikâyemin içinde yokluğuyla var olan Alaaddin'e benzettim. Sonra, bütün bunların ardından belki daha derin, daha basit ve daha karmaşık şeylere, sözgelimi zonk zonk zonklayıp duran iflah olmaz bir yaraya, ezeli bir ışığa ya da arada bir gelip

benim aklımı çelen şeytani bir gölgeye de benzetecektim ama Haydar buna fırsat vermedi.

Uzaklaştıkça küçüleceği yerde, fizik kanunlarına meydan okurcasına birdenbire irileşti çünkü. Dahası, sadece irileşmekle kalmadı da, caddeden gelip geçen otomobillerin üstüne basarak bir çırpıda o kaldırımdan ötekine uçmaya, uçarken de insana küçük dilini yutturacak türden inanılmaz hareketler yapmaya başladı. Daha sonra, bazı çatıların tepesine sıçradığı, kaldırımlardan akan kalabalığın içinde bol rüzgarlı bir hızla zikzaklar çizdiği, balkon demirlerine tutunarak kendini bir top gibi yüzlerce metre öteye fırlattığı ve bunları yaparken de geriye doğru dönüp camların yüzünü kaplayıveren şımarık bir yüzle adeta alay edercesine pis pis sırıttığı bile oldu hatta.

Ya da, bütün bunlar bana bir an için olmuş gibi göründü.

Haydar'ın hızına hızımı ekledim de ona zihnimde farkına varmadan olağanüstü hareketler mi yaptırdım bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, bir hamlede gar binasının üstünden zıplayan Haydar daha sonra gökdelenlerin arasında birdenbire kayboldu.

Ben de, kirpiklerimin ucunda uçuşup duran harflere baktım o böyle kaybolunca. Sonra, bu harflerin gerisinden gelen ve tıpatıp bu harflerin kullanılmış hallerine benzeyen, eski püskü birtakım uğultular işittim. Sonra, bu uğultuların içinden çıkarak yavaş yavaş dayımın tek katlı evi geldi gene gözlerimin önüne; evle birlikte bahçe, bahçeyle birlikte sarsılan iğde dalları, dallarla birlikte toza toprağa belenmiş çocuklar ve çocuklarla birlikte bahçenin genişliğinde yankılanıp duran çocukların haykırışları geldi. Sonra ben çığlık çığlığa göğün derinliklerine doğru uçuşan kuşları gördüm ve olduğum yerde hafifçe titredim. Sonra, bütün bunların arasından, hiç beklenmedik bir anda gene dayımın o kocaman kahkahaları yükseldi.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte o gün o küçük odada, ağlamaklı bir yüz ifadesiyle lokmaları yavaş yavaş çiğneyerek önce karnını doyurmuş dedem. Ardından da, sedire oturup badem bıyıklı adamla birlikte gaz lambasının ışığında çay içmişler. Dışarıda insanın yüreğine doğru uzanan, yer yer derin sessizliklerle kaplı geniş bir karanlık varmış o sırada. Bir de her zamanki gibi yıldızlar varmış tabiî; şehrin üstünde, irili ufaklı noktacıklar halinde

sürekli yanıp sönüyorlarmış. İşte, elindeki çay bardağını ağzına götürdükçe, dedemin karşısında oturan badem bıyıklı adam da her defasında gözlerini pencereye çevirip dikkatle bakıyormuş bu yıldızlara Odanın içinde büyüyen sessizliğin nedenini onların uzaklığında ararcasına, alnını kırıştırıp çenesini titreterek bakıyormuş. Dedem de acayip bir yalnızlık duygusuna kapılıyormuş o böyle bakınca. Hatta, arada bir hâlâ otobüsün tepesinde olduğunu ve tek başına öylece beklediğini düşünüyor, düşününce telaşlanıyor, telaşlanınca da ne yapacağını bilemeden, oturduğu yerde ıslak bir kuş gibi aniden titremeye başlıyormuş. Bu titreme, şiddetini artırarak dakikalarca sürüyormuş üstelik. Sonra bir şekilde sona eriyor, sona erince de dedemi neredeyse her yanından oluk oluk terler boşanan, açık ağızlı bir çocuğa benzetiyormuş.

Derken, gözlerini dedemin gözlerine dikerek, eee, söyle bakalım artık, nereden gelip nereye gidiyordun, demiş öteki adam.

Elindeki çay bardağını bırakıp geriye doğru yaslandıktan sonra, dedem de o gün orada başından geçenleri tek tek anlatmış ona. Cümlelerle değil, kimi zaman sağa sola dağılıveren şekilsiz kelimelerle, kimi zaman bölük pörçük hecelerle, kimi zaman da sadece harflerle anlatmış. Üç gün üç gece yağan yağmur o sırada dedemin içine olanca şiddetiyle yeniden yağmış da, kurduğu cümleleri parçalayarak önüne katıp takır tukur sürüklemiş sanki. Böylece, dedemin ağzından çıkan sözlerin toplamı ve anlamı bir süre sonra tıpatıp şehrin görüntülerine benzemiş. Orada gene sesten bir şehir kurulmuş da, kırık dökük çizgileri, uzak köşeleri ve karanlık ışıltılarıyla birlikte belli belirsiz yankılanmaya başlamış açıkçası. İşte o zaman, dedem anlattıklarını bu şehre anlatıyor gibi olmuş. Daha doğrusu, bir an için öyle hissetmiş kendini. Hatta, dediğine göre, aradan belli bir süre geçince öteki adamı bile görmemiş artık; gaz lambasının ışığında, gözlerini boşluğa dikerek dokunaklı bir sesle öylece konuşmuş durmuş.

En ince ayrıntısına kadar her şeyi anlatıp hikâyenin sonundaki sulara gömülme sahnesine gelince de, birdenbire susmuş nedense.

Evet, birdenbire susmuş ve tıpkı hikâyelerin son cümlesinden sonra başlayan o büyük sessizliklere benzemiş.

Badem bıyıklı adam da, daha fazla üzülmesin diye, insana güven veren yumuşak bir sesle dedemi teselli etmeye çalışmış o sırada. Hatta, bunu yaparken dizine babacan bir tavırla hafifçe dokunarak ona birtakım vaatlerde bile bulunmuş. İlkin, hiç merak etme delikanlı, koşullar ne olursa olsun her zaman senin yanında olacağım, demiş sözgelimi. Sonra, bir an için penceredeki karanlığa bakarak, şehir denen şey kılık değiştirmiş kötülükler yuvasıdır, bu yüzden önce birlikte gider sana başını sokacak sağlam bir yer buluruz, demiş. Sonra, hele sabah olsun da bir bakalım dünyanın haline, çuvalları çocuk sanıp onları kurtarmak için ölümü göze aldığına göre hayat sana elbette bunun karşılığını verecektir, demiş. Sonra gözlerini tavana dikip birkaç saniye düşünmüş ve dedemin dizine aynı hafiflikle bir kez daha dokunarak, buldum yahu, inan ki aradığımız yeri buldum, para mara ödemeden burada istediğin kadar kalabilirsin, demiş. Sonra, duvarların yüzüne yansıyan gölgesiyle birlikte ayağa kalkıp yavaş yavaş odanın içinde gezinerek, sadece kalacağın yeri değil, vallahi çalışacağın işi de buldum, razı gelirsen hemen benim dükkanımda işe başlayabilirsin, demiş.

Ardından da, kendi kendine konuşurcasına, bu yağmur sırf seni buraya, benim yanıma getirmek için yağmış olabilir mi, demiş aniden.

Dedem bu sözleri işitince bir hayli şaşırmış tabiî ve başını çevirerek, oturduğu yerden adamın yüzüne doğru sessizce bakmış.

Adam farkına bile varmadan hâlâ odanın içinde yürüyor, yürüdükçe de üst üste daireler çiziyormuş o sırada. Daha doğrusu, başlangıçta çizdiği dairenin üzerinde, insana giderek derinleşiyormuş izlenimi veren oldukça gergin ve alacakaranlık bir yüzle öylece dönüp duruyormuş. Arada bir dedeme doğru baktığı da oluyormuş dönerken. Hatta, konuşacakmış gibi ağzını hafifçe açtığı ve başını düşünceli düşünceli salladığı da oluyormuş.

Derken, cebinden çıkardığı mızıkayı dedeme uzatarak, al bakalım, aklımdayken şunu vereyim, demiş bu adam.

Ardından da, kapıyı açıp aniden kaybolmuş.

O kaybolunca, dedem elindeki mızıkaya uzun uzun bakmış önce. Bakarken de, hayat çok garip, zamanında şu meret benim elimde kalmasaydı, şimdi

sandaldaki adamla birlikte şehrin başka köşesinde olacaktım, diye düşünmüş.

13

O gece pek rahat uyuyamamış dedem, sedirin üstündeki yorganın altında, sabaha kadar bir rüyadan ötekine savrulmuş durmuş.

Bu rüyalardan birinde, babaannemi saçları çözülmüş pembe bir bulut gibi çığlık çığlığa sel sularına dalıp çıkarken görmüş sözgelimi. Görünce de, yerinden fırlayarak hemen koşmuş onu kurtarabilmek için. Uğultuların, sislerin, ışıltıların ve ortalıkta aylak aylak gezinip duran çeşitli eşya yığınlarıyla hayvan ölülerinin arasından görülmemiş bir telaşla koşmuş. İşte böyle cambul cumbul koşunca da, neredeyse bilinmeyen bir güç tarafından ışınlanmış gibi kısa sürede ulaşmış ona. Hatta, kollarından tutmuş ve attığı çığlıklarla birlikte sürükleyerek hemen suların dışında bulunan yüksekçe bir yere çıkarmış ama babaannem o sırada birdenbire bir çuvala dönüşmüş.

Bir keresinde de, bu rüyalardan birinde, sel sularına kapılıp giden o alacakaranlık eşya yığınlarının tıpkı insan sesine benzeyen acayip bir sesle hep bir ağızdan konuştuklarını görmüş dedem. Dediğine göre, kendisi üşümüş bir çocuk gibi sandalın içinde tek başına oturuyormuş o sırada ve çevresindeki eşya yığınları da ona doğru eğilerek, adeta ellerini uzatıp yardım istercesine, Cebrail, Cebrail diye bağırıyorlarmış. Onların böyle bağırıp ortalığı velveleye verdiğini görünce, aynı şekilde suların yüzünde yüzen tahta parçalarıyla beygir ölüleri de bağırmaya başlıyormuş sonra. Hatta, bütün bunlarla birlikte harap olmuş binalar, binalarla birlikte sokağa benzemeyen sokaklar, sokaklarla birlikte birer gölge gibi gelip geçiveren insanlar ve kuşlar da bağırmaya başlıyormuş.

Öyle ki, yeryüzü baştan başa Cebrail, Cebrail sesleriyle doluyormuş bir anda.

İşte o zaman, ister istemez dedemi taşıyan o köhneler köhnesi sandal da sürekli bu seslerin içinde yüzüyormuş. Burnunu çevirip ne tarafa giderse

gitsin, bir türlü Cebrail kelimesinin dışına çıkamıyormuş açıkçası. Bu gerçeği fark edince, dedem de yüzünü elleriyle kapatarak orada birdenbire insana komik görünen büyük bir ciddiyetle hüngür hüngür ağlamaya başlıyormuş. O ağlarken ağzından kimi zaman yaprak hışırtılarına, kimi zaman köpek ulumalarına, kimi zaman da vadilere dağılmış uzak kuş cıvıltılarına benzeyen çeşitli sesler çıkıyormuş üstelik ve dedem o sırada açıkça duyuyormuş bu sesleri. Yaprak hışırtılarıyla köpek ulumalarının arasından bulutlar halinde savrulup gelen başka insanların seslerini ve bu sesleri şekillendiren sokakların uğultularını da duyuyormuş hatta ve oturduğu yerde bunları duydukça daha çok korkuyormuş. Dahası, giderek şehri içinde taşıyan ıslak bir genişlik gibi hissediyormuş kendini.

Sonra, bu rahatsız edici durumdan kurtulabilmek için dedem susmak istiyormuş ama bir türlü susamıyor, susamayınca da artık gördüğü rüyanın son saniyesine kadar sürekli ağlıyormuş.

İşte o gece sedirin üstünde uyurken, efendime söyleyeyim, bir keresinde de birlikte yolculuk ettikleri o uzun boylu adamı görmüş dedem. İkisi sandalın içinde karşılıklı oturuyorlarmış gene ve ışıl ışıl yanıp sönen boz renkli suların üzerinde nereye gittiklerini bile bilmeden acayip bir hızla sağa sola çarparak ha bire sürükleniyorlarmış. Uzun boylu adam dediğim adam, gerçek hayatta olduğu gibiymiş o sırada. Sessizmiş bir bakıma, ıssızmış, kederliymiş ve insanı ürkütecek kadar da karanlıkmış. Derken, saat kulesinin yakınlarında, bir sokak ne ölçüde karmaşık olabilirse işte o ölçüde karmaşık bir sokak çıkmış bunların karşısına. Çıkınca da, şaşkın şaşkın bakarken dedem bu sokağın en civcivli yerinde birdenbire babamı görmüş. Görür görmez, önünü sonunu düşünmeden, eyvah şimdi çocukcağız boğulacak diye hemen sandaldan atlamış tabiî ve yüzme bilmediği için gene kuşlar gibi orada can havliyle çırpınmaya, çırpınırken de bar bar bağırmaya başlamış.

Sandaldaki adam hiç telaşlanmadan, başını çevirip yavaşça bakmış o sırada

Ardından da, bir görevi yerine getirircesine, cebinden çıkardığı mızıkayı dedemin ellerine tutuşturarak sandalın burnunu kırmış ve oradan hızla uzaklaşmış. Şehrin tamamını kaplayacak büyüklükte, beyaz beyaz kahkahalar atmış hatta uzaklaşırken. Bir de ellerini ağzına megafon gibi tutarak, at kişnemesine benzeyen inişli yokuşlu bir sesle, gün ola devran

döne, gene görüşürüz azizim gene, diye bağırmış. Sonra, işte o böyle bağırınca, sesi heybetli bir rüzgâra dönüşüp suların üzerinde ilerleyen sandalı önüne katmış da biraz daha hızlandırmış sanki. Hızlandırınca da, tabiî, uzun boylu adam dediğim adam çok geçmeden bu hızın ve sesin içinde kaybolmuş gitmiş. Böylece, çalkalanıp duran suların ortasında bir kez daha yalnız kalmış dedem. Kalınca da, artık orada ölüp gideceğini düşünürken birdenbire uyanmış ve kendini sedirin üstündeki yorganın altında bulmuş.

Dediğine göre, üzerinde sapsarı bir tuhaflık varmış uyandığında. Alnından süzülen ter damlacıkları fena halde sarıymış sözgelimi, elleri sarıymış, nefesi sarıymış ve işte bütün bu sarılar birbirine karışarak anlaşılmaz bir şekilde sürekli titriyorlarmış.

Bu yüzden olsa gerek, badem bıyıklı adam sabahın ilk ışıklarıyla birlikte aksıra tıksıra gelip kapıyı açtığında, sakin görünmeye çalışan tehlikeli bir akıl hastasına bakar gibi, gözlerini kısarak bir zaman öylece bakmış dedeme.

Baktıktan sonra da, iyi misin sen, neyin var, diye sormuş.

İyiyim, bir şeyim yok, demiş dedem.

Sonra, işte o gün sedirin üstüne oturup birlikte kahvaltı yapmışlar orada.

Ardından da, badem bıyıklı adam dedemi alıp dükkâna götürmüş.

Hemen yan taraftaki mavi boyalı apartmanın giriş katında bulunan, tavanı krepon kâğıtlarıyla süslü, camları kırılmış küçük bir şekerci dükkânıymış burası. İçinde de yan yana dizilmiş rengârenk kavanozlar, irili ufaklı şirin kutular, kalp şeklinde torbacıklar, kesekâğıtları, külahlar, kurdeleler ve çuvallar varmış. Dedemle badem bıyıklı adam kapıdan girdiğinde, bu saydığım şeylerin birçoğu zemini kaplayan çamurlu suların ortasında yüzüyormuş tabiî. Hatta, yarı beline kadar eriyen köşedeki şeker çuvallarının çevresinde de yeşil başlı simsiyah sinekler uçuyormuş. Çivilerle tutturulmuşçasına, o sinir bozucu vızıltılarıyla birlikte kimi zaman havada hiç yalpalamadan öylece duruyormuş bu sinekler. Durunca da, bir an için duvardaki manzara resimlerinin içindeymiş gibi görünüyorlarmış. Daha doğrusu, sadece kapının önünde dikilen ve hâlâ sarı sarı titreyen

dedem böyle görüyormuş onları. Öteki adam dükkân denecek yanı kalmayan dükkânın ortasında dört dönerken, o sürekli vızıldayan sineklere bakıyormuş çünkü. Hatta, bir çeşit nöbet geçiriyormuşçasına, arada bir bulunduğu yerde irkiliyormuş.

Derken, sineklerin vızıltısını bastıran azimli bir sesle, hadi bakalım, artık işe koyulalım, demiş badem bıyıklı adam.

Ardından da, işte, ikisi kollarını ve paçalarını sıvayarak o gün sabahın köründe bu dükkânı temizlemeye başlamışlar. İlkin, ufalanan, eriyen ve çamura bulanan ne kadar şeker varsa hepsini götürüp kavanoz kırıklarıyla birlikte yazıklana yazıklana çöpe atmışlar tabiî. Sonra, artık hiçbir işe yaramaz diye, götürüp fare ölüsüne benzeyen ıslanmış külahları da atmışlar çöpe; tezgâhın altındaki cicili bicili ambalaj kâğıtlarını, annesine sarılmış mutlu çocuk resimleriyle süslü kutuları, birtakım şişeleri ve tabakalar halinde içeriye düşüp tuzla buz olan kalın kalın camları da atmışlar. Zemini boşaltınca, sokağın köşesindeki çeşmeden kenarına tel geçirilmiş gazyağı tenekeleriyle temiz su getirerek süpüre süpüre bir güzel yıkamışlar sonra da. Hatta, bütün bunların ardından, ellerine yumuşak birer bez alıp tezgâhın üstünü, rafları, çekmeceleri ve kavanozları büyük bir özenle defalarca silmişler.

Öğleden sonra düşük çeneli tıknaz bir adam gelip kırılan camların yerine yenisini de takınca, dükkân pırıl pırıl olmuş böylece.

Daha doğrusu, havada yankılanıp duran göz alıcı ışıltıları, temiz çizgileri, süsleri ve rengârenk şekerleriyle birlikte sanki uzak diyarlardan getirilen büyükçe bir kutuya benzemiş.

Benzeyince de, badem bıyıklı adam kapıdan içeri o anda girmişler gibi, işte çalışacağın yer burası, demiş dedeme.

Hâlâ sarı sarı titrediği için, dedem o sırada iki kelimeyi bir araya getirememiş tabiî; ellerini önüne kavuşturarak, şaşkın bir yüzle öylece bakmış.

14

Sonra, efendime söyleyeyim, nasıl olsa gelen giden olmaz diye bunlar dükkânı erkenden kapatmışlar o gün; kapıyı kilitlemişler, çamurların içinden hoplaya zıplaya karşı kaldırıma geçmişler ve orada ellerini ceplerine sokarak, nereye gittiklerini bile bilmeden iki kararsız gölge halinde yan yana yürümeye başlamışlar. Dedemin dediğine göre, işte o zaman, çektikleri onca zahmetin sonucunu görmek istercesine aniden durup geride kalan dükkâna doğru bir kez daha bakmış badem bıyıklı adam.

Ardından da, başını çevirip hızla dedeme dönmüş ve insanın içini ısıtıveren müşfik bir sesle ona, yoruldun mu, diye sormuş.

Doğrusunu istersen birazcık yoruldum, demiş dedem.

Ekşi bir şey yemiş gibi yüzünü kat kat buruşturarak, haklısın, diye mırıldanmış öteki; aslında ben de yoruldum. Yoruldum, evet... Gerçekten yoruldum... Hatta bu dükkâna gelip gitmekten, her sabah aynı kapıyı aynı şekilde açmaktan ve tezgâhın arkasına geçerek, akşam karanlığı çökünceye kadar insanlara şeker satmaktan da yoruldum artık. Biliyor musun, ben bu işe tam kırk yıl önce başladım. Kırk yıl önce bu sokak böyle değildi tabiî. İnsanlar da, semtler de, kuşlar da, böcekler de böyle değildi. Ben bile böyle değildim hatta, gününü gün eden haytanın tekiydim.

Birlikte, yeniden yürümeye başlamışlar.

Evet, düpedüz haytanın tekiydim ama en yakın arkadaşımdan bile saklıyordum bunu. Annemle babamdan da saklıyordum tabiî, onlara her zaman ne yaptığını gayet iyi bilen çelebi ruhlu bir evlat olarak görünüyordum. Böyle göründüğüm için, bitirdiğim mekteplere bakarak onlar da benim geleceğime dair bambaşka hayaller kuruyorlardı. Daha doğrusu, sadece babam kuruyordu bu hayalleri. Hiç el etek öpmeden, pekâlâ hariciyeci olabileceğimi söylüyordu sözgelimi ve hatırı sayılır

kişilerle bazı ecnebi hocaları da araya sokarak beni bu konuda ikna etmeye çalışıyordu. Üstelik, göz göre göre ben yavrumu başka memleketlere yollamam, paraya pula ihtiyacımız mı var, otursun oturduğu yerde diye söylenip duran anneme rağmen yapıyordu bunu. Kimi zaman köşkün arka odalarından birine çekilerek bu yüzden bağıra çağıra tartıştıkları bile oluyordu. Ben sadece büyük bir gürültüyle uçuşan perdeleri görüyordum o sırada. Bir de, görsem görsem kapı aralığından taşan annemin tombul el hareketlerini görüyordum. Sonra, onları ince ince gülümseyen hizmetkârlarımızla birlikte oracıkta bırakarak, tabiî, daha fazla dayanamadığım için hemen dışarı atıyordum kendimi.

Bir kalabalığın yanından geçmişler.

Evet, kendimi dışarı atıp şehrin içinde avare bir ruhla gezinmeye başlıyor, gezinirken de nerede berbat görüntüler varsa hiç fark etmeden soluğu birdenbire onların yanında alıyordum. Akranlarımla eğlenebileceğim, neşeli şarkılar dinleyip pembe pembe cıvıldaşan kızlarla hoşça vakit geçirebileceğim ya da her biri birbirinden kıymetli hocalarımla sohbet edebileceğim onca yer varken bakırcı dükkânlarının önünden yürüyerek kulaklarımda çınlayan çekiç sesleriyle birlikte gidiyor, bir lokma yiyecek için aşevlerinin kapısında bekleyen çıplak ayaklı yoksulların arasına karışıyordum sözgelimi. Ya da iskeleden sola dönerek kıyı boyunca tek başıma ilerliyor, yalıların uzağındaki kayalıklara varınca bir yer bulup oturuyor ve oradan saatlerce ellerindeki sopalarla balık avlamaya çalışan ak saçlı ihtiyarları seyrediyordum. Onların hareketlerini zihnime iyice kazıyınca da, geç kalacakmışım gibi soluk soluğa koşuyor, kucaklarındaki hasta çocuklarla birlikte türbelerin çevresine toplanan boynu bükük insanların içine atıyordum kendimi. Kimi zaman şehri bir uçtan bir uca geçerek sur dibindeki kovuklarda yaşayan evsizlerin içine atıyordum hatta; kimi zaman cami avlularında uyuklayan kolu bacağı kopmuş dilencilerin, kimi zaman karanlık köşelere çekilen baygın bakışlı esrarkeşlerin, kimi zaman da avurtlarını şişire şişire ha bire afyon çiğneyip duran eciş bücüş gölgelerin içine atıyordum. Hayat dediğimiz şey nerede örselenip nerede buruşuyor, nerede susuz kalıp nerede soluyor ya da nerede yaralanıp nerede kanıyorsa ben kendimi ister istemez orada buluyordum açıkçası. Bulunca da, gördüklerimden acayip bir tat alıyordum. Bu tadı, fena halde acı çektiğim için alıyordum tabiî. Evet, tamamen öyle, insanların yaşadığı

sefalete bakıp fena halde acı çektiğim için alıyor, doğrusunu söylemek gerekirse, bir yandan da utanıyordum. Bu utancın etkisiyle, kimi zaman ağzından iplik iplik salyalar akan kolları kopmuş bir dilenciyi kucaklayıp kumaların başına götürmek, hiç yüksünmeden yüzünü gözünü yıkamak ve cebine bolca para koymak istiyordum ama bir türlü yapamıyordum bunu. Tam o sırada, içinde yaşadığımız köşkün ağırlığı gelip benim gövdeme ekleniveriyordu sanki. Eklenince de, ben neredeysem işte oraya, insan kılığına girmiş heybetli bir köşk halinde çakılıp kalıyordum artık ve biliyor musun, eskisine göre daha çok utanıyordum. Bir fayton çevirerek, bu durumdan kurtulabilmek için taştan taşa seken tekerlek tıkırtıları eşliğinde apar topar köşke dönüyordum sonra. Gövdeme eklenen ağırlığın içine dönüyordum bir bakıma; onun varlığını hafifletecek kadar ağır olamadığım için, boynumu bükerek, perişan bir şekilde dönüyordum. Dönünce de üst kata çıkıp hemen odama kapanıyor ve orada birkaç gün öylece oturuyordum artık.

Sokağın sonuna doğru yaklaşmışlar.

Evet, odamda, o sefalet görüntülerinden aldığım tat aklımdan silinsin de geriye sadece utanç kalsın diye, gramofon bile çalmadan birkaç gün öylece oturuyordum. Ne var ki, hiçbir şey benim istediğim gibi olmuyordu. Tatla birlikte utanç da siliniyordu çünkü ve bir süre sonra ben kendimi ister istemez gene şehrin içindeki sefalet görüntülerinin arasında buluyordum. Ne olduğunu bilmediğim bir şey beni tutup bir şekilde onlara doğru sürüklüyordu sanki. Kim bilir, belki de ruhumun bir köşesinde yaşıyordu bir şey dediğim bu şey. Acıkıyordu hatta orada, acıkınca genişleyip hırçınlaşıyor, hırçınlaşınca içimin duvarlarını tırmalıyor, tırmalarken de tıpkı karanlığa gömülmüş bir çakal gibi çenesini havaya kaldırarak uzun uzun pavkırıyordu... İşte bu yüzden, doğrusunu söylemek gerekirse, benim kafam adamakıllı karışıktı kırk yıl önce. Öyle ki, artık babamın parasını anlaşılmaz bir öfkeyle har vurup harman savurmaya bile başlamıştım. Uçsuz bucaksız bir servete sahip olduğu için o bunun farkında değildi tabiî; her sabah özene bezene giyinip beline ipek kuşağını sarıyor, gümüş çerçeveli aynanın karşısında saçlarını tarıyor, Hicaz'dan getirttiği kokuları orasına burasına sürüyor, sonra da her yanından altuni parıltılar saçan iri püsküllerle süslü faytonuna binerek şehrin meçhul köşelerine doğru çekip gidiyordu. Biz hiç mi hiç bilemiyorduk onun oralarda neler yaptığını.

Anneme göre, zaten hırlı biri değildi babam; bu yüzden, her türlü haltı karıştırıyor olabilirdi. Üstlerinden başlarından kötülük akan karanlık suratlı birtakım adamlarla, o gittiği yerlerde kollarını dirseklerine kadar sıvayarak, dizlerinin üstüne çöküp pekâlâ barbut atıyor olabilirdi sözgelimi. Ya da paraya tamah edip alavere dalavere peşinde koşmuyorsa, umulmadık zamanlarda köşke çıkıp gelen o davul göbekli işe yaramaz ahbaplarıyla, saçma sapan konular hakkında gecenin geç saatlerine dek çene çalıyor olabilirdi. Bütün bunların yanı sıra, nefsine hâkim olamadığı için sazlar ve şarkılar eşliğinde şarap içerek, bir meyhane köşesinde, kırmızı dudaklı aşüftelerle fingirdeşiyor bile olabilirdi hatta.

Sokağın sonuna gelince, geri dönüp dükkâna doğru yeniden yürümeye başlamışlar.

Evet, bütün bunlar olabilirdi ama biz babamın ne yaptığını bilmiyorduk. Benim pek de umursadığım yoktu zaten, şehrin içinde, hâlâ kederli bir yüzle gezinip duruyordum eskisi gibi... Hatta artık kimi zaman bir yaylı tutuyor ve sarsıla sarsıla, engebeli araziler üzerinden geçerek daha uzak noktalara bile gidiyordum. Durduk yerde değil, o günlerde kulağıma çalınan her biri birbirinden ilginç birtakım hikâyeler yüzünden gidiyordum bu uzak noktalara. Sen bugüne kadar köyde yaşadığın için, doğal olarak, şehir hikâyelerinin ne menem şeyler olduğunu bilmezsin belki. İnsanın iliklerine işleyen karanlık rüzgârlara benzer bu hikâyeler, hangi yönden nasıl bir şiddetle ne zaman esecekleri hiç belli olmaz. Estiler mi de, giderek genişleyen bir yaprak hışırtısı gibi dolanır dururlar şehrin içinde. Öyle ki, işte bu hızları, inanılmazlıkları ve genişlikleri yüzünden çoğu kez insana o şehre ait değilmiş izlenimi verirler. O şehre ait değilmiş izlenimi vermeleri, fazlasıyla o şehre ait oldukları içindir aslında. Hatta, bana göre bu hikâyeler şehrin içinde değil de, şehir onların içinde gezinir ve bu yüzden bazı gerçekler ancak oradaki cümlelerin arasına bakıldığında anlaşılır. Kimi zaman da, biliyor musun, şehir hikâyeleri dediğim bu tüyler ürpertici hikâyeler birdenbire çekilirler ortalıktan, hayatın unutulmuş bir köşesine gider, insanların telaşlarını ve dalgınlıklarını örtünerek orada derin bir uykuya dalarlar. Şehrin çehresi de birdenbire değişir işte onlar bir köşeye çekilip böyle uykuya dalınca. Ne bileyim, sokaklar anlaşılmaz bir hızla eskir, binalar köhneleşir ve ağaçlar yaşlanır da sanki herkes daha önce yaşadığı can sıkıcı bir hayatı yeniden yaşıyormuş gibi olur. Henüz kabul

edilemeyen bazı gerçekleri inanılmazlık katına çıkararak onları avuçlarında tutup zamanla olağan kılacak olan bu hikâyelerin yokluğu yüzünden, şehrin ve hayatın tadı tuzu kaçar bir bakıma. Hatta, sokak köşelerinde her gözün göremeyeceği türden, karanlık mağaralara benzeyen acayip boşluklar oluşur. Daha sonra insanların hem üstlerine başlarına, hem de ruhlarına bulaşan bu boşluklardan bambaşka hikâyeler fışkırır da şehrin çehresi yavaş yavaş yeniden tazelenir tabiî.

Bir gecenin içinden geçerek ertesi sabah gelip dükkânı açmışlar.

Evet, işte kırk yıl önce insanın aklını bir şemsiye gibi tersine çeviriveren bu şehir hikâyelerinden birkaçını hasbelkader ben de duymuştum. Bunlardan biri, doğduğu günden beri tek kelime etmeden dünyaya sessizce bakan, bakarken dayanamayıp arada bir ağlayan, ağlarken de gözlerinden gözyaşı yerine irili ufaklı taşlar döken güzeller güzeli bir kızın hikâyesiydi ve sağda solda, bazı kişiler tarafından arada bir anlatılıp duruyordu. Acaba gerçekten anlatıldığı gibi oluyor mu diye, günün birinde gidip ben de gördüm bu kızı. Gider gitmez hemen göremedim aslında, yaylıdan indiğimde, ilkin uğul uğul uğuldayan alacalı bulacalı bir kalabalıkla karşılaştım. Bir ucu kırlangıçlarla birlikte gidiyor, ta aşağıdaki dere yatağına kadar iniyordu bu kalabalığın; bir ucu yola doğru uzanıyor, bir ucu keçi sürüsü gibi kayalıklara tırmanıyor, bir ucu da ahıra benzeyen çatısı teneke kaplı küçük bir evin kapısına yığılmış, yarı açık bir ağızla öylece bakıyordu. Sonra ben oracıkta öğrendim ki, kızın yanına ulaşmak pek de kolay değilmiş; önce dazlak kafalı bir adamın tuttuğu listeye adımı yazdırmam, ardından bir miktar para ödemem, ardından da bir kenara oturup adım okununcaya dek uslu uslu beklemem gerekirmiş. Kızı görebilmek için ben bu şartların hepsini yerine getirdim tabiî. Saatler sonra adım okununca da, güllabiciye benzeyen siyah şalvarlı iki adamı takip ederek onların açtığı bir kapıdan içeri girdim ve kızı gördüm. Her yanından pis kokular yükselen, fare tıkırtılarıyla dolu daracık bir yerdi beni götürdükleri oda, havasızdı ve bu havasızlığın ortasında da ceketinin yeniyle gözyaşlarını silip duran, dal gibi, sapsarı bir adam vardı. Adam dediğim bu adam ben içeri girince kayıtsız bir şekilde gitti, uzak bir köşeye çömeldi nedense. Hatta yüzünü duvarın yüzüne çevirerek birdenbire başını ellerinin arasına aldı ve adeta saklanırcasına orada öylece kaldı. Ben de bir ona, bir kapı eşiğinde bekleyen o güllabici kılığındaki adamlara baktım o sırada. Sonra, odada

bulunan kızı da gördüm artık; eski püskü bir perdenin dibinde, sessiz sedasız oturuyordu. Derin bir su damlasıydı sanki. Ya da dışarıdaki uğultulardan ürktüğü için oracıkta donup kalan, çok uzaklardan gelmiş gencecik bir ceylandı. Öyle ki, onun yüzüne bakınca insan kendini su yansımalarıyla dolu, bol ışıklı bir genişliğin içindeymiş gibi hissediyordu. Ben öyle hissetmiştim açıkçası ve bulunduğum noktaya tuhaf bir şekilde çakılıp kalmıştım. Bir yandan da, o sırada, acaba kızın ağladığını görebilecek miyim diye geçiriyordum içimden. Sonra nasıl olduysa oldu, içimden geçenleri duymuş gibi, işte sarsıla sarsıla benim karşımda birdenbire ağlamaya başladı bu kız. Ağlarken sadece o değil arkasındaki perde de sarsıldı üstelik ve ben hem sarsılan bu perdeyi, hem kızı, hem de kızın gözlerinden dökülen irili ufaklı taşları görünce bir an ne yapacağımı bilemedim. Aynı zamanda, seyirlik bir şeye bakar gibi baktığım için, doğrusu, birdenbire utandım kızdan. Ardından da bu utancın rüzgârıyla, iki büklüm dışarıya attım kendimi; kapının önünde dalgalanıp duran kalabalığı yardım, yaylıya bindim ve adeta kaçarcasına hemen oradan uzaklaştım... Kırlangıç gölgelerinin altında ışıl ışıl parlayan dağınık nal şakırtıları eşliğinde ilerlerken hem ara sıra derin bir soluk alıyor, hem de hikâyenin, kahramanlarıyla birlikte geride kaldığını düşünüyordum artık. Daha doğrusu, insanın yüreğini köz gibi yakan dehşet verici bir hikâyenin içine girip çıktığımı ve ne olursa olsun, oraya bir daha asla dönmeyeceğimi düşünüyordum. Meğer, yanılıyormuşum o sırada... Evet, fena halde yanılıyormuşum. Başka bir deyişle, hikâyeyi geride bırakıyorum derken aslında o gün tozu dumana katarak, doludizgin hikâyenin içine doğru gidiyormuşum ben; nabzının attığı yere, o yerden fışkırıp kalbimi dolduracak acıya ve bu acının doğuracağı sonuçlara doğru gidiyormuşum. Uzun lafın kısası, bu hikâyenin gerçek yüzünü aylar sonra bir ikindi vakti, bizim köşkün işlerini çekip çeviren kâhya efendi anlattı bana. Onun dediğine göre, ceketinin yeniyle gözyaşlarını silip duran adam kızın babasıymış ve sürekli o odada durur, dururken de işte benim gördüğüm gibi sessiz bir ruhla ince ince ağlarmış. Kızın arkasındaki perdenin arkasında, eli bıçaklı birtakım adamlar varmış çünkü. Yıllar önce akla hayale gelmedik tehditlerle hem kızı, hem babayı, hem de onların akrabalarını esir alan haydut suratlı adamlarmış bu adamlar ve her gün oraya nöbetleşe gelip gittikleri için, kaç kişi oldukları asla bilinemiyormuş. Onlara karşı duyulan korku, çeşitli tehditlerin ve güç gösterilerinin yanı sıra biraz da bundan

kaynaklanıyormuş zaten. Sonuçta, işte bu adamlar benim gittiğim o evi gece gündüz abluka altında tutuyor, içlerinden biri insanların adlarını listeye yazıp paraları alıyor, ikisi sırası geleni odaya götürüyor, ikisi perdenin arkasına gizlenerek ağlatabilmek için ellerindeki bıçakların ucuyla kızcağızın sırtını delik deşik ediyor, birkaçı da bütün bunlar olup biterken, acaba fitne fücur var mı diye tebdil kıyafetle kalabalığın arasında geziniyormuş. Eli kolu bağlanan baba, daha önce de dediğim gibi, işte kızının hapsedildiği odada yıllardır gözyaşı döküyormuş bu yüzden. Hem kızına yapılan işkenceyi yakından görerek buna engel olamadığı için kendi kendini cezalandırıyor, hem acı çekerken ona oradaki varlığıyla destek oluyor, hem de perdenin arkasındaki adamlar ölçüyü kaçırıp da bıçaklarını büsbütün saplayıvermesinler diye bir çeşit bekçilik ediyormuş sanki. Ya da, kızına ne kadar çaresiz olduğunu ancak bu şekilde gösterip bu şekilde anlatabiliyormuş... Gerçi, aman gözünüzün yağını yiyeyim dikkatli olun, yavrumun sırtına şu bıçakları biraz daha hafif batırın diye kendini tutmayıp sızlanmaya başladığında, adamlar perdenin arkasından çıkarak sumsuklaya sumsuklaya kapının dışına atıyorlarmış onu. Hırslarını alamadıkları için, dalgalanıp duran kalabalığın gözleri önünde acımasızca tekmeliyorlarmış hatta orada ve tutup kaburgalarını çatır çutur kırıyorlarmış. Kırılan kaburgalarının üstüne yakı vurulduktan ve darbe yemiş sürüngenler gibi birkaç gün oralarda kıvranıp durduktan sonra, ayağa kalkarak, her seferinde kızın bulunduğu odaya rica minnet yeniden giriyormuş bu adam. Girince de, ayaklarının ucuna basa basa varıp duvarın dibine uzanıyor, gözlerini sessizce çevirip dişlerini sıkıyor ve artık kızına yapılanları hiç kımıldamadan aylarca yattığı yerden seyrediyormuş... İşin en kötü yanı, evin önünde bekleyen insanların hepsi biliyormuş bütün bunları. Gene de, bizim kâhya efendinin dediğine göre, bilmiyormuş gibi davranıyorlarmış. Hatta, artık kızdan çok kızın babasını görmeye gelenler varmış bu insanların içinde. Zavallı baba bunun da farkında değilmiş tabiî; o hâlâ orada biriken insanların kızını görmek için sıraya girdiklerini sanıyormuş.

Dükkânın içinden geçen günlerin içinden geçmişler.

Evet, işte gerçek yüzü böyleymiş bu hikâyenin. Biliyor musun, bunları öğrendikten sonra ben o günlerde büyük bir sarsıntı geçirdim. İnsanlardan iyice sıtkım sıyrıldı açıkçası. Öyle ki, onların yaptığı her şeyde bir sahtekârlık görmeye, görünce de insanın aklına gelmeyecek türden çeşitli

tehlikelerle dolu karanlık bir ormanda tek başıma geziniyormuşum gibi korkmaya başladım. Sıcak bir hızla genişleyen gülümsemelerin bile aslında o an için anlaşılamayan başka türlü bir kötülük olduğunu düşünmeye başladım hatta. Bu yüzden, pek dışarı çıkmadım artık, odama kapanarak kendimi tamamen kitaplara verdim. Çaresizlikten ne yapacağını bilemeyen ürkek bir fare gibi, azıcık huzur bulayım diye gidip onların arasına sığındım bir bakıma. Sığınınca da, tabiî, dünyayı ve insanları unutabilmek için aylarca bir kitaptan ötekine soluk soluğa koşturdum durdum. İlkin, mucitlerin hayatlarını, ciltlenmiş cönkleri, meselleri ve nefes kesici cenk hikâyelerini okudum sözgelimi. Sonra onları bırakıp menkıbeleri, onları bitirip hatıratları, onlardan geçip mektupları ve sırtları yaldızlı figürlerle süslü her biri birbirinden kalın tefsirleri okudum. İşte bütün bunların ardından, bir ara da, daha önce okuduğum halde Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sini aldım elime. Amacım, Evliya'nın abarttıkça abarttığı bazı ilginç sahneleri bulup okumak ve birazcık da olsa gülümseyebilmekti. Sonra, işte bu amaçla sayfaları gelişigüzel çevirirken birdenbire bir hikâye dikkatimi çekti benim. Hacı Bektaş Veli'nin ardı sıra Horasan'dan kalkıp gelen, beş yüz elli bir yıl önce bu şehri kuşatan askerlerin arasına karışan ve yirmi dört saatte yirmi dört defa horoz gibi öterek etrafındakilere “Kalkın ey gafiller !” diye bağıran, Horoz Dede adında fukara bir ihtiyarın hikâyesiydi bu; açtığım sayfanın ortasında Evliya'nın kaleminden çıkmış halsiz birkaç cümle şeklinde öylece duruyor, dururken de sanki ısrarla benim kalbime doğru bakıyordu. Tabiî, ister istemez ben de ona biraz daha dikkatli bakmak zorunda kaldım o sırada. Hatta durduk yerde bir hayli üzüldüm de, kendi sesime benzemeyen bir sesle, acaba Evliya, Horoz Dede'nin hikâyesini koca koca paragrafların arasında neden bu kadar sönük bıraktı, yoksa ondaki büyük ışığı göremedi mi, diye mırıldandım. Sonra, hızımı alamamış olmalıyım ki, gözlerimi boşluğa dikerek, hey gidi Evliya, “Kalkın ey gafiller !” cümlesini yirmi dört saatte yirmi dört defa haykıran bir adamın hikâyesi böyle yedi buçuk satırla anlatılır mı Allah aşkına, dedim kendi kendime. Hemen ardından da, birdenbire Horoz Dede'nin mezarını merak ettim ve nasıl olduğunu bile anlayamadan kalktım, Seyahatname'deki işaretlerden yola çıkarak, gövdemi sarıveren acayip bir heyecanla onu şehrin içinde fellik fellik aramaya başladım. Bazı işaretler zamanla silinmişti tabiî, üstlerine koca kıçlı abuk sabuk apartmanlar, hanlar, hamamlar dikilmişti ve bu durum da benim işimi epeyce zorlaştırıyordu. Ne

bileyim, kimi zaman yıkılmaya yüz tutmuş bir hayratın çevresinde fırıldak gibi dönüyor, kimi zaman surlardaki kapıların arasını adımlarımla ölçüyor, kimi zaman yanıma aldığım eski şehir haritalarına bakarak bazı noktaları tanımaya çalışıyor, kimi zaman da kaybolmuşçasına, aynı sokaktan defalarca geçip geçip duruyordum.

Dükkânın içinden geçen haftaların içinden geçmişler.

Plakçı dükkânlarının arka tarafında gezinirken, biliyor musun, sonunda buldum Horoz Dede'yi; incir ağaçlarının dibine uzanmış, yorgun bir yükseklik halinde öylece yatıyordu. İlkin, sokağa açılan ahşap bir kapının kenarından eğilip bakınca, bu yükseklik, söylenmiş bir söz gibi göründü bana. Hatta, çevredeki incir ağaçları da göğe doğru uzanan dallarıyla birlikte sanki bu sözün yankılanışıymış gibi göründü. Sonra ben nefesimi tutarak kurumuş bir ağızla kapıdan içeri girdim, taşların ağartılarına basa basa yürüdüm ve Horoz Dede'nin başucunda durdum. İşte o sırada yeryüzünde yaşayan insanlara dönerek, var gücümle, kalkın ey gafiller diye bağırmak geçti içimden. Bağıramadım tabiî, oracığa, mezarın görüntüsünü tamamlayan efkârlı bir gölge halinde çakılıp kaldım. Derken bir gölge daha belirdi kapıda, sessizce eğildi ve rüzgârlı çaputların uzaktan görünüşüne benzeyen silik bir yüzle bana doğru baktı. Onun baktığını hissedince, ben pek umursamadım önce; herhalde sokaktan gelip geçen meraklı biridir, diye düşündüm. Hatta, bir an için bu gölge gerisingeri dönerek oradan uzaklaştı gibi geldi bana. İşte o zaman, ister istemez başımı çevirip baktım ben ve onun birdenbire benim içeriye girerkenki yürüyüşümü taklit edercesine, taşların ağartılarına basa basa yaklaştığını gördüm. Görünce de, incirlerin karanlığına çekilerek, kapıya doğru yürüdüm yavaşça. Neden yürüdüğümü bile bilmeden, yavaşlığın şeklini alan çocuksu bir telaşla yürüdüm. O sırada, giderek incelip uzayan gölge de gözlerini Horoz Dede'nin mezarına dikmiş, öyle, hiç sağına soluna bakmadan ilerlemeye devam ediyordu. Benimle yer değiştiriyordu sanki. Dahası, kendi yürüyüşüyle besleniyormuş gibi her adımda biraz daha kanlanıp biraz daha canlanıyordu... Bir süre sonra, tabiî, içimdeki kaygılarla birlikte kapının yanına kadar yürüdüm ben, eşikte incelen rutubet kokularını aşıp sokağa çıktım ve başımı çevirerek aniden geride kalan gölgeye doğru baktım. Mezarın başucunda durmuş, o da bana bakıyordu. Üstelik, duruşu tıpkı benim duruşuma benziyordu bakarken. Aynı zamanda, taş duvarların gerisinden çıkıp gelen hırçın bir

ihtiyara da benziyordu. İhtiyarın bu hırçınlığı, bir şekilde, gölgenin bana olan benzerliğine de sıçradı sonra. Ardından da, işte tepeden tırnağa hırçınlaşan bu gölge dediğim gölge birdenbire gedik dişli kocaman bir ağızla, kalkın ey gafiller, uyanın ey reziller diye bağırmaya başladı. Bağırırken, sesini duyurmak istediği insanların hepsi benim içimde yaşıyormuş gibi, gözlerini dikip kapıya doğru koştu üstelik ve ben de hemen uzaklaştım oradan. Başka bir deyişle, ihtiyarın öfkesine bir anlam veremediğim için, sokaktaki insanların arasına karışarak düpedüz kaçmaya başladım. Yeryüzüne haykırmak istediğim sözler peşimdeydi artık, duvarlara çarptıkça yankılanıyor, yankılandıkça da bana eskisinden daha anlamlı görünüyorlardı. Sonra, işte o gün ortalığı yakıp kavuran güneşin altında, beni bulunduğumuz sokağın sonuna kadar kovaladı bu ihtiyar. Giderek hırçınlaşan bir gölge halinde hem simitçilere ve şerbetçilere çarpa çarpa koşarak, hem de kalkın ey gafiller, uyanın ey reziller diye bağırarak kovaladı. Horoz Dede’nin ruhunu ardım sıra sürükleyip şehrin derinliklerine doğru götürüyormuşum gibi, doğrusu, ben de keyiflendikçe keyiflendim o sırada. Hatta, peşimden koşan bu ihtiyar gölgeyle birlikte sadece şehri değil, yeryüzünün her yerini defalarca dolaşmak istedim. Ne var ki, sokağın sonuna gelince birdenbire durdu bu ihtiyar. Evet, sokağın sonuna gelince birdenbire durdu ve bu sefer de plakçı dükkânlarının önündeki kalabalığa dönerek, insanın içini acıtan yanık bir sesle, uyanın ey reziller, uyanın be açlıktan ölüyorum ben, diye bağırmaya başladı.

Dükkânın içinden geçen ayların içinden geçmişler.

Bu sözleri duyunca kalbim fena halde burkulduğu için kaçmaktan vazgeçtim artık ben, gittim, cebimde ne kadar para varsa çıkarıp hepsini ona verdim. Sonra helva aldık birlikte, birkaç sıcak somun aldık ve sarmaşıklarla kaplı taş duvarların dibinden plakçı dükkânlarının önüne doğru yürüyerek, tenha bir yere oturduk O, somunlardan birini yarıp içine helvayı koydu hemen ve büyük bir ciddiyetle avurtlarını şişire şişire yemeye başladı. Ben hep sustum o böyle kıtlıktan çıkmış gibi tıkınırken. Sonra, Horoz Dede’yi bilip bilmediğini sordum ona. Bilmez miyim, dedi ağız şapırtılarının arkasından kurnazca gülümseyerek Doğru söyle, sahiden biliyor musun, diye üsteledim. Güven verici bir sesle, evet, biliyorum, dedi. Ben de, beş asırlık bir hikâyenin içinde buluşmuşuz gibi, çok mutlu oldum o sırada ve Horoz Dede’nin sözlerini yaşatan bu ihtiyar nöbetçiye karşı

yüreğimin derinliklerinde müthiş bir sıcaklık hissettim. İşte, ahbaplığımız o gün orada böylece başlamış oldu. Daha sonra, vakit buldukça şehrin değişik noktalarında sık sık buluştuk bu ihtiyarla. Hatta, o beni alıp hiç ayak basmadığım yerlere götürdü kimi zaman ve çok yakınımızda olan bu uzak yerlerde inanılmaz şeyler gösterdi. Bir keresinde, surların dibindeki deliklerden yeraltına inerek oradaki dehlizlerin karanlığında yaşayan çarpık suratlı insanları gördük sözgelimi ve onları yöneten kişiyle, isli fenerlerin ışığında, beş on dakika da olsa konuştuk Daha doğrusu, kulaklarımızı sağır eden karanlık bir sessizliğin içine inince, birkaç gölge tutup nemli boşluklardan yürüterek bu kişinin huzuruna çıkardı bizi. Kişi dediğim kişi, paltosunu omzuna atmış, siyah benekli kocaman bir postun üstünde buyurgan bir yüzle hiç kımıldamadan öylece oturuyordu. Yeraltından çıkıp bir uçtan bir uca yeryüzünü de ele geçirecek kadar güçlü görünüyordu o sırada. Başını yavaş yavaş çevirip bize doğru bakınca bu güçlülük yok oldu nedense; sadece yeraltındaki insanlardan değil, aynı zamanda orada yaşayan diğer yaratıklardan da sorumluymuş gibi yüz çizgilerine ağır bir kaygı çöktü. Sonra bu kaygının gerisinden, bize hangi akla hizmetle yeraltına indiğimizi sordu bu kişi. Geçerli bir neden bulamadığımız için, biz de birlikte ilk defa şarkı söyleyen iki acemi edasıyla eğilip bükülerek, sürekli kem küm ettik onun karşısında. Bu tavrımız yüzünden bir yığın azar işittik tabiî, bir yığın öğüt dinledik ve sonuçta neye uğradığımızı bile anlayamadan kendimizi birdenbire yeryüzünde bulduk

Badem bıyıklı adam bir gün dedeme, bu böyle olmaz, git artık köyden çoluğunu çocuğunu getir demiş ve dedem de bir koşu gidip babaannemle babamı şehre getirmiş.

Bir keresinde de Horoz Dede'nin ruhunu yaşatan bu bizim ihtiyar, hadi bakalım cehenneme gidiyoruz diye, bir uçurumun başına götürmüştü beni. Şehre çok uzaktı bu uçurum, oraya varabilmek için sabahın köründe önce uykulu uykulu surların arka tarafına dolanmış, sonra da fukara semtlerden, tozlu yollardan, viranelerden ve dere yataklarından geçerek güneşin altında saatlerce yürümüştük. Yol boyunca ben göreceğimiz cehennemin nasıl bir cehennem olduğunu merak etmiştim tabiî ve bu konuda bizim ihtiyara fırsat buldukça çeşitli sorular sormuştum. O da bana, anlatılacak gibi değil, anlatılacak gibi değil, demişti her seferinde. Hatta, kimi zaman ellerini iki yana açarak boynunu bükmüş ve tuhaf bir heykeli taklit edercesine öylece

bakmıştı. Bu durumda, adamcağızın kafasını daha fazla şişirmemek için ben de artık soru sormaktan vazgeçmiştim. O sırada şehirden epeyce uzaklaşmıştık zaten, dere yataklarındaki kavak ağaçlarının arasından yukarıya, viranelerin bulunduğu bölgeye doğru ilerliyorduk. Arada bir aksırıp tıksıran ihtiyar, birkaç adım önden yürüyordu nedense ve her adımda başını çevirip anlaşılmaz bir korkuyla sağına soluna bakınıyordu. Uzun lafın kısası, işte biz böyle yürüye yürüye, sonunda ulaştık uçurumun başına... Her yanı beyaz bulutlarla kaplı kocaman bir uçurumdu bu; kenarında her an kalkıp yürüyecekmiş gibi gözüken kayalıklar, kayalıkların tepesinde de sırtları yara izleriyle dolu yarı çıplak adamlar vardı. Gözlerini boşluğa dikmiş, hiç kımıldamadan, inanılmaz bir sükûnetle öylece bakıyordu bu adamlar. Onlar böyle bakarken, sırtlarındaki yaralardan sarkan soyulmuş deriler de, kanlı birer kumaş parçası gibi sallanıp duruyordu. Ben bu gördüklerime bir anlam veremiyordum o sırada; hem şaşkın bir yüzle kayalıkların tepesinde oturan adamlara bakıyor, hem acı çekiyor, hem de birinin bana bu olup bitenleri bir an önce açıklamasını bekliyordum. Sonunda bizim ihtiyar aklımdan geçenleri yüzümden okudu tabiî ve bu manzaranın gerisinde yatan gerçeği görebilmem için, bana, uçurumdan aşağıya inmemiz gerektiğini söyledi. Biliyor musun, ben buna o gün bir türlü cesaret edemedim nedense. Gene de, çekingen adımlarla uçurumun kenarına kadar giderek oradaki kayalıkların gölgesinden aşağıya doğru baktım. Usul usul yer değiştiren, yer değiştirirken pamuksu bir görünüm kazanarak aniden kabaran, kabarırken de ha bire parçalanıp duran bembeyaz bulutlar vardı aşağıda. Onların arasındaki boşluklarda da, sırtlarına aldıkları siyah kâküllü çocuklarla birlikte cehennemden kaçarcasına sürüler halinde kayalıklara tırmanmaya çalışan salkım saçak insanlar vardı. Derken, yanı başımda dikilen ihtiyar parmağını suçüstü yakalanacakmış gibi yavaşça uzatarak, çok aşağılarda kalan nokta kadarcık nokta kadarcık evlerle onların gerisindeki mezarlığı gösterdi bana. Mezarlık diye gösterdiği yer bir çeşit sonsuzluğa benziyordu aslında ve bu sonsuzluğun bitişiğinde bulunan gri renkli bölgeden de göğe doğru, dumanlar içinde, girintili çıkıntılı kocaman bir bina yükseliyordu.

Badem bıyıklı adam dükkâna pek gelmez olmuş.

Sonra, işte bizim ihtiyar o gün orada bu cehennemin hikâyesini de anlattı bana. Dediğine göre, uçurumun dibinde gördüğümüz bina bir fabrikaymış

ama burada tam olarak ne üretildiği belli değilmiş. Bu konuda, yıllardır herkes başka bir şey söylüyormuş çünkü. Hem insanların aklını yavaş çalıştırmak hem de gelecek nesilleri bön bön bakan salak bir kalabalığa dönüştürmek için, kimileri orada bir çeşit gaz üretildiğini ve bu gazın yüzlerine maske takan birtakım görevliler tarafından belli aralıklarla gizlice havaya salındığını iddia ediyormuş sözgelimi. Kimileri de anlaşılmaz bir heyecanla köşe bucak dolaşarak, böyle bir şeyin kesinlikle doğru olmadığını söylüyormuş. Onlara göre, tam tersine, insanın aklını daha hızlı çalıştırsın diye yıllardır kırmızı bir hap üretiliyormuş orada. Hapların ortalıkta görünmeyişinin nedeni, bu işin bizzat devlet tarafından devlet için yapılıyor olmasıymış tabiî. Başka bir deyişle, formülleri gizli tutulan bu kuş gözü büyüklüğündeki kırmızı haplar, memleketi daha iyi yönetsinler diye, birçok görevlinin katıldığı resmi bir törenle sadece devletin tepesinde oturan önemli kişilere içiriliyormuş. Bu kişilerin göbeği de, genellikle bu yüzden büyük oluyormuş zaten. Açıkçası, vatan millet aşkıyla yanıp tutuşan bu elleri ve alınları öpülesi kişiler, yan etki yaratacağını bile bile içiyorlarmış bu hapları... Bazı insanlara göre de, aslında mucizevi bir sakız üretiliyormuş burada ve epeyce pahalı olan bu sakız piyasada pek bulunmuyormuş. Onu çiğneyenlerin şansı birdenbire açıldığı için, zenginler tarafından hemen kapışılıyormuş çünkü. Hatta bu sakızı çiğneyenlerin sadece şansı açılmıyor, aynı zamanda ağız ve diş yapıları da güzelleşiyormuş. Öyle ki, birkaç hafta çiğnedikten sonra yüzlerinde birdenbire eski gülümseyişlerine benzemeyen eşsiz bir gülümseme beliriyormuş bu insanların. Belirince de, büyülü bir çiçek gibi ışıl ışıl parlayan bu gülümseme o güne dek açılmayan bütün kapıları şak diye açıyormuş artık ve insanlar inanılmayacak kadar mutlu oluyorlarmış. Tabiî, bu sakızın yarattığı mucizelerden yararlanmak isteyen yoksullar da oluyormuş kimi zaman. Bunlar, kendi aralarında çeşitli planlar yaparak çeşitli zamanlarda çeşitli gruplar halinde fabrikaya birer kedi gibi sinsice yaklaşıyor, yaklaşınca fırsatını bulup birer avuç sakız kapabilmek için aniden saldırıyor, saldırınca da orada bekleyen eli sopalı muhafızlar tarafından her seferinde büyük bir gürültüyle geri püskürtülüyorlarmış. Hışımla inip kalkan o kalın kalın sopaların altında felekleri şaşıyormuş da, danalar gibi böğürüyorlarmış açıkçası. Hatta, bunların içinden kimi zaman aklını yitirenler bile oluyormuş.

Badem bıyıklı adam hastalanmış.

İşte ben o gün uçurumun başında dururken, merak ettiğim için, bu hikâyelerden hangisine inandığını sordum bizim ihtiyara. O da bana yüzünü buruşturarak, hiçbirine inanmadığını söyledi. İçlerinden sadece birini duymuş olsaydım belki ona inanabilirdim, dedi sonra da. Hatta ezberlediği bir şeyi tekrarlıyormuş gibi birdenbire, insan birkaç hikâyeyi bir arada görünce ister istemez kafasında bu hikâyelerden oluşan başka bir hikâye yaratıyor, diye mırıldandı. Sonra, uçurumun dibinden yükselen gürültüleri arkamıza alarak biz yavaş yavaş uzaklaştık oradan, kayalıkların tepesindeki adamların yanından geçtik, çalılıkları aştık ve yüzümüze düşen güneşin son ışıklarıyla birlikte hiç konuşmadan şehre doğru yürümeye başladık Havada, biçilmiş ot kokusuna benzeyen ince bir esinti vardı o sırada. Bizim ihtiyar da bu esintinin içinde bir gölgeye dönüşmüştü gene, kamburunu çıkarıp ellerini iki yana salmış, önüm sıra yorgun adımlarla ilerliyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse ben de yorulmuştum artık, ruhumda etrafı kayalıklarla kaplı derin bir ağırlık taşıyor gibiydim. Hatta bu ağırlığın içinden yükselen uğultuları işitiyor, uğultuların karanlığında çırpınıp duran zavallı insanların el kol hareketlerini görüyor ve bunları işitip gördükçe de yavaşlıyor gibiydim. Sonra, işte böyle yavaşladığım sırada ben nedense bir kez daha hatırladım Horoz Dede'yi. Ardından da koşup bizim ihtiyara yetişerek, ondan, Horoz Dede hakkında ne biliyorsa anlatmasını istedim. İlkin, esintiye kapılıp gidiverecekmiş gibi gözüken incecik bir yüzle kıs kıs güldü ihtiyar. Sonra, otuz yıl önce ölen birini neden sorup duruyorsun ki, dedi bana. Evet, düşünebiliyor musun, tuttu bana o gün kıs kıs gülerek aynen böyle dedi. Senin anlayacağın, onun Horoz Dede diye bildiği adam, bembeyaz sakalıyla kadınların peşinden koşup duran çapkın bir ihtiyarmış.

Badem bıyıklı adam ölmüş.

Sonra, ben pek görüşemedim artık bu ihtiyarla. O günlerde ailemizin düzeni bozulmuştu çünkü; babamın işleri birdenbire sarpa sarmış, sarınca da köşke daha önce yüzlerini görmediğimiz birtakım adamlar gelip gitmeye başlamıştı. Her seferinde kâhya efendi bahçenin girişinden alıyor, bizim içimize dokunan abartılı bir nezaketle babamın odasına götürüyordu bu adamları. Götürünce de, kapının açılıp kaplanmasıyla birlikte köşkün her yerini buz gibi bir sessizlik kaplıyordu. Tabiî, en çok annemi üşütüyordu bu

sessizlik. Sonra, işte annem köşkün şeklini alan bu sessizliğin içinde üşürken ne yapacağını bilemiyor, bilemeyince acayip derecede sinirleniyor, sinirlenince de babamın odasındaki konuşmaları duyabilmek için gergin bir yüzle kapının dibinde dolanıp duruyordu. Kâhya efendi de orada oluyordu her seferinde, hiç ağzını açmadan, ellerini önüne kavuşturup suçlu suçlu bakıyordu sadece. Derken, babam bir gün bembeyaz bir yüzle odasından çıktı ve bize köşkü köşke gelip giden o adamlardan birine sattığını söyledi.

Badem bıyıklı adamın mirası dedeme kalmış.

Bence o çuvalı köşeye al, orada kalırsa dükkâna girip çıkanların ayağına takılabilir. İnsanın canı tez, gövdesi ağırdır çünkü; bunu hiç unutma. Ağırlığının yanında tezliğinin pek hükmü yoktur aslında; bu tezlik gerilerde bir yerde, gözlerini pörtleterek sarkık dilli bir yaratık gibi çırpınır durur... Ne diyordum ben, evet, işte babam odasından çıkınca böyle söyledi ve biz bir hafta sonra yıllardır oturduğumuz o köşkü terk ettik. Aslında sadece köşkü değil, köşkle birlikte babam o gün şehrin merkezinde bulunan beş dükkânı ve yüzlerce dönümlük araziyi de satmıştı. Mezarında yatan büyük dedemin kemiklerini sızlatmıştı açıkçası. O kavanoz devrilecek, dikkat et! Evet, ne diyordum ben, mezarında yatan büyük dedemin kemikleri diyordum... Biliyor musun, Sürre Alayı’nda görevliymiş benim büyük dedem; her seferinde Menzilhane’den arkadaşlarıyla birlikte yola çıkar, Ayrılık Çeşmesi’ne gelince büyük bir kalabalık tarafından dualarla uğurlanır, sonra da Seyitgazi, Bayat, Bolvadin ve Akşehir güzergâhını izleyerek padişahın verdiği sürre altınlarım götürüp mübarek topraklara teslim edermiş. Kimi zaman, aylarca süren bu yolculuk sırasında çeşitli badireler atlatırlarmış tabiî. Benim bildiğim kadarıyla, bir keresinde, Bayat yakınlarında mola vermeye hazırlanırlarken kayalıkların arasında saldırıya uğramışlar sözgelimi ve saatlerce göğüs göğüse çarpışarak saldırıyı gerçekleştiren serserilerin yarısını kılıçtan geçirmişler. Öteki yarısı, aleykümselam, hoş geldiniz, evet öteki yarısı altınları alıp kaçmış ne yazık ki. Hep birlikte o gün sağa sola dağılarak, kaçanları kayalıklardaki inlerin içinde bile aramışlar ama bulamamışlar. Daha sonra, mübarek topraklara gitmekten vazgeçip ister istemez perişan bir şekilde geri dönmüşler artık. Dönerken de, kılıçtan geçirdikleri adamların kafalarını kesmişler, sıcaktan kurtlanıp kokmasın diye bal dolu bakraçların içine koymuşlar ve saraya gösterebilmek için işte öylece sallaya sallaya yanlarında getirmişler.

Mirasın kendisine kaldığını görünce dedem çok şaşırmış.

Köşkü terk ettikten sonra biz gar binasının yanındaki eve taşındık. Küçük olduğu için, getirdiğimiz eşya oraya sığmadı tabiî; babam birçoğunu öldüm pahasına satmak, satamadıklarını da atmak zorunda kaldı. Annem bir gün başımıza bu olayların geleceğini biliyormuş gibi, gayet sakindi o sırada. Durup dururken hayatımız neden altüst oldu diye sormuyordu sözgelimi, atılıp satılan eşyanın arkasından bakmıyor, kırılan olursa üzülmüyor ve işte evin içinde koyulardan daha koyu bir sessizlik halinde öylece yaşayıp gidiyordu. Babamı çok rahatsız ediyordu bu durum. Rahatsız ettiği için de, zavallı adam, acaba ne zaman bağırıp çağıracak diye sürekli annemin gözlerine bakıyordu. Bakarken ona ellerinin duruşundan, gözlerinin renginden ve yüz ifadesinden oluşan garip bir dille yalvarıyordu sanki. Öfkeli öfkeli bağırsın, acı bir sesle çemkirsin ya da yumruklarını sıkarak üst üste beddua okusun diye yalvarıyordu. Ne var ki, babamın rahatlayacağını bildiğinden midir nedir, bunların hiçbirini yapmıyordu annem. Ben de onları bile isteye baş başa bırakıyordum çoğu kez, kendimi dışarı atıyor ve eskisi gibi sokaklarda gene aylak aylak gezinip duruyordum.

Dedem, babaannemle babamı da alarak bu eve taşınmış.

Toptancı gelmeyecek galiba bugün Cebrail, baksana, akşam oldu hâlâ ortada yok Bari, git iki çay söyle de oturup içelim karşılıklı.

Babaannem sevinçten uçuyormuş tabii; bize bir dükkân, bir ev, bir depo ve çokça para bıraktı diye badem bıyıklı adamın arkasından ellerini açıp ha bire dua ediyormuş.

Sonra, işte kırk yıl önce günün birinde ben bir adamı bir adama şeker verirken gördüm. Nargile fokurtularıyla dolup taşan, camları buğulanmış bir kahvenin önündeydim o sırada. Sözünü ettiğim adamlar da hemen üç beş adım ötemde ellerini ceplerine sokmuş, hiç kımıldamadan öylece caddeden gelip geçen kalabalığa bakıyorlardı. Kahvede oturmaktan sıkılıp dışarıya mı çıkmışlardı, iş mi arıyorlardı, yoksa çok önemli bir haber gelecekti de onu mu bekliyorlardı hiç bilemiyorum şimdi. Benim bildiğim şu ki, ikisi de sinirliydi bu adamların, ikisi de üzgündü ve ikisinin de gözlerinde asla silinemeyecek türden müthiş mi müthiş bir çaresizlik vardı. Hatta, kahvenin içinde şakalaşıp duran insanların sesleri dışarıya taştıkça biraz daha

derinleşiyordu bu çaresizlik. Adamlar da durdukları yerde hafifçe kımıldanıyorlardı işte o zaman ve gözlerini çizgi çizgi kısarak, görünmeyen bir suyun içinde boğuluyormuş gibi çenelerini aniden havaya kaldırıyorlardı. Bu durum böyle ne kadar sürdü bilmiyorum. Daha sonra cebinden bir şeker çıkardı bu adamlardan biri, elinde evirip çevirdi, ağzına atacakken duraksadı, duraksayınca baktı ve tutup hızla öteki adama doğru uzattı. Kırmızı bir kâğıda sarılmış olan şeker de benim gözümde büyüdükçe büyüdü o sırada. Sadece büyümekle kalmayıp şenlendi hatta, şenlenmekle kalmayıp renklendi, ardından allanıp pullandı, allanıp pullanınca ışıl ışıl yandı ve işte bütün bu özellikleriyle birlikte tıpkı hayallerde yaşayan büyülü bir dünya gibi birdenbire öteki adamın avucuna doğru yuvarlandı. Yuvarlanırken, bir an için şehrin ve hayatın tadını da değiştirdi sanki. Ben de o gün orada bunları görünce, acaba bir dükkân açıp şeker satsam mı diye düşündüm. Aleykümselam, buyurun buyurun, hoş geldiniz, evet, işte aynen böyle düşündüm ben kırk yıl önce. Bir bakıma, burayı basit bir şey yüzünden açtım. Ya da, basit görünecek kadar karmaşık bir şey yüzünden... Biliyor musun, bütün bunların ardından da, marifetmiş gibi gittim alelacele evlendim.

Dedem birkaç yıl hep aynı saatte açmış dükkânı ve cebindeki mızıkayla birlikte tezgâhın arkasında sarı sarı titreyerek, birkaç yıl, sabahtan akşama dek insanlara şeker satmış.

Evet, bütün bunların ardından da gittim alelacele evlendim. Bak, tezgâhın üstünden aldıktan sonra öyle herhangi bir kutuyu uzatır gibi uzatmayacaksın şeker kutusunu. Onu müşteriye doğru uzatırken hem nadide bir şeyi takdim edercesine kıvanç duyacaksın, hem de eğilişine, el hareketine ve yüz ifadene bir çeşit renk ve müzik katmaya çalışacaksın. Kısacası, buraya gelen müşteriler bir insandan almayacaklar şekeri, tamam mı; insan suretinde görünen bir müzikten alacaklar. Ya da, insan suretinde görünen bir renk cümbüşünden. Böyle bir duyguyu, kaynağını bilseler de bilmeseler de yaşayacaklar senin anlayacağın ve dükkândan bunu yaşamış olmanın tadıyla çıkacaklar. İşte bu yüzden şunu hiç unutma Cebrail: Şeker satın alan her insanın karşısında biz daima şeker olmak zorundayız.

Dedem dükkânda boş kaldıkça mızıkayı çalmaya çalışmış ama mızıkadan her seferinde sarı sarı titreyen acıklı sesler çıkmış.

Ne diyordum ben, evet, işte bütün bunların ardından gittim, marifetmiş gibi alelacele evlendim. O günlerde, Erzincan’dan gelip mahallemizin öteki ucuna yerleşen uzun saçlı bir kıza âşık olmuştum çünkü. Yüzünde dünyaların güzelliğini taşıyan incecik bir kızdı bu, baktı mı düpedüz aklımın içine doğru bakıyor, bakınca da, kâfir, son damlasına kadar yağlarımın hepsini eritiyordu. Ben de onu görmeden yapamıyordum tabii, küt küt atan bir kalple, evlerinin etrafında it gibi gece gündüz dolanıp duruyordum. Aşk bir insanı ne hale getirirse beni de getirmişti açıkçası; içimi yüce duygularla doldururken hareketlerime de acınacak derecede tuhaf bir komiklik katmıştı. Sonunda, işte ben bu kızla evlenip muradıma erdim ama evliliğimiz topu topu üç yıl sürdü. Bir çeşit kâbusa benzeyen bu üç yıl içinde, didişmekten çocuk yapmaya bile vakit bulamadık üstelik Ardından da, hiç kimseye hiçbir şey demeden, günün birinde sessiz sedasız ayrıldık Biliyor musun, bir daha da ben evlenmeyi aklımın ucundan bile geçirmedim. Kimi zaman ısrar edenler oldu ama, onlara da kulak asmadım pek. Bu yüzden, hayatta kimsem yok şimdi; tek yakınım sensin... Neyse, merak ettiğim için, ben bugün ne var ne yok gidip şöyle bir bakayım diye uğradım sadece. Biraz keyifsizim, yarın da gelmeyebilirim haberin olsun.

Sonra, sarı sarı titreyerek dedem birkaç yıl daha çalıştırmış dükkânı.

Cebrail, sen misin oğlum, gel, gel otur şöyle yanıma. Hadi, otur... Gelimli gidimli dünya işte, görüyorsun, sonunda insanın başına bunlar da geliyor. Kısacası, vakit tamam olunca insanın gövdesi bile terk ediyor insanı. Akıl dediğimiz şey de, uzak ve mahcup bir ışıltı halinde, işte o gövdenin arkasından böyle bakakalıyor... Biliyor musun, dünyayı aklıyla gören eli âsâlı bir bilgenin de dediği gibi, hayatımı yeniden yaşayacak olsaydım daha çok hata yapardım. Doğrusu, yaşadığım hayata dönüp baktıkça utanç duyuyorum şimdi. Hatta, laf aramızda, öldükten sonra bu hayat yakama yapışıp benden hesap soracak mı acaba diye korkuyorum. Ne dersin, böyle bir şey olur mu sence? Yani, hayat tamamlanınca, artık ben tamamlandım diye gelip adamın karşısına dikilir mi? Belki de dikilir, nereden biliyoruz ki... Belki de, kimilerinin zebani dediği şey bizim tamamlanmış hayatımızdır... Bizi sorguya çekecek olan melekler de öyledir belki... Korkuyorum, evet... Ne yazık ki, korkuyorum.

Sonra, bir öğle vakti, durup dururken dedem dükkânı kapatmış ve bir daha da açmamış.

15

Dediklerine göre, dükkânı kapatınca, ilkin kapının önünde durup uzun uzun göğe bakmış dedem. O anda uçmayı düşünüyormuş da kanatları olmadığı için üzülüyormuş gibi, ağlamaklı bir ifadeyle bakmış. O böyle bakarken, dükkân kapılarına düşen gölgelerin arasından eğilerek, balkonlardan sarkarak, ya da pencere camlarına yaslanarak insanlar da ona bakmışlar tabiî. Hatta, daha dedemin bakışı sona ermeden bu insanlar bu olay hakkında anlaşılmaz bir hevesle dangıl dungul konuşmaya, konuşurken de çeşitli yorumlar yapmaya başlamışlar.

Dedemin görüntüsü, inanılmaz bir hızla oracıkta eskiyivermiş bu yüzden.

Bir sis gelip çizgilerinin üstüne çökmüş de, dedem bu sisin gerisinde duran uzak bir gölgeye benzemiş sanki.

Sonra, işte o gün eve doğru yürümüş bu gölge, yapılan yorumların arasından süzülerek bezgin adımlarla gelmiş ve başını çevirip babaannemin yüzüne bile bakmadan kendini hemen bu odaya atmış. Atınca da, günlerce dışarıya çıkmamış artık. Daha doğrusu, bir çift keder kuyusuna benzeyen fersiz gözlerle oturup günlerce bu pencereden şehrin görüntülerini seyretmiş. Telaşa kapılan babaannem o sırada ne yapacağını bilemediği için, belki eski haline döner diye, gelip kapıdan defalarca bakmış ona. Bir değişiklik göremeyince de, kaygılı bir yüzle içeriye girip yanı başına yavaşça çökmüş ve neler olup bittiğine dair birtakım sorular sormuş. Haset eden bazı kişilerin çomak sokacağını düşünerek, ilkin, dükkândaki işlerin eskisi gibi yolunda gidip gitmediğini sormuş sözgelimi. Ardından, dedemin gövdesine herhangi bir illetin musallat olup olmadığını sormuş. Sonra, birdenbire içini çekerek, köydeki gibi değilsin, söyle bana adamım, bu şehir ne yaptı sana, demiş titrek bir sesle. Hatta, bütün bunların ardından gözyaşları eşliğinde daha başka şeyler de söylemiş ama dedem hiç karşılık vermemiş ona; hâlâ sandalın içindeymiş gibi, sarı sarı titremiş sadece. Evet,

titremiş ve titrerken de gene boyun damarlarını gererek acayip bir şekilde curk diye yutkunmuş.

Daha sonra, durup dururken kalkıp işte o günlerde hiç görmediği bir kuşun peşine düşmüş dedem.

Peşine düşmek ne kelime, yanına babamı da alarak, kış demeden onu şehrin içinde büyük bir aşkla fellik fellik aramaya başlamış.

Şimdi, dedemin kalbini yerinden oynatan bu kuşu sana kanatlanmış bir hevesle, tatlı bir rüyada gezinir gibi sayfalar boyunca anlatmak isterdim aslında.

Ne var ki, onun hakkında pek bir şey bilmiyorum.

Adını bile bilmiyorum hatta.

Bunu o yıllarda dedem de bilmezmiş zaten; kuşçu dükkânlarından içeriye girdiklerinde çoğu kez adamların suratına tek kelime etmeden bön bön bakar, elini kolunu sallayarak havaya derin çizgilerden oluşmuş kargacık burgacık şekiller çizer, sonra da gözlerini kafeslerden gelen cıvıltılara doğru devirip acınası bir ifadeyle öylece kalakalırmış.

Bu yüzden, kuşçular dedemin hangi kuşu aradığını hiç bilememişler babamın dediğine göre. O soluk soluğa varıp kocaman gözlerle karşılarına dikildiğinde, kekliğinden turnasına, güvercininden lirkuşuna, şahininden atmacasına, çitkuşuna, musikârına, bülbülüne, kanaryasına, kartalına ve sekreterkuşuna varıncaya dek neredeyse bütün kuş adlarını hiç üşenmeden tek tek saymış ve tutup bunlardan bazılarını göstermişler ama hiçbirini beğendirememişler. Dedem tedbirli davranıp o günlerde babama bir tas su taşıtır ve ayna gibi parlayan bu suyu alıp hadi bakalım içecekler mi diye, bulabildiği kuşların hepsini sınarmış çünkü. Dudaklarını büzüp kafeslerin etrafında avurtlarını bıngıldata bıngıldata çeşitli kuş sesleri çıkardıktan, iki büklüm olup elindeki su tasını kuşların önünde saatlerce tuttuktan ve her defasında adeta boylu boyunca yere yıkılıyormuş edasıyla yavaşça doğrulduktan sonra da, yüzünü küskün çocuklar gibi eğerek, hayır, hayır, benim aradığım kuş susuzluktan geberse bile bir damla berrak su içmiyor, dermiş.

Ardınım da, döne döne, illa ki bulanık su aradığını anlatırmış bu kuşun.

Kuşçular, kahve sedirlerine bağdaş kurup nargile fokurdatan eski kulağı kesikler, avcı kulüplerinde toplananlar, vapurlara, faytonlara ya da tramvaylara inip binenler, panayır çadırlarının çevresinde cirit atan falcılar, külah yapmak için gün boyu kâğıt büken yem satıcıları, konuşunca seslerinden tutam tutam ot kokuları fışkıran baharat tüccarları, komşular, dostlar ve daha başkaları, ola ki dedemin aklını oynattığından kuşkulanıp uzun süre susarlarmış bu sözleri duyunca.

Babam da susarmış dedemin yanında.

Tıpkı bir gölge gibi, şehrin hangi köşesine giderlerse gitsinler, kimlerle konuşurlarsa konuşsunlar, hatta nerede nasıl bir kuş izi görürlerse görsünler hep susamış öyle. Canına tak ettiğinde kimi zaman dayanamayıp o çocuk aklıyla, artık bu kuşu aramaktan vazgeçmeleri gerektiğini söyleyecek gibi olurmuş ama dedemin gözlerini görünce dilinin ucundaki kelimeleri hemencecik yutarmış. Yeryüzünün hangi köşesinde yaşadığı bilinmeyen o kuşun hasretiyle, bu gözler bir çift külhan gibi durup dinlenmeden neredeyse gece gündüz alev alev yanarmış çünkü. Hem de, sağa sola insanı afallatan her biri birbirinden keskin top top kıvılcımlar saçarak öyle bir yanar, öyle bir yanarmış ki, babam yüzünü kaldırıp onlara bakarken kimi zaman ağzına kadar ateşle doldurulmuş derin bir kuyuya düştüğünü ve artık hep orada yaşadığım sanırmış. O kuyunun dibinden çıkıp yeryüzüne ulaşabilmek için, dişini tırnağına takarak gizliden gizliye didinir dururmuş sonra da. Kimi zaman paytak paytak yürüyen Cebrail dedemin ardı sıra, alacakaranlık cıvıltılar içinde yüzen kuşçu dükkânlarım bir bir gezerken didinir dururmuş sözgelimi; kimi zaman kahve önlerindeki çınarların gölgesinde bol büzgülü deri keselere benzeyen dişsiz ağızlardan kuş masalları dinlerken, kimi zaman bulanık çarşıların derinliklerinde bozuk para şıkırtılarıyla birlikte yankılanan bağırıp çağrışmalar arasında kelebekler gibi savrulurken, kimi zaman da kanat hışırtılarıyla dolup taşan sıcak tüy kokulu kuş pazarlarında, elindeki su tasıyla bir kafesten ötekine sıçrarken didinir dururmuş.

Gene de, alev alev yanıp gitgide derinleşen o kuyudan, ne yaparsa yapsın, hiçbir zaman çıkamamış babam.

Dahası, orada kaldıkça bir yandan bütün kuşlardan nefret edip içinden onların yedi sülalesine küfrü basarken, bir yandan da acaba nasıl bir

yaratıktır diye, aradıkları kuşu şiddetle merak etmeye başlamış. Öyle ki, hayallerinde Kafdağı'nın ardından havalanıp gelen rengârenk Anka sürüleri uçuşuyormuş artık o günlerde; gökyüzünü kaplayan kocaman kanatları, bulutlara dalıp çıkan upuzun gagaları ve insanın gözlerini kamaştıran eşsiz güzellikleriyle birlikte, dünyanın içinde belirip kaybolan başka başka dünyalar gibi, dönüp duruyorlarmış. Rüyalarında da, Bağdat kubbelerinin ışıltıları arasından süzülüp gelen hüma kuşları geziniyormuş çoğu zaman. Ya da, Hazreti Süleyman'dan Belkıs'a haber getirip götüren hüthüt kuşu nereden geliyorsa gelip bu rüyaların ıssız bir köşesine yavaşça konuyor, konunca bacaklarının üstünde şöyle bir yaylanıyor, sonra da sanki babama aradıkları kuşun nerede olduğunu anlatırcasına, saatlerce, tuhaf bir sesle bıcır bıcır ötüp duruyormuş. Hayalleri sona erse ya da rüyaları herhangi bir yerde tık diye noktalansa da, bütün bu kuşlar babamın aklından çıkmıyormuş artık.

Bu yüzden olsa gerek, sabahları uyanıp gözlerini açtığında, çoğu kez karşısında duran babaannemi başına kırmızı başörtüsü bağlamış, pembe yanaklı, kocaman bir kuş sanıyormuş babam. Sanınca da, tabii ellerinin tersiyle gözlerini ovuşturup önce Allah Allah, bu kuş da nereden çıktı dercesine bakıyor, belki o sırada ağzının kenarından uyku damlacıklarına benzeyen birtakım mırıltılar akıtıyor, ardından da her defasında kendini tutamayıp kıkır kıkır gülüyormuş. Gülüşü evin içinde çınlayınca, dedem gelip yorganın altından hadi bakalım zıbardığın yeter, kalk gidiyoruz diye çekip alıyormuş sonra onu. Hatta, kimi zaman kolundan tuttuğu gibi havaya kaldırıyor, uyku sersemliği geçsin diye tıpkı bir mendilin katlarını açarcasına boşlukta şöyle bir silkeliyor, sonra da aniden yere bırakıp giyinmesi için ona hepi topu bir iki dakikalık süre veriyormuş. Zavallı babam bir pantolonuna, bir gömleğine, bir çoraplarına doğru koşan, ama bunların hiçbirini eline alamayan, hiçbirini doğru dürüst giymeyi beceremeyen ve öylece, her yana dağılan savruk bakışlarla ortalıkta dönüp duran, şöyle yarı uykulu ve kırmızı yanaklı küçücük bir telaşa dönüşüyormuş işte o zaman.

Ben buna şimdi telaştan çok korku demeliyim belki de.

Evet, sadece korku demeliyim.

Bana anlattığına göre, bir günden bir güne şöyle gül gölgesi ağırlığında küçücük bir fiske bile yemediği halde, dedemden hep korkarmış çünkü babam. Korktuğu için de, o ne zaman ağzını açıp bir şey diyecek olsa eli ayağı hep böyle birbirine dolanırmış. Bu yüzden, Hızır gibi yetişip babaannem ona her zaman yardım edermiş tabiî; bir an önce hazırlansın da dedemden parpı yemesin diye, odanın içine saçılan çoraplarını, pantolonunu ve gömleğini bulup eline tek tek tutuştururmuş. Ardından da, onlar baba oğul evden çıkıp sabahın köründe caddenin öteki ucuna doğru yan yana yürürken, sanki hiç iz bırakmadan kaybolup gideceklermiş de bir daha asla geri dönmeyeceklermiş gibi, eşikte durup kederli bir yüzle arkalarından uzun uzun bakarmış.

Sonunda, işte böyle hemen her gün semtlerin altını üstüne getiren, perişan bir şekilde saatlerce pasajların önünde pinekleyen, yarı karanlık sokaklarda mecnunlar gibi dolaşan, sağda solda anlatılan kuş hikâyelerini meraklı gözlerle kendinden geçerek dinleyen ve tıpkı uyurgezerlere özgü bir saflıkla sadece karşısına çıkan insanlara değil, aynı zamanda ağaçlara, köpeklere ve atlara da hayalindeki kuş hakkında çeşitli sorular sorup duran benim Cebrail dedemi koskoca şehirde tanımayan, bilmeyen kalmamış. Dedem, çizgileri dağılmış yüzü, kısacık boyu ve boyunu daha da kısaltan paytak yürüyüşüyle neredeyse aynı anda şehrin her yerinde görülür olmuş çünkü. Bağrını rüzgâra verip surların tepesinde gezinirken, kilometrelerce ötedeki marangozhanelerden yükselen hızar gürültüleriyle testere mırıltılarının arasında da görülür olmuş sözgelimi; tramvaya binip çın çın yolculuk ederken iskeleye yanaşan vapurlarda, türbe önlerinde ellerini göğe doğru açıp dua okurken genelev sokağında, balık pazarındayken sahaflar çarşısının ışıltılarında, ya da pehlivanların güreş tuttuğu bol güneşli çayırlardayken uzak mahallelerin boka püsürüğe batmış sokaklarında da görülür olmuş. O böyle her an her yerde görüldükçe, hayalindeki kuş kanatlanıp öteki insanların hayallerinde de yaşamaya başlamış sonra. Hatta bu kuş günden güne tıpkı hatıralarla dolup taşan eski bir sokak, koca bir meydan, ya da asırlar öncesinden kalmış kutsal bir emanet gibi derin duygularla anılmaya, anıldıkça da hem dillerde hem de kalplerde acayip bir hızla büyümeye başlamış.

Öyle ki, hemen hemen herkes, işini gücünü bırakıp dedemle karşılaştığında heyecanla bu kuşu soruyormuş artık

Yeni bir haber yok mu Cebrail Bey, diyorlarmış sözgelimi; hâlâ bir ipucu elde edemedin mi şu senin kuş hakkında?

Yok, diyormuş dedem.

Kimi zaman, sisli puslu dağlara benzeyen duruşuyla diyormuş tabiî bunu.

Kimi zaman, durmayıp insanların yanından yöresinden şöyle rüzgâr gibi hızlıca geçip gidişiyle diyormuş.

Kimi zaman, boynunu büküp melül melül bakışıyla.

Kimi zaman, bakmayışıyla.

Kimi zaman da nedense nefes bile almıyor, yüzünü yavaşça yere eğiyor ve ağır bir suç işlemişçesine, ayaklarının ucuna bakarak sadece düşünüyormuş.

İnsanlar da, bir türlü bulunamayan bu ne idüğü belirsiz kuşla benim zavallı dedem hakkında çeşitli yorumlar yapıyorlarmış o sırada. Bunlardan bazılarına göre, dedemin yana yakıla aradığı bu kuşun o âna dek hiçbir yerde bulunamadığına, bir türlü bilinemediğine, sonra inat edip illa ki bulanık su içtiğine, ya da bulanık su bulamadığı zaman varıp berrak suları bile gagasıyla bulandırdığına bakılacak olursa, işin içinde başka bir iş varmış. Ne yaparsa yapsın, bu kuş suların aynasında kendi suretini görmeye katlanamıyormuş besbelli. Buradan da kolayca anlaşılacağı üzere, demek ki ya suratına bakılamayacak kadar çirkin, ya da akıllara durgunluk verecek kadar güzelmiş. Büyük bir olasılıkla, adını kimsenin bilmemesi bu yüzdenmiş belki de. O güne dek şeklinin şemailinin görülmemiş, sesinin mesinin duyulmamış olması da bu yüzdenmiş. Bir bakıma, bu kuş düşünüldüğü gibi gerçekten insanın içini altüst edecek derecede çirkin ya da bütün yaratıkların aklını başından alacak kadar güzelse, adı sanı pekâlâ bu nedenle hiçbir kâğıda yazılmamış, şekli şemaili pekâlâ bu nedenle hiçbir yere çizilmemiş olabilirmiş. Yazılıp çizilecek olsa bile, kendi alışkanlıklarını tekrarlayıp duran hayat onu elinin tersiyle reddedermiş zaten. Ortalamaya uymuyor, ötekilere benzemiyor, yok yok, vallahi makûl değil diye reddedermiş.

Zavallı dedemin, kendi halinde sessiz sedasız yaşayıp dururken birdenbire kalkıp böyle tabanı yanmış tazılar gibi, aslı astarı olmayan bir kuşu ele geçireceğim diye şehrin içinde sokak sokak koşmaya başlamasıysa, bir çeşit

hastalıkmış bazılarına göre. Hem de, hemen herkesin gizliden gizliye yaşadığı, insanlığın başlangıcından beri bir türlü yok edilemeyen, iflah olmaz bir hastalıkmış. İnsan denen yaratığın akil almaz labirentler, ürkütücü dehlizler, zifiri karanlık kuyular ve birbirine açılan meçhul genişliklerle dolu ruhunda, hayatını masala dönüştürmek gibi tuhaf bir eğilim varmış çünkü. Bu eğilim, zaman zaman başka eğilimlerin gölgesinde kalsa, zaman zaman karın doyurma çabasının ağırlığı altında pestil gibi ezilse ve yıllarca ortalıkta gözükmeyip unutulsa da, günü saati gelince ne yapar eder, bir şekilde nüksedermiş. Ne kadar direnirse dirensin, akla gelebilecek hangi yolu denerse denesin, eninde sonunda herkes kendini bu eğilimin pençeleri arasında köpekler gibi kıvranıyorken bulurmuş bir bakıma. Bulunca da, durup dururken işte böyle bir süs iğnesi gibi, toprakaltından çıkarılmış binlerce yıllık bir çanak gibi, ya da böcek, çiçek ve kuş gibi ne işe yarayacağını bilmediği eften püften bir şeyi kafasına takıp hayatının anlamını tepeden tırnağa değiştirmeye kalkarmış. Üstelik, çoğu kez farkına bile varmadan, hayatını eskisi gibi sürdürüyormuş duygusuyla yaparmış bunu. Yaparmış yapmasına ya, can havliyle oradan oraya koşmaktan, dağ bayır gezmekten, günlük hayatın dayattığı her şeyi bir yana bırakıp sadece kafasına taktığı nesneyi düşünmekten ve işte bütün bunların ortasında zavallı bir böcek çaresizliğiyle debelenip durmaktan da bir hayli yorgun düşüp perişan olurmuş tabii. Daha doğrusu, tıpkı dedem gibi olurmuş da, bu yorumları yapanlar kendilerini dinleyen öteki insanlarla birlikte dedeme dönüp giderek derinleşen bir merakla, söylesene Cebrail Bey söylesene, öyle değil mi, diye sorarlarmış.

Bilmiyorum, dermiş dedem.

Böyle anlarda, yüzünü yere eğip gene zehir gibi acı bir sessizliğe gömülür, yapılan yorumların hiçbirine katılmazmış.

Katılıp katılmadığı belli olmazmış daha doğrusu.

Zaten, oldukça kâr getiren şekerci dükkânının kapısına bir öğle vakti kilit vurup onca yıl o kuşu fellik fellik neden aradığı, gözünü bile kırpmadan bu uğurda kendini neden helak ettiği, o kuşa hangi anlamları yüklediği ve bulunca ne yapacağı da belli olmamış dedemin. Bu konuda ağzını açıp bir günden bir güne ne en yakınındaki babama bir şey söylemiş, ne olup bitenleri uzaktan uzağa seyreden komşulara, ne babaanneme, ne de

başkalarına. Hatta, defalarca sorulmasına rağmen, böyle bir kuşun varlığını nereden öğrendiğini de açıklamamış kimseye; ama onu kayıp bir evlat, kayıp bir sevgili, ya da insanı ölümsüz kılacak kayıp bir iksir gibi gece gündüz hep düşünmüş, hep hayal etmiş ve aramış.

Yemeden içmeden kesilip aradıkça da, beti benzi solmuş günden güne, gözlerinin feri sönmüş ve eskisinden daha çok titremeye başlamış. Öyle ki, zamanın içinde yuvarlanan kırmızı yanaklı tombul bir fıçıya benzerken, işte böyle titreye titreye, sonunda zekât keçisi gibi bir deri bir kemik kalmış dedem. Şehrin bütün cadde ve sokaklarını adım adım ezberleyen bacakları boşluğun yüzüne gelişigüzel çiziliveren bir parantez gibi büküldüğünde, çenesiyle burnu da adeta kuşların gagasını taklit edercesine sipsivri kesilip çoktan ileriye fırlamış sözgelimi. Boynu incelip çöpe, kolları incelip çubuğa, parmakları incelip rüzgârda uçuşan bir demet ipliğe benzemiş. Sonra, günden güne arada bir işitilen sesi ve çeşitli zamanlara yayılan çeşitli sessizlikleri de incelmiş bütün bunlarla birlikte. Sonra, tutmuş, uykuları da incelmiş. Uyanışları, bakışları ve duruşları da incelmiş hatta. Ardından, benim canım çok sıkılıyor hanım, galiba ruhumu biraz gezdirmem gerek, diye ceketini kaptığı gibi ekşi bir suratla kapıdan çıkıp gidişleri de incelmiş.

İşte böyle böyle, sonunda dedemin gövdesi peşine düştüğü o meçhul kuşun gövdesine doğru ister istemez oldukça uzun ve gizli bir yolculuğa çıkmış da, kimse neler olup bittiğini bile anlayamadan, neredeyse o kuş gibi, küçücük bir şeye dönüşmüş sanki.

Babam da, giderek küçülüp halsiz kalan bu bir avuçluk sarı titreyişle birlikte, o yaşta, sokaklardaymış hâlâ. Bahçe duvarlarının dibine yan yana dizilip elmaşekeri yalayan, bağıra çağıra kâğıthelvacıların peşinden koşan, ya da boş arsalarda toplanıp sabahtan akşama dek çelikçomak oynayan akranlarından fersah fersah uzaklardaymış yani; akranlarıyla sokak aralarında yaşayacağı maceraların tadından, kocaman gözlerle birbirlerine anlatacakları hayalet, cin, peri ve hortlak hikâyelerinin insanda hoş korkular yaratan beklenmedik sonundan, evde oynayacağı oyunların büyüsünden, okul ödevlerini hazırlamanın heyecanından, tek başına bir şeyler yapmanın hazzından ve hiç kuşkusuz en önemlisi de, henüz boyutlarını keşfetmeye bile fırsat bulamadığı kendi yalnızlığından fersah fersah uzaklardaymış.

Üstelik, aradıkları kuş hakkında uydurulan birtakım ipe sapa gelmez hikâyeler o günlerde her dükkânda o kadar çok anlatılır, her kahvede o kadar çok dinlenir ve kulaktan kulağa tıpkı insanı hafifçe gülümseten hoş bir tekerleme hızıyla o kadar çabuk yayılır olmuş ki, bana anlattığına göre, dedemle birlikte babam şehrin sokaklarında değil de, sabahtan akşama dek düpedüz bu hikâyelerin içinde geziniyormuş artık. Hatta, bu hikâyelerin içinde, gerçek hayatta aklının ucundan bile geçmeyen bazı şeyler de yapıyormuş. Sokaklarda yürürken en az dedem kadar heyecanlı oluyormuş da sözgelimi, sarı sarı titriyor, gözlerini belertiyor ve durup aniden kollarını şöyle bir açıyormuş da, tıpkı kuşlar gibi havalanıp bir hikâyeden diğerine uçuveriyormuş. Kimi zaman da, dedemle birlikte yapıyorlarmış bunu. Hem de, palas pandıras koşup gelen esnafın, dilencilerin, serserilerin, çocukların ve çatılara tüneyen kuşların gözleri önünde yapıyor, yüksele yüksele bacaların hizasını geçiyor, ardından bulutların arasına karışıyor, sonra da her defasında gözden kaybolup aniden şehrin başka bir noktasına düşüyorlarmış.

Bu yüzden olsa gerek, çoğu kez üstüne başına, gözle görülemediği gibi elle de tutulamayan, yumuşacık kuş tüyleri yapışıyormuş babamın. Sonra, durup dururken sessizliğinin içinden karmakarışık kuş cıvıltıları havalanıyormuş. İnsanın aklından taşan geniş çırpınışlar halinde havalanıyorlarmış hem de. Hatta, pul pul parıldayan kocaman kanatlar, bir yelpaze gibi açılıp kapanırken ortalığa ipeksi hışırtılar saçan yumuşacık telekler ya da boşluğun yüzüne çentik üstüne çentik atan upuzun gagalar halinde havalanıyorlarmış.

Dahası, şehrin o köşesinden bu köşesine gidip gelen o geniş geniş zamanların ortasında dedemle birlikte soluk soluğa koşarken, artık ne zaman eğilip bakacak olsa, elindeki su tasının içinde mutlaka bir kuş görüyormuş babam. Uzansa dokunabileceği, dokunsa tutabileceği, tutsa tasın dışına kolayca çekip çıkarabileceği, şöyle pamuk şekeri gibi, güzeller güzeli bir kuş. Görünce de, birdenbire ürküp hızlanıveren kalp atışlarıyla birlikte hemen doğruluyor, başını geriye atıp hızla havaya bakıyor, kocaman gözlerle arıyor, ama sonuçta hiçbir şey göremiyormuş.

Görse görse, o günlerde rap rap öten kabaralı postalları, parlayıp sönen dipçikleri, alamet kıyamet panzerleri ve tanklarıyla birlikte söyledikleri

marşların içinden çıkarak caddeleri dolduruveren askerleri görüyormuş sadece. Bir de, bu askerler tarafından yaka paça tutup götürülen birtakım insanları görüyormuş. Kenetlenmiş dişleriyle kaldırım taşlarında takır tukur sürüklenen gözleri kan çanağına dönmüş kara pürçekli delikanlıları, saçlarını askerlerin ellerinde bırakarak zamanın dışına doğru kaçışan gül yanaklı kızları ve tekme tokat arabalara tıkılan kalın gözlüklü adamları görüyormuş sözgelimi. Bütün bunların arasında, bir bakıma korkunun, çaresizliğin, telaşın ve düdük seslerinin hüküm sürdüğü bu tüyler ürpertici görüntülerin içinde, kimi zaman da hızla çekilen pencere perdeleriyle hızla kapanan kapıları görüyormuş tabii; tedirgin adımlarla gezinen sokak satıcılarını, kocaman göbekleriyle dükkân önlerinde kaygısızca oturanları, uzun kuyruklu arabalarının camını açıp mutluluktan genişleyiveren bir yüzle olup bitenleri seyredenleri ve oraya buraya savrularak, etek uçlarından, dirsek altlımdan, köşe başlarından ya da sandık, sepet arkalarından bir görünüp bir kaybolan, bulanık su kıvamındaki çocuk yüzlerini görüyormuş.

Sonra, işte bütün bunları geride bırakarak dedemle birlikte duvar diplerinden, yangın yerlerinden, boş arsalardan, ıssız geçitlerden ve her biri bir yana devrilen yamuk ağızlı şarapçılardan başka ortalıkta kimseciklerin gözükmediği bol sinekli köprü altlarından geçip şehrin tenha sokaklarına doğru yürüyormuş babam.

Oradan, o sokakların değişik zamanlarına doğru yürüyormuş.

Oradan da, o zamanların en ücra köşelerine doğru.

Derken, gün gelmiş, mucizevi bir gizin peşindeymiş de onu bulduğunda dünyadaki herkes birdenbire rahata erecekmiş gibi anlattıklarını büyük bir dikkatle ciddi ciddi dinleyen adamlar, düpedüz dalga geçmeye başlamışlar Cebrail dedemle. Hatta, dalga geçmekten de öte, sanki imi timi bilinmeyen bir kuşu böyle uluorta aramaya kalkmakla ağır bir suç işliyormuş gibi, hem yaşına başına, hem de giderek küçülen o yumruk kadarcık cüssesine bakmadan onu hoyratça itip kakmaya başlamışlar. Cıvıl cıvıl kaynayan kuş pazarlarının ipler, kafesler, aynalar ve peş peşe anlatılan çeşitli hikâyelerle derinleşen kalabalığında, ağzından burnundan içki kokuları fışkıran sarhoşlar gibi birdenbire yalpalayıp yere yüzükoyun düştüğü olmuş dedemin bu yüzden; kuş adlarına bakmak için gittikleri o basık tavanlı

daracık sahaflarda irkildiği, okul ödevlerinin telaşına düşmüş birkaç öğrencinin dışında kimseciklerin girip çıkmadığı donuk yüzlü kütüphanelerde ve kitapçılarda afalladığı, arada bir uğradıkları yemcilerde ve baharatçılarda usulca sendelediği, kuşçu dükkânlarında ürktüğü, ya da vapurlarda, banliyö trenlerinde, tramvaylarda, otobüslerde ve şehrin değişik semtlerindeki kahvelerde yapılan her biri birbirinden arsız eşek şakalarının sonunda, bir köşeye çekilip oyuncağını yitirmiş çocuklar gibi hüngür hüngür ağladığı olmuş.

Kısacası, her yerde dalga geçmişler dedemle.

Üstelik, dalga geçmek için ne yapmışlarsa bunları hep babamın gözleri önünde yapmışlar.

Dedem de, kendisiyle dalga geçildikçe büsbütün çocuklaşıp büsbütün saflaşmış sanki.

Bir gün, sağa sola çabuk çabuk bakan fırıldak gözlü tombalacıların, işsiz güçsüz takımının, sesi kısılmış destan satıcılarının ve çalgıcıların yanı sıra yağ tulumuna benzeyen seyrek bıyıklı çingene kadınlarının da gelip oturduğu bir kahvede, günler öncesinden değişik renklere boyanarak ellerine özenle tutuşturulan civcivlerin, Hindistan, Çin ya da Güney Afrika gibi uzak diyarlardan bin bir güçlükle getirilen paha biçilmez kuşlar olduğuna inanıp büyüklerle birlikte ağızları süt kokan, küçücük çocukları bile kıkır kıkır güldürmüş sözgelimi. Hatta, az kalsın kendini tutmayıp o sırada olup bitenleri kıpırtısız bir yüzle uzaktan seyreden babam da güleyazmış ama, artık ne ettiyse, gülmemiş.

İşiteceği laflardan korkmuş besbelli.

Korkunca da, oturduğu tahta sandalyenin üzerinde, morarıp balon gibi şişen patladı patlayacak bir suratla, dudaklarını kanatırcasına ısırıp öylece kalakalmış.

16

Başımı kaldırıp Haydar’a baktım.

Birbirine karışan baca karaltılarıyla televizyon antenlerinin arasından o da bana baktı gene ve bakarken hayal meyal gülümsedi. Hemen ardından da, neşeli bir kuş gibi seke seke yürümeye başladı çatıların üstünde. Hatta, bulutların içinden süzülüp gar binasına gelince kollarını iki yana açarak kiremitlerin rengini koyulaştıran gölgesiyle birlikte hafifçe öne doğru eğildi ve bir zaman orada öylece kaldı.

Ben de, oturduğum yerden elimde kalem uzun uzun baktım ona. Hiçbir şey düşünmeden, neredeyse zihnimde beliriveren bir boşluğun yüzüne bakar gibi, boş gözlerle baktım.

Sonra, işte ben böyle bakarken, Haydar yavaşça yaylandı bacaklarının üstünde. Gövdesinin ağırlığını gövdesiyle tarttı sanki. Ya da, içinde duran hızdan birazcık hız aldı. Sonra, burnunu uzatıp baktı aşağıdaki kalabalığa doğru. Bakınca da, daha neler oluyor demeye bile kalmadan tutup aniden boşluğa bıraktı kendini, kollarını açarak uğultuların arasından döne döne uçtu, caddedeki otomobillerin tepesinden geçti ve gene gelip inanılmaz bir hızla pencereye yapıştı. Pencereye değil, kirli birer bulut parçasına benzeyen o kocaman elleriyle penceredeki demir parmaklıklara yapıştı daha doğrusu. Yapışınca da, tabiî, pencere bana bir an için Haydar’ın yüzünden ibaretmiş gibi göründü.

O sırada ben ne yapacağımı bilemedim nedense ve gözlerimi hemen elimdeki kalemin ucuna diktim.

Derken, camın yüzüne yüzünü biraz daha yapıştırarak, peki, söyle bakalım artık, hikâyenin neresindesin, dedi Haydar.

Ben de, bana böyle şeyler sorma, dedim ona.

Nedenmiş, diye dildendi birden.

Sorma işte, dedim yeniden.

Peki sormam, dedi yavaşça

Bunu dedikten sonra gözlerini kısarak nedense demir parmaklıkların arasından içeriye doğru baktı gene; radyoyu, sandalyeyi, mızıkayı ve masanın üstündeki kâğıtları her an bozulacakmış izlenimi veren ciddi bir ifadeyle tek tek süzdü.

Ardından da, birdenbire raflarda duran Nuh nebiden kalma kitaplara çevirdi bakışlarını.

Yıllardır görmüyormuşum gibi, aynı anda dönüp ben de baktım onunla birlikte. Üstelik, en alt rafın başındaki kitaba baktım ve istemediğim halde onun adını sırtından okumak zorunda kaldım.

Haydar da, Basit Bilgilerin Gizli Dehşeti, dedi o sırada.

Gözlerimi hemen onun yanındaki kitaba kaydırdım.

Uzak Felaketlerin Kardeşliği, dedi Haydar.

Ben sesimi çıkamadım.

O sırada Haydar başımdan defolup gitsin istedim aslında.

Aynı zamanda, gitmesin ve hep orada kalsın istedim.

Sonra, benim aklıma gene dayımın tek katlı evi geldi birdenbire. Ev gelince bahçe, bahçe gelince bahçenin içinde gezinen ot hışırtıları, ot hışırtıları gelince çocuklar ve çocuklar gelince onların çığlıklarıyla birlikte ortalıkta yankılanıp duran koca koca kahkahalar da geldi tabiî.

Haydar da, benim aklıma üşüşüveren bu görüntüleri görmüş gibi hemen uzaklaştı pencereden. Hatta, kocaman adımlarla büfenin yanından geçerek caddeye doğru koştu ve koşarken kendi hızının içinde birdenbire kayboldu.

İşte o zaman, ben arkama yaslanarak şehrin görüntülerine bir kez daha baktım. Gar binasının önündeki dilenciler hep birlikte trenden inen yolcuların yanına koşuyordu, gözlerimi çevirip onlara baktım sözgelimi. Sonra, kara yağız bir adam eğik kaşlı bir çocuğun elinden tutmuş eczanenin

kapısında öylece bekliyordu, dönüp ona baktım. Çatıların üstünden boyunları görünen vinçlere, gökdelenlerin ötesinde yankılanıp duran silah seslerine, silah seslerinin berisindeki dumanlara ve caddeden gelip geçen otomobillerle bu otomobillerin içinde oturan insanlara da baktım hatta ve hafifçe ürperdim böyle bakarken. Evet, hafifçe ürperdim ve baktığım şeylerin bir şekilde içime doğru aktığını hissettim.

Sonra, günün birinde bir çingeneyle karşılaşmış dedem.

Surların arkasındaki panayır çadırlarının gölgesinde tütün sarıp duran bu palabıyıklı çingene de, dedemin ne aradığını öğrenince tutmuş ona oracıkta içi geniş uçurumlarla dolu esrarengiz bir hikâye anlatmış.

Nedense, benim zavallı dedemi en çok bu hikâye etkilemiş o yıllarda

Etkilemekten de öte, onu sarsmış hatta ve aklını bir daha düzelmeyecek şekilde adamakıllı karıştırmış.

Öyle ki, çadırların dibine diz üstü çöküp yarı açık bir ağızla bu hikâyeyi dinlediği zaman, aradığı kuşa artık iyice yaklaştığını düşünmüş dedem.

Dahası, sonraki günlerde çingenelerin arasına katılarak onlarla birlikte Edirne'ye gitmeye bile kalkmış.

Çingenenin, parmak uçlarını tükürükleyip bıyıklarını bura bura anlattığı hikâyeye bakılırsa, dedemin aradığı bu kuş ta kalûbeladan beri Edirne’de, Kofçaz’ın ötesinde kalan Yıldız Dağları'nın doruklarında yaşarmış çünkü. Başka bir deyişle, birbirinin tepesinden fışkırıyormuş gibi görünen sarp kayalıkların, buğulu yeşilliklerin ve renkleri efil efil dalgalandırarak oradan oraya akan börtü böcek seslerinin içinde kimi zaman büyülü bir derinlik, kimi zaman göze çarpmayacak kadar muhteşem bir sadelik, kimi zaman da kendini öteki görüntülerin ayarında tutan olağanüstü bir süreklilik halinde öylece gezinir dururmuş. Onun oradaki varlığını yediden yetmişe herkes bilirmiş o civarda. Hatta, ne zaman insanın yüreğini ferahlatan güzel bir şeyden söz edilecek olsa, herkesin aklına ilkin bu kuş gelirmiş. Gelince de, işlerini güçlerini bırakarak, hiç bıkıp usanmadan insanlar birbirlerine günlerce anlatırlarmış onu. İnanılmaz bir keyifle ballandıra ballandıra, adeta yeryüzündeki bütün hikâyelerin hikâyesini anlatıyormuş gibi anlatırlarmış. Gelgelelim, ele geçirmek şöyle dursun, yanına birkaç adım yaklaşmak bile

mümkün değilmiş bu kuşun. Yaklaşan olunca, aman dikkat et tehlike geliyor diye ona hemen haber verilirmiş çünkü. Kimi zaman dilsiz sandığımız taşlar, kimi zaman kendi içlerine bakıyormuş gibi duran ağaçlar, kimi zaman böcekler, kimi zaman da öteki kuşlar tarafından haber verilirmiş.

Haberi aldı mı, işte bu kuş dediğim kuş da birdenbire yok olurmuş ortalıktan.

Kim bilir, belki yok olmayıp başka bir şeye dönüşürmüş de, kendisini yakalamak için oralarda gezinip duran insanın hareketlerini, dönüştüğü şey ağaçsa bir ağacın, taşsa bir taşın, böcekse bir böceğin içinden seyredermiş.

Gene de, artık ne zaman çatıyorsa keyfi çattığında ya da nereden esiyorsa aklına estiğinde, ayda yılda bir kez de olsa, dağlardan inermiş bu kuş.

Evet, Yıldız Dağları'nın doruklarından süzüle süzüle kanatlarını ayna gibi ışıldatarak akıl almaz bir çalımla iner, ilerleyip Hacıdanişment üzerinden şakır şakır uçar, üşenmeyip ta Lalapaşa'dan dolanır, Arnavutköy'ün kırmızı kiremitli çatılarını geçer, sonra da soluk soluğa Edirne'ye gelip sanki Sinan'ın ellerinden kalan sıcaklığı öpmek istercesine, Selimiye'nin kurşuni kubbelerine usulca konarmış. Tıpkı göğün derinliklerinden düşmüş dev bir kaleydoskop gibi çeşitli şekillere girip çıkarak, insanları, hayvanları ve bitkileri sarhoş eden rengârenk ışıltılar saçarmış ardından da. Şehrin her yerine köşe bucak dağılırmış bir bakıma; seslerin içinde sessizce uçuşur, dükkân kapılarının önünü geniş bir dille hızlıca yalayıp geçer, camlardan binlerce güneş halinde top top yansır ve caddelerle sokakların hepsini bir uçtan bir uca pırıl pırıl aydınlatırmış.

O gelip Selimiye'nin kubbelerine konunca, şehre bir çeşit nur yağarmış açıkçası. Baktıkça yağar, durdukça yağar, yürüdükçe yağarmış ve o yağdıkça her şey kendi varlığının içinde o güne dek hiç olmamış gibi bir kez daha var olurmuş. Aşklar anlamını bu kuştan yayılan ışık sayesinde bulup bu kuştan yayılan ışık sayesinde kaybedermiş sözgelimi. Dükkânların beti bereketi bu ışıkla gelip bu ışıkla uçar, evlerin dirliği bu ışıkla kurulup bu ışıkla bozulur, hatta zaman dediğimiz o her şeyi içine alan şey bu ışıkla durup bu ışıkla akar, bu ışıkla daralıp bu ışıkla genişlermiş.

İşte bütün bunlar olmuyormuş hızıyla olup biterken, her ne hikmetse, kendini ışığa dönüştüren bu kuş bir damla bile eksilmezmiş kubbelerin üstünde. Ya da, kim bilir, belki eksilirmiş eksilmesine de, eksildikçe insanların bakışları onu yeniden tamamlamış. Öyle ki, bir zaman gelir, fazlasıyla tamamlandığı için bu kuş yere göğe sığmaz olurmuş artık. O sırada cami avlusunda pinekleyen dilencilere, şehrin uzak köşelerinde yatan ölümcül hastalara, mutsuz adımlarla caddelerde gezinen işsizlere, dalgınlara, dertlilere ve delilere varıncaya kadar hemen hemen herkes açık seçik görürmüş onu orada. Evet, herkes görürmüş ama bir türlü cesaret edip ya da kubbelerden fışkıran ışıltılardan gözlerini ve aklını ayırıp da nedense bir kerecik olsun kimse kimseye gösteremezmiş.

Palabıyıklı çingene işte o gün, bu yüzden, gidip orada yıllarca beklemen gerek, demiş dedeme.

Kasnak takırtılarının, sağda solda patlayan balonların, çadırlardan yükselen gürültülerin, alkışların ve nereden geldiği kestirilemeyen cilveli gülüşlerle hayvani inlemelerin ortasında gözlerini heyecanla açarak, beklerim, demiş dedem de.

Kimsenin sana o kuşu göstermesini falan ummayacaksın yani, demiş çingene, sabredip kendi gözlerinle kendin göreceksin.

Tamam, demiş dedem, sabredip kendim göreceğim.

Ağzından saçılan dumanların arasından yan gözle hafifçe bakarak, hatta, sen de asla bir başkasına göstermeyeceksin, demiş çingene.

Gösterir miyim hiç, demiş dedem.

Sonra, yok, eğer yıllarca bekleyemem dersen, sana o kuşun dağlardaki yerini ben gösterebilirim, demiş çingene.

Bu sözleri duyunca, dedem büsbütün heyecanlanmış tabiî.

Heyecanlanınca da, aniden doğrularak tir tir titreyen sapsarı bir sesle, sahiden bunu yapar mısın, diye sormuş.

Yaparım ama bu sana pahalıya patlar, demiş çingene.

Patlasın, demiş dedem.

Ardından da, işte o gün oradaki çadırların gölgesinde bu palabıyıklı çingeneyle pazarlığa tutuşmuş. Daha doğrusu, kuşun yaşadığı yeri göstermek için ona ne kadar para istediğini sormuş sadece. Çingene de, gözlerini göğe dikip ağzını hafifçe açarak uzun uzun düşünmüş o sırada. İçinden, bir çeşit maliyet hesabı yapmış sanki; acaba kaç adım atmam gerekiyor diye hayalinde gidip Yıldız Dağları'na çıkmış, çıkarken döktüğü terleri ölçmüş, alıp verdiği nefesleri saymış ve bunların hepsini topladıktan sonra paraya çevirerek kararlı bir yüzle çadırların gölgesine gelip yeniden oturmuş.

Dedem de, hiç duraksamadan çıkarıp vermiş onun istediği parayı.

Yaptıkları anlaşmaya göre, panayır sona erdiğinde dedem çingenelerle birlikte Edirne'ye gidecekmiş artık. At arabasının üstünde sarsıla sarsıla oraya varınca da, tabiî, dünyayı ve insanları aşağıda bırakarak dosdoğru Yıldız Dağları'na tırmanacak, doruklarda çınlayan börtü böcek seslerinin ötesine ulaşacak, kartal yuvalarının boşluğu tarayan karanlık bakışları arasından yürüyecek, gitgide yoğunlaşan sisin içinde kaybolacak, kaybolunca da gayya kuyusu gibi açılıp kapanan uçurumların ağzından, kayalıkların kenarından ve nereye uzandıkları bile belli olmayan incecik incecik dalların ucundan geçecek ve sonunda işte o kuşu görecekmiş.

Ne var ki, böyle saçma sapan bir hikâyeye kanıp titreye titreye ta oralara gitmesinin hiç de doğru olmadığını düşünerek, babaannem karşı çıkmış ona. Hazırlıklarını tamamlayıp büyük bir heyecanla yola koyulacağı gün, babamın deyişiyle, bu yüzden evde kızılca kıyamet kopmuş. Ortalıkta bir sevinç topu gibi dolanıp duran Cebrail dedem, yahu çingeneler şimdiye dek çadırlarını söküp çoktan toplanmışlardır diye acele ettikçe babaannem ona sarılarak yalvarıyor, iki gözü iki çeşme ağlıyor, bir yandan da bütün bu olup bitenlere sessizce bakan babamı göstererek, bana acımıyorsan şu çocukcağıza acı bre muhannet, gel etme eyleme, öyle bir kuş yok bu yeryüzünde, diye haykırıyormuş.

Bana kalırsa, beynindeki bulanık bir nokta sana sürekli kuş olarak görünüyor, diye de haykırıyormuş sonra.

Hatta, hem öyle bir kuş gerçekten var olsa bile, götü boklu bir kuş uğruna insan çoluğunu çocuğunu terk eder mi ha, soranın sana, eder mi, diye de

haykırıyormuş.

Zamanlar hem senin hem de benim aklımın alamayacağı kadar genişmiş tabiî o zamanlar ve öfkeden çılgına dönen babaannemin haykırışları işte gidip bu zamanların genişliğini dolanıyor, dolanırken ne bulursa içine alıyor, alınca da gelip evle birlikte dedemin beyninde her şeyi birbirine katan korkunç bir gürültüyle güm güm patlıyormuş.

Evde kopan gürültü Yıldız Dağları'na ulaşacakmış da oradaki kuş ürküp kaçacakmış gibi, dedem sürekli alçak sesle konuşuyormuş bütün bunlar olup biterken. Daha doğrusu, konuşursa arada bir şöyle birkaç kelime mırıldanıyor, mırıldanırken babaannemin yüzüne melül melül bakıyor, sonra da aniden canlanıp bavulunu kaptığı gibi kendini evin dışına atmaya çalışıyormuş.

Aklındaki kuştan başka hiçbir şeyi umursamadığı için, gene de dedem o gün o ufacık cüssesiyle ne yapıp edip babaannemin gözyaşlarını aşmış tabiî.

Ardından, o hızla evin altını üstüne getiren upuzun haykırışları, haykırışların arasından akan hıçkırık sellerini ve bu sellerin kıyısında ışıldayıp duran babamın bakışlarını da aşmış ve işte elinde bir tahta bavulla sokaklardan geçerek tıpkı iki ayaklı bir körük gibi sonunda soluk soluğa panayır yerine ulaşmış ama orada kimsecikleri bulamamış.

Bulamayınca da, titremeler birdenbire artmış gövdesinde.

Hatta kollan ayrı, dizleri ayrı, çenesi ayrı makamda titremeye başlamış.

Sonra, sağına soluna bakınarak içinden çingenelerin çadırlarına, iplerine, köpeklerine, atlarına, bıyıklarına ve arabalarına binlerce kez küfretmiş orada dedem. Ardından da, elindeki tahta bavulla birlikte süklüm püklüm geri dönmeye hazırlanıyormuş ki, birdenbire bir ses duymuş.

Uzak bir karanlığın gerisinden süzülüp gelen, gelirken de boşlukta kesik kesik, Cebrail Bey, Cebrail Bey diye yankılanan tütün kokulu, kalın bir sesmiş bu.

Dedem onu duyar duymaz duraksamış tabiî.

Sonra, başını çevirip bir de bakmış, palabıyıklı çingene uzaklaşıp giden tekerlek izlerinin arasından, altın dişlerini parıldata parıldata, neredeyse bir

düş hızıyla kendisine doğru geliyor.

Onu görünce, aldatılmadığını anlamış olmanın rahatlığıyla dimdik durup beklemiş dedem.

Çingene de, panayır alanını kaplayan süprüntülerin üzerinden kayarcasına, omuzlarının gerisinde derinleşip giden uzak dağ görüntüleriyle birlikte hayal meyal biraz daha yaklaşmış o sırada. Tepesi çökük fötr şapkası, iki yana açılıp kapanan kadife yeleği ve rüzgârda uçuşup bacaklarına yapışan şalvarıyla, adeta boğulurcasına, pofur pofur sigara içerek yaklaşmış. Yaklaşırken, ağzından savrulan bu dumanlar yüzünden kimi zaman dedemin gözüne uzaklaşıyor gibi görünmüş hatta.

Aralarında şöyle birkaç adım kalınca da, işte bu çingene dediğim çingene aniden durmuş ve dedemin suratına alaycı bir ifadeyle bakarak, ahmak herif, sen şimdi gerçekten Edirne’ye gitmek için mi geldin, demiş.

Dedem o sırada afallamış tabiî.

Afallamadan da öte, giderek genişleyen kocaman bir titreme halinde oracığa birdenbire çakılıp kalmış.

Palabıyıklı çingenenin geriye doğru kaykılıp arsız bir yüzle, anlattığım hikâyenin aslı astarı yoktu lan, vallahi yoktu dediğini bile o anda değil de, onu oradan kargatulumba getirip yatağa yatırmalarının üzerinden tamı tamına iki gün geçtikten sonra işitmiş hatta. İşitir işitmez de, böğrüne hançer batırılmışçasına aniden sıçramış yattığı yerde, kendi titreyişlerinin içinde kaybolup giden ellerini zar zor ileriye doğru uzatmış ve aklı sıra, zihninde kalan o palabıyıklı çingenenin boğazına sarılarak var gücüyle sıkmaya başlamış. Hem de, oklava gibi şişen boyun damarlarını gerip dişlerinin arasından boğuk boğuk sesler de çıkartarak öyle bir sıkmaya başlamış ki, hemencecik yatağının başucuna koşup iteleye kakalaya ellerini birbirinden zor ayırmışlar onun. Ellerini işte böyle ayırdıktan sonra, aman dilini ısırmasın diye, hep birlikte çevresini sararak tahta kaşıklarla kenetlenen dişlerini de açmışlar tabiî. Hatta, bütün bunların ardından terini merini silip pamuk gibi yumuşacık sözlerle öfkesini de yatıştırmışlar.

Ne var ki, dedem o günden sonra hiç ayağa kalkamamış artık.

Başka bir deyişle, işte bu odaya serilen yatağın içinde sarı sarı titreyerek yıllarca yatmış.

Babamın dediğine göre, neler olup bittiğinin farkında değilmiş başlangıçta; hiç konuşmadan, boş gözlerle aklını yitirmiş gibi bütün gün tavana bakıyormuş öylece. Sırtüstü yatmaktan usanıp soluna ya da sağına döndüğünde de tavana bakıyormuş hatta ve bakarken yüz ifadesinde küçücük bir değişiklik bile olmuyormuş.

O haliyle, zavallı dedem bir çeşit hayal posasına benziyormuş sanki.

Ya da, zamanın kıyısında duran boş bir hayal kabına benziyormuş.

Babaannem de, o yıllarda ne yapacağını bilemeden fırıl fırıl dönüp duruyormuş onun çevresinde. Kimi zaman başucuna yavaşça oturarak, çingenelere ne kadar para kaptırdın, bir yerin ağrıyor mu, bu çocuk okuluna devam etsin mi, ya da dükkân hakkında ne düşünüyorsun, oıası hep öyle kapalı mı kalacak diye birtakım sorular soruyormuş ama bu soruların hiçbirine karşılık alamıyormuş. Alamayınca da, iki büklüm olup ince ince ağlıyormuş bu odayı dolduran sessizliğin içinde. Evet, iki büklüm olup ağlıyormuş ve babam da bu sahneyi küçücük gözlerle kapı aralığından gizlice seyrediyormuş.

Derken, gün gelmiş, giderek değişmeye başlamış dedemin yüzündeki ifade. Şehrin, babamın, babaannemin ve dükkânın varlığı gelip bu ifadenin içine yeniden yerleşmiş daha doğrusu. Sonra, gelip bozkırın derinliklerinde kalan köyün uzaklığı da yerleşmiş aynı şekilde; bu evin öteki odaları, odaların genişliği ve dışarıda sürüp giden gürültülerin anlaşılmazlığı da yerleşmiş. Hatta, bir türlü bulunamayan o kuşun yokluğu da yerleşmiş bütün bunların ardından. İşte o zaman, dedem gene eski şeklini almış tabiî ve yavaşça hareketlenip yorganın altından çıkarak, dizleriyle dirseklerinin üzerinde sürüne sürüne pencerenin dibine doğru ilerlemiş. Avurtlarını şişirip gözlerini belertmiş de, arada bir ağzından yılan tıslamasına benzeyen acayip sesler çıkarmış hatta bunu yaparken. Arada bir de, durup aniden dışarıdaki sesleri dinlemiş. Sadece sesleri değil, seslerle birlikte sesleri taklit edercesine uzayıp giden sessizlikleri de dinlemiş sanki. Dahası, sanki oradan oraya akan kımıltıları, kımıltıları kımıltı kılan duruşları, birbirini dengeleyen renkleri, ışıkları, mutlulukları ve acıları da dinlemiş. Sonra, işte

o gün bu odada, titreyen elleriyle pencerenin kenarına tutunarak, kuşu gördüm, vallahi kuş geldi, yetişin kuş geldi, diye bağırmaya başlamış dedem.

Babam kapıdan içeri girince de, koş hemen, koş kuşu yakala, demiş ona.

Tabiî, babam alelacele dışarı çıkmış ama kuş muş görememiş.

Ertesi gün, ikindi ezanı okunduktan sonra aynı şekilde gene bağırmış dedem.

Bu sefer, işini gücünü bırakıp babaannem de fırlamış babamla birlikte; ikisi, birbirleriyle yarışırcasına evin etrafında soluk soluğa birkaç tur atmışlar ama gene bir şey görememişler.

İşte o zaman, vah benim karayazım, vah benim karayazım diye oturup saatlerce ağlamış babaannem. Evin içindeki sessizliğin öteki ucuna giderek, kedi miyavlamasına benzeyen incecik bir sesle, dizlerini döve döve ağlamış.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte dedem her gün bu kuşu görmeye, görünce de aynı şekilde bağırmaya devam etmiş artık

İster istemez, babam da koşup evin etrafında dönmeye devam etmiş.

Aradan birkaç ay geçince, babaannem dayanamayıp bir gün, yıllardır kendi koştuğun yetmezmiş gibi şimdi de bir boşluğun peşinden boşu boşuna şu el kadarcık çocuğu koşturuyorsun, diye söylenmiş ama söz dinletememiş dedeme. Hatta, bir zaman gelmiş, kimsenin göremediği bu kuşu dedem artık akşam yemeğinden sonra da görmeye başlamış. Bu yüzden, zavallı babam geceleri de dönmüş evin etrafında; karanlığın içine dalarak, belki kuşu yakalarım diye gönülsüz adımlarla koşmuş durmuş öylece.

İlkin, korkuyorum ben, dışarısı çok karanlık diye duraksamış aslında ve yardım istercesine başını çevirip babaanneme doğru bakmış.

Dedem karanlık maranlık dinlememiş tabiî, babaannemin ağzını açmasına fırsat vermeden, ağarıp duran donunu çekiştire çekiştire pencerenin kenarına tutunarak, görmüyor musun ben yürüyemiyorum kerata, koş hemen, koş şu kuşu yakala, diye bağırmış o sırada.

Sonraki günlerde de, gel cebine öksürüvereyim, öksürüğüm sana yoldaş olur, demiş babama ve her defasında onun cebine doğru eğilerek büyük bir ciddiyetle kesik kesik öksürmüş.

Böylece, kuşun peşinden koşacağı zaman artık dışarıya cebindeki öksürüklerle birlikte çıkmış babam. Ne var ki, kapıdan adımını atar atmaz korkmuş gene ve evin etrafında dönerken her defasında başını çevirip gar binasının ışıklarına doğru bakmış. Küçücük gözleriyle oradan yansıyan ışıkların sıcaklığına tutunmuş da, karanlığın içinde ancak öyle koşabilmiş açıkçası.

Dediğine göre, o günlerde babaannem onu bu sıkıntıdan kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapmış ama hiç başarılı olamamış. Bir keresinde mutfaktan yayılan kavrulmuş soğan kokularıyla birlikte kapı eşiğine dikilerek, çocuk korkuyor adamım, izin ver onun yerine dışarı çıkıp ben koşayım şu kuşun peşinden, demiş sözgelimi.

Dedem de o sırada gözlerini ağartarak, kalkıp dövecekmiş gibi yattığı yerden ters ters bakmış ona.

Babaannem, madem bunu kabul etmiyorsun, bari evin etrafını ışıklandıralım dediğinde de, o zaman kuş gelmez, o zaman kuş gelmez, diye mırıldanmış ağlamaklı bir sesle.

Ardından da, çünkü o hayvancağız buraya nereye geldiğini bilmeden geliyor, demiş.

Sonra, işte o gün güçlükle doğrulup ter kokularıyla birlikte yatağın içine oturmuş ve elini boşluğa doğru uzatarak birdenbire ceketini istemiş dedem. Babaannem de, acaba ne yapacak diye, şaşkın bir yüzle öteki odaya koşup hemen getirmiş onun ceketini. Sonra, yıllardır giyilmeyen bu mavi çizgili ceketi dedem dizlerinin üstüne koyup heyecanlı bir şekilde ceplerini karıştırmaya başlamış.

Hatta, zamanın ceplerini karıştırıyormuş gibi arada bir durup kısık gözlerle çok uzaklara bakmış bunu yaparken.

Sonra, işte oradan bir mızıka çıkarmış dedem ve onu babama doğru uzatarak, al bakalım, korkunca karanlıkta bunu çalarsın, demiş.

Babam, üzerinde “YANIK HÜSREV PAŞA - Made in China” yazısıyla birlikte bir de ölü kelebek figürü bulunan, bir sile uzunluğundaki bu mızıkayı görünce sevinmiş mi bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, o günden sonra onu hep yanında götürmüş dışarıya çıkarken.

Sonra, işte babam kuşun peşinden böyle koştukça büyümeye, o büyüdükçe dedem de bu odanın içinde yaşlanmaya başlamış.

17

Daha sonra, efendime söyleyeyim, gün gelmiş, yaşlandığı için dedem artık pencerenin dibine gidemez olmuş. Dizleriyle dirsekleri, gövdesinde biriken zamanın ağırlığını taşıyamamış açıkçası. Taşıyamayınca da, sarı sarı titreyen benim zavallı dedem işte bu odanın ortasındaki yatağın içine ağlamaklı bir yüzle çakılmış kalmış. Çaresizlikten ne yapacağını bilemeyen babaannem, hiç değilse dışarıya baksın diye onun yatağım tutup pencerenin dibine taşımış ama dedem belini de doğrultamamış o günlerde. Belini doğrultmak şöyle dursun, başını bile çevirememiş hatta; çukura kaçan gözlerini tavana dikerek, ruhu çok uzaklardaymış gibi hiç kımıldamadan öylece yatmış.

Bütün bunlara rağmen, biliyor musun, gene de her gün hissetmiş o kuşun geldiğini. Evet, bir şekilde hissetmiş ve her defasında sessizlikten oluşmuşa benzeyen sapsarı bir sesle, kuşu gördüm, vallahi kuş geldi, kuş geldi, diye bağırmış.

Ne var ki, o günlerde babam dükkânın başına geçtiği için, onu çağırarak, koş hemen, koş kuşu yakala, diyememiş artık

Başka bir deyişle, tavana bakıp sadece yutkunmuş böyle zamanlarda.

Babam da, babaannemin hazırladığı sefertasını alarak her sabah erkenden dükkâna gidiyormuş artık; varıp kapıyı açıyor, açınca peşinden tehlikeli bir yaratık geliyormuş gibi kendini hemen tezgâhın arkasına atıyor, sonra da oradaki kavanozların, üst üste yığılmış çuvalların, cicili bicili kutuların ve külahların arasında gergin bir yüzle akşama kadar şeker satıyormuş. Hatta, dükkânı kapattıktan sonra eve dönmek istemiyormuş da, saatlerce aylak aylak geziniyormuş sokaklarda. Kendi içine bakan çatık kaşlı bir sessizlik halinde kimi zaman ışıl ışıl yanıp sönen vitrinlerin önünden geçiyormuş sözgelimi, kimi zaman bozacılarla birlikte cadde boyunca ilerliyor, kimi

zaman neşeli insanlarla dolup taşan lokantalarla gazinoların gürültüleri arasından süzülüyor, kimi zaman da nereye gittiğini bile bilmeden gidiyor, iskele meydanındaki saat kulesinin etrafında akreple yelkovanın hareketini taklit edercesine tur üstüne tur atıp duruyormuş. Eve akşam yemeğinden sonra, dedemin uyuduğu saatlerde dönüyormuş böylece. Dönünce de hiç gürültü çıkarmadan, kedi gibi sessizce yürüyerek hemen kendi odasına kaçıyormuş.

Ne var ki, uyuyor olsa bile, aradabir onun geldiğini hissediyormuş dedem.

Hissedince de, tabiî, tavana doğru fışkıran sapsarı bir sesle, aha kuşu gördüm, vallahi kuş gene geldi, yetişin kuş gene geldi diye bağırarak mahalleyi ayağa kaldırıyormuş.

Yıllardır o kuşun nasıl bir şey olduğunu merak eden insanlar da, efendime söyleyeyim, gelip bu evin etrafına üşüşüyorlarmış işte o zaman. Dünya gözüyle şu kuşu bir kerecik olsun görelim diye, çocuklarıyla birlikte yanlarına hırkalarını, şallarını ve şapkalarını da alarak, birbirini takip eden telaşlı gruplar halinde üşüşüyorlarmış. Onların peşinden bir süre sonra donlarının ağartısını sürükleye sürükleye uyumuş olanlar bile kalkıp geliyormuş da, ortalık birdenbire gözlerini ovuşturup duran eciş bücüş gölgelerle doluyormuş hatta. Ardından da, bu gölgeler kendi aralarında sürekli konuştukları için, giderek karanlıktan daha karanlıkmış gibi gözüken acayip bir uğultu kaplıyormuş evin etrafını ve bu uğultunun içinde yüzler yavaş yavaş çoğalmaya başlıyormuş. Yüzlerle birlikte uzaklarda gezinen küçük fenerlere benzeyen gözler de çoğalmaya başlıyormuş tabii

İşte, bütün bu olup bitenlere kapı aralığından bakan benim zavallı babam da dışarı çıkmak istemiyormuş o sırada. Daha doğrusu, dışarı çıkıp olmayan bir kuşun peşinden o yaşta o insanların gözleri önünde koşmak istemiyormuş.

Bu yüzden, bir gün babaannem eve biraz daha geç gelmesini söylemiş ona.

Canına minnet, babam da o günden sonra aynen öyle yapmış.

Akşamları vakit geçirebilmek için, ister istemez sokaklarda daha çok yürümüş böylece. Kimi zaman dolap beygiri gibi dönüp durmaktan, aynı yerleri yeniden görmekten ve yürümekten sıkılmış da park köşelerine

sığınmış hatta; arada bir kolundaki saate bakarak, karanlığı derinleştiren yaprak hışırtılarıyla bekçi düdüklerinin arasında tek başına öylece oturmuş. Otururken, cebindeki mızıkayı çıkarıp çalmaya çalıştığı da olmuş ama nedense pek becerememiş bunu. Beceremeyince de, her defasında mızıkadan kesik kesik, acayip sesler çıkmış. Üstelik, sesler dediğim bu sesler sürekli o kuşu hatırlatmışlar babama. Kuş gelip bu seslerin içinde seslerin ruhunu oluşturan küçük bir sessizlik halinde kanatlarını çırpa çırpa gezinmiş de babam onu bir şekilde görmüş sanki ve görünce de, işte ben kuşun peşini bırakınca o benim peşimden koşuyor, diye düşünmüş.

Sonra, sokaklarda bir zaman kafasındaki bu düşünceyle birlikte gezmiş babam.

Ardından da tutmuş, işte o günlerde bir kahveye dadanmış.

Dükkânın bulunduğu semtin çok ötesinde, hırdavatçılarla çimento bayilerinin arasından geçerek eski kışla binasına doğru uzanan genişçe bir caddenin üzerindeymiş bu kahve. İçi de, muşamba kaplı masalarla tahta sandalyelerde oturan çeşitli insanların, sedirlerin, dumanların ve duvarlara asılmış kalın çerçeveli geyik resimlerinin yanı sıra birbirinden renkli şarkılarla, türkülerle doluymuş. Burada, cümbüş ve keman eşliğinde şarkı okuyan ince yapılı sarışın bir delikanlıyla, bağlama çalıp türküler söyleyen gür sesli bir adam varmış çünkü. Babam soğuktan moraran ellerini ovuşturarak kapıdan içeri ilk girdiğinde, gür sesli adam dediğim adam köşedeki sandalyenin üstünde türkü söylüyormuş zaten; "Pencereden bakıyor / roman almış okuyor / kâkülüne gül takmış / efil efil kokuyor” diye kahvenin camlarını zangır zangır titretiyormuş. Babam da, işte cebindeki mızıkayla birlikte ayaklarının ucuna basa basa varıp masalardan birine sessizce oturmuş o gün ve büyük bir hayranlıkla, hiç kımıldamadan sonuna kadar dinlemiş bu türküyü. Sonra aynı hayranlıkla, “Şad olup gülmedim eller içinde / soldu benim gülüm güller içinde”yi, “İki de keklik bir kayada ötüyor / ötme de keklik derdim bana yetiyor”u ve “At üstünde kuşlar gibi dönen yâr / kendi gidip ahbapları kalan yar”i de dinlemiş. Türkü söyleyen adamın yüzü de, gitgide sesinin şeklini almış bu arada. Tellerde gezinen ellerinin çevikliğini de almış hatta, söylediği türkülerin acısını, yorgunluğunu ve derinliğini de almış.

Sonra, işte bu adam artık başka biri olarak ayağa kalkıp kendisini dinleyenleri selamlayınca, bu sefer de şarkı söyleyen delikanlı geçmiş onun yerine. Tabiî, cümbüş ve keman çalan iki arkadaşı da bu delikanlının arkasındaki yerlerini almışlar hemen, sandalyelere oturarak, sazlarını nasıl tutacaklarsa o şekilde tutup sessizce beklemeye başlamışlar. İşte o zaman, onların sessizliğini örten başka bir sessizlik gezinmiş kahvenin içinde. Hem türkülerden kalmışa hem de söylenecek şarkılardan gelmişe benzeyen bu sessizlik aniden genişlemiş hatta, genişleyince varıp duvarlara ve camlara çarpmış, çarpınca dönüp hızla akmış, akınca da gidip masalarda oturan insanların içindeki çeşitli zamanların içine sızarak derinleştikçe derinleşmiş. Delikanlı dediğim o ince yapılı delikanlı da yan gözle bakıp başını hafifçe sallayarak, sazlara doğru küçük ve sarışın bir işaret vermiş o sırada. Ardından da, dokunaklı kelimesinin anlatamayacağı kadar dokunaklı bir sesle birdenbire, “Bülbülüm altın kafeste / öter aheste aheste” şarkısını söylemeye başlamış. Bu şarkıyı söyleyip parmak uçlarıyla gözlerinden dökülen yaşları sildikten sonra, “Kimseye etmem şikâyet ağlarım ben halime / titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime” şarkısını da söylemiş o gün bu delikanlı. Sonra tutmuş, “Benzemez kimse sana tavrına hayran olayım / bakışından süzülen işvene kurban olayım”ı, “Gamzedeyim deva bulmam / garibim bir yuva kurmam”ı ve “Dönülmez akşamın ufkundayız vakit çok geç / bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen geç”i de söylemiş. Kahvede oturan insanlar mest olmuşlar tabiî. Daha doğrusu, bu güzelim şarkıları dinlerken kendi içlerindeki derinliğin dibine doğru defalarca gidip gelmişler.

Sonra, babamın akranı sayılacak kadar genç olan kahvenin sahibi ayağa kalkıp tek tek teşekkür etmiş şarkılarla türküleri söyleyenlere. Hatta onlarla herkesin gözleri önünde tokalaşarak, kemanlarını, cümbüşlerini ve bağlamalarını oldukça ciddi ve sıcak bir ifadeyle hafifçe okşamış.

Ardından, konuşmalar yeniden başlamış kahvenin içinde. Konuşmalarla birlikte nargile fokurtuları, fokurtularla birlikte oyunlar, oyunlarla birlikte itişip kakışmalar ve gülüşmeler de başlamış tabiî ve babam arkasına yaslanarak bütün bunları oturduğu yerden sessizce seyretmiş.

Seyrederken neler düşünmüş bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, daha sonra dükkânı kapatır kapatmaz artık her akşam gitmiş o kahveye. Tek başına varıp türkülerle şarkıları dinledikten sonra hemen eve dönmemiş de oturduğu yerde uzun uzun esnemiş hatta, ellerini çenesine dayamış ve arada bir hafifçe uyuklamış.

Sonra, işte günün birinde orada "Bakmıyor çeşmi siyah feryade / yetiş ey gamze yetiş imdade" şarkısı okunurken birdenbire bir kız görmüş babam. Kahvenin camlarındaymış bu kız, şarkıyı duyup gelmiş gibi karanlıkta hayal meyal duruyor, dururken de gözlerini hiç kırpmadan içeriye bakıyormuş. Oturduğu yerden babam da ona bakmış bir zaman. Dinlediği şarkının içinden bakıyormuş gibi, utangaç bir ifadeyle boynunu bükerek bakmış. Nasıl olmuşsa, bir an dedemi de unutmuş sanki bakarken. Dahası, bakmaya devam ettikçe gözü yaşlı babaannemi, dükkânı, sonra bu evin etrafına toplanan insanları, insanların yüzlerini, konuşmalarını, ışıl ışıl parlayan gözlerini ve bütün bunların yanı sıra, bir kuş hayalinin ağırlığı altında ezilip giden çocukluk yıllarını da unutmuş. O güne dek yaşadıklarıyla birlikte ölmüş de, orada, tertemiz bir zihinle yeniden doğmuş gibi olmuş açıkçası. Ya da, boşalıp dolmuş gibi olmuş. Tabiî, camların gerisindeki kıza utangaçlığının yanı sıra biraz da minnet duygusuyla bakmış bu yüzden. Hatta, bu durum onu mutlu ettiği için, aynı mesafeden aynı şekilde sonsuza kadar hiç kımıldamadan böylece bakıp dursam, hiç kımıldamadan böylece bakıp dursam, bakıp dursam, diye düşünmüş.

Yerinden kalkan kahvenin sahibi de işte babam böyle düşünürken güleç bir yüzle masaların arasından geçerek bu kızın yanına gitmiş ve ikisi ayaküstü birkaç dakika konuşmuşlar orada.

Ardından da, bu kız dediğim kız birdenbire kaybolmuş.

Sonra, efendime söyleyeyim, kendisine her şeyi unutturan bu kızı görebilmek için artık akşamları kahveye biraz daha erken gitmiş babam. Evet, biraz daha erken gitmiş ve küt küt atan bir kalple varıp aynı masaya olmasa bile camlara yakın bir yere oturmuş ama kızı bir türlü görememiş. O kimdi diye, daha önce onunla konuşan kahvecinin karşısına dikilip soramamış da tabiî. Zaten, oraya neden geldiği yüz ifadesinden anlaşılacakmış gibi insanlara pek bakmamaya çalışıyormuş içeriye girdiğinde; varıp küçük bir sessizlik halinde masalardan birine oturuyor, önüne çay bırakılırsa yavaş yavaş yudumluyor, yudumlarken de her

defasında bardağın üstünden camların gerisindeki karanlığa doğru bakıyormuş. Hiç kuşkusuz, kızın yokluğu o sırada büsbütün koyulaştırıyormuş karanlığı. Öyle ki, kimi zaman bu karanlığın mavi renkli ahşap çerçevelerin kenarından içeriye sızdığı, sızınca insana büyük yalnızlıkları hatırlatan buruk bir tatla babamın yanına kadar geldiği, gelince de tutup aniden onun boğazına düğümlendiği bile oluyormuş. Nefes almakta zorlandığı için, babam da kendini hemen dışarı atıyormuş işte o zaman. Atınca da, hangi yöne gideceğini bilmeyen savruk adımlarla caddeye çıkıp kaldırım taşlarına oturuyor, gözlerini kahvenin kapısına dikiyor, sonra da belki kız gene gelir diye orada büyük bir sabırla saatlerce bekliyormuş. Fazla uzaklaşmadan, kalkıp kahvenin etrafında geziniyormuş bazen de. Hayalindeki kızın yüzüne baka baka, arada bir içini çekerek geziniyormuş.

Bir gün, işte babam böyle gezinirken kız yeniden gelmiş oraya. Omuzlarına örttüğü beyaz puanlı şalla birlikte, tıpkı bir melek gibi sokak lambalarının dibinden sessizce süzülerek gelmiş ve gene kahvenin önünde durup içeriye doğru bakmaya başlamış. Onu görünce birdenbire heyecanlanan babam da, acaba neler olacak diye bir zaman beklemiş bulunduğu köşede. Aslında bulunduğu köşede değil, içindeki kuşkularla bu kuşkulardan doğan korkuların içinde beklemiş. Sonra, kahvecinin dışarıya çıkıp kızın yanına geldiğini görmüş gene. Görünce de, onların konuşmalarını duyabilmek için, sırtını duvarların karanlığına vererek ayaklarının ucuna basa basa biraz daha yaklaşmış.

Yüzü o yana dönük olmasına rağmen kahveci onun yaklaştığını görmemiş nedense, kucaklayacakmış gibi ellerini açıp geniş bir şekilde gülümseyerek, n’oldu gene, n’oldu, diye sormuş kıza.

Kız da ağzının güzelliğini aydınlatan ılık bir sesle, beni babam yolladı, demiş ona.

Hemen ardından daha başka şeyler de söylemiş ama bunlar pek anlaşılamamış. Tam o sırada sırasıymış gibi, caddenin ortasından eski kışla binasına doğru neşeli şıkırtılar eşliğinde, yeri göğü inleten gazoz yüklü kocaman bir kamyon geçmiş çünkü. O geçip gidince, söyleyeceklerini söylemiş olmalı ki, kız da gerisingeri dönerek küçük küçük adımlarla kahvenin önünden uzaklaşmış.

Babam, kahveci içeriye girsin diye birkaç dakika beklemiş o akşam. Ardından da, gizlendiği yerden çıkarak oldukça sessiz ve mahcup bir şekilde kızı takip etmeye başlamış. Kız dediğim kız, tabiî, omuzlarındaki beyaz puanlı şalla birlikte sokak lambalarının dibinden gene bir melek gibi süzülüyormuş o sırada. Hatta, kimi zaman hafifçe yerden havalanıyor, havalanınca insanın aklını başından alan yumuşak bir kumaş hışırtısına dönüşüyor, dönüşünce de karanlık noktaların, seslerin, sessizliklerin ve ışıkların arasından geçerek şehrin derinliklerine doğru aniden uzaklaşıyormuş. Dünyanın bütün güzellikleri bu kızın içindeymiş gibi, babam da inanılmaz bir arzuyla soluk soluğa koşuyormuş onun peşinden. Hem kurumuş bir ağız, hem hızlı hızlı çarpan kocaman bir kalp, hem de kamaştıkça kamaşan bir çift göz halinde koşuyormuş. İşte böyle koşup iyice yaklaştığı zaman da birdenbire korkuya kapılıyormuş nedense. Daha doğrusu, kendini derinliği bilinmeyen bir uçurumun kenarına gelmiş gibi hissediyor ve böyle hissedince de farkına bile varmadan yavaşlıyormuş.

O yavaşladı mı, kız da bir hayli uzaklaşıyormuş tabiî.

Hatta, uzaklaştıkça güzelleşiyormuş.

Derken, arka sokaklarda bulunan, bahçesi karanlık ağaçlarla dolu üç katlı bir eve girip gözden kaybolunca daha da güzelleşmiş bu kız.

Öyle ki, babam o gün bir türlü oradan ayrılamamış artık; kupkuru bir ağızla, bahçe duvarının dibinde saatlerce gezinmiş durmuş. Eve de, sabah ezanı okunurken gelmiş bu yüzden. Evet, sabah ezanı okunup kubbelerin üstü yavaş yavaş aydınlanırken kızarmış gözlerle çok uzaklardan gelir gibi yorgun argın gelmiş ve gelir gelmez kendini yatağa atarak ertesi gün öğleye kadar uyumuş.

Şimdi, uyanıp gözlerini açtığı zaman babamın kahvaltı bile etmeden bu kızı görebilmek için o eve doğru nasıl büyük bir heyecanla koştuğunu anlatacak değilim sana. Dedemi, babaannemi ve dükkânı unutarak, sabahtan akşama kadar tir tir titreyen bir ruhla o evin etrafında nasıl dönüp durduğunu, dönerken geleceğe dair ne tür hayaller kurduğunu ve günden güne derinleşen bu hayallerin içinde nasıl kaybolup gittiğini de anlatacak değilim.

Elimdeki kalem dayımın elinde olsaydı, bunları şimdi eminim o da anlatmazdı. En azından, hayatın tamamını kuşatıyormuş gibi gözüken şu zavallı kelimelerin arasında sana ve senin hayal gücüne yer açabilmek için yapardı bunu. Yaptığı şeyi de, hiç kuşkusuz aynı konu hakkında kurulan basit cümlelerin basit gürültüleriyle örterdi. Ezeli hastalıklarımızın başında gelen aşk aklın terazisinde tartılamayacak kadar ağır, ağır olduğu kadar da hafiftir ve bu yüzden hem bütün kitapların ortasında, hem de Tandırname'nin ilk sayfasında yer alacak bir konudur, derdi sözgelimi. Ya da, insanın içini ısıtan güleç bir yüzle, aşkın gözü kördür derler ama aslında kulakları da sağırdır, derdi. Ya da, çok önemli şeyler söylüyormuş edasıyla bir zaman havanda su dövdükten, aklımızı cümlelerin aklına böldükten ve büyük aylakları hatırlatan dağınık adımlarla değişik boşluklara doğru defalarca gidip geldikten sonra, azizim, aslına bakarsan aşk denen zımbırtı bir çeşit büyülenmedir ve büyülenme ânında herkes ister istemez papağana dönüşür, derdi. Bütün bunların ardından, o günlerde babamın da bir papağana dönüşerek hiç farkına varmadan aynı seslerle aynı hareketleri tekrarlayıp durduğunu belirtir miydi ve bu durum ayrıntılarıyla birlikte hayal edilebilsin diye, şöyle ipucu kabilinden, ufak tefek birtakım görüntüler de sunar mıydı bilmiyorum.

Benim bildiğim şu ki, işte, daha sonra artık evlenmeyi düşünmüş babam. Düşününce de, efendime söyleyeyim, ailesine haber salarak bir gün bu kızı usulünce istemeye gitmişler. Tabiî, taksiye sığamayız diye ilkin gar binasının önündeki faytonlardan birini tutmuşlar bu iş için. Tuttukları fayton sokaklara çöken sisin içinden tıkır tıkır gelip meşin kokularıyla birlikte kapıya yanaşınca da, bir battaniyenin üzerine koyarak ona önce dedemi bindirmişler. Babaannemin uyarılarına rağmen, zift gibi kardan ufacık bir suratla o sırada feleğe küfredip duruyormuş dedem. Hatta, koca bıyıklı faytoncunun bakışlarına aldırmadan ikide bir yattığı yerden başını kaldırıyor ve hayalindeki feleğin çarkına doğru, atları huylandıran bir sesle tüh diye aniden tükürüyormuş. Fayton dediğim fayton da, sokak lambalarını geride bırakarak, küçük sarsıntılar eşliğinde yavaş yavaş ilerliyormuş bu arada. O ilerledikçe iki yanından sarkan püsküller sisli bir ahenkle ha bire sallanıyormuş tabiî ve onlar sallandıkça babam da fena halde heyecanlanıyormuş. O sırada püsküllerin hareketi ona gerçekte olduğundan daha büyük görünüyormuş çünkü. Hatta bu büyüklüğün içinden kopan

büyük bir rüzgâr gelip büyük bir uğultuyla babamın içine doluyor, dolunca orada uyuyan ne kadar kaygı varsa hepsini uyandırıyor, sonra da onları önüne katarak acayip bir hızla değişik yönlere doğru yaprak yaprak savuruyormuş. Faytonun köşesinde oturan babam, bu yapraklardan hangisinin peşine düşeceğini bilemiyormuş işte o zaman. Bilemeyince de, kaçıracakmış gibi, farkına bile varmadan dizlerinin üstündeki şeker kutusunu daha sıkı tutuyormuş.

Derken, işte o gün o üç katlı evin önüne varınca, elindeki şeker kutusunu babaanneme vererek, bir homurtu bohçasına benzeyen dedemi sırtına alıp kapıya kadar taşımış babam. Taşırken sisin içinde bir an tökezleyip düşecek gibi olmuş ama arkalarından gelen babaannem hemen tutmuş onları.

Böylece, kenetlenmişçesine, merdiven basamaklarını hep birlikte çıkmışlar.

Sonra, çaldıkları kapı açılır açılmaz gene insana dağ yamaçlarındaki ağıllarla ıslak keçi postlarını hatırlatan tuhaf bir koku gelmiş dedemin burnuna. Üstelik, bu koku onlar salona varıp koltuklara oturunca biraz daha ağırlaşmış. Buna rağmen o sırada koku moku yokmuş gibi davranarak gülümsemeleri gerekiyorsa gülümsemiş, hoş bulduk demeleri gerekiyorsa hoş bulduk demişler tabii. Ardından da, duvarları boydan boya kaplayan kitapların karşısında hep birlikte susmuşlar. Birkaç dakika sonra, ceketinin yırtmacını düzelterek, çekingen adımlarla köşedeki odadan çıkan kızın babası da gelmiş onların yanına. İşte o zaman, aniden heyecanlanan dedem oturduğu koltuğun kenarına tutunup ayağa kalkmaya çalışmış ama bir türlü kalkamamış. Kalkamayınca da, kalkamayışının ezikliğini taşıyan sapsarı bir sesle gözlerini açabildiğince açarak, aman Allahım, tanıdım ben seni, demiş adama.

Ben de seni tanıdım, demiş adam büyük bir şaşkınlıkla.

Sonra, ne yapacağını bilemeden sağa sola bakınmış ve dedemin yanındaki koltuğa oturarak, vay canına, dünya ne kadar küçük öyle değil mi, diye sormuş.

Öyle, demiş dedem, şu işe bak, aradan neredeyse on yedi yıl geçti.

Evet, on yedi yıl geçti, demiş öteki başını sallayarak

Sonra, bir zaman susmuşlar oturdukları yerde.

Ardından da, meraklı gözlerle bakan babaanneme, babama, kıza ve kızın annesine dönerek, birbirleriyle nasıl tanıştıklarını anlatmaya başlamışlar. Daha doğrusu, konuşacak gücü olmadığı için dedem sadece başını sallamış o sırada. Kimi zaman da, kaykılarak oturduğu koltuğun kenarından elini sararmış bir mendil gibi salonun ortasına doğru uzatmış ve zayıf bir sesle, ya, ya, diye mırıldanmış.

Arada bir ceketinin yırtmacını yoklayıp duran öteki adam da, giderek artan bir heyecanla anlattıkça anlatmış o akşam. Açık bir yaradan, uzaklarda kalan esrarengiz bir şatodan ya da çok eskiden beri insanları öğütüp duran hayali bir değirmenden söz edercesine, bir zaman eski kışla binasını anlatmış sözgelimi; bir zaman şakır şakır yağan yağmuru, bir zaman şehrin tepesinde gezinen uzun kuyruklu şimşekleri, bir zaman insanları uyarmak için radyoevinden okuduğu duyuruları, bir zaman da bu duyuruları okuduktan sonra kimler tarafından görevine nasıl son verildiğini anlatmış. Kadir kıymet bilmeyen radyoevindeki yetkililere de, tabiî, vermiş veriştirmiş bu arada. Söyledikleri her şeyi gözlerimin içine baka baka inkâr etti deyyuslar, demiş hatta onlar için ve bunu derken boğazına lokma takılmış gibi durup aniden yutkunmuş. Sonra, görevine son verilince öfkeli bir suratla eski kışla binasından çıkarak evine nasıl ulaşmaya çalıştığını ve o sırada neler gördüğünü de anlatmış bu adam. Hemen ardından sel sularıyla saatlerce nasıl boğuştuğunu, boğuşurken yanma yaklaşan boş bir sandala nasıl bindiğini, binince şehrin içinde sokaktan sokağa gelişigüzel nasıl sürüklendiğini, sonra dedemi o kıyametin hangi köşesinde nasıl bulup nasıl kaybettiğini ve kaybederken tutunsun diye cebinden çıkardığı mızıkayı ona çarçabuk nasıl uzattığını da anlatmış.

O sırada herkes şaşırmış tabiî.

Dedem de, bir gün yeniden karşılaşacağımızı biliyordum ben, demiş gözlerini öteki adama doğru devirerek

Sahi mi, nereden biliyordun peki, diye sormuş öteki.

Ayrıldığımız gün bir rüya gördüm, demiş dedem, sen bu rüyada hem sandalla birlikte sürükleniyor, hem de ellerini ağzının hizasında megafon gibi tutarak bana, gün ola devran döne, gene görüşürüz azizim gene diye bağırıyordun.

Çok ilginç, çok ilginç, demiş öteki adam.

Ardından da, birdenbire arkasına yaslanmış ve gözlerini raflardaki kitaplara dikerek şaşkın bir yüzle uzun uzun susmuş.

Böyle bir tesadüf ancak filmlerde ya da romanlarda olur, diye mırıldanmış sonra.

Hatta kahve faslına geçildiğinde, olup bitenlere hâlâ inanamadığı için, ağzma götürdüğü fincanm üstünden dedeme doğru bakarak, çok şiirselmiş söylediğim laf, vay canına, demek öyle dedim ha, diye yeniden sormuş.

Evet, hatırlıyorum, aynen öyle dedin, demiş dedem de.

Sonra, işte yeniden karşılaşan bu iki adam, on yedi yıl önce sandalın içinde yaşadıkları sessizliği dengelemek istercesine o gün saatlerce konuşmuşlar orada. Zaman zaman ötekilerin varlığını unutarak, neredeyse sakız çiğner gibi, farkına bile varmadan aynı kelimelerle aynı şeyleri konuşmuşlar.

Dahası, sık sık, annemle babamın düğününden sonra da yapmışlar bunu.

Annemin dediğine göre, Cebrail dedem yerinden kalkamadığı için tabiî onun yanına her defasında ağzından saçılan hırıltılarla birlikte mecburen öteki dedem gelmiş o yıllarda. Gelince de, iki adam işte benim bulunduğum bu odaya kapanarak, dur durak bilmeden inanılmaz bir şehvetle o kıyameti konuşmuşlar. Hatta bir zaman gelmiş, onlar geçmişin derinliklerinde kalan harap olmuş görüntülerin, uğultuların, suların ve suların yüzündeki eşya yığınlarının arasında gezindikçe bu oda da oda olmaktan çıkıp bir çeşit sandala benzemiş sanki. Tabiî, sandalın kapısını açarak o yıllarda annem de içeride oturan bu iki yolcuya arada bir kahve ikram etmiş. Elindeki tepsiyle birlikte onu karşılarında görünce, yolcular her defasında konuşmaya ara vermişler nedense. Hatta, konuşuyoruz bahanesiyle aslında orada geçmişlerini gizlice tamir edip değiştiriyorlarmış da suçüstü yakalanmışlar gibi, annemin yüzüne yüzlerinin şeklini alan tuhaf bir şaşkınlığın gerisinden öylece bakakalmışlar.

Halâ o kuşu düşünüp duran Cebrail dedem buluştuklarında pek konuşamıyor, ötekini dinleyerek ağzından sadece birer ikişer hecelik sesler çıkarıyormuş zaten. Başka bir deyişle, ikisinin de ruhunu canlı tutan bu konuşmaları bir yerden alıp bir yere götürmek hep öteki dedeme

kalıyormuş. O da, başına gelenleri bir türlü unutamadığı için, insana giderek kararıyormuş izlenimi veren pörsümüş bir sesle dönüp dolaşıp eski kışla binasından söz ediyormuş gerçi. Bunu yaparken her defasında o binanın bulunduğu yöne doğru bakıyormuş üstelik ve ruhu hâlâ oradaki yetkililerden iş isteyip duruyormuş gibi birdenbire içini çekiyormuş.

Sonra, efendime söyleyeyim, o içini çekerken işte Cebrail dedem de tuhaf bir şekilde sarsıla sarsıla ağlamaya başlamış o günlerde.

İlkin, yahu mecburmuşuz gibi biz bu konuşmaları neden yapıyoruz, biz bu konuşmaları neden yapıyoruz diye ağlamış sözgelimi ve bir zaman hiç susmamış. Sonra, nereden aklına geldiyse günün birinde gözlerini kapıya dikmiş ve yorganın üstündeki çiçek desenlerini dalgalandıran sapsarı bir sesle, hey Allahım, bir kapı bu kadar mı hüzünlü açılır, bu kadar mı diye ağlamış. Sonra, bir sabah dışarıdan gelen çeşitli seslere bakarak, yahu sesler insanın kulağına bu kadar mı dışarıdan gelir diye de ağlamış birdenbire. Günün değişik saatlerinde gar binasından yükselen tren düdüklerini duydukça, of Allahım of, trenlerin düdükleri bu kadar mı acı olur diye de ağlamış sonra. Hatta, bütün bunların ve tütün tabakasının görünüşü, çakmağın duruşu, yastığın yumuşaklığı gibi daha başka şeylerin yanı sıra sık sık ellerine bakıp, bir insanın elleri insana bu kadar mı çaresiz görünür, söyleyin bana bu kadar mı çaresiz görünür diye de ağlamış.

Sonra, işte dedem böyle her gün her şeye ağlarken sesi gidip sokaklara yayılmış olmalı ki, mahalledeki çocuklar gelip arada bir pencereden bakmaya başlamışlar ona. Annemin dediğine göre, çapulcu sürüsünden betermiş bu çocuklar; koşun ulan koşun burada ağlayan adam var diye bağıra çağıra hiç umulmadık bir anda geliyor, küçücük elleriyle demir parmaklıklara tutunup içeriye bakıyor, bakarken birbirlerini dürterek anlaşılmaz bir iştahla pis pis sırıtıyor, sonra da bütün uyarılara rağmen pencerenin dibinde inadı tutmuş keçiler gibi hep birlikte zıplayıp duruyorlarmış. Arada bir dedeme dil çıkaranlar da oluyormuş bunların içinde. Onu kızdırmak için nanik yapanlar ve burunlarını cama dayadıktan sonra gözlerini pörtleterek, dipdiri bir sesle kalın kalın, bu adam neden ağlıyor laaan, diye soranlar da oluyormuş.

Dedem yattığı yerden onların seslerini duyuyormuş tabiî.

Duyunca, bu sefer de yorganın kenarını sımsıkı ısırıyor ve gözlerini kapatarak, zibidiler benim kederimden neşe çıkarıyorlar diye ağlıyormuş.

İşte bu yüzden, annemle babaannem, kapının arkasında sırayla nöbet tutmaya başlamışlar o günlerde. Artık orada tepeden tırnağa kulak kesilip bekliyor, sesleri duyunca aniden dışarı fırlıyor, fırladıkları zaman da pencereye yaklaşan çocukların üstüne yürüyerek onları küçük gruplar halinde geri püskürtüyorlarmış. Tutup enselerine tokadı şak şak yapıştırıyorlarmış hatta arada bir. Çocuklar da, azgın birer gölge gibi annemle babaannemin tepesine doğru sıçrıyorlarmış o sırada ve seslerini dedeme ulaştırabilmek için ha bire bağırıp çağırıyorlarmış.

Bu hengâme böylece sürüp giderken, biliyor musun, dedem ölmüş bir gün.

İşte bu odanın içinde tek başına, kuşlar gibi çırpma çırpına ölmüş.

18

Başımı kaldırıp Haydar'a baktım.

Aynı anda o da bana baktı.

Geldin mi, dedim mesafeli bir sesle.

Geldim, dedi.

Bir an duraksadıktan sonra, bak, bu sefer bana yazdığım hikâye hakkında bir şey sorma olur mu, dedim.

Peki, dedi yavaşça.

Hemen ardından da, korkuyorsun öyle değil mi, diye sordu.

Evet, korkuyorum, dedim ona.

Benden mi korkuyorsun, dedi demir parmaklıklara doğru biraz daha yaklaşarak.

Sadece senden değil, her şeyden korkuyorum, dedim.

Bu anlaşılıyor aslında, diye mırıldandı.

Sonra, babacan bir tavırla gözlerimin içine bakarak, her şey derken neleri kastettiğimi sordu birdenbire. Hatta, bu konuda birkaç örnek vermemi istedi. Ben de, vereceğim örnekler dilimin ucundaymış gibi tuttum bir çırpıda hepsini sayıverdim o sırada. İlkin, insanların büyük kötülüklere yol açan iyilik anlayışlarından korkuyorum, dedim sözgelimi. Sonra, kendini çocukların varlığında yenileyen hayatın acımasızlığından, bu acımasızlığın üstünü örten masumiyetin derinliğinden ve kapı kilitlerinden korkuyorum, dedim. Sonra, canlı olmanın aczinden, bu aczin doğurduğu kaçınılmaz sonuçlardan, sokaklardan ve insanların içinde uğuldayıp duran çok ağızlı kuyularla bu kuyuların karanlığından korkuyorum, dedim. Sonra hızımı

alamadım ve insanların varlığını eksilterek onları tamammış gibi gösteren şehrin abuk sabuk görüntülerinden korkuyorum, dedim. Sonra hızlandıkça hızlandım ve patronlarının diliyle konuştuklarını fark edemeyen ezik ruhlu kapı kullarının gururundan ve bu gururun girebileceği çeşitli kılıklarla bu kılıkların insana alçakgönüllülükmüş gibi gözüken kıvamdan korkuyorum, dedim. Sonra artık kendimi frenleyemedim ve hayatımızın içinde gezinip duran tanklardan, helikopterlerden ve uçaklardan korkuyorum, dedim. Sonra aniden hatırladım ve bir insanın her şeyi bilebileceğini sanan kıt akıllı adamların, geçmişlerini başkalarının geleceğinden geri almaya çalışan kırkını aşmış çocukların ve hemen her fırsatta yaralı güvercin rolü oynayan kadınların yanı sıra ben uzun ömürlü neşelerle uykulardan da korkuyorum, dedim.

Sonra, peki benden niye korkuyorsun, dedi Haydar.

Ben de sert bir ifadeyle, çünkü sen dayımın hikâyeler hakkında söylediği her şeyi aklında tutuyor ve gelip ikide bir bana hatırlatıyorsun, dedim ona.

Ne var bunda, kötü mü ediyorum, dedi.

Evet, dedim, kötü ediyorsun.

Nedenmiş, dedi boynunu bükerek.

Ben karşılık vermedim.

O da beklemedi zaten, döndü, her zamanki gibi caddeye doğru var gücüyle koşmaya başladı.

Tabiî, ben gene elimde kalem öylece baktım onun arkasından. Hiç kımıldamadan, karmakarışık duygularla baktım. Haydar da ben böyle bakarken kocaman adımlarla koşa koşa gitti, kaldırımdan akan kalabalığın arasında birdenbire kayboldu. Kalabalığın gürültüsü büyük bir gürültüyle ağzını açtı da onu şöyle bir hamlede lüp diye yutuverdi sanki.

İşte o zaman, ayak seslerinden oluşmuşa benzeyen tuhaf bir eksiklik duygusu yerleşti benim içime. Sadece içime değil, yüzüme gözüme de yerleşti aslında; masanın üstünde duran ellerime, ellerimin altındaki kâğıtlara ve sessizliğime de yerleşti. Şehrin görüntülerine tutunmak istercesine, ben de gözlerimi yavaş yavaş karşımdaki eczaneye girip çıkan

insanlara doğru çevirdim o sırada ve birkaç saniye öylece baktım. Sonra, eczanenin bitişiğindeki manav dükkânına da baktım aynı şekilde. Sonra tuttum üst kattaki kumarhaneye, oradan inip sağa sola koşuşan çarpık bacaklı karaltılara, onları bırakıp çatıların gerisinden yükselen vinçlere, vinçleri aşıp gökdelenlerin ötesindeki dumanlara ve birbirini takip eden patlamalara da baktım.

Sonra, şehrin tepesinde uzun uzun yankılanan bu patlamalardan gözlerimi alıp gar binasına döndüm yeniden. Daha doğrusu, gar binasının içinde uğuldayıp duran kalabalığın arasından peronlara doğru baktım ve bakar bakmaz da orada bekleyen yük vagonlarıyla karşılaştım. Bu vagonlarda heyula gibi, sıra sıra tanklar vardı gene; koca tekerlekli kamyonetler, cipler, sandıklar ve üstleri yeşil benekli muşambalarla örtülmüş çeşitli silahlar vardı. Bütün bunların başında da, insanlara miğferlerinin gölgesinden bakan donuk yüzlü askerler vardı tabiî. Sonra, çember sakallı bir adam kalabalığın içine dalıp hızla koştu ben bu askerlere bakarken, ceketini savurta savurta gitti, gövdesi çocuk gövdesine benzeyen bir kadını başörtüsüyle birlikte saçlarından yakaladı ve gerisingeri dönerek onu turnikelerin bulunduğu yere doğru tıpkı cansız bir şeymiş gibi takır tukur sürüklemeye başladı. Bir yandan da, ara sıra başını arkaya çevirerek benim duyamadığım bir sesle bas bas bağırıyordu bu adam. Hatta hızını alamayıp kimi zaman kadıncağızı var gücüyle tekmeliyor, tekmeledikten sonra da her defasında tuhaf bir şekilde eğilip tüh diye tükürüyordu.

Derken, nereden geldiyse soluk soluğa biri daha geldi oraya. İnsanların gerisinden, onların gövdelerini ve bakışlarını aralayarak geldi ve gelir gelmez de belinden tabancasını çıkarıp çember sakallı adama doğru ateş etmeye başladı. İlk kurşunu yediğinde, önce, vurulan başkasıymış gibi dönüp baktı çember sakallı adam. Yaralandığını aklıyla birlikte gövdesi de kabul etmemiş olmalı ki, hâlâ ayaktaydı o sırada. Hatta, saçlarından asılarak hâlâ yerdeki kadını sürüklemeye çalışıyordu. Sonra, insanlar hızla kaçışırken, hiç beklemediği bir anda ikinci kurşunu da yedi bu adam ve yüzü yüz olmaktan çıktı birdenbire. Ardından üçüncü kurşunu da yedi ve kadının saçlarını bıraktı yavaşça, dizlerinin üstüne çöktü, başını kaldırıp bir şey söyleyecekmiş gibi baktı ve bakarken de hafifçe titreyerek elinin birini boşluğa doğru uzattı. Ateş eden adam bu elin birkaç adım ötesinde, elinde

tabanca, dimdik duruyordu hâlâ. Daha doğrusu, sakin bir ifadeyle çember sakallı adamın yere yıkılışını seyrediyordu.

Derken, çarçabuk kayboldu bu adam.

O kaybolunca, sağa sola kaçışan insanlar da kocaman gözlerle koşup yerde yatan çember sakallı adamın başına üşüştüler tabiî ve omuz omuza vererek sessizce bakmaya başladılar.

Sonra, gökdelenlerin gerisinde yeni patlamalar oldu işte onlar böyle bakarken.

Sonra siren sesleri duyuldu birdenbire ve şehrin üzerine bu seslerle birlikte şehrin yankılanışına benzeyen kalın bir ağırlık çöktü.

Sonra, efendime söyleyeyim, işte Cebrail dedem bu odanın içinde kuşlar gibi çırpına çırpına ölünce, tabiî, eski dükkânı müdavimlerinden birkaç kişinin, esnafın, komşuların ve kim olduğu bilinmeyen bazı adamların da yardımıyla götürüp mezarlığın bir köşesine sessizce gömmüşler onu. Cenaze törenine katılanların arasında öteki dedem de varmış o gün; bembeyaz bir yüzle öylece susuyor, insanlar yürüyünce yürüyor, durunca duruyor, kimi zaman da geride kalıp başını öne eğerek, dua eder gibi kendi kendine birtakım şeyler mırıldanıyormuş. Bu yüzden, arada bir kalabalığın içinden dönüp bakanlar oluyormuş ona. O da hemen ceketinin yırtmacını düzeltiyormuş işte o zaman ve yavaş yavaş uzaklaşan tabutun arkasından yetişip ötekilerle birlikte yürümeye başlıyormuş.

Gerçi, mezarlığa girdiklerinde bu sefer de ister istemez olup bitenlerin gerisinde kalmış bu dedem. Oraya varınca, ölüm müstehcen bir şeymiş de çabucak ortadan kaldırmaları gerekiyormuş gibi insanlar birdenbire telaşlanmışlar çünkü ve eskisine göre daha hızlı hareket etmeye başlamışlar. Öyle ki, Cebrail dedemi güneşin altında ışıldayıp duran tabuttan ne zaman çıkardıkları, mezarın dibindeki karanlığın içine ne zaman koydukları ve kürekleri birbirlerinin ellerinden kaparak üstünü ne zaman örttükleri bile anlaşılamamış o sırada. Dahası, bütün bunları gerçekleştirdikten sonra babamı, dayımı ve öteki dedemi orada bırakarak insanların adeta kaçarcasına arkalarına bile bakmadan ne zaman uzaklaştıkları, mezarlığın içindeki taş döşeli yolu ne zaman yürüdükleri, demir kapıdan ne zaman çıktıkları ve üçer beşer kişilik gruplar halinde, günlük hayata dair bazı

konuları sıcak kelimelerle konuşa konuşa ne zaman gözden kayboldukları da anlaşılamamış.

Bu yüzden, dayımın dediğine göre, bir çeşit şakaya benzemiş Cebrail dedemin cenaze töreni.

Başka bir deyişle, bütün cenaze törenleri gibi bir anda başlamış bir anda bitmiş.

Sonra, babamın çocukluğundan beri var olan sessizliği de büsbütün derinleşmiş o yıllarda. Hatta gün gelmiş, herkesin gözüne batar olmuş bu sessizlik; her köşeye gider, her yerden gelir, her şeye dokunur ve artık çok uzaklardan bile devasa bir kitabe gibi açık seçik okunur olmuş. Böyle olunca, babam da ne yapacağını bilememiş tabii. Aslında, bir süre dükkâna erken gidip geç gelerek, akşamları evde alacak verecek hesapları yapıyormuş pozlarına bürünerek ya da ben yorgunum, başım ağrıyor bahanesiyle yatağına uzanıp yorganı üstüne çekerek kendini gözlerden ve sorulardan uzak tutmaya çalışmış ama bu çabası pek işe yaramamış. Onun sesinden yoksun kalınca dünyanın dengesi bozulacakmış gibi, başta annem olmak üzere, insanlar onu nereye saklandıysa varıp bulmuşlar çünkü. Bulunca da, konuşturabilmek için, her defasında akla hayale gelmeyecek sorular sormuşlar. Soruları soranlar, aynı zamanda babamın sessizliğini kendi akıllarınca açıklamaya ve bu konuda çeşitli yorumlar da yapmaya başlamışlar tabii. Bu açıklamalarla bu yorumların iler tutar yanı yokmuş gerçi, neredeyse birer deli saçmasına ya da sokak aralarından derlenen geveze çocukların basit konuşmalarına benziyorlarmış. Babamın sessizliğini ille de makul bir nedene bağlamaya çalıştıkları için, konunun üzerinden amaca kilitlenmiş kuru rüzgârlar halinde büyük bir gürültüyle geçip gidiyorlarmış zaten. Kimileri bu sessizliğin köklerini babamın doğduğu köyde, tezek kokularını kalınlaştıran öküz böğürtüleriyle eşek anırtılarının arasında arıyormuş sözgelimi; kimileri dedemin küçük yaşta babamı bırakıp aniden şehre gidişinde, kimileri uzadıkça uzayan kuş hikâyesinin karanlığında, kimileri kuş hikâyesinin içindeki tasın içinde, kimileri şehrin kargaşasında, kimileri de dedemin ölümünde arıyormuş.

Babam ellerini birbirine kavuşturup boynunu bükerek, arada bir kulağına çalınıveren uzak mırıltılara bakar gibi bakıyormuş bu açıklamaları yapanlara.

Hatta, kavanozun yüzeyinde çırpınıp duran kanatlı bir yaratık sürüsüne, kavanozun yanı başındaki kavanozun içinden bakar gibi bakıyormuş.

Derken, günün birinde eve şöyle gıcır gıcır, kocaman bir radyo getirmiş babam; kutusundan çıkarıp salonun bir köşesine koymuş, yanına koltuğunu çekmiş, sonra da işte her gün gecenin geç saatlerine kadar onun başında öylece oturmuş durmuş. Sessizliğini, türkülerle şarkıların arkasına saklamış bir bakıma. Ya da skeçlerin, radyo tiyatrolarının, çeşitli cızırtıların, uzak uzak çınlayan sinyal seslerinin, haberlerin ve daha başka programların arkasına saklamış. Saklamaktan da öte, radyonun içine girip oturmuş da dünyaya oradan bakmış sanki. Kimi zaman dinlediği şarkılarla türkülerin sözleriyle, kimi zaman birbirini takip eden cızırtıların sinir bozucu tonlarıyla, kimi zaman fasıl heyetinde yer alan sazların çokluğuyla, kimi zaman da dıt dıt seslerinin arasındaki sessizliklerin kısalığıyla bakmış.

Öyle ki, ne zaman bizim eve gelse, o yıllarda dayım hep oradan öylece bakarken bulmuş onu.

Sonraki yıllarda da öyle bulurdu gerçi ve her defasında gülümseyerek, yahu enişte, sen hâlâ orada mısın, diye takılırdı.

Babam da, radyodan yükselen seslerin içinden ters ters bakardı ona.

Dayımı pek sevmezdi zaten, karşılaşmamak için elinden gelen her şeyi yapar, mecburen karşılaştıklarında da çok az konuşurdu. Daha doğrusu, böyle zamanlarda sadece gönülsüz birkaç hal hatır kelimesi çıkardı ağzından. Onlar da, babamın taşıdığı sessizliğin gölgesinde solgun noktacıklar halinde birdenbire kaybolurlardı. Kederli bir sessizliğe dönüşürlerdi de gidip babamın gövdesine yeniden mi yerleşirlerdi bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, gün boyu gümbür gümbür kahkahalar atıp duran dayım hiç de sevilmeyecek biri değildi. Doğrusu ben sadece sevmekle kalmaz, aynı zamanda derin bir hayranlık da duyardım ona; attığı kahkahalarla şu kıçı kırık dünyanın suratına birazcık neşe serpiyor, söylediği türkülerle içinde yaşadığımız seslerin varlığına birazcık anlam katıyor ya da kıvrak ve ışıltılı hareketleriyle bize çoğu kez hareketlilikmiş gibi gözüken görüntülerin durgunluğunu birazcık dalgalandırıyor diye için için sevinirdim. Hatta, böyle şen şakrak bir dayıya sahip olmak her zaman

gururlandırırdı beni. Onun tek özelliği bu değildi tabiî; beni şaşırtan, beni kendisine hayran bırakan daha başka yanları da vardı. Bunlardan biri, gece yarılarına kadar kahvecilik yapmasına, serseri kılıklı arkadaşlarıyla birlikte oradan oraya savrulmasına ve kurdukları çilingir sofralarının başında onca vakit geçirmesine rağmen, kitap okumayı bir gün bile ihmal etmemesiydi sözgelimi. Dediğine göre, bu alışkanlık ona eski kışla binasındayken sahaflara dadanan dedemden geçmişti; onu bir miras gibi kabul edip yaşatması, elinden geldiğince geliştirmesi, geliştirince de kendinden sonraki nesillere devretmesi gerekiyordu. Bu yüzden, okuduğu kitapları çocuksu bir hevesle koltuğunun altında getirir, zaman zaman bana da verirdi dayım. Bir süre sonra iade etmek istediğimde de, çok hoş bir şekilde gülümseyerek, kalsın Hasanım Ali, sende kalsın, derdi.

Hemen ardından da, kitap okuma alışkanlığından yola çıkarak, alışkanlıkların yolculuğu hakkında uzun uzun konuşurdu benimle. Tıpkı insanlar, kuşlar, böcekler ve zamanlar gibi alışkanlıkların da yolculuk ettiğini belirttikten sonra, bir insan, acaba ben hangi alışkanlıklara köprü oluyorum, geçmişten alıp geleceğe doğru neleri götürüyorum, ya da huyumda tüyümde ne tür pisliklerle ne tür parıltıları barındırıyorum diye arada bir durup kendisine bakmalı, derdi sözgelimi ve bunu yapmayanları geleceğe ihanet etmekle suçlardı. İşte böyle dönüp taşıdığımız yüklere alıcı gözüyle bakınca, bunların içinden insanlığa hayrı dokunmayacak olanları hemen oracıkta bırakmalıyız Hasanım Ali, boş yere hamallığını yapmamalıyız, derdi ardından da. Sonra omzuma hafifçe dokunarak, gövde dediğimiz şu gövde aynı zamanda zamandır, bunu asla unutma, derdi. Ben de onu taklit eder gibi, aynı zamanda mekândır, derdim o sırada. O bu sefer, aynı zamanda uğultulu bir tesadüftür, derdi. Sonra ben bu oyunu sürdürür ve hayıflanırcasına, aynı zamanda başkasıdır, derdim. İşte o zaman, dayım da gözlerimin içine buruk bir ifadeyle bakarak, sadece başkası olsa amenna Hasanım Ali, aynı zamanda başkalarıdır, derdi.

Babam salondaki radyonun başında otururken, o yıllarda biz içeriye geçip benim odada, yani burada konuşurduk bütün bunları. Annem de arada bir gelir giderdi yanımıza; bazen çayla birlikte kek getirir, bazen bir isteğiniz var mı diye sorar, bazen de sadece kapıyı açıp bakar ve birdenbire kaybolurdu. O böyle gelip gittiği zaman, arkasından babam da gelecekmiş gibi, belli belirsiz ışıldayan zayıf bir umutla yüzünü kapıya doğru çevirirdi

dayım. Boşuna çevirirdi tabiî, boşuna umutlanır, sonra da bana, sürekli hareket eden bir yuvarlağın üzerinde yaşarken, bir noktaya kene gibi yapışarak orada öylece hareketsiz kalmak akıl kârı mıdır Hasanım Ali, diye sorardı. O sırada ben karşılık vermezdim ona. O da beklemezdi zaten, bu sorunun ardından ne söyleyecekse onlara geçer ve hiç durmadan saatlerce konuşurdu. Dünyanın ağırlığını daha az hissedebilmek, içimizde yankılanan görüntü dağlarının büyüklüğüne katlanabilmek, gürültülerin şiddetini azaltabilmek, hatta bütün bunlarla birlikte daha başka şeylerin bir aradalığından doğan çeşitli duyguların genişliğinden korunabilmek için, bir insanın gövdesi ve düşüncesi sürekli hareket halinde olmalı, derdi sözgelimi ve dediklerini anlıyor muyum diye, bir an durup yüzüme doğru bakardı.

Ben de, onu üzmemek için her defasında başımı sallardım.

Bir gün, gene benim bulunduğum bu odada aynı konuyu konuşurken, dayım sözlerinin bir yerinde, hareketsizlik, hamurumuzdaki hımbıllık mayasını coşturmaktan ve bizi önce hımbıllığın üst kademelerine, sonra da tımbıllığa terfi ettirmekten başka bir boka yaramaz, demişti.

Ben tımbıllığın ne olduğunu anlayamamıştım tabii, boş boş bakmıştım.

Bakma öyle Hasanım Ali, hımbıl insan zamanla tombul olur, hımbıllığa tombulluk eklenince de ortaya tımbıllık çıkar, demişti dayım.

Ardından da, elinin birini uzatıp saçlarımı hızla karıştırmış ve şu duvarları aydınlatan parlak bir sesle gülmüştü.

Bunu sık sık yapardı zaten, uzanır, büyük bir keyifle aniden karıştırırdı saçlarımı. Kimi zaman da adeta hırpalarcasına, canımı fena halde acıtarak yapardı bu işi ve ben onun ellerinde uyuyan şiddetin büyüklüğü karşısında bir an için şaşırırdım. Sonra, işte ben şaşırmış bir halde öylece bakarken, dayım, kuşların bana getirdiği habere göre, sizin mahallede yaşayan o haşarı çocuk gene asfaltın ortasına yatıp ölü taklidi yapıyormuş, derdi.

Ben hiç ağzımı açmazdım o sırada, gözlerimi kaçırır, içimdeki uğultulara doğru bakardım. Bakınca da, bu uğultuların karanlığında babamın gözüne başörtülü bir kuş gibi görünen babaannemle karşılaşırdım nedense.

Sonra, duydun mu dediklerimi, diye sorardı dayım.

Duydum, derdim yavaşça.

O halde söyle o çocuğa, bir daha gidip ölü taklidi yapmasın, derdi.

Peki, derdim ben de.

Ne var ki, böyle dememe rağmen konunun peşini bırakmazdı dayım, endişeli bir sesle bana bir zaman gözleri açık ruhları kapalı olan şoförlerden, bir zaman bunların fren pedalına basmakta gecikebileceklerinden, bir zaman hidrolik kutularından, bir zaman da trafiğe takılan itfaiye arabalarıyla ambulansları dört gözle bekleyen çaresiz insanlardan söz ederdi.

Ben hiç ağzımı açmazdım gene, gözlerimi kaçırır, alev gibi yanan bir yüzle içimdeki uğultulara doğru bakardım.

Kıvrandığımı görünce, dayım da konuyu değiştirirdi artık; benim suratımda patlayan sivilcelerden, yeryüzündeki aşklardan, kızlardan, hayallerden ve hikâyelerden söz etmeye başlardı. Hemen her konuda beni bilgilendirmek isterdi sanki. Bu yüzden de, konuşurken daldan dala atlar, hatta kimi zaman bulunduğumuz yere hangi konunun yamaçlarından hangi patikaları takip ederek inip geldiğimizi unuturdu. Havai fişekler gibi art arda patlayan benim sivilcelerimden söz ederken birdenbire kızlara geçer, oradan öpüşmenin anlamına ve inceliklerine dalar, oradan tene ve dokunma duygusuna gelir, sonra bana bir kızı öpünce sadece tenini değil aynı zamanda onun gövdesindeki zamanları ve bu zamanların içinde biriken görüntülerle sesleri de öpmem ve hissetmem gerektiğini söyler, sonra bu noktaya değinmişken aslında dünyadaki hiçbir şeyin yok olmadığını anlatır, bunu anlatınca var olan şeylerin bize nasıl yokmuş gibi göründüklerine dair birkaç iddia ortaya atar, sonra bu iddialardan birinin karnını deşerek oradan uyku kelimesini çıkarır, sonra alnını kaşıya kaşıya bir zaman elindeki bu kelimenin genişliğinde gezinir, sonra da aniden susar kalırdı sözgelimi. Doğrusu, o sırada bulunduğumuz yere nereden geldiğimizi ben de bilemezdim. Gene de, karanlık bir ormanın derinliklerinde dayımla birlikte kaybolmuşuz da etrafımıza öylece, dalgın dalgın göz gezdiriyormuşuz gibi bir hayli hoşuma giderdi bu durum. Hatta, dayımın havada kalan eline bakıp hafifçe gülümsediğim bile olurdu. Gülümsediğimi görünce, o da elini biraz daha tutardı havada. Bunu benim gülümsemem devam etsin diye mi

yapardı, yoksa konuşmanın kesintiye uğramışlığını gözle görülecek kadar belirgin bir değere mi dönüştürmeye çalışırdı bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, daha sonra dayım elini bir şekilde indirir ve bu sefer de hikâyeler hakkında konuşmaya başlardı.

O yıllarda hikâye yazma hevesine kapıldığım için en çok bu konuyu konuşurduk zaten ve deyim yerindeyse, bazen işin cılkını çıkarırdık. Lafa ucundan kıyısından dayımın o serseri kılıklı arkadaşları da karışırdı çünkü, ellerindeki kadehlerle birlikte atılır, abuk sabuk şeyler anlatırlardı. Dayım da, sana ortak aklın çayırlarından seslenen bu zevzeklere kulak asma Hasamın Ali, diye her defasında uyarırdı beni. Hatta bunu yaparken kahvecilik mesleğine mahkûm edilen eski bir hikâyeci kılığına bürünürdü de, uzak zamanların gerisinde duruyormuş gibi kısık gözlerle bakardı arkadaşlarına. İşte o zaman, çevremizdeki görüntülerin gerçekliği de yavaş yavaş değişirdi sanki. Dayımın arkadaşlarından Şubat Osman'ın külüstür kamyonetiyle mangalımızı, etimizi ve rakımızı alıp surların arkasındaki yamaçlara gitmişsek, aşağıda kalan semtlerin çizgileri ve renkleri değişirdi sözgelimi ve oradan başka semtlerin görüntüleri yükseliyormuş gibi olurdu. Ya da, kahvedeysek, sigara dumanlarını örten başka bir duman kaplardı ortalığı. O sırada sedirler, türküler, şarkılar, çalgılar, insanlar ve tahta sandalyelerle muşamba kaplı masalar da bu dumanın içinde kalırdı tabiî ve her şey benim gözüme eskisinden daha heybetli görünürdü. Ardından da, her şey canlanırdı aniden ve ben bunu ruhumdaki titreşimlerden yola çıkarak bir şekilde hissederdim. Hatta her şeyin, usulca kımıldamaya ve uğuldamaya başladığını da hissederdim bir şekilde. Ben bunları hissedince, kahvenin camlarında, konuşuyormuş gibi gözüken yüzlerce yüz belirirdi nedense; bir çatıdan bir çatıya kanatlı karaltılar uçar, surların tepesinde koca sakallı gölgeler gezinir, ya da dayımın evindeysek bahçedeki otların arasından hayal meyal ayak sesleri gelirdi. Sonra, birdenbire Haydar da görünürdü bütün bunlarla birlikte. Görününce de, nasıl geliyorsa gelip benim yanı başıma hiç konuşmadan yavaşça otururdu.

İşte o zaman, dayım da yeryüzündeki hareketleri yönetiyormuş gibi ellerini oynata oynata güleç bir yüzle konuşmaya başlardı artık. İlkin, bak Hasanım Ali, hayatı anlamlı kılmanın başlıca yollarından biri olan hikâye anlatma sanatı, dili kullandığımız, kendimizin dışında başka insanların da var

olduğunu bildiğimiz ve zamanın içinde kaldığımız sürece varlığını hep devam ettirecektir, derdi sözgelimi. Sonra, biliyor musun, aslında zihin denen fahişe de bir hikâye anlatıcısıdır, derdi. Sonra, görünmeyeni anlatmak hüner değildir, tam tersine bir çeşit kabalıktır ve ayıptır, görünmeyeni sadece görünür kılacaksın Hasanım Ali, derdi. Sonra, akıl insanın en büyük yarasıdır, kalemi eline aldığında aman ha ondan uzak dur, fazla sokulma, derdi. Sonra, Haydar'ın nasıl büyük bir iştahla başını salladığına bakarak, hikâye anlatırken kelimeleri ha bire kusmayacaksın Hasanım Ali, birçoğunu yutacak ve kâğıdın üzerine de yuttuğun kelimelerin boşluğunu bırakacaksın, derdi. Sonra bana dönerek, bazı hikâyeler kendilerini bir çeşit hikâyeler topluluğu şeklinde gösterirler, onları tutup herhangi bir yöne doğru yürümeye zorlama, nemelazım, takıl peşlerine git, derdi. Sonra, zaten gerçeklerin birazı gerçek değildir Hasanım Ali, bu nedenle söyleyeceğin yalanlardan bazılarını tamamlama, bırak kubbeleri eksik olsun, derdi.

Sonra, işte bunların ve bunlara benzer daha başka şeylerin yanı sıra, döner dolaşır, o yıllarda bir hikâyenin kendisini bize nasıl yazdırdığına gelirdi dayım. Gelince de, her defasında bunu değişik örnekler vererek değişik şekillerde anlatırdı.

Bir gün onların evinde yengemin ikram ettiği kurabiyeleri yerken, hikâyeyi, kurabiye kokularının içinde gezinen hastalıklı bir ata benzetmişti sözgelimi ve onu bize kendisinin değil, içinde gezindiği bu kokularla kokulardan doğacak çağrışımların ya da varlığından bile haberdar olmadığımız birtakım sezgilerin yazdırabileceğini söylemişti. Ben hiçbir şey anlamamıştım tabiî, neredeyse Haydar'ı taklit edercesine, oturduğum yerden şaşkın bir yüzle öylece bakmıştım. Hayalimde canlanıveren at da, bacaklarımın üstünde titreye titreye bir zaman dolanıp durmuştu ortalıkta. Bir ara gidip bize o güzelim kurabiyeleri yapan yengemin sıcaklığına çarpacak gibi olmuştu hatta ve ön ayaklarını onun memelerine doğru kaldırarak, insanın dişlerini kamaştıran bir sesle hafifçe kişnemişti. Yengem de gözlerini çevirip bir an için bana bakmıştı nedense.

Sonra elini dünyanın üzerinde gezdirircesine, geniş bir şekilde sallayarak, bu sefer de hikâyeyi bir ovaya benzetmişti dayım ve bir ovada neler bulunabilecekse hiç üşenmeden hepsini tek tek saymıştı. Ağaçları, gölgeleri, kengerleri, gelincikleri, otları, ekinleri, kuşları, böcekleri,

titreşimleri ve çeşitli sesleriyle birlikte alıp bir ovayı sesinin içinde yeniden var etmişti bir bakıma. Ardından da, işte bu ova kendisini yazdırmaz Hasanım Ali, bakarsın, oradaki ağaçlardan biri bilinmeyen bir nedenle kuruyuverir de biz ağacı yazıyoruz diye tutar ovayı yazarız, demişti.

Doğrusu, o sırada onun ne demek istediğini tam olarak anlamış mıydım bilemiyorum.

Benim bildiğim şu ki, sana daha önce de söylediğim gibi, dayım sevilmeyecek biri değildi.

O neredeyse, en güzel türkülerle en güzel şarkılar orada söylenirdi çünkü. O neredeyse en büyük kahkahalar orada atılır, kadehler orada kaldırılır, hatta herkesi gülmekten kırıp geçiren fıkralar orada anlatılıp şakalar orada yapılırdı. Üstelik sadece kahvecilik mesleğine mahkûm edilen eski bir hikâyeciye değil, aynı zamanda bir iyilik meleğine de benzerdi dayım. İhtiyacı olan birini görünce, hiç tereddüt etmeden elinde avucunda ne varsa hepsini verirdi sözgelimi ve ben bunları kime verdim diye dönüp arkasına bile bakmazdı. Bu nedenle yengem fırsat buldukça eleştirirdi onu. Görmüyor musun herkes kötü, senin iyiliğin yüzünden korkarım bir gün bize de kötülük bulaşacak, derdi sözgelimi ve her defasında gelecekte neler olacağını görüyormuş da fena halde üzülüyormuş gibi dayımın yüzüne doğru acı acı bakardı.

Ne demek istiyorsun, kötülük bulaşmasın diye biz de mi kötü olalım, derdi dayım o sırada.

Yengem de hiç duraksamadan, evet, kötü olmamız gerekiyorsa olalım, derdi.

İşte o zaman ellerini iki yana açarak, çaresiz bir sesle, ama nasıl, diye sorardı dayım.

Yengem bu soruyu karşılıksız bırakırdı nedense, kâküllerinin altından şöyle bir bakar, sonra da tuhaf bir çalımla yüzünü duvarların yüzüne çevirip aniden somurturdu. O somurtunca, dudakları da dört yanından sıkıştırılmış kırmızı bir güle benzerdi sanki.

Ben de bu salmeyi görünce her seferinde inanılmayacak kadar mutlu olurdum o yıllarda. İyi ki yeryüzünde böyle bir insan var ve iyi ki o insan

benim dayım diye biraz daha gurur duyardım açıkçası ve ne yapıyorsam bu gururdan yayılan ışığın altında bu gururun verdiği güçle yapardım. Senin anlayacağın, dayımın var olduğunu düşünmek bile rahatlatırdı beni, tutar, öteki insanlara yeniden bağlardı. Bu yüzden, ne olursa olsun büyüdüğümde tıpatıp ona benzemek ve onunkiler gibi kocaman kahkahalar atarak bulunduğum her yere neşe saçmak isterdim. Gerçi o benim babama benzeyeceğimi düşünür, böyle düşündüğü için de, hayat dediğimiz şeyin sadece kederden ve sessizlikten ibaret olmadığını söyler dururdu. Başka bir deyişle, gözlerini gözlerime dikerek, kalın bir sesle defalarca çizerdi bu sözlerin altını.

Hiç kuşkusuz, gelecekte ben onları zihnime bakıp kolayca okuyabileyim diye çizerdi.

Ya da, okuyup okuyup zihnime kendi ellerimle yeniden yazabileyim diye.

19

Sonra, işte her şey bir gün telefonun çalmasıyla başladı.

Aylardan haziran mıydı, temmuz muydu, yoksa ağustos çoktan geride kalmıştı da eylül müydü hiç bilemiyorum. Benim bildiğim ve sana burada söyleyebileceğim şu ki, günlerden pazardı ve ortalıkta tıpkı bazı romanlarda anlatıldığı gibi sarı sarı yapraklar uçuşuyordu. Bakıp oyalanalım ya da zamanı şaşıralım diye, haziransa haziranın, temmuzsa temmuzun, eylülse eylülün içine bilinmeyen bir güç savurmuştu sanki bu yaprakları. Üstelik, insana kuşların uçuşunu hatırlatan bu yapraklar dediğim yapraklarla birlikte o gün bulutlar da gelmişti şehre; göğün alnında hiç kımıldamadan, koyu bir yumuşaklık halinde öylece duruyorlardı. Ben de işte salondaki koltuklardan birine oturmuş, pencereden dışarıya bakıyordum. Pazar olmasına rağmen dışarısı kımıl kımıldı gene; otomobiller metalik ışıltılar saçan renkli bir rüzgâr gibi caddeden hızla gelip geçiyor, insanlar oradan oraya akıyor, gar binası uğulduyor, trenler çığlık çığlığa durup çığlık çığlığa hareket ediyor, çatıların, kubbelerin ve minarelerin arasından yükselen o uzun boyunlu vinçler de sanki bütün bunlar olup biterken paslı ve hırslı bir şekilde hafifçe gıcırdıyordu. İçim dışım bu görüntülerle dolup taştığı için, ben özellikle ortalıkta uçuşan yapraklara bakıyordum o sırada. Daha doğrusu, kimi zaman onların seslerini duymaya, kimi zaman hangi yöne savrulacaklarını tahmin etmeye, kimi zaman da arkalarında kalan boşlukları bakışlarımla yakalamaya çalışıyordum. Sonra, yakalamaya çalıştığım o sararmış boşlukların da birer yaprak olabileceğini düşünüyordum ki, birdenbire telefon çaldı.

Radyonun başında oturan babam gözlerini çevirip bakmadı bile tabiî, mutfaktan çıkarak telaşlı adımlarla annem koştu telefona doğru. Aslında ikimiz aynı anda koştuk ama ben geride kaldım nedense, aklımdaki yapraklarla birlikte döndüm, kalktığım koltuğa yeniden oturdum. Ne var ki,

yüzümü çevirip bir daha dışarıya bakamadım artık. Telefonda konuşurken annemin beti benzi atmıştı çünkü; bir yandan karşısındaki kişiye sahi mi, ya, sahi mi deyip duruyor, bir yandan da göz ucuyla babama bakıyordu. Elini çenesine dayamış, babam da can kulağıyla radyo dinliyordu o böyle bakarken. Daha doğrusu, o sırada söylenen "Bu dağlar kömürdendir / geçen gün ömürdendir / feleğin bir kuşu var / cırnağı demirdendir" türküsünün içinde kaybolup gitmiş gibi görünüyordu.

İşte o bana böyle görünürken, annem telefonu yavaşça kapattı sonra ve bir zaman öylece durdu masanın kenarında.

Ardından da gözlerini babamın yüzüne dikerek, ağabeyim hiç kımıldamadan sürekli serçeparmağına bakıyormuş, dedi.

Muzip biri gelmiş de ortalıkta komik adımlarla şöyle bir gezinivermiş gibi, babam hafifçe gülümsedi dinlediği türkünün içindeki dağların gerisinden.

Annem sesini biraz daha yükselterek, duymadın mı, sürekli serçeparmağına bakıyormuş, dedi yeniden.

Babam da, hatırlıyorum, şakadır şaka, diye karşılık verdi ona.

Ruhu dayımın ruhuyla aynı karanlıktan çıkıp geldiği için midir nedir, annem o gün babamın bu düşüncesine katılmadı tabiî; ne yapacağını bilemeden, Allah Allah, Allah Allah diyerek endişeli bir yüzle salonun ortasında döndü durdu.

Ben de, dayım neden serçeparmağına bakıyormuş, diye sordun ona o sırada.

Ne bileyim, bakıyormuş işte, dedi sertçe.

Sonra ben yerimden kalktım hemen, yanına gittim ve hiç ağzımı açmadan birkaç dakika öylece bekledim. Birkaç dakika, aklımdaki yaprakların hışırtısını dinledim aslında. Hatta dayım oradaymış gibi, korka korka eğilip sessizce baktım bu hışırtıların içine.

Ardından da anneme döndüm ve yumuşak bir sesle, dayıma gidelim mi, diye sordum.

Durduğumuz kabahat, hadi gidelim, dedi annem.

Böylece, işte babama biz gidiyoruz bile demeden hızla dışarıya çıktık o gün, iki heyecanlı gölge halinde bir taksiye atladık ve gar binasının önündeki gürültülerle bu gürültülerin içinde gezinip duran dilencilerin arasından geçerek şehrin öteki ucuna doğru yola koyulduk

Vardığımızda, yengemin telefonda söylediği gibi dayım sol elinin serçeparmağını sol dizinin üstüne koymuş, hiç kımıldamadan, büyük bir ciddiyetle öylece bakıyordu. Kardeşini bu şekilde kendi gözleriyle görünce annem ister istemez korktu tabiî. Korkunca da, hemen onun odasına girip yanı başına çöktü ve neler olduğunu öğrenebilmek için çeşitli sorular sormaya başladı. Ben yengemle birlikte salonda, kapının arkasına düşen karanlığın içindeydim o sırada; neler konuşulduğunu bulunduğum yerden net olarak duyabiliyordum. Dayım eskisi kadar neşeli, eskisi kadar parlak ve tatlı bir sesle adeta yalvarırcasına, bakmadan edemiyorum, vallahi elimde değil, anlamıyor musun elimde değil, diyordu anneme. Ardından da, ısrarla, kendisinin bakma hastalığına yakalanmış olabileceğini söylüyordu. Tabiî, bakma hastalığı da neymiş, ilk defa duyuyorum, diye hemen bu fikre karşı çıkıyor ve bir an susup içini çektikten sonra, belli ki benimle eğleniyorsun, eğlen bakalım, diyordu annem.

Derken, dayım onun sorularını karşılıksız bırakmaya başladı nedense, giderek kalınlaşan bir sessizliğin içine çekildi ve orada bir çeşit sessizlik çekirdeği gibi öylece kaldı.

Bu yüzden, şehrin gürültüsü birazcık tavsadıktan sonra, gece yarısına doğru, seni canından çok sever, anlatacağı bir şey varsa esirgemez, mutlaka anlatır diye bu sefer de beni gönderdiler onun yanına. Hatta yengem kalktı, gözyaşlarını sile sile kapıya kadar benimle birlikte geldi. Salonda kalan ve tıpkı yengem gibi ağlayıp duran annem de boynunu uzatarak inanılmaz bir umutla baktı arkamdan ve ben bunu bir şekilde hissettim.

Aradan saatler geçmesine rağmen, dayımın durumunda bir değişiklik yoktu içeri girdiğimde; sırtını duvar boyunca uzanan kitaplığa dayamış, gene büyük bir ciddiyetle dizinin üstündeki serçeparmağına bakıyordu.

Başını kaldırmadan, sen mi geldin Hasanım Ali, dedi ayak seslerimi duyunca.

Ben de, ben geldim, dedim.

Otur bakalım, dedi.

Ben hemen oturmadım tabii, önce, bakma hastalığının ne olduğunu sordum ona.

Gülümsedi yavaşça.

Ardından da, dizinin üstündeki serçeparmağına doğru eğilerek, ben oradaymışım gibi, ah Hasanım Ali, ne bileyim nedir, dedi.

Ben biraz daha yaklaşarak karşısındaki kanepeye oturdum sonra. Oturunca da, hiç çekinmeden, dilimin ucuna geliveren her türlü soruyu sordum ona ve her defasında ilginç karşılıklar aldım. Hatırladığım kadarıyla, ilkin, neden başka yere değil de ısrarla serçeparmağına bakıyorsun, dedim sözgelimi ve o da bana, yalan dünya dediğimiz şu dünyanın nerede birikeceği belli olmuyor ki Hasanım Ali, dedi. Sonra ben onun şaka yaptığını düşünerek, şimdi dünya senin serçeparmağında mı birikti, diye sordum. O da o anda serçeparmağına doğru biraz daha eğilerek, gene ben oradaymışım gibi, zaten dünya büyük bir şey değildir Hasanım Ali, kimi zaman sevdiğimiz insanın yüzü, kimi zaman hayal edilen bir dokunuşun büyüsü, kimi zaman da kapıldığımız bir hevesin genişliği kadardır, dedi. Hatta, kendinden emin bir sesle, tatlı tatlı birkaç örnek daha verdi bu konuda. Ben hemen atıldım tabii ve ona, peki, bu saydıklarının dışında kalan dünya ne olacak, diye sordum. O da, geride kalan dünya saydıklarımın içindedir zaten Hasanım Ali, onları onların içinden görür, onların içinden tadarsın, dedi.

Sonra, buradan yola çıkıp aniden başka bir sokağa saparak, tuhaf alışkanlıklarla dolup taşan aklımızın içindeki uykunun derinliği yüzünden bazı şeyleri doğrudan doğruya göremeyeceğimizi, bunun için kimi zaman bir sese, kimi zaman bir sessizliğe, kimi zaman da başka bir şeyin görüntüsüne ihtiyacımız olduğunu anlatıyordu ki, ben konu büsbütün dağılmasın diye, hatırlıyorum, bu sefer de bakma hastalığına neden yakalanmış olabileceğini sordum ona.

Mahcup bir ifadeyle, bu bir hastalık mıdır değil midir bilmiyorum, ben onu öylesine söyledim, dedi önce.

Ardından da, neler olduğunu bilsem bile söylemezdim belki, dedi aniden.

Bana da mı söylemezdin, dedim ben de.

Bir an susup yutkunduktan sonra, insan bazı şeyleri kimseye söylememeli Hasanım Ali, dedi.

Taşlara da mı, diye sordum.

Taşlar şöyle dursun, kendisine bile söylememeli, dedi.

Sonra, o gün ikimiz de sustuk orada.

Susunca, gözlerimi pencereye çevirdim ben; bahçenin karanlığından yükselen iğdelere doğru uzun uzun baktım.

Dayım da, serçeparmağıyla konuşuyormuş gibi, bu olayın nedeni sonucunun içinden çıkacaktır belki, ya da sonsuza dek hep örtülü kalacaktır, diye mırıldandı o sırada.

Ben söyleyecek söz bulamadım tabiî, dönüp baktım sadece.

Sonra, kanepenin üzerinden kalkarak biraz daha yaklaştım dayıma, gittim, kitaplığın dibindeki koltuğa oturdum. Oturunca da, serçeparmağının yavaş yavaş kararmaya başladığını gördüm ve şaşkınlığımı gizleyemeden, kararıyor bu, kararıyor, dedim birdenbire.

Buruk bir sesle, kararacaktı nasılsa, varsın kararsın, dedi dayım.

Sonra, işte o böyle söyleyince parmak biraz daha karardı sanki ve hemen ertesi gün bu parmağı kestiler.

Bir ikindi vakti, şehrin tepesindeki bulutlar çatılara doğru alçalırken hep birlikte hastane koridorlarından çıkıp geldiğimizde dayımın sol eli sargılıydı artık ve doğrusunu söylemek gerekirse, onun buna pek aldırdığı yoktu. Sevinmiş gibiydi hatta, ışıl ışıl parlayan gözlerle etrafına bakıp duruyordu sürekli. Soranlara da, hepi topu bir serçeparmağı, fırlatıverdik gitti, hem n'olacak canım şu kadarcık bir şey, diyordu. Böyle demesine ve gülümsemesine rağmen, gene de sol eline doğru arada bir gizlice bakıyordu aslında. Başka bir deyişle, gözlerini aklına bağlayan ip arada bir kopuyor, o kopunca da bakışları birdenbire eline kayıyordu.

Daha sonra sargılar açılınca, gözlerini aklına bağlayan ip hepten koptu dayımın. Bu sefer de, ortaya çıkan serçeparmağının yokluğuna bakmaya başladı açıkçası ve ne yaparsak yapalım bundan bir türlü vazgeçmedi. Tabiî,

yokluk kararamadığı için, günden güne bu yokluğun yanı başında duran yüzükparmağı karardı dayım böyle baktıkça. Hatta yüzükparmağından sonra öteki parmaklar da karardı inanılmaz bir hızla, öteki parmaklardan sonra el, elden sonra kol da karardı. Öyle ki, apar topar bir taksiye atıp o gün hastaneye zor yetiştirdik dayımı, neresinden nasıl tutacağımızı bilemeden götürdük, doktorların eline teslim ettik. Yengeme yaptıkları birtakım tıbbi açıklamalardan sonra, tutup omzunun hizasından bu kolu da kestiler böylece. Gözlerini açar açmaz, görüyor musun Hasanım Ali, bir ağaç gibi budamaya başladılar beni diye espri yapmaya çalışan dayımı da taburcu etmediler hemen; yedinci katın doğusundaki o küçük odada, üç hafta boyunca yatırdılar. O günlerde, biz de ister istemez hastaneye taşındık hep birlikte. Daha doğrusu kimi zaman koridorlarda, kimi zaman merdivenlerde, kimi zaman giriş kapılarında, kimi zaman da kan simsarlarıyla hasta yakınlarından oluşan bahçedeki kalabalığın içinde perişan bir şekilde gezindik durduk. Elinde şık bir bastonla, tıkır tıkır sesler çıkartarak, sel sularını yarıp geliyormuş gibi soluk soluğa öteki dedem dediğim dedem de geldi her gün, dayımı gördü ve her defasında titrek adımlarla geri gitti.

Üçüncü haftanın sonunda, o serseri kılıklı arkadaşları da bize katıldığı için, tuttuğumuz iki taksiye doluşarak cümbür cemaat gidip hastaneden çıkardık dayımı. Oluşturacağımız rüzgâr onun gövdesindeki eksikliği örtecekmiş gibi, hatırlıyorum, oldukça hızlı hareket ediyorduk o sırada. Evet, oldukça hızlı hareket ediyor, bir yandan da bu hızı dayımın gözüne batmasın diye elimizden geldiğince saklamaya çalışıyorduk. Onun eşyasını toplayıp üstünü başını giydirirken, hep birlikte telaşlı görünmeme telaşına kapılmıştık açıkçası. Bu nedenle kimi zaman yavaş hareket ettiğimizi düşünerek boş yere hızlanıyorduk hiç kuşkusuz, kimi zaman gereğinden fazla hızlandığımızı zannederek aniden yavaşlıyor, kimi zaman da kederli çizgiler taşıyan zorlama bir gülümsemeyle duruyor ve kendi aramızda yavan yavan konuşuyorduk. Dayım da, kaşlarının altından sessizce seyrediyordu bizi. Seyrederken, acı denen şeyin yeri geldiğinde insanları tutup nasıl maymuna çevirdiğini de düşünüyor muydu bilmiyorum.

Benim bildiğim. şu ki, hastaneden çıktıktan sonra boşta kalan ceketinin kolunu savurta savurta, kanadı kırık kartal gibi bir zaman öylece gezindi dayım. Bu arada, ister istemez yürüyüşü de değişmişti artık; her adımda

gövdesi kolundan kalan boşluğa doğru hafifçe yan dönüyordu. Yok olup giden parçasını arıyordu sanki. Ya da, bu yürüyüşten rahatsız olduğu için eski yürüyüş şeklini arıyordu. Dayım da gövdesinin bu arayışını fark etmiş ve haklı bulmuş olmalı ki, eski yürüyüşü başka bir insandaymış gibi, herkese daha dikkatli bakmaya başlamıştı o günlerde. Bunu genellikle kahvede yapıyordu tabiî; sabahları vardığında sağ elini sahaya sallaya garsonlara gerekli emirleri veriyor, verince sakin bir yüzle ocağın kenarında duran sandalyesine oturuyor, sonra da oradan sürekli içeriye girip çıkan insanları seyrediyordu. Haydar'ı gördüğünde, alın çizgilerini koyulaştıran derin bir şüpheyle onun yürüyüşüne de bakıyordu kimi zaman. Hatta sadece bakmakla kalmıyor, o kahveden çıkıp giderken boynunu uzatarak arkasından kocaman gözlerle curk diye yutkunuyordu.

Derken, gün geldi, kaybolan yürüyüşünü başka insanlarda aramaktan bıkıp usandığımdan mıdır nedir, bu sefer de gözlerini yere indirerek birdenbire ayaklarına bakmaya başladı dayım. Ola ki baka baka onları da karartır diye, biz de onu elbirliğiyle oyalamaya çalıştık işte o zaman; nereye giderse gitsin hiç yalnız bırakmadık ve dikkatini başka yerlere çekebilmek için karşısına geçip her defasında çeşitli şaklabanlıklar yaptık. Özellikle ben, hüngür hüngür ağlamak istediğim halde takla üstüne takla, kahkaha üstüne kahkaha attım o günlerde. Tespihböceği gibi kıvrıldım sonra, fıkralar anlattım, türküler söyledim, şakalar yaptım ve bu davranışlarımla, biliyor musun, neredeyse dayımın eski şekline benzedim. Ne var ki, benim şeklimde yaşayan eski şekline pek yüz vermedi dayım, gözlerini yere indirerek, anlaşılmaz bir inatla sürekli ayaklarına baktı.

Sonra, efendime söyleyeyim, tahmin edeceğin gibi, günün birinde tutup dayımın bacaklarını da kestiler.

Bütün bunlar sana anlattığım hızla oldu üstelik

Evet, aynen öyle oldu.

Olunca da, işte, hastaneden bize dayımı tek kollu bir silindir halinde verdiler. Gövdesiyle birlikte yüzü de eksilmişti sanki, küçücüktü ve giderek uzaklaşıyormuş gibi, babamın kucağından dünyaya doğru garip bir ifadeyle bakıyordu. Annemle yengemin ağladığını gördükçe, tam olarak nereye bakacağını da bilemiyordu aslında. Bu yüzden, arada bir başını babamın

omzuna yaslayarak gözlerini kapatıyor, kapatınca da hafifçe içini çekiyordu. Bütün bunlara rağmen, o gün eve gelirken taksinin içinde benim bulunduğumu da fark edince birazcık canlandı ve hayal meyal gülümsedi dayım. Hatta, işte bu dünyadan böyle parça parça taşınıyorum Hasanım Ali, dedi bir ara. Ardından da gözlerini yavaşça kapatarak, aslında herkes taşınıyor da görünen benim, diye mırıldandı. Ben oturduğum yerden sadece baktım o sırada. Bakarken, hiç değilse varlığımı hissetsin diye bir an için dokunmak istedim ama neresine dokunacağımı bilemedim.

Birkaç gün sonra, işte, yengem hiç vakit kaybetmeden gidip bir tekerlekli sandalye aldı ona. Daha doğrusu, ortopedik malzeme satan dükkânlardan birine giderek birlikte aldık. Akşamüstü bir taksinin bagajına koyup eve getirdiğimizde, görür görmez, dayım da ona düldül adını verdi. Her sabah kahveye tek eliyle kullandığı bu düldülle gidiyordu artık; eski yürüyüşüne kavuşmuş gibi çalımla sürüyor, kapıdan girince ocağın yanına kadar yanaştırıyor, sonra da Haydar’ın şaşkın bakışları altında sağ elini havada sallayarak garsonlara oldukça sert bir sesle, şöyle yapın, böyle yapın diye ha bire emirler yağdırıyordu. Gene de gün boyu işinin başında duramıyor, bazı ihtiyaçlarını karşılamak için sık sık eve gidip gelmek zorunda kalıyordu tabiî. Bu nedenle, çoğa varmadan kahvenin düzeni bozuldu zaten; ortalıkta birdenbire senetler sepetler uçuşmaya başladı. Sonra, ortalıkta uçuşan bu senetlerin sepetlerin arkasından ellerindeki çantalarla birlikte icra memurları da çıkıp gelince, tuttu, onca yıldır işlettiği kahveyi öldüm pahasına sattı dayım. O günlerde, el senin çarkını çakıldağını döndürür mü, döndürmez elbet, diye de kendi kendine söylendi durdu.

Ardından da, her sabah kalkıp kahveye gidiyormuş gibi şehrin içine doğru sürdü düldülünü. Kimi zaman gökdelenlerin arkasında kalan villaların arasından geçerek kıyıdaki yalılara, ıslak ışıltılara ve bu ışıltıların berisinde duran sandallara doğru sürdü sözgelimi; kimi zaman stadyum civarından balık pazarına, kimi zaman kurşuni kubbelerin, hanların ve çınarların gölgesinden süzülerek otobüs terminaline, kimi zaman iskele meydanındaki kalabalığın içinden sahaflar çarşısına, kimi zaman da eski kışla binasının bulunduğu tepenin eteklerinden dolanarak sur dibindeki semtlere doğru sürdü. Birkaç ay içerisinde gezmediği yer kalmadı açıkçası. Bu gezintiler yüzünden akşamları bir hayli yorgun oluyordu tabiî; koltuğun üstünde

otururken, pedal çevirmekten canı çıktı mübareğin diye kolunu her defasında yere sarkıtıyordu.

Babam da, dayımın başına gelenlerden sonra, kendi kederi hayat tarafından doğrulanmış gibi, biraz daha kederlenmişti o günlerde.

Aynı zamanda, eski düşüncelerinden vazgeçerek beklenmedik bir şekilde bakış açısını değiştirmiş ve dayıma karşı tuhaf bir yakınlık duymaya başlamıştı. Öyle ki, her gün arayıp onun halini hatırını sormadan edemiyordu artık. Hatta, bazen telefonda duyduklarıyla yetinmiyor, git kendi gözlerinle gör gel bakalım diye beni gönderiyordu onun evine ve başka yere gidecekmişim gibi her defasında kapıya kadar çıkıp arkamdan uzun uzun bakıyordu. Gar binasının önündeki uğultuların arasından geçerken, böyle zamanlarda, arada bir Haydar da takılıyordu peşime. Bir süre sonra hızlanıp aniden bana yetişiyor ve çenemin altına doğru iyice sokuluyordu üstelik ve sokulunca da, yol boyunca hep orada yürüyordu. Bu durumda, onun ağzından saçılan hırıltılar gelip benim nefesime karışıyordu tabiî. Hatta ayak sesleri ayak seslerime, kalp atışları kalp atışlarıma karışıyordu. Sonra, işte böyle, şehrin öteki ucuna kadar yürüyorduk birlikte, dayımın evine varınca bahçedeki otların arasından geçip kapıyı çalıyor ve geçimsiz iki çocuk gibi neredeyse birbirimizi iterek içeriye aynı anda giriyorduk.

Bir seferinde de, babam dayımın evine işte masanın üzerinde duran şu mızıkayla birlikte göndermişti beni. Daha doğrusu, bir ikindi vakti, bu tek elle çalınır nu bilemiyorum ama götür dayına ver, demişti. Ben de hemen hazırlanıp mızıkayı cebime koymuş ve kapıdan çıkarak gene şehrin öteki ucuna doğru yürümeye başlamıştım.

Nedense, Haydar ortalıkta yoktu o sırada.

Bu yüzden, hatırlıyorum, dayımın evine vardığımda içeriye oldukça rahat girmiştim.

Dayım da, her zamanki gibi koltuğun üzerindeydi o gün; salondaki sessizliğin gerisinden, bir çift göz halinde öylece bakıyordu.

Beni görünce, gel Hasanım Ali gel, diye mırıldandı önce.

Sonra, koltuğun kenarından sarkan kolunu hafifçe oynatarak, pedal çevirmekten gene canı çıktı bu mübareğin, dedi.

O an gözlerini çevirip baktı hatta ve bakarken de nasıl olduysa oldu, kilitlendi kaldı. Başka bir deyişle, bir türlü kolundan geri alamadı bakışlarını. Evet, dudaklarını titretip boyun damarlarını germesine ve bütün gücünü gözlerine vermesine rağmen bir türlü geri alamadı ve işte o zaman kol da inanılmaz bir hızla kararmaya başladı.

Tabiî, ertesi gün bu kolu da kestiler.

Zavallı dayım tamamen bir silindire benzemişti artık; nereye bırakılırsa orada kalıyor, nereye götürülürse oraya gidiyor, ne verilirse onu yiyor ve boynunu tuhaf bir şekilde bükerek, gözlerini bile silemeden sık sık ağlıyordu.

Ben de, hemen her gün ziyaret ediyordum onu; varıp çoktan beri aynı noktada oturuyorsa yerini değiştiriyor, acıkmışsa yemeğini yediriyor, canı çekmişse sigarasını içiriyor ya da bunların hiçbiri olmayacaksa, karşısına oturup saatlerce konuşuyordum. Ruhu birazcık nefes alsın diye, çeşitli konular hakkında çeşitli sorular sorarak kimi zaman konuşturmaya da çalışıyordum onu. Ne var ki o pek konuşmuyor, tepesine kafa takılmış tostoparlak bir bohça gibi öylece duruyordu karşımda. Ya da konuşacak olsa bile, zayıf bir sesle sadece, şeklim giderek dünyanın şeklini alıyor, öyle değil mi Hasanım Ali, diyordu. Ardından da, dayanamayıp ağlamaya başlıyordu birdenbire. İşte o zaman ben onun gözyaşlarını silmek zorunda kalıyor, silerken kendi gözlerimden dökülen yaşları içime akıtıyor, sonra da artık ne yaparsam yapayım bir süre hiç konuşamıyordum. Dayım evin içinde bunaldığı için, genellikle bahçede oluyorduk böyle zamanlarda. Hatta, genellikle Haydar da oluyordu yanımızda; iğde kokularının gölgesine çömelip öne doğru bükülüyor ve dayımın sesini bastıran bir sesle sürekli ağlıyordu.

Bir gün, gene Haydar'la birlikte gitmiştik dayımın ziyaretine. Peşime takıldığında, onun gelmesine ben göz yummuştum daha doğrusu; gelsin, dayımın yanında ben ağlayamıyorum bari o ağlasın, demiştim. Zaten, hava da yalnız yürünemeyecek kadar bunaltıcıydı o gün; şehrin üstünü gene şehrin gürültülerini koyulaştıran irili ufaklı bulutlar kaplamıştı. Hatta, biz

yürüdükçe yer değiştiriyordu bu bulutlar. Kimi zaman karanlık bir derinlik halinde surların arkasına doğru ağıyorlardı sözgelimi; kimi zaman yan yana dizilerek güneşin çevresine toplanıyor, kimi zaman salkım saçak dağılıp denizin üstünde benekler oluşturuyor, kimi zaman da yere inip aniden topuklarımıza dolanacaklarmış gibi alçaldıkça alçalıyorlardı.

Biz de güneşten çıkıp gölgeye, gölgeden çıkıp güneşe giriyorduk bu yüzden.

Dayımın evine vardığımızda, hatırlıyorum, güneşin içindeydik ve bahçenin arka tarafından gelen sesleri duyunca birdenbire durmuştuk. Sesler dediğim seslerin şiddeti de büsbütün tartmıştı biz durunca. Hatta, ortalıkta bu seslerin yanı sıra toz kokusuna benzeyen birtakım kokular uçuşmaya başlamıştı. Derken, kuşlar da havalandı iğdelerin içinden; dalları ve gölgeleri sarsarak, bir şeyden kaçıyormuş gibi hep birlikte çığlık çığlığa göğün derinliklerine doğru yükseldiler. İşte o zaman biz yerimizde duramadık artık, acaba neler oluyor diye telaşlı adımlarla bahçenin arka tarafına koştuk ve evin köşesini döner dönmez de oyun oynayan çocuklarla karşılaştık. Oyunun büyüsüne kapıldıkları için onlar bizi görmediler tabii, o küçücük ayaklarıyla, yerde duran bir karaltıyı tekmelemeye devam ettiler. Seslerini dünyadaki herkese duyurmak istercesine, var güçleriyle bağırıyorlardı bunu yaparken. Kimi zaman da insanı ürküten incecik çığlıklar eşliğinde eğilip elleriyle yuvarlıyorlardı bu karaltıyı, kendi aralarında paslaşıyor, paslaşırken de başlarını geriye doğru atarak inanılmaz bir keyifle gülüşüyorlardı. Derken, tozun toprağın içinde yuvarlanıp duran karaltı dediğim bu karaltı da gülmeye başladı çocuklarla birlikte. Hatta bahçenin tamamını kaplayacak büyüklükte, koca koca kahkahalar atmaya başladı. İşte o zaman ben onun dayım olduğunu anladım ve yerimden fırladığım gibi çocukların üstüne doğru yürüdüm. Ne var ki, dayım benim kendisini kurtarmak için harekete geçtiğimi görünce, gelme Hasanım Ali, rahat bırak çocukları, diye bağırdı. O sırada iyice yaklaşmıştım ona, bir yandan kahkaha atarken bir yandan da gözlerinden nohut gibi iri iri yaşlar döktüğünü görebiliyordum. Belki de bunu gördüğüm için, o gün çocukların üstüne bir kez daha yürüyecek oldum ama dayım gene durdurdu beni; git Hasanım Ali, dokunma çocuklara, dedi.

Ben bu sözleri duyunca ne yapacağımı bilemedim tabiî, büyük bir şaşkınlıkla etrafıma öylece baktım ve bakarken de birdenbire yengemi gördüm. Evin arka penceresine bir sandalye çekip oturmuş, sakin bir yüzle dayımın yuvarlanışını seyrediyordu.

Sonra artık yavaşça yürüdüm ben, başımı yere eğerek yengemin kırmızı güllere benzeyen dudaklarının altından geçtim ve kocaman adımlarla ağlaya ağlaya kendi evimize doğru koşmaya başladım. O sırada Haydar da koşuyordu benimle birlikte; arada bir geride kalsa, arada bir öne geçse, arada bir kaybolsa da koşuyordu. Birbirine karışan ayak seslerimiz şehrin içinde aynı anda yankılanıyordu bir bakıma ve sanki ben sokakları, koştuğum için değil de Haydar'ın varlığını hissettiğim için geçiyordum.

Buna rağmen, o gün evin önüne geldiğimizde aniden hızlanarak kapının dışında bıraktım onu. Sonra, titrek adımlarla gelip işte şu duvarın dibine oturdum yavaşça, sırtımı rutubet kokularına dayadım, boynumu büktüm ve içimdeki uğultuların arasından masaya doğru baktım. Mutsuzluktan, parmağımı oynatacak gücüm yoktu o sırada. Zaten içimdeki uğultular dediğim uğultular giderek şiddetleniyor, dayımın görüntüsü de gözlerimin önünde bu uğultulara bata çıka gözyaşları ve kahkahalarıyla birlikte yuvarlanıp duruyordu. Derken, birdenbire dayımın hikâyesini yazmak geldi benim aklıma. Doğrusu, birazcık canlandım işte o zaman; varıp masanın başına oturayım diye kalktım, sendeleye sendeleye yürümeye başladım. Ne var ki, birkaç adım atınca bu sefer de korktum. İlkin, ya dayımın hikâyeler hakkında verdiği bilgileri unuttuysam, diye korktum. Sonra düşündüm ve unutmayıp ya hepsini aklımda tuttuysam, diye korktum. Ardından, hikâyesini yazmakla dayımın hayatını hem daraltmış hem de yanlış okumalara maruz bırakmış olmaz mıyım, diye korktum. Sonra, yazmak da bir yanlış okuma değil midir, evet öyledir, diye korktum. Sonra, kelimelerin gücünden ve zayıflığından, harflerin büyüsünden, virgüllerin heybetinden ve noktaların derinliğinden de korktum ve hemen duvarın dibine geri döndüm. Dönünce de, hiç kımıldamadan günlerce oturdum orada. Bir gölge gibi, kendi ağırlığımı bile hissedemeden oturdum. Sonra, dayımın hikâyesini yazabilmek için kalktım, sendeleye sendeleye, ürkek